

JAARVERSLAG 2020

FSMA

AUTORITEIT
VOOR
FINANCIËLE
DIENSTEN
EN MARKTEN

10
JAAR
2011-2021

Verantwoordelijk uitgever

J.-P. Servais, Congresstraat 12-14, 1000 Brussel

Fotografie Christophe Vander Eecken, behalve p. 148

Vormgeving Gramma nv

Druk Bredero Graphics

INHOUD

Voorwoord	3
Missie en visie	11
De bevoegdheden van de FSMA	12
De FSMA in 2020	14
Begrijpelijke en betrouwbare financiële producten	21
Gedragsregels beschermen consumenten	53
Actie tegen onregelmatige activiteiten	61
Transparantie van de financiële markten	75
Toezicht op de financiële dienstverleners	89
Bescherming van het aanvullend pensioen	109
Bestrijding van financiële inbreuken	129
Financiële educatie voor iedereen	137
Internationale activiteiten	149
Wetgeving en regelgeving	161
De organisatie van de FSMA	167
Jaarrekening van het boekjaar 2020	185
Lijst van de afkortingen	198

VOORWOORD

Geachte lezer,

Dit jaarverslag verschijnt niet alleen op een bijzonder moment; het heeft ook betrekking op een bijzonder jaar. Een bijzonder jaar omdat 2020 natuurlijk het jaar was van de COVID-19-pandemie. Zoals u in dit verslag kunt lezen, heeft deze pandemie niet alleen een impact gehad op de markten en sectoren waarop wij toezien, maar ook op onze aanpak en op onze manier van werken. Dit verslag verschijnt ook op een bijzonder moment omdat de FSMA op 1 april 2021 reeds tien jaar bestaat. In dit voorwoord ga ik graag in op de lessen van de crisis, maar ook op de balans en de vooruitzichten van de FSMA na tien jaar.

Coronacrisis leidt tot striktere monitoring

De coronacrisis had vanaf het voorjaar van 2020 een enorme impact op vele vlakken. Veel landen werden zelf getroffen door het virus of zagen naasten en mensen in hun omgeving het slachtoffer worden van COVID-19. Dit was niet alleen een zware beproeving voor onze gezondheidszorg. De noodzakelijke maatregelen om de verdere verspreiding van de pandemie in te dijken hadden ook grote impact op ons dagelijks leven en op onze werkorganisatie. De crisis zorgde tevens voor aanzienlijke turbulentie op de financiële markten, wat leidde tot forse waardedalingen van heel wat activa.

Ook de portefeuilles van de Belgische beleggings- en pensioenfondsen ontsnapten niet aan die turbulentie. Het totale netto-actief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming daalde met bijna 22 miljard euro, een afname van meer dan 13 procent ten opzichte van einde 2019. Een groot deel van deze daling werd echter snel ongedaan gemaakt door het herstel op de financiële markten. Ook dankzij veel netto-inschrijvingen kwam het netto-actief van de sector eind 2020 uiteindelijk zeven miljard euro of vier procent hoger te liggen dan een jaar eerder.

De Belgische pensioenfondsen toonden eenzelfde beeld. Midden maart lag het gezamenlijke balanstotaal van de pensioenfondsen 18 procent lager dan eind 2019. De langetermijndeekkingsgraad van de sector daalde tot 101 procent in vergelijking met 121 procent eind 2019. Ondanks de forse krimp behaalde de sector van de pensioenfondsen in 2020 gemiddeld genomen een licht positief rendement. Het gezamenlijke balanstotaal steeg van 40,2 miljard euro eind 2019 naar 42,5 miljard euro eind 2020. Dit is een verhoging met meer dan vijf procent.

Deze turbulentie en de impact ervan op de fondsen hebben de FSMA gesterkt in haar overtuiging van de noodzaak om de sectoren onder haar toezicht van nog naderbij op te kunnen volgen, zeker in dergelijke crisissituaties. Zodra de impact van de pandemie op de markten duidelijk werd, startte de FSMA met een nauwgezette follow-up van de beleggingsfondsen. Haar datagedreven aanpak en de op die manier verzamelde informatie stelden de FSMA in staat de gevolgen van de crisis op dagelijkse basis in te schatten en het liquiditeitsrisico voor elk fonds en voor de hele sector te beoordelen.

De crisis was dus een opportuniteit om enerzijds tools te ontwikkelen die ons in staat stellen de sector nog beter op te volgen en korter op de bal te spelen. En anderzijds was de crisis de gelegenheid voor de FSMA om de fondsen waarvoor dit nuttig was, ertoe aan te zetten *liquidity management tools* (LMT's) in te voeren. Deze tools verminderen het risico van gedwongen verkopen van minder liquide activa. Dit beschermt niet alleen de beleggers, maar beschermt ook het financiële systeem.

Nieuwe generatie beleggers wordt actief op de beurs

Een tweede les houdt verband met de nieuwe 'generatie' beleggers die we tijdens de crisis hebben zien opstaan. Dit was vooral markant in de Verenigde Staten, waar het 'GameStop'-fenomeen proporties aannam die ongezien zijn gebleven in België en in Europa. Maar niettemin hebben we kunnen vaststellen dat veel jonge, nieuwe en weinig frequente beleggers hun weg hebben (terug) gevonden naar de Brusselse beurs tijdens deze coronacrisis.

Zoals u verder in dit verslag kunt lezen voerde de FSMA op basis van de transactierapportering een kwantitatieve studie uit over het gedrag van de Belgische particuliere beleggers tijdens de crisis. Ze onderzocht of particuliere beleggers tijdens de crisis meer of minder Bel20-aandelen aan- en verkochten. Ook analyseerde ze of het gedrag van de beleggers verschilde in functie van hun leeftijd en beleggingsfrequentie. Daaruit bleek dat er in maart en april 2020 tot vijf keer meer aandelen verhandeld werden dan in de periode ervoor. Ook bleek dat jonge en occasionele beleggers veel actiever waren.

Op zich kunnen we ons alleen maar verheugen over deze toegenomen interesse in de beurs, die de rechtstreekse financiering door de Belgen van de ontwikkeling van onze bedrijven versterkt. In dat verband hopen we dat deze interesse ook op de langere termijn blijft en moeten we deze evolutie goed opvolgen vanuit het oogpunt van een goede informatie en educatie van de beleggers. Om die redenen gaat de FSMA enerzijds de evolutie in de beurshandel nauwgezet blijven opvolgen via een doorgedreven data-analyse op basis waarvan onder meer een opvolgingsstudie opgesteld zal worden. Anderzijds zal de FSMA haar toezicht op een correcte en tijdige informatie voor de beleggers voortzetten en ook inzetten op inspanningen inzake financiële educatie die specifiek gericht zijn op deze doelgroep.

Lessen voor een steeds evoluerende organisatie

In maart 2020 schakelden zo goed als alle medewerkers van de FSMA over op voltijds telewerk. Behalve tijdens een korte periode tussen de eerste en tweede golf van de pandemie, waarin medewerkers een of twee dagen terug naar kantoor kwamen, bleef dat het geval tijdens heel 2020 en de eerste helft van 2021. Mede dankzij een snelle uitrol van online communicatietools verliep deze omschakeling naar veralgemeend telewerk zonder problemen en werd de continuïteit van de werking van de FSMA te allen tijde verzekerd.

De invoering van veralgemeend telewerk was een opportuniteit om een aantal processen te vereenvoudigen door ze te digitaliseren en om onze werkwijze op een aantal vlakken aan te passen. Zo konden een aantal inspectiewerkzaamheden efficiënt uitgevoerd worden vanop afstand. En tijdens de lockdown voerden we een campagne via Facebook en Google tegen online-beleggingsfraude waar de consumenten in deze periode gemakkelijker in contact mee konden komen. Ook een aantal interne processen werden volledig gedigitaliseerd.

Deze voorbeelden illustreren dat we de beperkingen als gevolg van de crisis omvormden tot opportuniteiten. Het spreekt dan ook voor zich dat heel wat van deze veranderingen ook na de pandemie in voege zullen blijven. De efficiëntiewinst die we onder meer boeken door efficiënter te communiceren, de papierberg te verminderen en ons minder te verplaatsen, mag immers niet verloren gaan.

Ook het regime van telewerk zal in dat licht bekeken worden. De meeste medewerkers zijn vragende partij voor een combinatie van kantoor- en telewerk. Die moet zowel zorgen voor een evenwicht tussen werk en familie, als voor een evenwicht tussen een vlotte communicatie en contact met de collega's en de mogelijkheid om individueel werk in optimale omstandigheden uit te voeren. De werkorganisatie van de FSMA zal evolueren in functie van de maatregelen die de overheid neemt in het kader van de bestrijding van de coronapandemie en zal het resultaat zijn van een top-down/bottom-up benadering.

Tien jaar FSMA: toegevoegde waarde voor de consumentenbescherming

Zoals gezegd in het begin van dit voorwoord, bestaat de FSMA tien jaar. Daarom maak ik graag kort een balans op in drie luiken: het realiseren van onze centrale missie, de financiële educatie, en de positie van de FSMA in binnen- en buitenland.

De centrale missie van de FSMA is de bescherming van de financiële consument. Al onze initiatieven en tussenkomsten van de jongste tien jaar zijn tegen die achtergrond gebeurd en hebben ook gezorgd voor veranderingen op het terrein.

Toen de FSMA tien jaar geleden bijvoorbeeld begon met het moratorium op te complexe producten en inspecties op het terrein, daalde het aantal klachten over beleggingsadvies spectaculair. Een aantal producten die ongeschikt zijn voor gewone beleggers, werden we van de Belgische markt. Om de consument betrouwbare publiciteit te garanderen, beoordeelt de FSMA jaarlijks meer dan 2.000 reclame-uitingen voor beleggingsproducten en legt ze sancties op in dit verband. Steeds meer consumenten vinden ook de weg naar de FSMA met vragen en klachten, waardoor we bijvoorbeeld kunnen voorkomen dat ze het slachtoffer worden van online-beleggingsfraude.

Ons optreden heeft mee gezorgd voor een groeiend besef in de sector van het belang om de gedragsregels na te leven die de belangen van de consument centraal stellen. De inspecties, die intussen goed ingeburgerd zijn, spelen daar een belangrijke rol in. Maar ook de bestraffing van inbreuken heeft een duidelijk signaal gegeven in dat verband.

Om de consument te beschermen maakte de FSMA voorts gebruik van de ruimere bevoegdheden die de wetgever haar gaf inzake verzekeringstoezicht. Zo bijvoorbeeld zorgde de FSMA ervoor dat een aantal voor de consument nadelige tekortkomingen bij GSM-verzekeringen werden weggewerkt. En naar aanleiding van de coronacrisis trad de FSMA op om de rechten van de verzekerden te vrijwaren in het kader van annulatieverzekeringen.

De FSMA waakt er ook over dat de reserves bij onze pensioenfondsen voldoende groot zijn om de aanvullende pensioenen van de Belgen veilig te stellen. En in het belang van de (toekomstig) gepensioneerden ziet ze er ook op toe dat de inrichters van aanvullende pensioenen en de pensioeninstellingen, de sociale wetgeving ter zake naleven.

Bij ons toezicht op de beurs en de genoteerde vennootschappen, is de rode draad doorheen het optreden van de FSMA steeds geweest om ernaar te streven dat alle aandeelhouders immer de informatie krijgen die nodig is opdat zij hun rechten zouden kunnen laten gelden. Indien zij informatie-asymmetrie vaststelt, beveelt de FSMA rechtzetting, publiceert zij waarschuwingen of stelt zij een sanctieprocedure in.

Wat de beleggingsfondsen betreft, waakt de FSMA erover dat er voldoende liquiditeit aanwezig is opdat beleggers hun investering te gelde kunnen maken wanneer zij dat willen. Problemen qua terugbetaling zoals we zagen bij sommige fondsen in het buitenland, hebben zich in België niet voorgedaan.

Al deze voorbeelden illustreren dat de FSMA tijdens haar eerste tien jaar toegevoegde waarde heeft gehad in haar streven om ertoe bij te dragen dat het financiële systeem het vertrouwen van zijn gebruikers waard is. Uit Europese vergelijkingen zien we dat de FSMA steeds een van de beste leerlingen van de klas is inzake consumentenbescherming, zij het op het vlak van inspecties, stresstests op pensioenfondsen, het opleggen van administratieve sancties, enzovoort. We zijn vastberaden om onze rol proactief verder te vervullen, onder meer door in te spelen op de nieuwe evoluties in de sector.

De financiële educatie staat op de kaart

Complementair aan onze centrale missie van consumentenbescherming staat onze missie om een bijdrage te leveren aan de financiële educatie. Toen de wetgever deze missie tien jaar geleden aan de FSMA toevertrouwde, gebeurde er op het terrein weinig inzake financiële educatie.

Daarom heeft de FSMA haar Wikifin-programma gelanceerd. In eerste instantie kwam er een website met neutrale, betrouwbare en praktische informatie over geldzaken uit het dagelijkse leven. De website kent een groot succes en is sinds zijn lancering al ruim 14,5 miljoen keer bezocht. De nieuwe versie van Wikifin.be werd in 2020 ontwikkeld en begin 2021 gelanceerd. Deze nieuwe versie is geactualiseerd en afgestemd op de jongste evoluties inzake het gebruik van websites. Daarnaast organiseerde de FSMA in het kader van Wikifin een hele reeks campagnes en nam deel aan evenementen om Wikifin bekend te maken en om het publiek te informeren, bijvoorbeeld over de hele reeks aan tools die hen ter beschikking gesteld worden via Wikifin.be.

Naast de eerste pijler van informatie voor het grote publiek, bouwde de FSMA ook een uitgebreide samenwerking uit met het onderwijs, waar financiële educatie steeds meer aandacht krijgt. Deze tweede pijler is erg belangrijk, want financiële educatie begint het best al op jonge leeftijd. Voor de leraren stelt de FSMA onder meer pedagogisch materiaal ter beschikking. Zij hebben dit materiaal intussen al meer dan 90.000 keer gedownload. En in het kader van De Week van het Geld realiseerde de FSMA in 2021 voor het eerst online-videolessen, gegeven door de eerste minister en een hele reeks ministers van de federale regering. Daarbij konden leerlingen ook rechtstreeks vragen stellen aan de ministers.

Op 8 september 2020 kreeg het Wikifin-programma zijn derde pijler met de opening van het Wikifin Lab, in aanwezigheid van Hare Majesteit Koningin Mathilde en tal van ministers en politieke vertegenwoordigers. Het Wikifin Lab is een interactief en digitaal centrum voor financiële educatie, waar de bezoekers experimenteren met verschillende financiële situaties uit het dagelijks leven. Het Wikifin Lab biedt de bezoekers een ludieke en educatieve ervaring. Deze zet hen ertoe aan hun kritische geest aan te scherpen en confronteert hen met hun persoonlijke keuzes en hun keuzes als burger. Verder helpt het de bezoekers om hun kennis te verbeteren en om bepaalde

financiële basismechanismes beter te begrijpen. Sinds zijn opening was het Wikifin Lab steeds volgeboekt.

Met het interactieve en digitale Wikifin Lab is de FSMA de enige financiële toezichthouder ter wereld die een dergelijk centrum ter beschikking stelt. Ze krijgt daarvoor ook internationaal de nodige waardering.

Sterke rol in binnen- en buitenland

Die waardering beperkt zich niet tot onze activiteiten inzake financiële educatie. De FSMA heeft de voorbije tien jaar een uitstekende reputatie verworven op het internationale toneel, wat blijkt uit de rol die de FSMA internationaal speelt. Als toezichthouder van een kleine jurisdictie is de FSMA sinds een aantal jaren ondervoorzitter van IOSCO, de internationale organisatie van beurstoezichthouders en is ook voorzitter van het Europees Regionaal Comité van IOSCO.

Ook in eigen land heeft de FSMA een uitstekende reputatie opgebouwd. Getuige de hele reeks nieuwe bevoegdheden die de overheid aan de FSMA heeft toevertrouwd sinds haar oprichting. Het gaat onder meer om het toezicht op crowdfundingplatformen, op financiële planners, op KMO-kredieten, op kredietgevers en -bemiddelaars, de uitbreiding van het verzekeringstoezicht, de rol van de FSMA in het toezicht op de bedrijfsrevisoren, ...

Bij deze tiende verjaardag wens ik dan ook iedereen te bedanken die heeft bijgedragen tot het succes van de FSMA. Het gaat daarbij om alle beleidsverantwoordelijken die de FSMA steeds de nodige middelen en het vertrouwen gegeven hebben om haar missies ten volle te vervullen. Maar het gaat natuurlijk eveneens om alle FSMA-medewerkers die ook in de moeilijke omstandigheden van het voorbije jaar het beste van zichzelf zijn blijven geven en waarvan ik weet dat ze dit ook de komende jaren zullen blijven doen.

Naar een datagedreven toezicht

Een moderne toezichthouder moet permanent evolueren, net zoals de sector en de wereld waarin hij actief is. We leven in een wereld waar steeds meer data steeds sneller verwerkt worden. Indien we ook in de toekomst onze toegevoegde waarde willen behouden, moeten we de data waarover we beschikken optimaal en snel kunnen benutten. Daarom zet de FSMA ook heel duidelijk in op een meer datagedreven toezicht.

Een van de concrete en zichtbare resultaten van onze aanpak inzake *data analytics*, was de studie naar het beleggersgedrag op de Brusselse beurs tijdens de coronacrisis. Deze studie was gebaseerd op een steekproef van meer dan drie miljoen transacties, voor een totale verhandelde waarde van meer dan tien miljard euro, uitgevoerd door bijna 323.000 verschillende natuurlijke personen. In amper enkele weken tijd distilleerde ons team data-analytici hieruit een volledige studie over het beleggersgedrag in coronatijden.

De technieken van data-analyse vinden steeds meer hun toepassing in onze verschillende toezichtsactiviteiten. Bijvoorbeeld voor het opsporen van leidinggevendens bij beursgenoteerde vennootschappen die nalaten om hun transacties te melden aan de FSMA. Of om beleggingsaanbiedingen op te sporen waarvan de termijn verstreken is en die toch nog voortduren. Momenteel werken we nog volop aan andere toepassingen om de data waarover we beschikken nog efficiënter en sneller te benutten omdat we ervan overtuigd zijn dat dit een essentiële tool wordt voor de toezichthouder van de toekomst.

Snel inspelen op nieuwe evoluties

Wie toekomst zegt, denkt natuurlijk aan alle nieuwe evoluties die de financiële sector kent en waarop we snel moeten kunnen inspelen. Veel van die evoluties houden verband met technologische veranderingen. Een voorbeeld is het gebruik van artificiële intelligentie bij het beheer van fondsen. De FSMA heeft dit gebruik in kaart gebracht en vastgesteld dat er momenteel amper een beroep wordt gedaan op artificiële intelligentie bij fondsenbeheer, maar ze volgt deze evolutie vanzelfsprekend van nabij op. Hetzelfde geldt voor andere evoluties, zoals de opkomst van niet-bancaire financiële intermediaatie. Ook daar houden we via een jaarlijkse monitoring de vinger aan de pols om mogelijke risico's te kunnen identificeren.

De wereldwijde opkomst van crypto-activa is eveneens een belangrijke trend. Rekening houdend met het grensoverschrijdende karakter van deze crypto-activa, werkt de Europese Commissie momenteel aan wetgeving om een prudentieel toezicht op dergelijke activa in te voeren. In afwachting van deze wetgeving, is het voor de financiële toezichthouders van belang te wijzen op de risico's die aan deze activa verbonden zijn en te waarschuwen voor fraudeurs die misbruik pogen te maken van deze hype. De Belgische wetgever heeft, in het kader van de antiwitwaswetgeving, de FSMA ook de taak toevertrouwd om in te staan voor de inschrijving van dienstverleners inzake virtuele munten. Zodra deze wetgeving in voege treedt, zal de FSMA hiermee beginnen.

Een ander concreet voorbeeld van die recente evoluties is de opkomst van de *Special Purpose Acquisition Companies* (SPAC's). Een opkomst die vooral in de Verenigde Staten erg uitgesproken was, maar ook in verschillende Europese landen een feit is. De FSMA heeft de opkomst van de SPAC's en hun concrete modaliteiten geanalyseerd. Deze structuren schuiven een aantal voordelen naar voren, maar er zijn ook nadelen en risico's aan verbonden en SPAC's zijn vaak complex in hun opzet. Om die redenen heeft de FSMA een kader ontwikkeld voor de lancering van SPAC's op de beurs van Brussel.

Dit kader werd ter consultatie voorgelegd aan de sector en stelt een aantal maatregelen voor waarmee SPAC's die op de Brusselse beurs willen noteren, rekening moeten houden om de nadelen en risico's ervan te verminderen. Hiermee wenst de FSMA bij te dragen tot de bescherming van kleine beleggers die potentieel in een SPAC zouden stappen zonder de achterliggende mechanismen ervan te begrijpen. De consultatie loopt af in de eerste helft van 2021.

Niet alleen nieuwe technologieën of producten zorgen voor een evoluerende omgeving. Ook het toezichtskader zelf evolueert. De rol van de Europese toezichtsautoriteiten ESMA, EIOPA en EBA is versterkt. Daarmee wordt gestreefd naar een grotere toezichtsconvergentie, onder meer via zogenaamde *peer reviews* die de kwaliteit en de volledigheid van het nationaal toezicht toetsen. De Europese autoriteiten legden in 2020 ook voor het eerst strategische toezichtsprioriteiten van de EU vast. De FSMA neemt actief deel aan deze Europese werkzaamheden en heeft de Europese prioriteiten ook in haar eigen werkprogramma's geïntegreerd. Ook IOSCO komt versterkt uit deze crisis in de mate dat ze een sterke coördinerende rol heeft vervuld betreffende de wereldwijde respons van de toezichthouders op de fondsenmarkt en de marktinfrastructuur.

Prioriteit aan internationale werkzaamheden rond duurzame financiering

De COVID-19-pandemie zette ook aan tot nadenken over een mogelijk duurzamer economisch herstel. Iedereen is het erover eens dat energietransitie en milieuvriendelijkheid centraal moeten staan en dat de financiële wereld een sleutelrol speelt in deze ommezwaai.

De werkzaamheden rond duurzame financiering gebeuren vooral binnen internationale instellingen en de FSMA speelt daar voluit haar rol, onder meer in het kader van de werkzaamheden binnen IOSCO. Deze werkzaamheden beogen de verbetering van de verslaggeving door genoteerde ondernemingen over duurzaamheidsaspecten, alsook het beschermen van de beleggers tegen *greenwashing*.

Wat de niet-financiële verslaggeving betreft, werkt IOSCO samen met de *IFRS Foundation*, die zich voorneemt de leiding te nemen bij de ontwikkeling van internationale standaarden inzake de verslaggeving over duurzaamheid door ondernemingen. Als ondervoorzitter van IOSCO en als voorzitter van de *IFRS Monitoring Board* en co-voorzitter van de *Monitoring Group*, ben ikzelf nauw betrokken bij dit initiatief en vast van plan om bij te dragen tot het succes van de inspanningen op internationaal niveau inzake duurzame financiering.

Over al deze onderwerpen komt u vanzelfsprekend meer te weten verder in dit verslag. Ik wens u alvast een interessante lectuur.

Jean-Paul SERVAIS
Voorzitter

MISSIE EN VISIE

De FSMA streeft naar een financieel systeem waarin consumenten kunnen vertrouwen op correcte financiële dienstverlening en op transparante en open markten, waarin consumenten financiële producten kopen die afgestemd zijn op hun noden en wensen, en waarin de financiële actoren ten dienste staan van de samenleving en bijdragen tot een gezonde financiering van de reële economie.

De FSMA stelt het belang van de consument centraal. Daarom identificeert ze voortdurend trends en risico's en zet ze maximaal in op toezichtstaken. Ze spant zich ook in om de financiële getletterdheid te vergroten. Op die manier wil ze bij consumenten een kritisch vertrouwen in de financiële sector ontwikkelen.

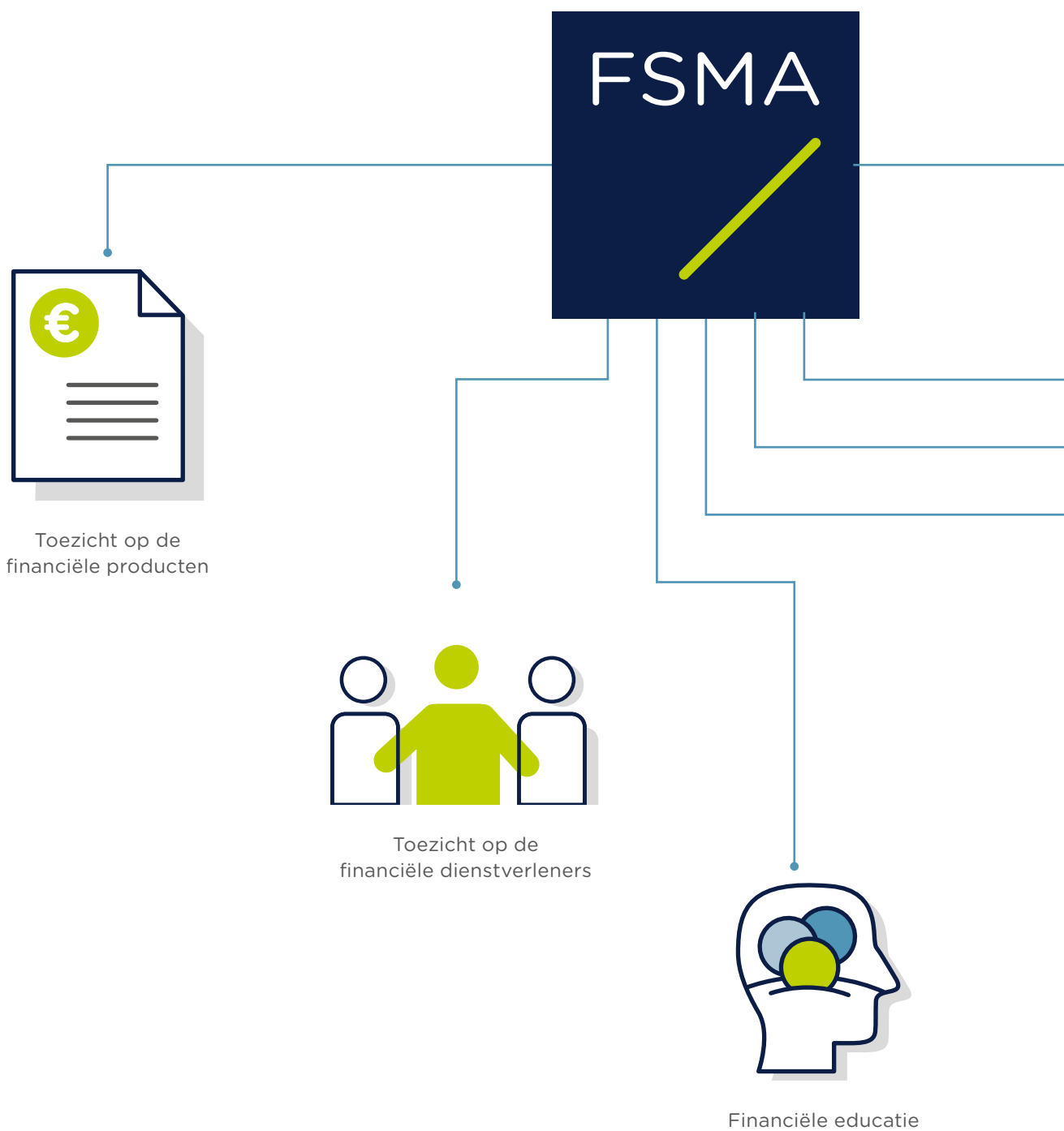
Daarnaast zet de FSMA zich in om de actoren onder haar toezicht bij te staan met transparante en tijdige informatie en zo een toegevoegde waarde te bieden voor hun correcte werking.

Om haar missie te vervullen, identificeerde de FSMA vijf prioriteiten als organisatie:

- het engagement ten aanzien van de financiële consument versterken, onder meer door bij te dragen tot financiële educatie;
- zoveel mogelijk middelen inzetten op toezichtstaken;
- de risico's sneller detecteren, de prioriteiten scherpstellen en de uitvoering en resultaten opvolgen;
- een moderne organisatie uitbouwen;
- het beheer en gebruik van de beschikbare informatie optimaliseren.

Jaarlijks legt de FSMA in een actieplan vast op welke manier ze deze organisatie-prioriteiten ten uitvoer gaat brengen. Het actieplan wordt goedgekeurd door de raad van toezicht en bepaalt de focus voor het komende jaar. De FSMA brengt in haar jaarverslag ook verslag uit over haar activiteiten.

DE BEVOEGDHEDEN VAN DE FSMA

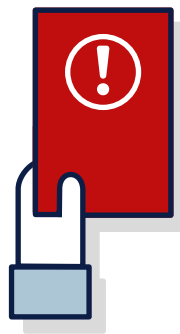

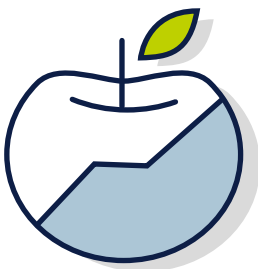
Toezicht op de financiële markten
en de informatie van vennootschappen

Toezicht op de
gedragsregels

Actie tegen
onregelmatige activiteiten

Toezicht op de
aanvullende pensioenen

DE FSMA IN 2020

Toezicht

111

kredietinstellingen, verzekerings-
ondernemingen en beursvennootschappen
naar Belgisch recht

197

genoteerde vennootschappen

22.059

ingeschreven **tussenpersonen**

179

pensioenfondsen

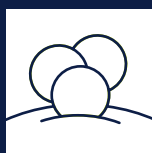
3,95
miljoen

werknemers en zelfstandigen, aangesloten
bij een Belgisch pensioenplan

Financieel landschap

702,8

miljard euro

deposito's bij kredietinstellingen naar Belgisch recht¹

172

miljard euro

bedrag onder beheer bij fondsen naar Belgisch recht

1.130,8

miljard euro

balanstotaal van de kredietinstellingen²

42,5

miljard euro

balanstotaal van de pensioenfondsen

409,8

miljard euro

marktwaarde van Euronext Brussels

29,2

miljard euro

bedragen van de ontvangen premies op de Belgische verzekeringsmarkt³

1 September 2020.
2 September 2020.
3 31 december 2019.

De FSMA in 2020

Enkele kerndata

29 januari 2020

De FSMA geeft samen met het federaal parket een **persconferentie** in haar kantoren om informatie te verstrekken over de **verschillende soorten beleggingsfraude**.

31 januari 2020

Het **Verenigd Koninkrijk verlaat de Europese Unie**. De FSMA neemt maatregelen ter bescherming van consumenten en ter vrijwaring van vennootschappen onder haar toezicht.

2 maart 2020

De voorzitter van de FSMA, **Jean-Paul Servais**, wordt herkozen voor een mandaat van twee jaar als **voorzitter van het Europees Regionaal Comité**. Dat orgaan verenigt de Europese landen binnen IOSCO, de internationale organisatie van toezichthouders op de financiële markten.

11 maart 2020

Het directiecomité van de FSMA beslist om met onmiddellijke ingang op **veralgemeend telewerk** over te schakelen in het kader van de zich snel verspreidende coronabesmettingsgolf.

15 april 2020

De FSMA opent een **callcenter**. Consumenten, zelfstandigen en bedrijven kunnen er terecht met vragen over de coronamaatregelen van de overheid en de bank- en verzekeringssector.

26 maart 2020

De FSMA publiceert een **persbericht** over de impact van de coronacrisis op de beursgenoteerde vennootschappen. In april en juni volgen **Q&A's** over de bijzondere vennootschapsrechtelijke maatregelen en de publicatie van het halfjaarlijks **financieel verslag**. Hiermee wil de FSMA de genoteerde vennootschappen bijstaan om te blijven voldoen aan hun verplichtingen in een moeilijke en nooit eerder geziene context.

18 maart 2020

De FSMA **verbiedt tijdelijk shortselling** op Euronext Brussels om heftige koersschommelingen tijdens de coronacrisis te vermijden. Op 19 mei 2020 heft zij deze maatregel op.

27 mei 2020

De FSMA publiceert de resultaten van een **uitvoerige studie** over de **handel op de Brusselse beurs** tijdens de **coronacrisis**. Opmerkelijk is de forse toename van het volume Bel20-aandelen die verhandeld worden door Belgische beleggers. Vooral jonge en niet-frequente beleggers blijken veel actiever te zijn in coronatijd.

12 juni 2020

De Board van IOSCO herkiest **Jean-Paul Servais**, voorzitter van de FSMA, voor een mandaat van twee jaar als **ondervoorzitter van de internationale organisatie van toezichthouders op de markten**. Hij neemt die functie waar sinds 2016.

19 juni 2020

De FSMA lanceert een grootse **digitale campagne** tegen online-beleggingsfraude, met als slogan '**Ongelooflijk aanbod? Begin met een nee**'. De campagne loopt op Facebook en Google. Ze wordt uitgerold in verschillende golven, achtereenvolgens gericht op gepensioneerden, jonge beleggers en meer ervaren beleggers.

9 oktober 2020

De FSMA publiceert een **studie** die wijst op een groeiende belangstelling voor **crowdfunding**. De studie is gebaseerd op de informatienota's die de FSMA ontving van crowdfundingplatformen die op de Belgische markt campagne voeren voor de financiering van projecten.

8 september 2020

Het **Wikifin Lab**, het volledig digitale centrum voor financiële educatie van de FSMA, **opent de deuren** in aanwezigheid van Hare Majesteit Koningin Mathilde en van talrijke politiek prominenten. Het Wikifin Lab is een innovatief centrum voor financiële educatie waar jongeren kunnen experimenteren met verschillende financiële situaties uit het dagelijkse leven.

29 juli 2020

De FSMA treft een **minnelijke schikking** met een kredietinstelling voor een bedrag van 800.000 euro. Het is de hoogste minnelijke schikking ooit voor een individuele onderneming. Aanleiding waren verschillende tekortkomingen bij de verkoop van beleggingsproducten.

De FSMA in 2020

Kort overzicht in cijfers

De FSMA onderwierp **38 gestructureerde producten met nieuwe kenmerken** aan een grondig onderzoek. De FSMA oordeelde dat 12 producten bijzonder complex waren.

Deze producten werden bijgevolg niet op de retailmarkt verkocht. Sinds de lancering van het moratorium in 2011 werden in België 5.756 gestructureerde producten gecommercialiseerd.

De FSMA startte **71 (pre-) analyses** op over mogelijk marktmisbruik. Ze legde 37 maal de handel in een aandeel stil.

Dankzij de meldingen van de FSMA kon het parket de toegang blokkeren tot **84 frauduleuze websites** met illegale beleggingsaanbiedingen.

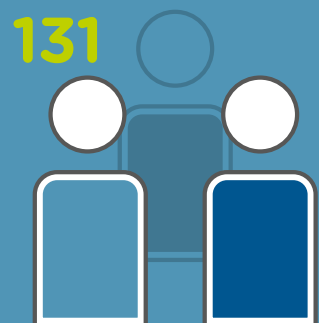

De FSMA verwerkte **1.445 meldingen** van transacties van bedrijfsleiders.

De FSMA publiceerde **143 waarschuwingen**. Die publicaties waarschuwen het publiek voor de gevaren van (mogelijk) onwettige aanbiedingen.

De FSMA schrapt de inschrijving van **131 tussenpersonen**.

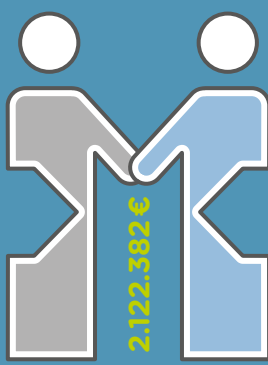

De FSMA ontving **2.974 meldingen** van consumenten over diverse financiële onderwerpen. Meer dan de helft van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten. Een op de acht meldingen ging over pensioenen. Bijna één op de tien betrof beleggingen.

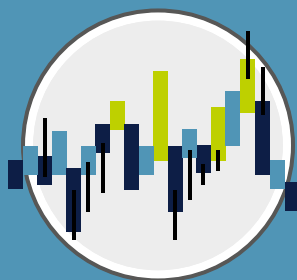

De publiciteitsdossiers in verband met fondsen, gereglementeerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten hadden betrekking op **3.023 reclame-uitingen**.

De FSMA heeft **15 minnelijke schikkingen** aanvaard in het kader van administratieve sanctieprocedures. Deze schikkingen voorzien in de betaling van een geldboete en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA. De minnelijke schikkingen brachten in totaal **2.122.382 euro** op voor de Schatkist.

In 2020 is het aantal bezoeken op www.wikifin.be, de portaal-site voor financiële educatie van de FSMA, geraamd op **3,5 miljoen**. Sinds de lancering in 2013 werd de website meer dan 14,5 miljoen keer bezocht.

3.158.099

Dat is het aantal **transacties op Euronext Brussels** dat de FSMA geanalyseerd heeft voor haar studie over het gedrag van beleggers in coronatijd.

BEGRIJPELIJKE EN BETROUWBARE FINANCIËLE PRODUCTEN

Om te vermijden dat consumenten het moeilijk hebben om financiële producten te begrijpen en zich daardoor niet bewust zijn van de financiële risico's die ze nemen, controleert de FSMA financiële producten. Ze neemt initiatieven om problemen te voorkomen en het vertrouwen van de consument in financiële producten te vergroten. Haar toezicht wil ertoe bijdragen dat de aangeboden producten begrijpelijk, veilig, nuttig en kostentransparant zijn.

Publiciteitstoezicht	22
Informatie moet correct, duidelijk, evenwichtig en begrijpelijk zijn	22
Toeziht op beleggingsproducten	23
Het moratorium zorgt voor minder complexe producten	23
Impact van de coronacrisis op de markt van gestructureerde producten	26
Ruim 1.300 informatiedocumenten aangemeld	27
Verscherpte aandacht voor de duurzaamheid van financiële producten	28
Nieuwe Q&A verduidelijken reclameregels voor beleggingsinstrumenten	30
Risicofactoren coronacrisis duidelijk vermeld in prospectussen kredietinstellingen	30
Toeziht op fondsen	31
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen, beveks en pensioenspaarfondsen	31
Belgische en buitenlandse ICB's	33
Belgische openbare ICB's	34
Impact en opvolging van de coronacrisis	37
Toeziht op spaarrekeningen	42
Toepassing van het verbod op het voorwaardelijk aanbieden van gereguleerde spaarrekeningen	42
Grondig onderzoek van de niet-gereguleerde spaarproducten	43
Toeziht op verzekeringsproducten	44
Onderzoek naar annulatieverzekeringen in het kader van de coronacrisis	45
Thematische onderzoeken	46
Probleemgerichte controle	48
Monitoring van het gebruik van artificiële intelligentie	50

Publiciteitstoezicht

Informatie moet correct, duidelijk, evenwichtig en begrijpelijk zijn

De FSMA ziet toe op de reclame voor financiële producten. Aangezien consumenten doorgaans via reclame de eerste informatie krijgen over financiële producten, is dat toezicht van groot belang. De consument moet immers met kennis van zaken financiële producten kunnen beoordelen. Daarom moeten reclameboodschappen juist en leesbaar zijn.

De reclame die voor financiële producten wordt gemaakt, moet voldoen aan de vereisten die de Belgische wetgeving oplegt. De informatie moet correct en begrijpelijk zijn en verduidelijkingen geven over risico's en kosten die verbonden zijn aan het product. De reclame moet de aandacht vestigen op zowel de voor-als de nadelen van een product, en moet die op een evenwichtige manier voorstellen. Misleidende informatie is verboden.

Reclame voor bepaalde financiële producten ondergaat een voorafgaande screening door de FSMA. Dat is het geval voor reclame voor openbare beleggingsfondsen, gereguleerde spaarrekeningen en bepaalde beleggingsinstrumenten. Die controle laat de FSMA toe om op te treden op een nuttig moment, namelijk vóór de belegger zou kunnen intekenen op basis van onjuiste, onvolledige of misleidende informatie of reclame. Zo kan de FSMA schade vermijden.

In 2020 heeft de FSMA 3.023 reclame-uitingen geanalyseerd voor fondsen, spaarrekeningen en verzekeringsproducten. Een reclame-uiting is elke vorm van informatieverstrekking met een wervend karakter voor een financieel product. De FSMA verzond 1.819 mails met opmerkingen over publiciteit voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen en verzekeringsproducten. Meestal gaan deze opmerkingen over de verplichte minimale inhoud van publiciteit en over de voorstelling van historische rendementen. In 2020 bedroeg het aantal publiciteitsdossiers voor fondsen, gereguleerde spaarrekeningen, verzekeringsproducten en gestructureerde schuldinstrumenten en derivaten 1.161. Het merendeel van de publiciteitsdossiers, met name 727 dossiers, had betrekking op fondsen.

Niettegenstaande de coronacrisis, lag in 2020 het aantal analyses en goedkeuringen van reclame-uitingen 19 procent hoger dan in 2019. Vooral de toename met 25 procent van de reclame-uitingen voor fondsen heeft voor die stijging gezorgd. De FSMA stelt ook vast dat verzekeraars en verzekeringstussenpersonen steeds vaker op proactieve wijze hun publiciteit voorafgaandelijk aan de publicatie ervan voorleggen. Ook in 2020 werden heel wat dossiers betreffende publiciteit op vrijwillige basis aan een a priori controle onderworpen.

Tabel 1: Publiciteitstoezicht in cijfers in 2020

	Aantal dossiers	Dossiers over internetsites	Aantal reclame- uitingen	Aantal mails met opmerkingen van de FSMA
Fondsen	727	195	2.553	1.483
Gereguleerde spaarrekeningen	48	35	107	62
Verzekeringproducten	149	62	363	274
Gestructureerde schuld- instrumenten en derivaten	237	niet beschikbaar	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Totaal	1.161	292	3.023	1.819

Toezicht op beleggingsproducten

Het moratorium zorgt voor minder complexe producten

Gestructureerde producten zijn complexe beleggingsproducten. Ze zijn, via afgeleide producten zoals opties, onrechtstreeks aan een of meerdere activa gekoppeld. Gestructureerde producten verschillen van klassieke beleggingsproducten omdat ze de koersbewegingen van de onderliggende activa niet altijd volgen. Ze reageren soms heftig of soms zwak op een koersbeweging. Dat maakt gestructureerde producten moeilijk te begrijpen voor retailbeleggers, waardoor deze de risico's slecht inschatten.

Om de beleggers te beschermen, lanceerde de FSMA in 2011 een moratorium op de commercialisering van bijzonder ingewikkelde gestructureerde producten. Dat moratorium legt de criteria vast op basis waarvan de commercialisering van gestructureerde producten die te complex in elkaar zitten, kan worden verboden. Daarnaast wil het moratorium beleggers een beter inzicht bieden in de kosten, het kredietrisico en de marktwaarde van gestructureerde producten.

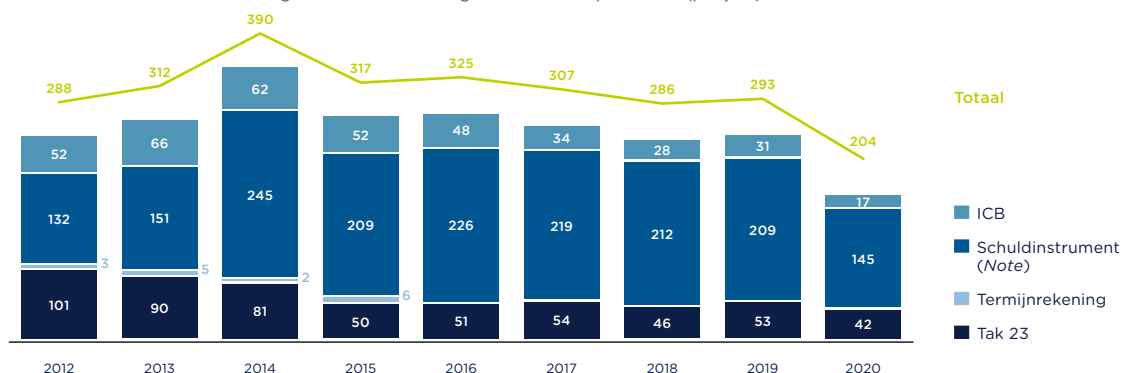
In België hebben bijna alle distributeurs van gestructureerde producten het moratorium onderschreven. Daarmee hebben ze zich ertoe verbonden om aan retailbeleggers geen producten te commercialiseren die, volgens de criteria van het moratorium, als bijzonder complex worden beschouwd. De FSMA screent de markt voortdurend om te zien of die distributeurs zich aan het moratorium houden.

Als er twijfels bestaan over de vraag of een gestructureerd product al dan niet als bijzonder complex moet worden beschouwd, wordt dit product grondig geanalyseerd.

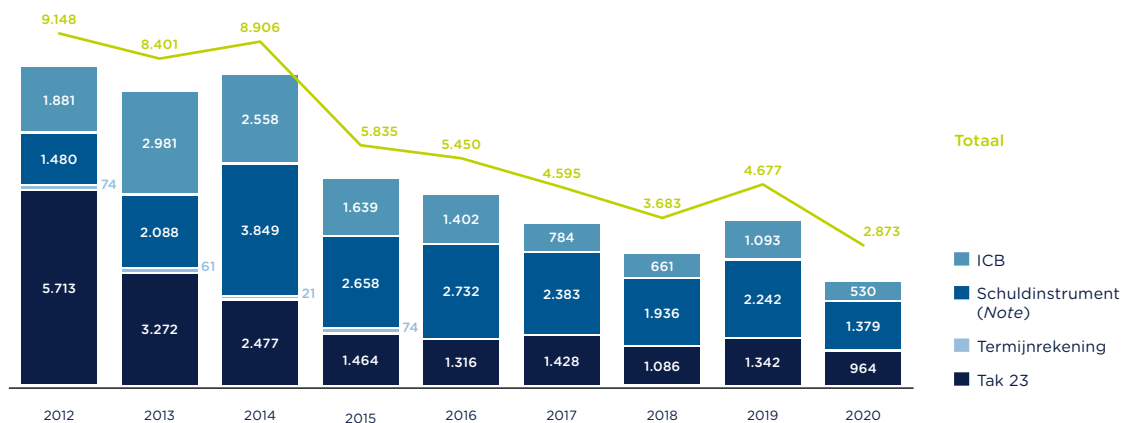
In 2020 vond zo'n grondige analyse plaats voor 38 producten die nieuwe kenmerken omvatten en waarvan de berekeningsformule veelal op grond van een zogenaamde 'huisindex'⁴ werd bepaald. Uiteindelijk werden 12 van die producten als bijzonder complex beoordeeld. Deze producten werden dus niet op de retailmarkt gebracht. In het kader van die analyse is de toegankelijkheid van 28 nieuwe 'huisindexen' onderzocht.

Sinds de lancering van het moratorium in 2011 zijn in België 5.756 gestructureerde producten gecommmercialiseerd (zie tabel 2). Iets meer dan de helft daarvan – 2.990 gestructureerde producten – vallen onder het moratorium. De overige – 2.766 gestructureerde producten – vallen onder de opt-outregeling⁵.

Grafiek 1: Evolutie van het aantal gecommmercialiseerde gestructureerde producten (per jaar)

Grafiek 2: Evolutie van het uitgiftevolume van gecommmercialiseerde gestructureerde producten (in miljoen euro per jaar)

4 Doorgaans verwijst 'huisindex' naar een index die niet aan de volgende cumulatieve voorwaarden voldoet: 1° hij bestaat sinds minstens één jaar, 2° zijn koers kan via een toegankelijke bron worden geconsulteerd, en zijn berekeningswijze en samenstelling worden op passende wijze bekendgemaakt, 3° hij wordt door meerdere andere professionele en niet-verwante marktpartijen gebruikt, 4° hij heeft één duidelijke beleggingsdoelstelling om voldoende representatief te zijn voor de markt waarop hij betrekking heeft, 5° hij is voldoende gediversifieerd, 6° zijn herijkingfrequentie is maximum driemaandelijks.

5 De opt-outregeling biedt aanbieders de mogelijkheid om het moratorium niet toe te passen op klanten van wie de deposito's en de financiële instrumenten bij die aanbieders, op het moment van de commercialisering, een roerend vermogen van minstens 500.000 euro vertegenwoordigen. De opt-out geldt enkel voor het deel van het vermogen boven de drempel van 500.000 euro.

Tabel 2: Sinds de lancering van het moratorium gecommmercialiseerde gestructureerde producten (1 augustus 2011 – 31 december 2020)

	Aantal producten uitgegeven sinds de lancering van het moratorium	Uitgiftevolume (in miljoen euro) met uitzondering van <i>Private Notes</i> en producten onder de opt-outregeling
Tak 23	582	19.691,20
Conform het moratorium	581	19.691,20
Opt-out	1	niet beschikbaar
Schuldinstrument (<i>Note</i>)	1.889	21.358,23
Conform het moratorium	1.803	21.358,23
Opt-out	86	niet beschikbaar
Termijnrekening	18	245,48
Conform het moratorium	18	245,48
ICB	431	13.920,85
Conform het moratorium	418	13.920,85
Opt-out	13	niet beschikbaar
<i>Private Note</i>	2.836	niet beschikbaar
Conform het moratorium	170	niet beschikbaar
Opt-out	2.666	niet beschikbaar
Totaal	5.756	55.215,76

De bedragen die Belgische beleggers in gestructureerde producten, vooral gestructureerde ICB's, belegden, daalden fors in 2020⁶.

Ondanks de grote marktonzekerheid in 2020 hield de trend aan om producten te lanceren die recht geven op terugbetaling van minstens 90 procent van het kapitaal (zowel qua aantal producten als qua uitgiftebedrag). In de tweede helft van 2020 lagen de uitgegeven bedragen aan gestructureerde producten die recht geven op terugbetaling van minstens 90 procent van het kapitaal, hoger dan de uitgegeven bedragen aan gestructureerde producten die recht geven op volledige terugbetaling van het kapitaal. Ook werden meer producten gecommmercialiseerd die geen kapitaalbescherming bieden.

Door de hoge beursvolatiliteit in 2020 verkozen de producenten van gestructureerde producten, als onderliggend actief, huisindexen met daarin vaak mechanismen⁷ die hun volatiliteit minimaliseren. De trend om meer gestructureerde producten met een huisindex als onderliggend actief te commercialiseren, is zichtbaar sinds 2013 (behalve in 2018 en 2019). In 2020 tekende die trend zich nog scherper af. Wat het uitgiftebedrag betreft, had zowat de helft van de gestructureerde producten een huisindex als onderliggend actief in het vierde kwartaal van 2020.

Door de nog steeds erg lage rentevoeten en de marktvolatiliteit had minder dan 10 procent van de gestructureerde producten in 2020 een rentevoet als onderliggend actief, zowel wat het uitgiftebedrag als wat het aantal producten betreft. In 2018 en 2019 bleken meer producten in Amerikaanse dollar te zijn uitgegeven. Die beweging zette zich in 2020 voort: van het door

⁶ Zie ook dit verslag, p. 26.

⁷ Bij die huisindexen gaat, bij de selectie en/of de weging, de voorkeur vaak uit naar aandelen met een historisch lage volatiliteit.

de gestructureerde ICB's uitgegeven bedrag bleek bijna driekwart in Amerikaanse dollar te zijn uitgegeven. Deze trend werd niet waargenomen bij schuldinstrumenten en tak 23-producten.

Ondanks het aanhoudende klimaat van lage rentevoeten stelde de FSMA geen langere looptijden vast bij de gecommmercialiseerde gestructureerde producten. De looptijd van de meeste gelanceerde gestructureerde producten lag in 2020 tussen vijf en acht jaar.

Impact van de coronacrisis op de markt van gestructureerde producten

De COVID-19-pandemie had een impact op de financiële markten, onder meer door een omvangrijke verkoop van financiële activa, een sterk verhoogde volatiliteit en een vermindering of opschorting van dividenduitkeringen.

De FSMA deed begin april 2020 een enquête bij de marktspelers over de impact van de pandemie op de markt van gestructureerde producten in België. De belangrijkste bevindingen van de peiling zijn:

- De markt van gestructureerde producten bleef functioneren en de producten konden steeds worden geprijsd, ondanks de dikwijls sterk toegenomen volatiliteit.
- Sommige spelers merkten een daling van de appetijt bij retailbeleggers en annuleerden bepaalde uitgiftes of verlengden de aanbiedingsperiode ervan.
- De waarde van de componenten van gestructureerde producten kende volgens enkele spelers schommelingen. Ze meldden aanvankelijk een stijging van de waarde van de spaarcomponent, als gevolg van de stijging van het kredietrisico en de gevraagde kredietvergoeding. Daarna volgde een daling van de waarde van de spaarcomponent, mogelijk door het optreden van de Europese Centrale Bank. De derivatencomponent daarentegen werd veelal duurder. Dat kwam door onder meer een combinatie van verhoogde volatiliteit en een daling of schrapping van dividenden.
- Meerdere spelers stelden een aanzienlijke daling vast van de inkopen op de secundaire markt. Dit was volgens hen te verklaren door een daling van de waarde op de secundaire markt wegens de evolutie van marktparameters, waaronder de stijging van de kredietvergoeding. Ook het feit dat er voor de overgrote meerderheid van gestructureerde producten in België een verbintenis is van de emittent om het ingelegde kapitaal volledig of quasi volledig terug te betalen, kan een rol gespeeld hebben. Deze verbintenis speelt immers enkel op eindvervaldag en niet bij tussentijdse verkoop.

Een continue opvolging van de markt van gestructureerde producten is belangrijk opdat dit marktsegment zou kunnen bijdragen tot de goede werking van de markt en het beleggersvertrouwen ondersteunen. De FSMA meent dat het moratorium in deze marktomstandigheden zijn toegevoegde waarde heeft bewezen. Een van de gevolgen van toetreding tot het moratorium is immers dat distributeurs zich ervan onthouden gestructureerde producten aan te bieden met voorwaarden of barrières die beleggers kunnen blootstellen aan omvangrijke verliezen in zeer volatiele markten. Het overgrote deel van de gestructureerde producten op de Belgische markt houdt volledige of 90 procent terugbetaling in van de inleg op eindvervaldag. Beleggers weten zich op die manier beschermd tegen dergelijke marktbevingen.

Meer transparantie over kosten van gestructureerde producten

De FSMA controleert de reclame voor de in België gedistribueerde gestructureerde producten⁸. Een paar keer bleken voor dergelijke producten vrij hoge kosten te worden aangerekend, die bovendien onvoldoende transparant waren.

De FSMA sprak de betrokken instellingen daarop aan. Ze legde uit dat reclame volledig transparant moet zijn over het totale kostenplaatje. Verder onderzocht ze hoe die instellingen de aangerekende kosten rechtvaardigden in het licht van hun productgovernanceprocedures.

Gestructureerde producten die op de Belgische markt worden aangeboden, moeten in het belang van de klant worden ontwikkeld. De kosten moeten aanvaardbaar zijn voor het doelpubliek en mogen de rendementsverwachtingen niet ondermijnen. Verder moeten de producenten en distributeurs van financiële producten de stappen van de ontwikkeling en distributie van die producten documenteren. Ze moeten de gemaakte keuzes, bijvoorbeeld voor de kosten, kunnen rechtvaardigen.

De FSMA onderzocht het governanceproces dat die instellingen voor de betrokken producten hadden uitgewerkt. Daarbij stelde ze vast dat de governance van de gestructureerde producten voor verbetering vatbaar was, onder meer op het vlak van het beheer van belangenconflicten, de analyse van voornoemde kosten en de scenarioanalyses. Uiteindelijk zijn de betrokken producten niet gecommmercialiseerd.

Bovendien wees de FSMA alle producenten en distributeurs van gestructureerde producten onder haar toezicht nogmaals op hun productgovernanceverplichtingen. In oktober 2020 publiceerde ze daarover een mededeling op haar website⁹.

De FSMA zal haar productgovernancetoezicht voortzetten. Ze zal blijven controleren of de kredietinstellingen en de verzekeringsondernemingen producten ontwikkelen en distribueren die het belang van hun klanten effectief vooropstellen en inspelen op de behoeften, kenmerken en doelstellingen van het doelpubliek. In 2021 zal de FSMA onder meer meewerken aan de gemeenschappelijke toezichtsactie die ESMA lanceerde. Bedoeling daarvan is de naleving te controleren van de toepasselijke MiFID II-productgovernanceregels¹⁰.

⁸ De gestructureerde producten kunnen de vorm aannemen van beleggingsinstrumenten of verzekeringsproducten.

⁹ Zie de mededeling FSMA_2020_14 van 20 oktober 2020 over het aanbod van gestructureerde producten in België: herinnering aan de productgovernanceregels.

¹⁰ Zie het ESMA-persbericht: *ESMA launches a common supervisory action with NCAs on MiFID II product governance rules*, 1 februari 2021.

Ruim 1.300 informatiedocumenten aangemeld

Aanbieders van verpakte retail- en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten (PRIIP's) moeten een document met essentiële informatie ter beschikking stellen van niet-professionele klanten. De *Key Information Document* (KID) is een kort document dat de essentiële informatie van een PRIIP in een begrijpelijke taal moet uiteenzetten. De inhoud en vorm van de KID moeten op uniforme wijze worden vastgelegd. Dat biedt consumenten de mogelijkheid om de KID's van verschillende PRIIP's te vergelijken.

Om een PRIIP in België te commercialiseren, moet de KID op voorhand gemeld worden aan de FSMA. In 2020 ontving de FSMA 254 aanmeldingen van KID's voor verpakte retailbeleggingsproducten. Het leeuwendeel van deze KID's betrof gestructureerde producten (158). De aanmeldingen kwamen uit het Groothertogdom Luxemburg (84), België (64), Ierland (30), het Verenigd Koninkrijk (27), Frankrijk (18), Duitsland (18), Zwitserland (9) en de Verenigde Staten (4).

In 2020 ontving de FSMA voor de verzekeringsproducten 81 KID's voor nieuwe contracten; 156 KID's werden aangemeld in het kader van een update. In 2020 ontving de FSMA eveneens 108 documenten over nieuwe investeringsopties en 736 documenten in verband met een update

Onregelmatigheden in de documenten die een emittent gebruikte

Bij de controle van de coherentie tussen de publicitaire documenten voor een uitgifte bestemd voor het Belgisch grondgebied en de KID over die uitgifte, stelde de FSMA een onregelmatigheid vast bij een emittent uit een andere lidstaat. Bij de vroegtijdige doorverkoop van zijn producten door retailbeleggers rekende de emittent hogere uitstapkosten aan dan vermeld in de publicitaire documenten die bij de commercialisering van die producten op Belgisch grondgebied werden gebruikt. De informatie in die publicitaire documenten was dus niet correct.

Onderzoek wees uit dat, als gevolg van die foutieve informatie, onterecht te hoge kosten waren geïnd¹¹

(ze lagen immers hoger dan het maximumbedrag dat de publicitaire documenten vermeldden) in 12 gevallen in het kader van vijf verschillende uitgiften waarbij de betrokken producten vervroegd werden doorverkocht. Na de gesprekken die de FSMA met de emittent en de distributeur van de betrokken producten voerde, werden de onrechtmatige geïnde kosten in die 12 gevallen van vervroegde doorverkoop terugbetaald.

In het kader van de Europese samenwerkingsregeling tussen bevoegde autoriteiten¹², heeft de FSMA haar beroepsgeheim opgeheven en haar collega-toezichthouder over de vastgestelde onregelmatigheden geïnformeerd.

¹¹ Tussen oktober 2016 (aanvangsdatum van de activiteiten van de emittent op Belgisch grondgebied) en september 2019 (datum waarop de nota voor het directiecomité werd opgesteld).

¹² Art. 20 van Verordening (EU) 1286/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 26 november 2014 over essentiële-informatiedocumenten voor verpakte retailbeleggingsproducten en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten (PRIIP's).

van bestaande investeringsopties. Naast Belgische ontwikkelaars hebben ook Luxemburgse, Nederlandse, Italiaanse, Ierse, Duitse, Franse, Britse, en een Cypriotische ontwikkelaar(s) KID's en documenten gemeld.

De FSMA voerde in 2020 ook een thematische controle uit op een staal van KID's. De controle had betrekking op KID's voor verschillende gestructureerde producten en voor meerdere verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten. De focus van de controle lag op de kwaliteit van de KID's die aan de FSMA gemeld werden voor deze producten. Uit deze controle bleek dat het merendeel van de gemelde KID's tekortkomingen vertonen. De FSMA zal in 2021 een *feedback statement* opstellen om de belangrijkste tekortkomingen toe te lichten.

Verscherpte aandacht voor de duurzaamheid van financiële producten

Net zoals de voorgaande jaren, nam ook in 2020 het aanbod van financiële producten die verwijzen naar duurzaamheid aanzienlijk toe. Deze toename verbergt een erg gevarieerd aanbod op het vlak van duurzaamheid. Het merendeel van de financiële producten die naar duurzaamheid verwijzen, wensen effectief een antwoord te bieden op de groeiende bezorgdheid van de beleggers inzake duurzaamheid. Maar de beoordeling van de vereisten inzake duurzaamheid van een financieel product blijft ingewikkeld, net zoals de onderlinge vergelijking van financiële producten.

Om de keuze van de belegger te vergemakkelijken, zijn verschillende labels ontwikkeld. Ook de Europese verordening betreffende informatieverzorging over duurzaamheid in de financiële-

dienstensector¹³ (de SFDR-verordening), die op 10 maart 2021 in werking is getreden, streeft ernaar de keuze van de belegger te vereenvoudigen. Deze verordening voert geharmoniseerde regels in voor de transparantie van de informatieverschaffing over duurzaamheid. Ze maakt onder meer een onderscheid tussen producten die de ESG-kenmerken¹⁴ promoten, en duurzame beleggingen¹⁵.

Met haar benadering wil de FSMA de beleggers beschermen. Ook wil zij voorkomen dat het duurzame karakter van een financieel product uitsluitend als marketingargument wordt gebruikt zonder dat het product echt een duurzame belegging tot doel heeft (*greenwashing*). Zonder op de inwerkingtreding van de SFDR-verordening te wachten, bleef de FSMA toezien op het correcte, duidelijke, niet-misleidende, toereikende en transparante karakter van de informatie in de publicitaire documenten van financiële producten met een beleggings- of spaardoelstelling die naar duurzaamheid verwijst.

De FSMA past de volgende benadering toe wanneer duurzaamheid als verkoopargument wordt gebruikt in de reclame.

Ze beveelt instellingen voor collectieve belegging (ICB's) aan de volgende informatie in de publicitaire documentatie te vermelden:

1. de methodologie voor de selectie van de duurzame beleggingen;
2. de toegepaste duurzame selectiecriteria;
3. de onderneming die instaat voor de beoordeling van de duurzame selectiecriteria; en
4. een verwijzing naar het prospectus of een internetpagina met meer informatie over de inaanmerkingneming van de ESG-criteria in de beleggingsdoelstelling.

Het rendement van de gestructureerde producten kan gekoppeld zijn aan een onderliggende waarde van het type *equity/bond* die aan duurzaamheidscriteria beantwoordt, zonder dat de activa activiteiten of ondernemingen financieren die op basis van duurzame criteria zijn geselecteerd. Om het risico op *greenwashing* te beperken, beveelt de FSMA in dat geval aan om de volgende waarschuwing toe te voegen: 'Het geld dat u aan de emittent overmaakt/leent, wordt niet specifiek belegd in activa die aan duurzaamheidscriteria voldoen. Enkel het rendement is gekoppeld aan een index die onder meer duurzaamheidscriteria omvat'. Verder vraagt de FSMA om de producten niet als verantwoorde beleggingen/duurzame producten voor te stellen. De meeste activa worden immers niet gebruikt voor de financiering van activiteiten of ondernemingen die op basis van duurzame criteria zijn geselecteerd.

Voor gestructureerde producten waarvan de activa waarin ze beleggen, specifiek aan duurzaamheidscriteria voldoen, beveelt de FSMA aan de vier vernoemde informatie-elementen in de publicitaire documenten te vermelden.

Voor gereguleerde spaarrekeningen en termijnrekeningen zijn de vereisten *mutatis mutandis* dezelfde als voor ICB's.

13 Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector.

14 De producten die de ESG-kenmerken promoten, zijn producten die, naast andere kenmerken, ecologische of sociale kenmerken of een combinatie daarvan promoten, en waarvan de vennootschappen waarin wordt belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur volgen, en die er niet toe strekken aan een duurzame doelstelling bij te dragen.

15 Een duurzame belegging wordt gedefinieerd als een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het bereiken van een milieudoelstelling, zoals gemeten aan de hand van bijvoorbeeld belangrijke hulpbronnefficiëntie-indicatoren voor het gebruik van energie, hernieuwbare energie, grondstoffen, water en land, voor de productie van afval, en broeikasgasemissies, en voor het effect op de biodiversiteit en de circulaire economie, of als een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan de verwezenlijking van een sociale doelstelling, met name een belegging die bijdraagt aan de aanpak van ongelijkheid, of die de sociale samenhang, de sociale integratie en de arbeidsverhoudingen bevordert, of een belegging in menselijk kapitaal of in economisch of sociaal achtergestelde gemeenschappen, mits de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur volgen.

De FSMA wil op die manier toezien op de bescherming van de beleggers: door aandacht te besteden aan het correcte, duidelijke, niet-misleidende, toereikende en transparante karakter van de informatie in de publicitaire documenten.

Nieuwe Q&A verduidelijken reclameregels voor beleggingsinstrumenten

Reclame voor beleggingsinstrumenten die publiek aangeboden worden of die worden gecommercialiseerd aan niet-professionele klanten, moet beantwoorden aan vereisten die Europees vastgelegd zijn in de prospectusverordening¹⁶. Zo mag de informatie in de reclame niet inaccuraat of misleidend zijn. De reclame mag evenmin een onevenwichtig beeld geven van de informatie in het prospectus.

De FSMA heeft vragen en antwoorden (Q&A's) opgesteld. Deze Q&A's geven goede praktijken weer die kunnen bijdragen tot een correcte naleving van deze inhoudelijke reclamevereisten. Met de Q&A's maakt de FSMA haar optreden voorzienbaar en draagt ze bij tot een gelijk speelveld.

Door deze goede praktijken na te leven, kan de voorafgaandelijke goedkeuring van reclame door de FSMA vlotter verlopen. Het zal immers discussies over de naleving van de inhoudelijke reclamevereisten vermijden. De naleving versterkt ook de positie van de verantwoordelijke voor de reclame wanneer beleggers misnoegd zouden zijn over de reclame en deze zouden betwisten.

De FSMA heeft een openbare consultatie gehouden over de Q&A's vooraleer deze goed te keuren en te publiceren¹⁷. De Q&A's zullen indien nodig worden aangepast in functie van de evolutie van de regelgeving, van verdere duiding door de bevoegde Europese instanties of van de ervaringen in de praktijk.

Risicofactoren coronacrisis duidelijk vermeld in prospectussen kredietinstellingen

Kredietinstellingen zijn hun activiteiten onder meer blijven financieren door de uitgifte van *covered bonds* en gestructureerde schuldinstrumenten. De FSMA is erg aandachtig geweest voor een accurate voorstelling van de risicofactoren in de prospectussen die zij daarvoor moest goedkeuren.

¹⁶ Artikel 22 van de verordening (EU) 2017/1129 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 betreffende het prospectus dat moet worden gepubliceerd wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel op een gereglementeerde markt worden toegelaten en tot intrekking van Richtlijn 2003/71/EG. Zie ook artikel 22 van de wet van 11 juli 2018 op de aanbidding aan het publiek van beleggingsinstrumenten en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt en artikel 9, § 3 van het koninklijk besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten.

¹⁷ Zie de mededeling FSMA_2021_09 van 1 april 2021 over de reclame voor beleggingsinstrumenten.

Twee elementen kregen hierbij bijzondere aandacht: de verhoging van de uitgiftelimiet voor *covered bonds* en de mogelijke gevolgen van de pandemie op de financiële positie van de kredietinstellingen.

De wetgeving over *covered bonds*¹⁸ voorziet de mogelijkheid voor de Nationale Bank van België (NBB) om tijdelijk een individuele overschrijding van de achtprocentlimiet toe te staan bij uitzonderlijke omstandigheden op de financiële markten. De achtprocentlimiet vertegenwoordigt de verhouding tussen de dekkingswaarden voor *covered bonds* en het balanstotaal. De dekkingswaarden vormen een bijzonder patrimonium dat niet langer beschikbaar is voor gewone schuldeisers. De NBB heeft tijdens het verslagjaar de drempel van acht naar 12,5 procent verhoogd tot einde mei 2021.

De FSMA vond het belangrijk dat ook gewone schuldeisers op de hoogte werden gebracht van deze drempelverhoging. De drempel was immers oorspronkelijk voorzien om de gewone schuldeisers te beschermen en te vermijden dat hun onderpand te sterk zou worden aangetast. Ook het feit dat de drempel door de NBB enkel kan opgeheven worden in uitzonderlijke omstandigheden, geeft aan dat de verhoging een betekenisvol element is. Op vraag van de FSMA hebben de betrokken kredietinstellingen een aanvulling bij het prospectus opgemaakt of de informatie opgenomen naar aanleiding van de jaarlijkse hernieuwing van het prospectus.

Daarnaast ging bijzondere aandacht naar een adequate beschrijving van de mogelijke gevolgen van de coronacrisis op de financiële positie van de kredietinstellingen. De FSMA heeft erop toegezien dat waar mogelijk de risicofactoren over de impact van de crisis toegelicht werden aan de hand van cijfers uit de meest recente financiële staten en dat de risicofactoren over de uitgevende instelling, inclusief de risicofactoren over de impact van de crisis, werden onderverdeeld op basis van een kwalitatieve schaal.

Toezicht op fondsen

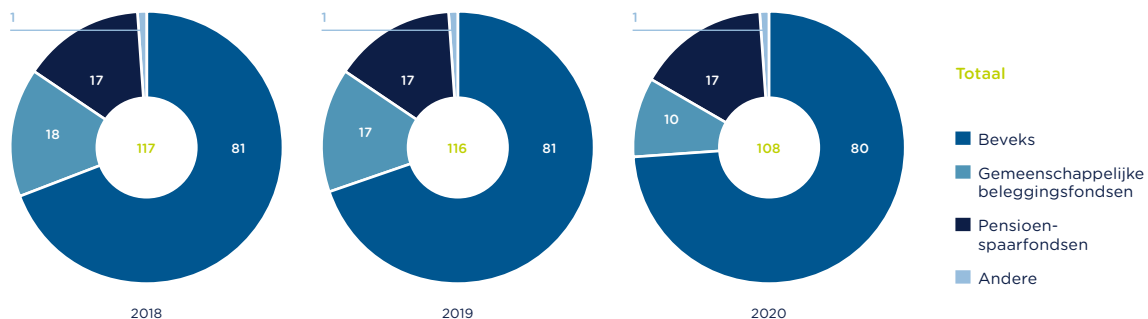
Gemeenschappelijke beleggingsfondsen, beveks en pensioenspaarfondsen

Beleggingsfondsen of ICB's zijn instellingen die kapitaal verzamelen bij beleggers en dat geld collectief beheren volgens een vastgelegd beleggingsbeleid. De FSMA houdt toezicht op openbare ICB's. Deze onderscheiden zich van institutionele en private ICB's doordat zij een openbaar aanbod doen. Een meerderheid van de openbare ICB's richt zich daarbij op particuliere beleggers.

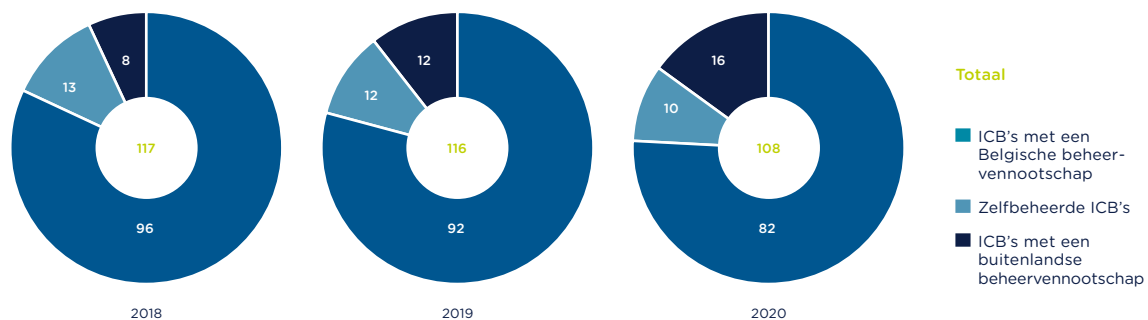
De FSMA controleert de kwaliteit van informatie die ICB's aan beleggers verstrekken wanneer zij een openbaar aanbod doen. Het gaat bijvoorbeeld om het prospectus, de essentiële beleggersinformatie en publiciteit. De goedkeuring van het merendeel van deze informatie door de FSMA is een voorwaarde voor de commercialisering van de ICB's. Ook de organisatie en werking van de Belgische openbare ICB's valt onder FSMA-toezicht.

¹⁸ Artikel 10, § 1 van het koninklijk besluit van 11 oktober 2012 betreffende de uitgifte van *covered bonds* door kredietinstellingen naar Belgisch recht.

Grafiek 3: Evolutie van het aantal openbare Belgische instellingen voor collectieve belegging opgedeeld volgens juridische vorm

Grafiek 4: Evolutie van het aantal openbare Belgische instellingen voor collectieve belegging opgedeeld volgens het beheertype en de nationaliteit van de beheervenootschap

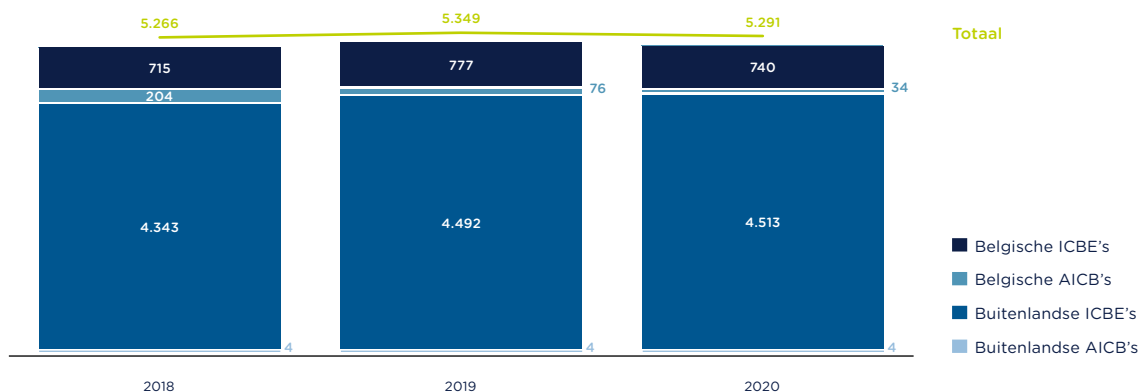
Belgische openbare ICB's hebben bijna allemaal een veranderlijk aantal rechten van deelneming. Dat betekent dat hun eigen vermogen hoger of lager wordt naarmate beleggers toetreden of uit-treden. Deze ICB's komen hoofdzakelijk voor in de vorm van gemeenschappelijke beleggingsfondsen en van beleggingsvennootschappen met veranderlijk kapitaal, ook wel beveks genoemd¹⁹.

Pensioenspaarfondsen zijn een specifiek type van openbare gemeenschappelijke beleggingsfondsen. Via een pensioenspaarfonds wordt individueel een aanvullend pensioen opgebouwd, de zogenaamde derde pijler. Beleggingen in een pensioenspaarfonds genieten bepaalde fiscale voordelen om het individueel pensioensparen aan te moedigen.

Er werden in 2020 zowel bestaande beveks vereffend als nieuwe beveks opgericht, waardoor het totale aantal beveks relatief stabiel bleef. Bij de gemeenschappelijke beleggingsfondsen was er sprake van een belangrijke daling. Hierdoor daalde het totale aantal ICB's van 116 tot 108.

¹⁹ De statistieken over de ICB's kunnen in de toekomst wijzigen wanneer een ICB of een compartiment van een ICB op een bepaalde datum wordt geschrapt, met ingang van deze schrapping op een eerdere datum of wanneer een ICB aan de FSMA op een latere datum een correctie van bepaalde statistieken bezorgt.

Grafiek 5: Evolutie van het aantal compartimenten van openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming

Aantal ICB's met Belgische beheervenootschap daalt

De grote meerderheid van de Belgische openbare ICB's wordt beheerd door een beheervenootschap. Dat is altijd het geval voor gemeenschappelijke beleggingsfondsen, die geen rechtspersoonlijkheid hebben. Ook ICB's onder de vorm van een beleggingsvenootschap kunnen een beheervenootschap aanstellen. In dat geval neemt de beheervenootschap het beheer van de beleggingsportefeuille, de administratie en de verhandeling van de rechten van deelneming waar. Beleggingsvenootschappen die geen beheervenootschap aanstellen, zijn zelfbeheerde ICB's. Zij moeten zelf beschikken over een beleidsstructuur die past bij hun werkzaamheden.

Belgische ICB's kunnen zowel een Belgische als een buitenlandse beheervenootschap hebben. Het aantal ICB's met een Belgische beheervenootschap en het aantal zelfbeheerde ICB's is in dalende lijn (zie grafiek 4). Een duidelijke trend de laatste jaren is de toename van het aantal ICB's met een buitenlandse beheervenootschap. In 2019 en in 2020 kwamen er acht ICB's met een buitenlandse beheervenootschap bij. Vijf daarvan werden nieuw opgericht.

Belgische en buitenlandse ICB's

Aantal compartimenten van Belgische ICB's neemt af

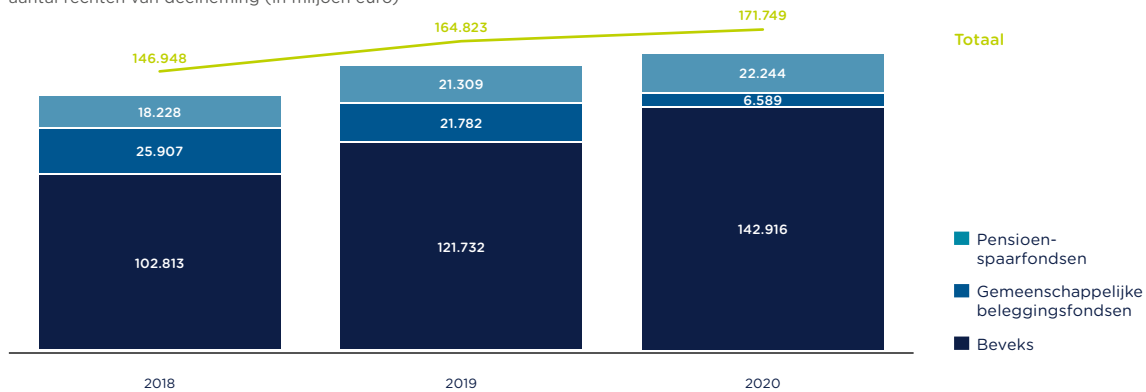
De meeste openbare ICB's bestaan uit verschillende compartimenten. Dit zijn afgescheiden gedeeltes van een ICB met een eigen beleggingsbeleid. De rechten van deelneming in compartimenten kunnen worden beschouwd als de feitelijke 'producten' die worden aangeboden aan de beleggers²⁰.

Eind 2020 waren er bij de FSMA 5.291 compartimenten van openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming geregistreerd. Er waren daarbij 4.517 compartimenten van buitenlandse ICB's en 774 compartimenten van Belgische openbare ICB's²¹ (zie grafiek 5).

²⁰ Binnen een ICB of een compartiment kunnen, onder voorwaarden, ook zogenaamde klassen van rechten van deelneming worden gecreëerd, die bijvoorbeeld zijn uitgedrukt in verschillende munten, of waarop verschillende kosten van toepassing kunnen zijn. De verschillende klassen van rechten van deelneming kunnen worden aangeboden aan een verschillend doelpubliek.

²¹ Sommige van deze Belgische of buitenlandse ICB's zijn niet ingedeeld in compartimenten. Voor deze ICB's wordt de ICB zelf als een compartiment beschouwd voor deze statistieken.

Grafiek 6: Evolutie van het totaal netto-actief van de Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming (in miljoenen euro)

Zo goed als alle buitenlandse compartimenten die in België openbaar aangeboden kunnen worden, zijn compartimenten van ICB's die voldoen aan de voorwaarden van de UCITS-richtlijn. Ze worden ook wel instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) genoemd. Deze ICBE's beschikken over een Europees paspoort, waardoor ze binnen de EER vrij verhandeld kunnen worden.

Er zijn daarnaast ook openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's), waarvoor geen geharmoniseerd Europees toezichtsregime en paspoortregeling bestaat. Buitenlandse AICB's die in België openbaar worden aangeboden, worden door de bevoegde autoriteit van hun land van herkomst en door de FSMA gecontroleerd.

In 2020 is het aantal geregistreerde compartimenten van buitenlandse ICBE's verder gestegen tot 4.513. Het aantal compartimenten van Belgische ICBE's is licht gedaald tot 740. Ook het aantal geregistreerde compartimenten van Belgische AICB's is opnieuw gedaald, tot 34 compartimenten. Deze evolutie vloeit deels voort uit het feit dat er de laatste jaren diverse gestructureerde compartimenten op eindvervaldag kwamen, terwijl er in deze periode veel minder nieuwe gestructureerde compartimenten gecommercialiseerd werden.

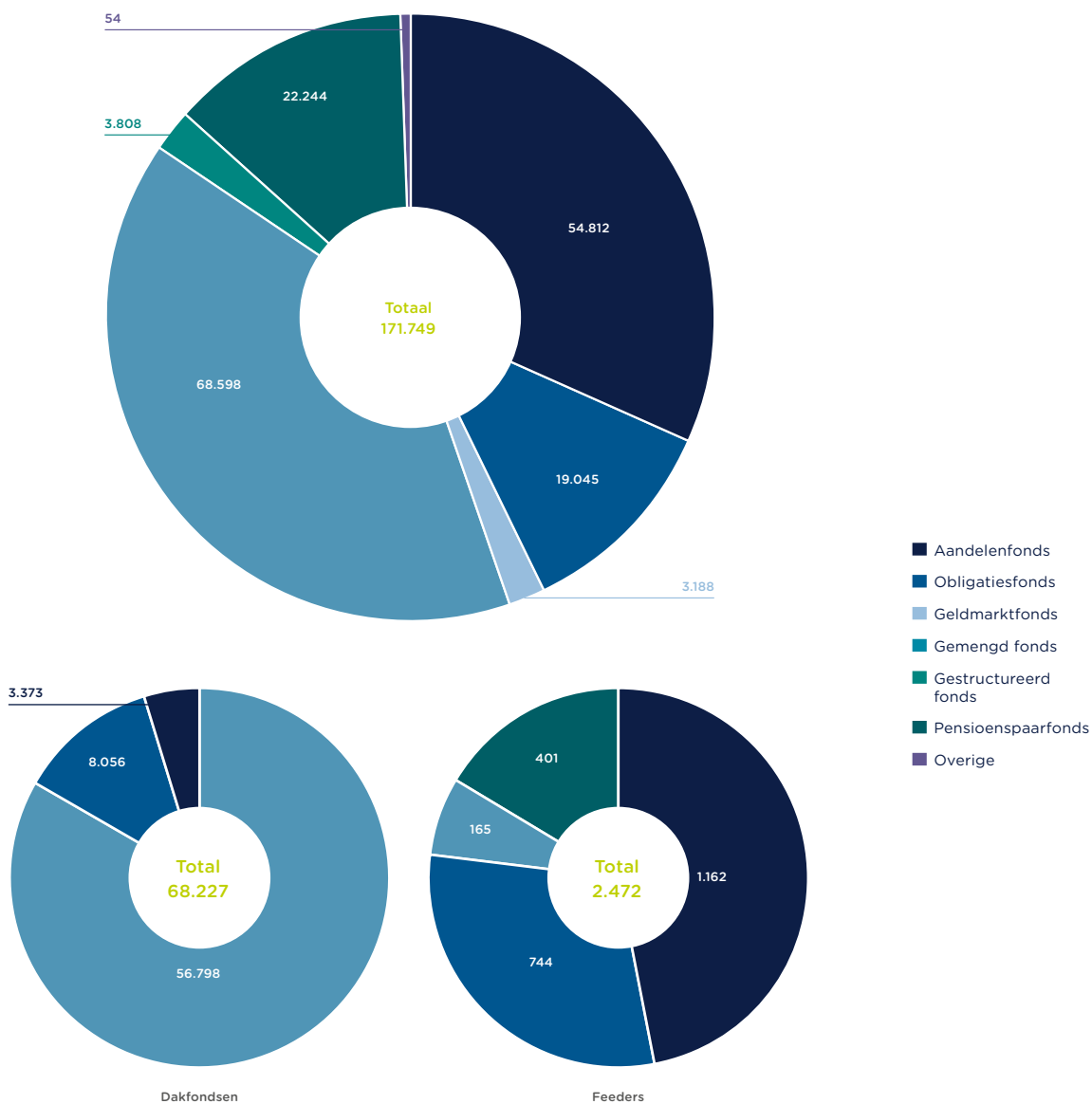
Belgische openbare ICB's

Activa van de fondsensector stijgen verder

De totale waarde van het netto-actief²² van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming groeide in 2020 aan tot 172 miljard euro. Deze groei is toe te schrijven aan het positieve rendement van de financiële instrumenten die de ICB's in portefeuille hadden, maar ook aan het netto surplus van de inschrijvingen ten opzichte van de uitredingen. Eind 2019 was er ook sprake van een stijging van het totale netto-actief ten opzichte van het voorgaande jaar (zie grafiek 6).

²² Het totaal netto-actief is de waarde van de activa van de ICB's na aftrek van hun eventuele schulden.

Grafiek 7: Totaal netto-actief van de Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming per beleggingsbeleid (in miljoen euro)

Gemengde fondsen en aandelenfondsen blijven de grootste categorieën

Het beleggingsbeleid bepaalt onder meer het soort activa waarin de ICB's kunnen beleggen en op welke wijze ze een rendement nastreven. Op basis van het beleggingsbeleid telt de Belgische openbare-fondsensector zeven verschillende categorieën: aandelenfondsen, obligatiefondsen, gemengde fondsen, gestructureerde fondsen, geldmarktfondsen, pensioenspaarfondsen en de overige fondsen²³ (zie grafiek 7).

²³ Merk op dat de deling hierbij gebeurt op het niveau van de compartimenten. Hier verwijst de term 'fondsen' dan ook naar een compartiment van een instelling voor collectieve belegging, voor zover deze is ingedeeld in meerdere compartimenten.

De gemengde fondsen zijn veruit de grootste categorie in de Belgische openbare-fondsensector, goed voor 40 procent van het totale netto-actief. Hun relatieve belang bleef de jongste jaren stabiel. Gemengde fondsen beleggen vooral in zowel aandelen als obligaties. Ook de pensioen-spaarfondsen zijn in wezen gemengde fondsen. Door hun specifieke beleggingsbeleid en toegelaten activa worden zij als een aparte categorie ingedeeld. Zij vormen de derde grootste categorie, goed voor 13 procent van het totale netto-actief van de sector.

Aandelenfondsen en obligatiefondsen zijn de tweede en vierde grootste categorieën. Zij vertegenwoordigen respectievelijk 32 procent en 11 procent van het totale netto-actief van de sector. Samen zijn de vier grootste categorieën goed voor 96 procent van het totale netto-actief.

Belang van geldmarktfondsen en gestructureerde fondsen is beperkt

Geldmarktfondsen zijn goed voor 1,9 procent van het totale netto-actief van de sector. Geldmarktfondsen trachten een rendement te bieden dat dicht bij het rendement van de geldmarkt aanleunt en beleggen overwegend in geldmarktinstrumenten. Geldmarktfondsen trekken beleggers aan die waarde hechten aan een relatief stabiele belegging en aan de mogelijkheid om dagelijks uit te treden.

Gestructureerde fondsen bieden beleggers op vooraf bepaalde data, op basis van een formule, een rendement dat verband houdt met de evolutie van bepaalde onderliggende financiële activa, indexen of referentieportefeuilles. Onder deze categorie vallen onder meer de fondsen die een kapitaalbescherming vooropstellen. Zowel het aantal gestructureerde fondsen als hun netto-actief zijn de jongste jaren gedaald. Dat komt omdat er gedurende deze periode meer gestructureerde fondsen op vervalddag kwamen dan er nieuwe fondsen gelanceerd werden. De gestructureerde fondsen waren eind 2020 goed voor 2,2 procent van het totale netto-actief van de sector.

Dakfondsen populair bij gemengde fondsen

De ICB's of hun compartimenten kunnen ervoor opteren om rechtstreeks in bepaalde activa te beleggen. Ze kunnen dat ook onrechtstreeks doen door te beleggen in andere ICB's. De ICB's of compartimenten van ICB's die ervoor opteren om voornamelijk in andere ICB's te beleggen, worden dakfondsen genoemd. De Belgische dakfondsen waren eind 2020 goed voor 40 procent van het totale netto-actief van de sector en behoren voornamelijk tot de categorie van de gemengde fondsen (zie grafiek 7). Hun relatieve belang bleef stabiel.

Daarnaast kunnen ICB's of hun compartimenten ook een zogenaamde 'master-feeder'-structuur opzetten. Feeders zijn ICB's of compartimenten die minstens 85 procent van hun activa in een master beleggen. Een master is een andere ICB of een compartiment ervan. In 2020 groeide het netto-actief van de feeders tot 2,5 miljard euro (zie grafiek 7).

Impact en opvolging van de coronacrisis

Initiële daling van het netto-actief gevolgd door stelselmatig herstel

In maart 2020 kenden de financiële markten een periode van aanzienlijke turbulentie naar aanleiding van de coronacrisis. Deze markturbulentie ging onder meer gepaard met een hogere volatiliteit en sterk dalende financiële markten. Dit leidde tot aanzienlijke dalingen in de waardering van de beleggingsportefeuilles van de meeste ICB's, wat zich vertaalde in een negatieve impact op het totale netto-actief. Einde maart 2020 was het totale netto-actief van de Belgische openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming met bijna 22 miljard euro gedaald, een afname van meer dan 13 procent ten opzichte van einde 2019 (zie grafiek 8).

Grafiek 8: Evolutie in het netto-actief van de Belgische openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming per beleggingsbeleid ten opzichte van eind december 2019 (in miljoen euro)

Een groot deel van deze daling werd echter snel ongedaan gemaakt door het herstel op de financiële markten. Op het einde van het tweede kwartaal bleef de daling beperkt tot negen miljard euro, of zes procent, ten opzichte van einde 2019. Door de goede prestaties van de financiële markten bereikte het netto-actief van de sector half november opnieuw het niveau van eind 2019. Mede dankzij een groot surplus aan netto-inschrijvingen groeide het netto-actief van de sector verder aan, om op het einde van het vierde kwartaal het niveau van eind 2019 met zeven miljard euro te overschrijden, goed voor een stijging met vier procent (zie grafiek 8).

Surplus aan inschrijvingen voor gemengde fondsen en pensioenspaarfondsen

Als gevolg van de marktschok van maart 2020 kromp het netto-actief van de gemengde fondsen en de pensioenspaarfondsen aan het einde van het eerste kwartaal met respectievelijk 7,5 miljard euro en drie miljard euro ten opzichte van einde 2019, dalingen van -12 procent en -15 procent (zie grafiek 8). Deze afnames waren toe te schrijven aan een daling in de waardering van de beleggingsportefeuilles van deze fondsen.

De pensioenspaarfondsen kenden geen netto-uitredingen tijdens deze periode van marktturbulentie. Ook voor de gemengde fondsen bleven netto-uitredingen tijdens deze periode erg beperkt. Vanaf einde maart werden netto-uitredingen opnieuw omgebogen in netto-inschrijvingen.

Tot het einde van het jaar tekenden zowel de gemengde fondsen als de pensioenspaarfondsen stelselmatig een surplus aan inschrijvingen op. In combinatie met globaal positieve rendementen van de financiële instrumenten in hun portefeuilles zorgde dit tegen het einde van het vierde kwartaal voor een uiteindelijke aangroei van het netto-actief met drie miljard euro (of vijf procent) voor de gemengde fondsen en 0,9 miljard euro (of vier procent) voor de pensioenspaarfondsen (zie grafiek 8).

Waardeschommelingen voor aandelenfondsen en obligatiefondsen

De aandelenfondsen kenden de sterkste afname in het netto-actief als gevolg van de marktturbulentie. Aan het einde van het eerste kwartaal was het netto-actief van deze categorie fondsen met bijna 16 miljard euro verminderd ten opzichte van eind 2019 (zie grafiek 8). Deze daling van 31 procent is zowel te wijten aan een daling in de waardering van de beleggingsportefeuilles als aan aanzienlijke uitredingen.

De beleggingen van aandelenfondsen hebben doorgaans een hoger marktrisico, waardoor zij meer blootgesteld zijn aan schommelingen in de waardering. Van alle categorieën troffen de koersdalingen op de financiële markten de aandelenfondsen dan ook het hardst.

Ook voor obligatiefondsen was er aan het eind van het eerste kwartaal een krimp in het netto-actief. Deze afname was te wijten aan dezelfde factoren die ook de daling voor de aandelenfondsen veroorzaakten. In vergelijking met de aandelenfondsen waren uitredingen voor de obligatiefondsen wel een grotere oorzaak van de krimp.

Na de initiële marktschok groeide het netto-actief van de aandelen- en obligatiefondsen opnieuw stelselmatig aan, gedreven door de positieve rendementen op de financiële markten en regelmatige inschrijvingen. Vooral tijdens het laatste kwartaal waren er aanzienlijke inschrijvingen voor aandelenfondsen.

De sterke stijging van de koersen op de aandelenmarkten sinds einde maart zorgde ervoor dat, van het tweede tot het vierde kwartaal, de beleggingsportefeuilles van de aandelenfondsen het sterkst presteerden van alle fondscategorieën.

Zowel de koersstijgingen op de aandelenmarkten als het surplus aan de inschrijvingen droegen bij tot de aangroei van het netto-actief van de aandelenfondsen. Tegen het einde van het vierde kwartaal was het netto-actief met drie miljard euro aangegroeid, goed voor een stijging van zes procent. De netto-activa van de obligatiefondsen groeiden over dezelfde periode aan met 0,8 miljard euro of vier procent (zie grafiek 8).

Inschrijvingen en uittredingen voor geldmarktfondsen

In maart 2020 tekenden beleggers voor een aanzienlijk bedrag in op deelbewijzen van geldmarktfondsen. Aan het einde van het eerste kwartaal was het netto-actief van de geldmarktfondsen daardoor meer dan verdrievoudigd ten opzichte van eind 2019 (zie grafiek 8). Tijdens periodes van verhoogde volatiliteit en dalende financiële markten kunnen geldmarktfondsen bepaalde beleggers aantrekken die op zoek zijn naar een belegging waarvan de waarde relatief stabiel blijft.

Vanaf het tweede tot het vierde kwartaal kenden de geldmarktfondsen stelselmatig meer uittredingen dan inschrijvingen, waardoor hun netto-actief opnieuw gradueel daalde. In vergelijking met eind 2019 was het netto-actief van de geldmarktfondsen op het einde van het vierde kwartaal wel nog 0,9 miljard euro hoger, wat een stijging met 38 procent inhoudt (zie grafiek 8).

Belang van gestructureerde fondsen daalt systematisch

De marktturbulentie had een beperkte impact op de gestructureerde fondsen. Zij kenden geen uittredingen tijdens deze periode. Hun netto-actief was op het einde van het eerste kwartaal wel gekrompen met 0,7 miljard euro, of 13 procent, ten opzichte van eind 2019 (zie grafiek 8). Deze daling was zowel het gevolg van globaal negatieve rendementen van de financiële instrumenten in hun portefeuilles, als van terugbetalingen op vervaldagen.

Op het einde van het vierde kwartaal was het netto-actief van de gestructureerde fondsen 1,7 miljard euro lager dan eind 2019. Deze afname van 30 procent is voornamelijk te verklaren door een voortzetting van de trend waarbij er meer gestructureerde fondsen op vervaldag kwamen dan dat er nieuwe fondsen gelanceerd werden.

Verscherpt toezicht tijdens de coronacrisis

Strikte monitoring van de Belgische openbare ICB's

Zodra de impact van de COVID-19-pandemie op de markten duidelijk werd, startte de FSMA met een nauwgezette follow-up van de Belgische openbare ICB's. De verzamelde informatie stelde haar in staat de gevolgen van de crisis in te schatten en het liquiditeitsrisico voor elke ICB en voor de hele sector te beoordelen.

Die follow-up nam de vorm aan van een dagelijks gesprek met de grootste beheervenootschappen en de toezending van een beperkte hoeveelheid wekelijkse kwantitatieve informatie over de Belgische openbare ICB's.

Van maart tot juli 2020 sprak de FSMA dagelijks met de zes grootste beheervennootschappen, die zo'n 90% van de activa van de Belgische openbare ICB's beheren. Bedoeling was informatie te verzamelen over de inschrijvingen op en de inkopen van rechten van deelneming van de grootste Belgische openbare ICB's, over de eventuele liquiditeitsproblemen van die ICB's, over de samenstelling en de rotatie van de aandelen in de portefeuilles, over de details in verband met de blootstelling aan bepaalde soorten risicovollere activa, ...

Vanaf augustus 2020 vonden de gesprekken met de beheervennootschappen tweewekelijks plaats. Vanaf dan lag de focus van de gesprekken eerder op het liquiditeitsrisico van de Belgische openbare ICB's en op de perceptie, door de beheerders, van de economische en financiële toestand en de gevolgen daarvan voor de vermogensbeheersector.

Sinds maart 2020 verzamelt de FSMA wekelijks ook een beperkt aantal gegevens over de evolutie van de activa en over het liquiditeitsrisico van de Belgische openbare ICB's. Die wekelijkse gegevens betreffen onder meer het totaal netto-actief, de waarde van de inschrijvingen en de terugbetalingen, het gebruik van liquiditeitsinstrumenten (*swing pricing*, *anti-dilution levy* of *redemption gates*), ...

De informatie die de FSMA verzamelde in het kader van de dagelijkse gesprekken, en de toegezonden wekelijkse informatie maakten een doorlopend toezicht op de Belgische openbare ICB's mogelijk tijdens de crisis. Dankzij die informatie kon de FSMA ook specifieke risico-analyses uitvoeren en accuraat communiceren over de aan de sector verbonden risico's.

Dankzij het doorlopende toezicht konden de oorzaken van de evolutie van het netto-actief van elke ICB week na week worden bepaald. Ook maakte dat toezicht het mogelijk de potentiële toename van het liquiditeitsrisico te evalueren, de statistische distributie van de veranderingen in het netto-actief en van de inkopen van en inschrijvingen op de rechten van deelneming in ICB's te observeren, en de ontwikkeling van trends binnen de sector snel te beoordelen.

Door de ingezamelde informatie naast andere gegevens te leggen, kon de FSMA ook de specifieke risico's analyseren die zijn verbonden aan de evolutie van de portefeuillesamenstelling en aan de vergelijking van de inkopen tijdens de crisis met die tijdens eerdere stressperiodes. Ook analyseerde ze de evolutie van het netto-actief ten opzichte van die in andere EU-lidstaten, net als de gevolgen van de COVID-19-crisis voor bepaalde categorieën van ICB's of bepaalde beheerders.

Tot slot kon de FSMA, dankzij de ingezamelde gegevens, nauwkeurig communiceren over de aan de Belgische openbare ICB's verbonden risico's ten aanzien van de beheervennootschappen, de commissarissen, de vertegenwoordigers van de vermogensbeheersector, de internationale organisaties en de nationale autoriteiten.

In het kader van de coronacrisis werd eveneens een opvolging georganiseerd van de Belgische openbare zelfbeheerde beveks. Vanaf 27 maart 2020 werd een wekelijkse rapportering ingevoerd voor de effectieve leiders van deze beveks. Na oktober 2020 werd dit een maandelijkse rapportering. Via deze weg ging de FSMA na of de continuïteit van deze beveks verzekerd kon worden.

Extra aandacht voor liquiditeit

De Belgische wetgeving bevat al sinds 2018 een regeling voor het gebruik van de mechanismen van *swing pricing*, *anti-dilution levy* en *redemption gates* door de openbare ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming. Deze *liquidity management tools* (LMT's) kunnen erg nuttig zijn bij gespannen marktomstandigheden en mogelijke liquiditeitsproblemen op de financiële markten.

Bij aanvang van de coronacrisis bleken nog maar weinig ICB's stappen te hebben gezet om effectief gebruik te kunnen maken van deze tools. Daarom werd in april 2020 een tijdelijke versoepeling doorgevoerd voor het gebruik van LMT's²⁴. Hierdoor konden de ICB's overgaan tot het gebruik van deze tools zonder hun wettelijke documentatie aan te passen. De reglementaire versoepeling bood de ICB's de mogelijkheid om op korte termijn en met de nodige rechtszekerheid gebruik te maken van de LMT's. Na afloop van de tijdelijke versoepeling op 31 juli 2020 golden opnieuw de gewone regels.

Het gebruik van LMT's biedt steun bij het aanpakken van het *first-mover advantage*, waarbij beleggers mogelijk niet de volledige kosten dragen die voortvloeien uit de inkoop van hun rechten van deelneming, en een deel van die kosten wordt gedragen door de beleggers die in de ICB blijven. Naast de bescherming van beleggers vermindert het tijdige gebruik van LMT's ook het risico van gedwongen verkoop van minder liquide activa in perioden van stress. Dit beschermt het financiële systeem tegen de negatieve systemische effecten die voortvloeien uit de dynamiek van *fire sales*.

De FSMA heeft bij de sector sterk aangedrongen om het gebruik van LMT's mogelijk te maken, zowel onder de tijdelijke regeling als nadien onder de gewone regeling. Zij heeft een brief gericht aan alle beheervenootschappen van Belgische openbare ICB's en naar alle Belgische zelfbeheerde beveks. Inmiddels werd bij 95 procent van alle compartimenten waarvoor de FSMA de invoering van dergelijke tools heeft aanbevolen, minstens één *liquidity management tool* ingevoerd. Dit vertegenwoordigt 98 procent van het totale netto-actief van deze groep van compartimenten.

Ook op Europees niveau was er extra aandacht voor liquiditeit. In het kader van een *Common Supervisory Action* (CSA) van ESMA analyseerde de FSMA het beheer van het liquiditeitsrisico door de Belgische openbare ICBE's. Deze analyse werd opgesteld binnen een beoordelingskader vastgelegd in samenwerking met de andere bevoegde nationale autoriteiten en ESMA en werd toegepast in iedere EU-lidstaat.

Tijdens de eerste fase van die analyse is bij alle beheerders van Belgische openbare ICBE's kwantitatieve informatie ingezameld om een totaalbeeld te krijgen van de gelopen risico's. Tijdens de tweede fase voerde de FSMA meer diepgaande analyses uit bij een steekproefgroep van beheerders. Gedurende het hele jaar 2020 wisselden de verschillende nationale autoriteiten hun kennis en ervaring uit via een forum dat ESMA organiseerde. Daarbij zijn een aantal te verbeteren punten aan het licht gekomen, die nu verder worden opgevolgd.

24 Zie KB van 22 april 2020 houdende bijzondere maatregelen ter bescherming van de openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming tegen de gevolgen van de COVID-19-epidemie.

Optreden tegen niet-toegelaten beleggingen

De FSMA heeft in de loop van 2020 vastgesteld dat een ICB had belegd in effecten die niet waren toegelaten onder de Belgische wetgeving. Meer in het bijzonder waren voor deze effecten geen betrouwbare waarderingen beschikbaar²⁵ en er gebeurde geen regelmatige en accurate informatieverstrekking over de effecten aan de ICB²⁶. De FSMA heeft geëist dat de ICB haar portefeuille zo snel mogelijk in overeenstemming zou brengen met de ICB-wetgeving.

De ICB heeft vervolgens een overeenkomst gesloten met haar portefeuillebeheerder met het oog op de verkoop van deze effecten. De overeenkomst voorzag ook in de betaling van een schadevergoeding aan de ICB voor verliezen die zij had geleden als gevolg van deze niet-toegelaten beleggingen. Intussen is deze overeenkomst volledig uitgevoerd

en zijn deze niet-toegelaten effecten verkocht. De ICB heeft een schadevergoeding uitbetaald aan de deelnemers die waren uitgetreden aan een netto-inventariswaarde die te laag lag wegens waardedaalingen van de niet-toegelaten effecten.

In de aanloop naar de jaarlijkse algemene vergadering van dezelfde Belgische ICB heeft de distributeur en portefeuillebeheerder van de ICB een reeks deelnemers individueel gecontacteerd. De distributeur heeft de deelnemers verzocht of hij hen via een bijzondere volmacht mocht vertegenwoordigen op de algemene vergadering. De informatie die hij hierbij meedeelde, was echter misleidend. Na diverse tussenkomsten van de FSMA heeft de distributeur een rechtzetting verstuurd naar de deelnemers. Tevens heeft de distributeur beslist dat het, wegens de aanwezige belangenconflicten, niet aangewezen was dat hij de deelnemers van de ICB zou vertegenwoordigen.

25 Wat een inbreuk vormde op artikel 53, § 1, eerste lid, 3° van het ICBE-KB.

26 Wat een inbreuk vormde op artikel 53, § 1, eerste lid, 4°, b) van het ICBE-KB.

Toezicht op spaarrekeningen

Toepassing van het verbod op het voorwaardelijk aanbieden van gereguleerde spaarrekeningen

Met de hervorming van de gereguleerde spaarrekeningen in 2013 werd in de regelgeving het beginsel verankerd dat een voorwaardelijk aanbod van gereguleerde spaarrekeningen verbiedt. Bij het commercialiseren van gereguleerde spaarrekeningen mogen er dus geen voorwaarden worden gekoppeld aan de basisrentevoet, noch aan de rentevoet van de getrouwheidspremie. Toch voorziet de reglementering in een beperkt aantal specifieke voorwaarden die wel mogen worden opgelegd, zoals een minimum- of maximumspaardeposito, het beheer van de spaardeposito via internet of de leeftijd van de spaarder.

Het doel van de wetgever was spaarrekeningen transparanter te maken om ze gemakkelijker onderling te kunnen vergelijken. Met dit verbod treedt de wetgever bijvoorbeeld op tegen aanbiedingen die worden voorbehouden voor nieuwe klanten aan wie de kredietinstelling een voordeligere rentevoet aanbiedt dan aan haar bestaande klanten. Een ander voorbeeld zijn de voordelige rentevoeten die uitsluitend gelden voor de inbreng van vers kapitaal, met andere woorden voor kapitaal-inbreng door andere kredietinstellingen of financiële tussenpersonen.

In 2020 bleek een kredietinstelling één en dezelfde ‘voorwaarde’ te stellen aan het openen van gereglementeerde spaarrekeningen alsook aan andere bankproducten en -diensten: klanten moesten, door het betalen van een maandelijkse bijdrage, het statuut verwerven van ‘vaste klant’. De vraag rees of deze voorwaarde om ‘vaste klant’ te worden door maandelijks een bijdrage te betalen, te rijmen viel met het beginsel van het verbod op het voorwaardelijk aanbieden van gereglementeerde spaarrekeningen.

Bij de hervorming van de gereglementeerde spaarrekeningen in 2013, is ervoor geopteerd om te focussen op de vergoedingsvoorwaarden die gekoppeld worden aan aanbiedingen van spaarrekeningen, veeleer dan meer algemeen op de voorwaardelijke aanbiedingen van spaarrekeningen als dusdanig. De reglementering beoogt immers meer transparantie en betere vergelijkbaarheid van de rentevoeten en getrouwheidspremies die aangeboden worden op de markt. Die doelstelling moet voor ogen worden gehouden bij de toepassing van het beginsel dat voorwaardelijke aanbiedingen van gereglementeerde spaarrekeningen verbiedt.

In dit dossier is de voorwaarde om ‘vaste klant’ te worden door maandelijks een bijdrage te betalen, geen voorwaarde die specifiek betrekking heeft op de aangeboden vergoeding voor de spaarrekening. Toch is het aangewezen om aan het openen van een gereglementeerde spaarrekening geen indirecte beperkingen op te leggen, wat op hetzelfde neerkomt als het opleggen van verschillende vergoedingsvoorwaarden. Een wijziging van de reglementering in die zin zou nodig kunnen blijken.

Grondig onderzoek van de niet-gereglementeerde spaarproducten

Ondanks het lagerenteklimaat zijn de kredietinstellingen in België hun klanten gereglementeerde spaarrekeningen²⁷ blijven aanbieden, vaak met een minimumvergoeding: 0,01 procent basisrente en 0,10 procent getrouwheidspremie. Die minimumvergoeding heeft overigens niets afgedaan aan het succes van deze spaarrekening bij de spaarders die er 292 miljard euro op hebben staan op het eind van 2020.

Toch is er in 2020 voor het eerst een kredietinstelling gestopt met het aanbieden van gereglementeerde spaarrekeningen. Voortaan commercialiseert zij uitsluitend niet-gereglementeerde spaarrekeningen. Dat zijn rekeningen zonder vaste looptijd en met een nulrente of, boven een bepaalde inleg, zelfs een negatieve rente. In tegenstelling tot gereglementeerde spaardeposito's zijn de voorwaarden voor de vergoeding en werking van niet-gereglementeerde spaarrekeningen contractueel vastgelegd. Bijgevolg:

1. hoeft de vergoeding niet te bestaan uit een basisrente en een getrouwheidspremie;
2. is het aanrekenen van een debetrente niet uitdrukkelijk verboden door de reglementering;
3. wordt voor natuurlijke personen roerende voorheffing ingehouden op de brutocreditrente.

Voor de reclame bij de commercialisering van niet-gereglementeerde spaarrekeningen gelden er andere regels. Zo hoeven reclameboodschappen voor niet-gereglementeerde spaarproducten volgens de wet niet eerst te worden goedgekeurd. Zodra de reclame daadwerkelijk wordt verspreid, kan de FSMA ze wel controleren.

27 De spaarrekeningen die voldoen aan de voorwaarden van artikel 2 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (KB/WIB 92).

In 2020 heeft de FSMA 26 kredietinstellingen²⁸ in kaart gebracht die niet-gereguleerde spaarproducten aanboden aan retailbeleggers in België. Alle 26 kredietinstellingen commercialiseerden termijrekeningen, acht onder hen commercialiseerden ook kasbons en acht andere bieden eveneens niet-gereguleerde spaarrekeningen aan.

Volgens de cijfers van de NBB, werd er in 2020 meer dan 70 miljard euro belegd in niet-gereguleerde spaarproducten bij kredietinstellingen in België²⁹. Ter vergelijking: in 2020 stond er bij diezelfde instellingen op gereguleerde spaarrekeningen 292 miljard euro. De voorbije tien jaar is het uitstaande bedrag op gereguleerde spaarrekeningen met meer dan 30 procent gestegen, terwijl het uitstaande bedrag in niet-gereguleerde spaarproducten met meer dan 50 procent is gedaald.

De FSMA heeft zich in 2020 gebogen over het aanbod van 18 van de 26 kredietinstellingen die niet-gereguleerde spaarproducten aanbieden in België. Ze onderzocht vijf aanbiedingen van niet-gereguleerde spaarrekeningen, zes aanbiedingen van kasbons en 18 aanbiedingen van termijreposito's. Daarvoor analyseerde zij 39 webpagina's en 25 andere reclameboodschappen (brochures, e-mails, artikels ...).

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat de kredietinstellingen, op een paar uitzonderingen na, hun reclame voor niet-gereguleerde spaarproducten na publicatie niet uit eigen beweging ter controle voorlegden aan de FSMA. Toch zijn er ook instellingen die hun reclame voor niet-gereguleerde spaarproducten wel vóór publicatie ter controle voorleggen aan de FSMA, hetzij in het kader van een nieuw niet-gereguleerd spaarproduct dat zij op de markt brengen, hetzij samen met het voorleggen van reclame voor gereguleerde spaarrekeningen.

De tekortkomingen die de FSMA heeft vastgesteld bij haar onderzoek, vormen inbreuken op de bepalingen van het KB Pub. Meestal werd er onvoldoende informatie verstrekt of was de informatie niet begrijpelijk geformuleerd. Deze bevindingen liggen in lijn met wat opgemerkt wordt bij de controle van reclame voor andere financiële producten, zoals verzekeringsproducten, die a posteriori ter controle wordt voorgelegd.

Toezicht op verzekeringsproducten

De FSMA ziet erop toe dat verzekeringsproducten die aan Belgisch recht onderworpen zijn, in overeenstemming zijn met de wet. Het toezicht heeft zowel betrekking op de productvoorwaarden als op de precontractuele en contractuele informatieverstrekking over deze producten. Daarnaast streeft de FSMA ernaar om bij te dragen tot de bescherming van de verzekeringsnemers, onder meer door bepaalde thema's toe te lichten of voor bepaalde risico's te waarschuwen.

²⁸ Waaronder een aantal bankmerken zonder afzonderlijke rechtspersoonlijkheid.

²⁹ Kredietinstellingen naar Belgisch recht en in België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen naar buitenlands recht.

Het toezicht op verzekeringsproducten is risicogericht en omvat twee pijlers. De eerste pijler zijn onderzoeken rond een bepaald thema. De tweede pijler is reactief toezicht, dat wordt opgestart naar aanleiding van een bepaalde gebeurtenis of de vaststelling van een probleem. In 2020 vonden daarnaast specifieke controles plaats in het kader van de coronacrisis.

Onderzoek naar annulatieverzekeringen in het kader van de coronacrisis

Reeds vroeg in de COVID-19-pandemie bleek dat bepaalde verzekeraars probeerden om schadegevallen gerelateerd aan COVID-19 uit te sluiten van dekking in annulatieverzekeringen. De FSMA startte daarom een onderzoek naar de informatie die verzekeringsondernemingen verstrekten over de impact van COVID-19 op annulatieverzekeringen. De FSMA ging ook na of er informatie werd gepubliceerd die in strijd was met de voorwaarden van de overeenkomsten en die de verzekeringnemers verkeerdelijk zou doen geloven dat schadegevallen gelinkt aan COVID-19 steeds uitgesloten zouden zijn.

Dit onderzoek bracht al snel aan het licht dat meerdere websites van verzekeraars foutieve of misleidende vermeldingen bevatten over de gevolgen van de COVID-19-pandemie op de verzekeringsproducten. Het betrof vooral de omschrijving van de dekkingen die annulatieverzekeringen bieden en de uitsluitingen in het kader van de COVID-19-pandemie.

Ook op websites van tussenpersonen stonden misleidende of foute vermeldingen. Zo vermeldden enkele tussenpersonen dat, wanneer de overheid een algemeen reisverbod oplegt, een wettelijk verplichte clause in alle annulatieverzekeringen van toepassing zou zijn. Die clause zou bepalen dat een annulering als gevolg van een beslissing van de overheid niet verzekerd is. Er bestaan echter geen minimumvoorwaarden inzake annulatieverzekeringen die verzekeraars moeten naleven en dus ook geen wettelijk verplichte clauses.

De FSMA heeft alle betrokken verzekeraars en verzekeringstussenpersonen opgedragen hun website aan te passen om correcte informatie te verstrekken.

In het kader van diezelfde controle stelde de FSMA vast dat meerdere verzekeraars hun voorwaarden hadden gewijzigd of die wilden wijzigen. Meer bepaald zou een annulering van een reis wegens epidemie of pandemie niet langer gedekt zijn. Zo'n aanpassing van de voorwaarden is in principe enkel mogelijk voor nieuwe overeenkomsten. Verzekeraars die ook de voorwaarden van lopende verzekeringsovereenkomsten wensten te wijzigen, heeft de FSMA gewezen op het feit dat voor de wijziging van een lopende overeenkomst in principe het akkoord van de verzekeringnemer nodig is.

Eén onderneming had de voorwaarden van de lopende overeenkomsten gewijzigd zonder een geldig akkoord van de verzekeringnemers te hebben bekomen. Deze onderneming heeft alle verzekeringnemers laten weten dat hun bestaande overeenkomst toch ongewijzigd verder bleef lopen, aangezien het lopende contract niet rechtsgeldig was gewijzigd of opgezegd.

De FSMA ontving ook verschillende vragen en klachten van consumenten die geconfronteerd werden met een weigering van dekking in het kader van een annulatieverzekering. De meeste overeenkomsten sommen de gevallen waarin dekking wordt verleend, limitatief op. Als de annulering wegens reisverbod, epidemie of pandemie of wegens angst voor het virus, niet is opgeno-

men in de dekkingsvoorwaarden van de overeenkomst, kan de verzekeraar niet worden verplicht dekking te verlenen. Ook een annulering door de reisorganisator is meestal niet gedekt in de annulatieverzekering omdat deze verzekering dekking biedt voor voorvallen van de verzekerde of diens familie en niet voor een actie van de reisorganisator.

Meerdere verzekeraars weigerden de terugbetaling van premies voor annulatieverzekeringen die zonder voorwerp waren gevallen omdat de reisorganisator de reis die werd gedekt door deze verzekering had geannuleerd. De dekking van dergelijke annulatieverzekeringen loopt normaliter vanaf het sluiten van het reiscontract tot aan het vertrek en ook nog tijdens de reis als er een onderbrekingswaarborg voorzien is. Wanneer de reisorganisator in de loop van die periode de reis annuleert, moet de verzekeraar voor de periode waarin de dekking door de annulering van de reis zonder voorwerp is gevallen, in principe het niet-gebruikte premiegedeelte terugbetalen. In bepaalde gevallen was de weigering van de verzekeraars om premies terug te betalen niet gerechtvaardigd.

Thematische onderzoeken

Duidelijke informatie nodig over bepaalde hospitalisatieverzekeringen

Verschillende verzekeraars bieden hospitalisatie- en ziektekostenverzekeringen aan waarbij zij een andere tussenkomst geven naargelang het ziekenhuis waar de verzekerde is opgenomen. De verschillen kunnen hoog oplopen, afhankelijk van het gekozen ziekenhuis. Transparante informatie hierover is dus onontbeerlijk.

De FSMA heeft een sectorbreed onderzoek verricht om na te gaan of de informatie die de verzekeraars verstrekken over deze regeling, voldoende duidelijk en begrijpbaar is voor de verzekeringsnemers.

De verzekeraars hebben lijsten opgesteld van ziekenhuizen waarvoor zij een veeleer ruime tussenkomst verlenen. Sommige van die lijsten kunnen worden bijgewerkt. Uit het onderzoek van de informatie die de verzekeraars verstrekken, is evenwel gebleken dat dit niet altijd wordt vermeld hoewel het een impact heeft op de omvang van de geboden dekking en dus duidelijk moet worden meegedeeld aan de verzekeringsnemers. Andere verzekeraars geven dan weer niet aan hoe vaak ze hun ziekenhuislijsten bijwerken, en laten na de verzekeringsnemers in te lichten dat ze zijn bijgewerkt. Tot slot lichten de verzekeraars niet steeds even duidelijk toe welke criteria zij hanteren om een ziekenhuis op de lijst te zetten.

Aan de verzekeraars die betrokken waren bij dit onderzoek werd gevraagd om hun reclame en contractuele documentatie op bepaalde punten te verbeteren zodat ze transparanter worden. De meeste verzekeraars die dergelijke producten aanbieden, verstrekken sindsdien meer informatie die ook duidelijker en beter verstaanbaar is.

Verzekeraar moet uitsluitingsgrond bewijzen

In september 2018 publiceerde de FSMA een standpunt over de bewijslast in verzekeringsovereenkomsten.

Dit standpunt kwam er omdat verzekeringsovereenkomsten soms clausules bevatten die de verzekeringsnemers/verzekerden/begunstigden na een schadegeval verplichten te bewijzen dat een bepaalde gebeurtenis, die een weigering van de dekking tot gevolg zou hebben, niet plaatsvond. Deze personen moeten dus in feite het bewijs leveren dat er geen reden bestaat waardoor ze geen recht zouden hebben op een tussenkomst van de verzekeraar.

Indien een verzekeraar een uitsluitingsgrond wil invoeren en dus de dekking wil weigeren, is het echter de verzekeraar die het bestaan van de uitsluitingsgrond moet bewijzen. Clausules die de bewijslast van het niet toepasselijk zijn van de uitsluitingsgrond bij de verzekeringsnemers/verzekerden/begunstigden leggen, mogen niet in de algemene voorwaarden staan.

De FSMA heeft in 2020 een controle-actie uitgevoerd om na te gaan of de verzekeraars rekening houden met dit standpunt en problematische clausules hebben verwijderd uit de voorwaarden. Dat gebeurde door bij een staal van Belgische verzekeraars de algemene voorwaarden te controleren. Per verzekeraar nam de FSMA de algemene voorwaarden van zowel een tak 21-product als een tak 23-product onder de loep.

Het onderzoek spitste zich toe op de clausules die de dekkingen en uitsluitingen beschreven van de bij de tak 21 en tak 23 horende aanvullende waarborgen zoals overlijden, invaliditeit en ziekte. De FSMA onderzocht of die clausules bepalingen bevatten die de bewijslast onrechtmatig omkeren in het nadeel van de consument.

Van de gecontroleerde verzekeraars heeft het merendeel na interventie van de FSMA de algemene voorwaarden aangepast. De FSMA zal bij haar controles blijvend aandacht hebben voor dit probleem.

Vervolgonderzoek over uitvaartverzekeringen

In 2018 deed de FSMA een onderzoek naar de begunstigingsclausules die zijn opgenomen in de voorwaarden van uitvaartverzekeringen. Toen bleek dat in bepaalde gevallen de voorwaarden voorzagen dat, bij overlijden van de verzekerde, er zou worden uitbetaald aan een begrafenisondernemer. De verzekeringsnemer kon niet zelf kiezen aan wie zou worden uitgekeerd.

De verzekeringsnemer heeft evenwel het absolute recht om zelf de begunstigden van de verzekering aan te wijzen³⁰. De verzekeraar kan de verzekeringsnemer dus niet verplichten om een bepaalde begunstigde aan te duiden. Clausules die de verzekeringsnemer verplichten om bijvoorbeeld de begrafenisondernemer als begunstigde te aanvaarden, waren dus strijdig met de wetgeving.

De FSMA heeft de betrokken verzekeraars gevraagd de voorwaarden van hun uitvaartverzekeringen aan te passen en bracht de problematiek ook onder de aandacht van sectorfederatie Assuralia.

30 Overeenkomstig artikel 169, § 1 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

In 2020 heeft de FSMA een vervolgonderzoek verricht bij een aantal verzekeraars die niet in het onderzoek van 2018 zaten. Er werd tevens een vervolgonderzoek gedaan bij de verzekeraars uit het onderzoek van 2018. Er werd vastgesteld dat, op een verzekeraar na, de door de verzekeraars opgestelde documenten de wet respecteerden. De verzekeraar die wel nog in de fout ging, werd verzocht de voorwaarden en zijn publicitaire documenten aan te passen.

Probleemgerichte controle

Aanpassingen van rechtsbijstandsverzekeringen

De wet van 22 april 2019 tot het toegankelijker maken van de rechtsbijstandsverzekering (de wet Geens), bepaalt dat een belastingvermindering kan worden bekomen voor premies betaald voor rechtsbijstandsverzekeringen die voldoen aan een aantal voorwaarden inzake gedekte risico's, minimale dekking en waarborg en wachttermijnen.

Bepaalde verzekeraars hebben van de inwerkingtreding van die wet gebruik gemaakt om hun bestaande klanten een wijziging van de overeenkomst voor te stellen om te voldoen aan de voorwaarden van de wet Geens. De wijze waarop dit gebeurde, bleek in bepaalde gevallen niet te voldoen aan de toepasselijke regels.

Zo had een verzekeraar de voorwaarden van de rechtsbijstandsverzekering aangepast en deze aanpassingen nagenoeg onmiddellijk toegepast op de lopende overeenkomsten, ongeacht de vervalddag. De aanzienlijke premieverhogingen die met deze aanpassingen gepaard gingen, werden op de volgende jaarlijkse vervalddag van het contract van toepassing. De verzekeringnemers kregen niet de mogelijkheid om hun bestaande overeenkomst te behouden en de verzekeraar had de bestaande overeenkomsten ook zelf niet opgezegd tegen de vervalddag. In de communicatie aan de verzekeringnemers werd enkel gemeld dat de bestaande contracten automatisch werden omgezet naar het nieuwe product, tenzij de verzekeringnemers zich hiertegen uitdrukkelijk verzetten. In dat geval konden ze een ander product kiezen of zelf hun overeenkomst opzeggen.

De verzekeringnemers voor een voldongen feit stellen en hen meedelen dat ze zelf de overeenkomst moesten beëindigen indien ze niet akkoord waren met de doorgevoerde wijzigingen, druist in tegen de regelgeving. Bij deze actie werden ook inbreuken vastgesteld op het KB Pub³¹.

Nadat de FSMA de verzekeraar had aangemaand om de situatie recht te zetten, heeft die de verzekeringnemer die ervoor zouden kiezen om hun bestaande overeenkomst te behouden, deze mogelijkheid ook effectief geboden, zij het dat aan deze verzekeringnemers een aanzienlijke premieverhoging werd opgelegd. De premie verdrievoudigde bijna.

Door deze premieverhoging had het voor de verzekeringnemers geen zin meer om de overstap naar het nieuwe product te weigeren. Ze kregen in het nieuwe product een ruimere dekking voor een bijna identieke premie als het oude product én de premie voor het nieuwe product was fiscaal gedeeltelijk aftrekbaar, terwijl deze fiscale aftrek niet gold voor het oude product. Dit deed de vraag rijzen naar de premiezetting van het nieuwe product. De premies voor het oude en nieuwe

31 Koninklijk Besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten

product waren immers quasi identiek geworden, maar in het nieuwe product waren de dekkingen uitgebreid ten opzichte van het oude product.

Desgevraagd heeft de verzekeraar bevestigd dat de kans groot is dat de premie voor het nieuwe product in de nabije toekomst verhoogd zal moeten worden omdat deze premie mogelijk te laag was gezet. Deze voor de verzekeringsnemers essentiële informatie, werd hen echter niet meegedeeld.

De verzekeraar heeft de betrokken verzekeringsnemers dus niet alleen bijkomende informatie moeten verstrekken over de wettelijke mogelijkheid om voor een behoud van het bestaande product zonder belastingvoordeel te kiezen. Hij heeft ook meer informatie moeten geven over de substantiële premieverhoging in dat bestaande contract en over het feit dat verzekeringsnemers die kiezen voor het nieuwe product het risico lopen dat het huidige tarief op korte termijn zal worden verhoogd als zou blijken dat de premie niet voldoende is om de kosten van de schadegevallen voor de gehele portefeuille te dekken.

De bevoegdheden van de FSMA lagen in dit dossier hoofdzakelijk in de door de verzekeraar verstrekte informatie aan de verzekeringsnemers. De FSMA heeft er op deze manier voor gezorgd dat de verzekeringsnemers beschikten over de vereiste informatie om met kennis van zaken te kunnen beslissen of ze al dan niet akkoord kunnen gaan met de wijzigingen die de verzekeraar voorstelde.

Duurtijd van een niet-levenverzekeringsovereenkomst is beperkt

De duur van een niet-levensverzekeringsovereenkomst mag niet langer zijn dan één jaar. Behalve wanneer een van de partijen ten minste drie maanden vóór de vervaldag van de overeenkomst zich ertegen verzet, wordt ze stilzwijgend verlengd voor opeenvolgende periodes van één jaar³². Meerdere verzekeraars leven deze regels niet correct na.

Zo bepalen sommige verzekeraars dat de verzekeringsovereenkomst van rechtswege een einde neemt na het verstrijken van een in de overeenkomst bepaalde termijn. Deze termijn bedroeg evenwel meer dan een jaar. Een automatische beëindiging na een vooraf bepaalde termijn die de maximale termijn van een jaar³³ overschrijdt, houdt echter in dat de verzekeraar de opzeggingsmodaliteiten³⁴ niet naleeft en is dan ook in strijd met de wetgeving.

Andere verzekeraars vragen de verzekeringsnemer dan weer een premie te betalen die overeenstemt met de premie voor verscheidene jaren. Dit betekent de facto dat de wettelijk vastgelegde maximale duurtijd van één jaar niet wordt gerespecteerd.

Deze bepalingen van de wet zijn van dwingend recht waardoor het niet mogelijk is om er contractueel van af te wijken. De betrokken niet-levensverzekeringsovereenkomsten moesten bijgevolg aangepast worden om conform te zijn met de wetgeving.

32 Er bestaan verschillende afwijkingen op deze regels.

33 Zoals bepaald in artikel 85 van de wet van 4 april 2014.

34 Zoals bepaald in artikel 84 van de wet van 4 april 2014.

Monitoring van het gebruik van artificiële intelligentie

Ondernemingen uit de financiële sector maken in toenemende mate gebruik van technieken uit de artificiële intelligentie (AI). Dit kan voordelen opleveren, zowel voor de ondernemingen als voor beleggers, maar kan ook bepaalde risico's creëren of versterken.

Het gebruik van deze technieken trekt ook de aandacht van toezichhouders. Om haar leden te ondersteunen bij het aanpakken van risico's die gepaard gaan met het ontwikkelen, testen en gebruiken van AI en machine learning (ML) heeft IOSCO een consultatiedocument gepubliceerd³⁵. Het consultatiedocument bevat leidraden voor het opzetten van een passend kader voor het toezicht op asset managers en andere actoren die gebruik maken van AI en ML.

De FSMA zette in 2020 een team op voor het monitoren van het gebruik van AI bij de Belgische beheerverenootschappen. Ze stuurde een vragenlijst aan alle Belgische asset managers onder haar toezicht om zo een beter inzicht te verwerven in het gebruik van deze technologie bij het portefeuillebeheer.

De rondvraag polste naar de drijfveren voor het gebruik van AI en naar de barrières bij asset managers die AI nog niet toepasten. Ze zamelde ook informatie in over de gehanteerde controles en verificaties om kwaliteitsvolle data te gebruiken, de mate van menselijke tussenkomst en aansprakelijkheid, de implementatie en het onderhoud van software voor AI.

Uit de rondvraag bleek dat het merendeel van de Belgische beheerverenootschappen nauwelijks AI gebruikte en geen interesse had om de technologie in de toekomst te implementeren. De voornaamste redenen hiervoor waren: het niet beschikken over kwaliteitsvolle data, geen business case voorhanden hebben, klanten die er niet om vragen en een te hoge kostprijs om de technologie te implementeren.

Voor de beheervenootschappen die de technologie wel hanteerden of die aangaven dit in de toekomst te zullen doen, besloot de FSMA om rechtstreeks met deze ondernemingen het gebruik van AI grondig te analyseren met het oog op consumentenbescherming, het beheersen van risico's en het naleven van de IOSCO-standaarden.

De FSMA heeft deze standaarden dan ook toegepast bij een dossier waar bij het beheer van een op te richten compartiment van een ICB gebruik zou worden gemaakt van AI-technieken. De FSMA heeft een goed inzicht trachten te verwerven in de gehanteerde AI-technieken, hun rol in het volledige beleggingsproces en het kader waarbinnen de technieken worden toegepast. Zij heeft daarbij bijzondere aandacht besteed aan de rol van menselijk toezicht, met inbegrip van de mogelijkheden tot menselijke tussenkomsten, het gebruik van technieken om AI-modeluitkomsten beter te begrijpen (*explainability*) en het eventuele beroep dat gedaan wordt op de diensten van externe partijen.

De FSMA ziet erop toe dat het prospectus en de essentiële beleggersinformatie de rol van AI-technieken duidelijk beschrijven. Indien andere technieken en processen of menselijke tussenkomsten een belangrijke rol spelen bij het beleggingsproces, dan moet de rol van AI in het licht daarvan worden geduid. Indien AI een impact heeft op de samenstelling van de portefeuille of de risico's, dan moet deze impact op een begrijpelijke wijze worden toegelicht.

De FSMA ziet erop toe dat in de reclame niet de nadruk wordt gelegd op het gebruik van AI-technieken indien dit een kenmerk is dat niet of weinig relevant is voor een goed begrip van de aard en de risico's van de ICB.

GEDRAGSREGELS BESCHERMEN CONSUMENTEN

Ondernemingen onder toezicht van de FSMA moeten consumenten op loyale, billijke en professionele wijze behandelen. Ze moeten beschikken over een passende organisatie en volgen bepaalde procedures zodat ze consumenten een correcte en zorgvuldige behandeling kunnen verzekeren bij het verlenen van financiële diensten. De FSMA doet onder meer inspecties om te controleren of de ondernemingen onder haar toezicht deze gedragsregels naleven.

Naleving van de gedragsregels	54
Gedragsregels in de banksector: toepassing van bepaalde MiFID-regels blijft moeilijk in de praktijk	55
Gedragsregels in de verzekeringssector: lancering van toezichtsacties na de omzetting van de IDD-richtlijn	56
De erkende complianceofficieren vervullen een sleutelfunctie bij de toepassing van de gedragsregels	57
De inspecties in 2020	59

Naleving van de gedragsregels

Gedragsregels beschermen consumenten door te voorkomen dat ze financiële producten kopen die niet passen bij hun risicoprofiel of beleggingsdoelstellingen en door te vermijden dat de belangen van financiële ondernemingen boven die van consumenten gaan.

Gedragsregels zijn er niet enkel om consumenten te beschermen. Bepaalde gedragsregels gelden ook voor professionele klanten van ondernemingen.

Afhankelijk van de activiteiten zijn er verschillende gedragsregels. Voor banken en beleggingsondernemingen zijn er de gedragsregels van de *Markets in Financial Instruments Directive* (MiFID). Voor het verzekeringswezen zijn er de gedragsregels van de *Insurance Distribution Directive* (IDD). Andere gedragsregels zijn van toepassing voor activiteiten op het vlak van crowdfunding, financiële planning en kredietverlening aan kleine en middelgrote ondernemingen.

Bij iedere aanvraag voor het bekomen van een vergunning of een bijkomende vergunning controleert de FSMA of ondernemingen beschikken over een passende organisatie en duidelijke beleidslijnen hebben om de naleving van de gedragsregels te verzekeren.

Daarnaast doet de FSMA inspecties om na te gaan of ondernemingen de voor hun geldende gedragsregels naleven. Bij die inspecties controleert ze ook of de ondernemingen passend georganiseerd zijn om deze regels na te leven. Als de FSMA overtredingen op de gedragsregels vaststelt, pakt ze die aan zodat zwakke punten of tekortkomingen in de organisatie van ondernemingen worden weggewerkt.

Ondanks de COVID-pandemie bleef de FSMA in 2020 nauwgezet controleren of de ondernemingen de MiFID- en IDD-gedragsregels naleefden.

Ze onderzocht de aanvragen voor een vergunning of een uitbreiding ervan en voor een vergunning van partnerschappen tussen gereguleerde ondernemingen, als die een impact konden hebben op de naleving van de gedragsregels.

Daarnaast zette de FSMA zich in voor een grotere convergentie bij de interpretatie van de gedragsregels. Zij voerde zowel op Europees als op Belgisch niveau gesprekken over de interpretatie van sommige bepalingen van de MiFID II- en IDD-richtlijn. Zij nam deel aan gezamenlijke toezichtsacties van het Europese agentschap ESMA³⁶. Zij publiceerde onder meer een mededeling over de geschiktheidsverklaring die ondernemingen moeten overmaken aan niet-professionele klanten die beleggingsadvies ontvangen.

De FSMA controleerde in 2020 ook de naleving van de wet over de financiering van KMO's. Ze ging na of de wijzigingen die de wet eind 2017 had ondergaan, goed werden nageleefd. Ze bezorgde haar evaluatie van de wet aan de Minister van Middenstand, Zelfstandigen en KMO's en aan de FOD Economie.

³⁶ Gezamenlijke toezichtsacties of *Common Supervisory Actions* streven naar meer convergentie van het financieel toezicht in de Europese Unie.

Gedragsregels in de banksector: toepassing van bepaalde MiFID-regels blijft moeilijk in de praktijk

In 2020 rondde de FSMA een inspectie af in het kader van een gezamenlijke actie op initiatief van ESMA. Bedoeling was te controleren of de ondernemingen die orders uitvoeren of die orders ontvangen en voor uitvoering aan een derde doorgeven, hun verplichtingen inzake het toezicht op de passendheid van transacties in complexe financiële instrumenten naleefden. De FSMA stelde haar steekproefgroep zo samen dat deze 62 procent van het betrokken segment van de Belgische markt dekte. In 2020 gaf zij gedetailleerde feedback aan de gecontroleerde ondernemingen over de acties die zij moeten ondernemen om hun verplichtingen na te komen. De FSMA volgde de uitvoering van deze maatregelen nauwgezet op.

In 2020 startte de FSMA daarnaast een nieuwe gezamenlijke actie over de geschiktheidsbeoordeling bij beleggingsadvies. Zo ging de FSMA na of de ondernemingen de noodzakelijke informatie inwonen bij hun klanten over kennis en ervaring, financiële situatie en beleggingsdoelstellingen. Ze keek ook na of de ondernemingen over een passende organisatie, procedures en controles beschikten om een geschikt advies te verstrekken aan hun klanten. De focus lag daarnaast op een aantal nieuwigheden onder MiFID II: de geschiktheidsverklaring, de kosten-batenanalyse bij arbitrages en het in rekening brengen van kost en complexiteit bij de evaluatie van gelijkwaardige financiële instrumenten. Met haar steekproef van ondernemingen dekte de FSMA 64 procent van het betrokken segment van de Belgische markt af.

De FSMA identificeerde op basis van deze gezamenlijke actie opnieuw een aantal goede en te verbeteren praktijken die in een sectorrapport worden toegelicht. Daarnaast zette de FSMA zich in voor de verdere verduidelijking en interpretatie van de bestaande MiFID II-regels.

In de tweede jaarhelft van 2020 voerde de FSMA een brede marktstudie uit over de verplichte rapportering over orderuitvoering³⁷. In dit rapport moeten de ondernemingen onder andere meedelen op welke plaatsen zij hun orders uitvoeren en hierover een top vijf opstellen. Ze moeten ook uitleggen hoe zij de kwaliteit van de uitvoering garanderen. De FSMA ging na of de ondernemingen het rapport over de verplichte rapportering op hun website hadden gepubliceerd. Voor een selectie van ondernemingen controleerde ze hun beleid en procedures van orderuitvoering. In 2021 publiceert ze een sectorrapport.

37 Deze verplichte rapportering verliep op basis van de regels van de *Regulatory Technical Standard 28*.

De vaststellingen in verband met de gedragsregels blijven in het algemeen genuanceerd: ruim tien jaar na de invoering van de MiFID-gedragsregels heeft de banksector een grote vooruitgang geboekt. De sector is zich bewust geworden van het belang en de relevantie van de gedragsregels. Toch blijven er nog enkele problemen bij sommige ondernemingen. Die betreffen zowel de passendheid of geschiktheid van de transacties in het licht van het klantenprofiel, als andere gedragsregels, zoals de gegevensbewaring door ondernemingen of de organisatie van controlefuncties.

Bovendien blijkt uit de gezamenlijke actie in 2020 dat bepaalde ondernemingen drie jaar na de inwerkingtreding van MiFID II nog steeds problemen hebben met de naleving van sommige nieuwe bepalingen. Die betreffen onder andere de verplichte kosten-batenanalyse bij arbitrages, de geschiktheidsverklaring en het in rekening brengen van kost en complexiteit bij een analyse van gelijkwaardige financiële instrumenten.

Gedragsregels in de verzekeringssector: lancering van toezichtsacties na de omzetting van de IDD-richtlijn

In de verzekeringssector zette de FSMA in 2020 haar inspecties verder naar de naleving van de wetgeving die voortvloeit uit de omzetting van de IDD-richtlijn in Belgisch recht.

De zorgplicht is een sleutelement van de gedragsregels in de verzekeringssector, net als in de banksector. De FSMA zette in 2020 de eerder gestarte inspecties rond dat thema voort. Zij controleerde daarbij of de geschiktheidstest correct werd uitgevoerd bij de adviesverstrekking over spaar- of beleggingsverzekeringen.

Ook voerde zij gerichte acties uit bij ondernemingen die hun klanten schadeverzekeringsproducten aanbieden zonder vooraf te controleren of die wel bij hun verlangens en behoeften aansluiten.

In verband met de distributie van niet-levensverzekeringen stelde de FSMA vast dat bepaalde ondernemingen die test te formeel uitvoeren, terwijl andere ondernemingen de test helemaal niet uitvoeren.

In 2020 verstreekte zij de NBB ook adviezen over verschillende aanvragen van een vergunning of een uitbreiding van een vergunning als verzekeringsonderneming. Bij zo'n aanvragen moet de FSMA zich uitspreken over het passende karakter van de organisatie van de onderneming vanuit het oogpunt van de gedragsregels.

De erkende complianceofficers vervullen een sleutelfunctie bij de toepassing van de gedragsregels

De complianceofficers bij gereguleerde ondernemingen vervullen een sleutelfunctie. Zij maken het immers mogelijk bepaalde garanties te bieden in verband met de naleving van de gedragsregels. Zij dragen zo bij tot de bescherming van de consument.

De complianceofficers zijn de bevoorrechte gesprekspartners van de FSMA bij de gereguleerde ondernemingen. Doorgaans zijn zij haar aanspreekpunt tijdens inspecties. De FSMA is zich terdege bewust van hun cruciale rol. Ze organiseert daarom, op basis van een risicogebaseerde benadering, gesprekken met complianceofficers die hun functie bij een onderneming neerleggen. Tijdens die gesprekken kunnen de complianceofficers de balans opmaken van hun ervaring.

De FSMA erkent de complianceofficers. In 2020 ontvingen 20 kandidaten een erkenning. De FSMA werkt ook mee aan de follow-up van de examens voor de complianceofficers. Ze ziet erop toe dat de examenvragen geregeld worden geactualiseerd. Verder erkent de FSMA, op advies van de NBB, de opleidingsinstellingen die voor de permanente opleiding van de complianceofficers instaan.

Coronacrisis: de FSMA waakt over de bescherming van de belangen van beleggers

De coronacrisis veroorzaakt economische en maatschappelijke verschuivingen die de financiële positie van beleggers zwaar onder druk kunnen zetten. Hun beleggingsdoelstellingen en risicoappetijt kunnen daardoor sterk veranderen. Mogelijk zal het aantal kwetsbare klanten door de crisis sterk stijgen. De noodzaak om die klanten te beschermen, doet zich zo nog sterker gevoelen.

In het licht daarvan riep de FSMA de ondernemingen uit de bank-, beleggings- en verzekeringssector op om de klanteninformatie waarover zij beschikken, te actualiseren als zij doorlopende vermogensbeheer- of beleggingsadviesdiensten verstrekken of verzekeringen met een beleggingscomponent distribueren. Op die manier wilde de FSMA garanderen dat de ondernemingen over geactualiseerde gegevens beschikken om passende diensten aan hun klanten te kunnen verstrekken.

De coronacrisis verplichtte de financiële sector er ook toe bepaalde diensten op afstand te verstrekken. Daarom vestigde de FSMA de aandacht op een aantal principes uit de MiFID- en IDD-gedragsregels en uit Boek VI van het Wetboek van Economisch Recht. Zo wees zij er onder meer op dat het, gelet op de gezondheids crisis en bij de verkoop op afstand, essentieel is om:

- duidelijke en volledige informatie te verstrekken aan klanten als zij telefonisch financiële producten aankopen;
- klanten te beschermen die geen toegang hebben tot internet, bijvoorbeeld bepaalde klanten op leeftijd;
- te waken over de cyberveiligheid van de onderneming en aandacht te hebben voor eventuele internetfraude;
- de klantenbelangen te beschermen in tijden van turbulentie op de financiële markten.

Bovendien vestigde de FSMA de aandacht op het feit dat bepaalde gedragsregels een bijzondere invulling kunnen vereisen als financiële ondernemingen diensten op afstand verlenen. Zo kunnen zich daarbij specifieke belangenconflicten voordoen. De financiële onderneming zou de klanten bijvoorbeeld naar bepaalde, voor haar voordeligere producten kunnen leiden door deze gunstiger voor te stellen in een digitaal proces. Ook kan de financiële onderneming het de klant gemakkelijk maken om bepaalde producten te kopen via een klantvriendelijk proces op afstand en hem de toegang tot dat proces bemoeilijken als hij het product terug wil verkopen. De FSMA heeft bepaalde verwachtingen in dat verband verduidelijkt in een mededeling op haar website³⁸.

FOCUS 2021

Een grotere convergentie bij de interpretatie van de gedragsregels op zowel Belgisch als Europees vlak is voor de FSMA ook in 2021 een prioriteit. Dat doet ze door haar bijdragen in Europese werkgroepen en door de publicatie van nieuwe mededelingen en sectorrapporten rond de gedragsregels.

Zij neemt deel aan nieuwe Europese initiatieven om inspecties uit te voeren rond de gedragsregels, in het bijzonder rond het productacceptatieproces.

De FSMA maakt werk van een efficiënt beleid inzake administratieve sancties voor de ernstigste gevallen van niet-naleving van de gedragsregels, vanuit zowel ontra dend als repressief oogpunt.

Ze neemt de wet inzake de financiering van kleine en middelgrote ondernemingen³⁹ onder de loep om te verifiëren of ze correct wordt toegepast in de context van de COVID-19-crisis.

³⁹ Wet van 21 december 2013 betreffende diverse bepalingen inzake de financiering van kleine en middelgrote ondernemingen.

In de zomer van 2020 nam de FSMA ook informeel contact op met een aantal complianceofficieren om te informeren naar de eventuele problemen die zij bij de uitoefening van hun functie ondervinden in de context van de gezondheids-crisis. De bevindingen waren over het algemeen geruststellend. De ondervraagde complianceofficieren verklaarden immers dat zij zich zonder al te veel problemen aan het werken op afstand hadden kunnen aanpassen, ook in het kader van hun controles.

De inspecties in 2020

Het Centraal Inspectieteam staat in voor alle inspecties in de domeinen waarop de FSMA toeziet en voor inspecties voor rekening van het College van Toezicht op de Bedrijfsrevisoren⁴⁰. Ze voerde in 2020 inspecties uit op de naleving van de MiFID- en IDD-gedragsregels. Ze deed ook inspecties over de naleving van de prudentiële regels, onder meer door de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening, en over de kwaliteitscontrole van bedrijfsrevisoren.

De FSMA hanteert doorgaans een risicogebaseerde benadering bij de selectie van de ondernemingen waar ze inspecties doet. Daarbij houdt ze rekening met verschillende factoren, zoals de impact van de activiteiten van de ondernemingen op het vlak van het aantal retailklanten of professionele klanten, het soort producten en diensten dat ze aanbieden, hun marktaandeel en de waarschijnlijkheid dat een risico zich zal voordoen.

De inspecties hebben onder meer als doel te beoordelen of de activiteiten van deze ondernemingen de consument schade kunnen berokkenen of een negatieve impact kunnen hebben op het vertrouwen in het financiële stelsel. In de meeste gevallen probeert de FSMA ook een zo breed mogelijke marktdekking te garanderen wanneer zij de ondernemingen onder haar controle voor een inspectie selecteert.

Tabel 3: Aantal inspecties per thema

Thema		Aantal inspecties	Aantal betrokken ondernemingen
MiFID	Zorgplicht - geschiktheidstoetsing (<i>suitability</i>)	6	6
	Optimale uitvoering (<i>best execution</i>)	1	89
IDD	Zorgplicht	2	2
Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening	Beleggingsproces	2	2
	Multi-werkgevers	2	2
	Actuariële functie	1	13
Wisselkantoren	Antiwitwaswetgeving (AML)	1	1
Marktmisbruik		1	1
Wetgeving KMO's		3	3
Auditkantoren	AML en communicatie met het auditcomité	3	3

ACTIE TEGEN ONREGELMATIGE ACTIVITEITEN

Financiële consumenten kunnen een doelwit zijn van oplichters. De FSMA heeft als taak consumenten te waarschuwen voor onregelmatige activiteiten zoals fraude via boiler rooms, binaire opties, virtuele munten of piramidespelen. Zij onderzoekt aanwijzingen van verdachte aanbiedingen. Ze doet dat op basis van informatie van derden, meldingen van consumenten of eigen vaststellingen. Naast de publicatie van waarschuwingen kan haar onderzoek leiden tot sancties of tot maatregelen om de onregelmatige activiteiten te stoppen.

Onregelmatige activiteiten	62
Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en publicatie van waarschuwingen	62
De gevaren van frauduleuze online-tradingplatformen	63
Gebruik van sociale media door oplichters	63
Onlinecampagne tegen beleggingsfraude	64
Diefstal van de identiteit van reguliere bedrijven	64
Persconferentie met het federaal parket	65
Fraudeurs slaan munt uit de coronacrisis	66
Behandeling van klokkenluidersmeldingen	68
Meldingen van consumenten	70

Onregelmatige activiteiten

Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en publicatie van waarschuwingen

Samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten en blokkeren van de toegang tot frauduleuze websites

Als de FSMA vermoedt dat financiële producten of diensten onregelmatig zijn, kan ze besluiten om een onderzoek in te stellen. Komen er tijdens dat onderzoek strafbare feiten aan het licht, dan maakt ze het dossier over aan de gerechtelijke autoriteiten. Als een gerechtelijk onderzoek effectief leidt tot een vervolging voor de strafrechter, kan die strafrechter, in tegenstelling tot de FSMA, ook uitspraak doen over de burgerlijke belangen en een schadevergoeding toekennen aan de gedupeerden die zich burgerlijke partij hebben gesteld.

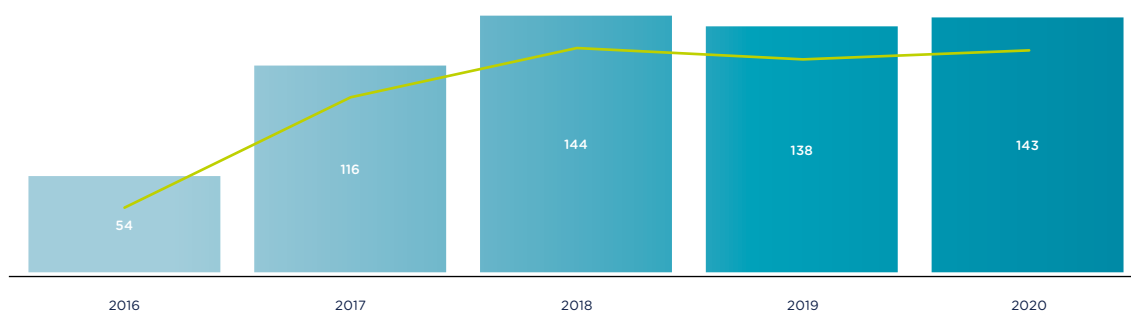
Veelal gaat het om aanwijzingen van beleggingsfraude, vaak in een internationale context. Hiervoor zijn verregaande onderzoeksmaatregelen vereist die bij voorkeur leiden tot een strafrechtelijke vervolging. Als de FSMA een dergelijk dossier overmaakt aan de gerechtelijke autoriteiten, stelt ze daarbij telkens voor om de toegang tot de frauduleuze websites te blokkeren. Dankzij de dossiers die de FSMA in 2020 heeft doorgegeven aan het parket, kon de toegang vanuit België tot 84 frauduleuze websites worden geblokkeerd.

143 waarschuwingen op de FSMA-website

Naast haar samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten, publiceert de FSMA zelf waarschuwingen op haar website waarin ze het publiek attent maakt op de gevaren van bepaalde aanbiedingen. In 2020 heeft ze 143 waarschuwingen gepubliceerd.

Voorts publiceert de FSMA de waarschuwingen van Europese collega-toezichthouders. Die krijgt ze via de Europese autoriteit (ESMA). In 2020 waren dat er 1.134. Ook plaatst ze op haar website hyperlinks naar waarschuwingen van toezichthouders buiten de Europese Unie die lid zijn van de internationale organisatie van beurstoezichthouders (IOSCO).

Grafiek 9: Waarschuwingen

De gevaren van frauduleuze online-tradingplatformen

Het voorbije jaar heeft de FSMA legio klachten van consumenten ontvangen over frauduleuze online-tradingplatformen die actief zijn op de Belgische markt. Er bleek een toename te zijn met 61 procent ten opzichte van 2019. De FSMA schat dat frauduleuze online-tradingplatformen hun slachtoffers tussen mei 2019 en december 2020 minstens 18,5 miljoen euro hebben weten te ontfutselen.

Deze platformen volgen bijna altijd dezelfde werkwijze. Eerst maken ze op sociale media zoals Facebook potentiële slachtoffers nieuwsgierig met nepadvertenties waarin een bekende persoon, weliswaar buiten zijn medeweten, getuigt hoe je snel rijk kan worden. Slachtoffers die op de advertentie klikken en hun contactgegevens invullen, worden doorgaans snel opgebeld door de zwendelaars met een concreet beleggingsvoorstel. Dat kan gaan om een belegging in aandelen, alternatieve beleggingsproducten, virtuele munten of andere soorten producten. Ze draaien hun argeloze slachtoffers een rad voor de ogen want die platformen verrichten helemaal geen investeringen. Ze strijken enkel het geld van de gedupeerden op.

Deze platformen gaan bijzonder agressief te werk. Sommige overtuigen hun slachtoffers zelfs om hun computer vanop afstand door hen te laten overnemen zodat zij de overschrijvingen kunnen verrichten. Ze manen hun slachtoffers aan om steeds grotere sommen te beleggen.

Beleggers die ingaan op dergelijke aanbiedingen slagen er meestal niet in om hun inleg te recupereren, en horen na de geldstorting niets meer van het platform.

Om dergelijke praktijken een halt toe te roepen, zet de FSMA vooral in op preventie door geregeld waarschuwingen te publiceren. Daarnaast zijn er nog tal van andere praktische preventieve maatregelen om te voorkomen dat argeloze consumenten in de val zouden lopen. Zo wordt de toegang tot bepaalde websites geblokkeerd door de gerechtelijke autoriteiten, op aangeven van de FSMA. Voorts bezorgt de FSMA de gerechtelijke autoriteiten geregeld informatie over deze tradingplatformen. De FSMA blijft de activiteiten van die platformen nauwlettend opvolgen, waar nodig in samenwerking met andere autoriteiten.

Gebruik van sociale media door oplichters

Sociale netwerken staan bol van valse beleggingsaanbiedingen, vooral voor cryptomunten, binaire opties en forex-/CFD-producten en 'beleggingswijnen', nepaanbiedingen voor vermogensbeheer en illegale kredietaanbiedingen.

Oplichters maken immers vaak gebruik van sociale netwerken om hun frauduleuze beleggingsaanbiedingen te verspreiden: gesponsorde berichten op Facebook en Instagram, posts op Facebook, valse persartikels of chatgesprekken met nietsvermoedende slachtoffers.

Recent heeft de FSMA twee nieuwe technieken opgemerkt die cybercriminelen gebruiken om hun frauduleuze aanbiedingen op sociale netwerken te verspreiden: het hacken van Facebook-accounts en het misbruiken van datingsites en -apps.

Oplichters gebruiken Facebookaccounts die ze hebben gehackt om beleggings- of kredietaanbiedingen te promoten. Zo plaatsen ze bijvoorbeeld een post op de Facebookaccount van een vriend van hun slachtoffer met een gouden tip voor een belegging. Dat is uiteraard een val die uitsluitend tot doel heeft het slachtoffer geld af te troggelen. Extra voorzichtigheid is geboden als er verschillende personen getagd zijn in een post.

Ook datingsites en -apps zijn felbegeerd om slachtoffers te zoeken voor valse beleggingen. Apps zoals Tinder waren al de plaatsen bij uitstek voor vriendschapsfraude waarbij bedriegers mensen oplichten door hun gevoelens te manipuleren, maar nu worden ze ook gebruikt voor valse beleggingen. De slachtoffers zijn vooral mannen. Als ze op zoek gaan naar een date, komen ze

in contact met een vrouw die vaak zagezegd van Aziatische afkomst is. Eerst is er het spel van verleiding waarbij de gesprekken in het Engels worden gevoerd. Daarna stelt de charmante dame meestal voor om het gesprek verder te zetten via WhatsApp. Daar maakt ze haar slachtoffer deelgenoot van haar geheim om gemakkelijk veel geld te verdienen: beleggen! Ze raadt hem aan om het ook eens te proberen en stuurt hem een link naar een frauduleus online handelsplatform, meestal in het Engels en in het Chinees. Goedgelovige slachtoffers die geld storten, zien dat nooit meer terug. Als de gedupeerde de minste twijfel uit over de aanbieding, verdwijnt de droomprinses en beantwoordt ze geen enkel bericht meer.

Meer dan ooit roept de FSMA op om uitermate voorzichtig te zijn op sociale media.

Onlinecampagne tegen beleggingsfraude

In de strijd tegen onlinefraude is het belangrijk om aanwezig te zijn op het terrein waar de fraudeurs op slachtoffers azen. Daarom heeft de FSMA in 2020 op Facebook en Google een groot-scheepse digitale campagne gevoerd tegen beleggingsfraude. Het doel was het publiek bewust te maken van het gevaar en de juiste reflexen aan te leren. De slogan van de campagne luidde: 'Ongelooflijk aanbod? Begin met een nee!'

Deze digitale campagne werd een groot succes. De preventieboodschap werd vaak gedeeld zodat de waarschuwing die de FSMA wilde overbrengen, ruim werd verspreid.

De eerste golf van de campagne was specifiek gericht op gepensioneerden. De verschillende posts op Facebook en Google werden nagenoeg acht miljoen keer bekeken. De tweede golf moest zowel jonge als ervaren beleggers bereiken. En ook daar werden meer dan 7,7 miljoen views opgetekend. Van de tweede golf werd ook gebruik gemaakt om via Facebook de sensibiliseringsboodschap voor de gepensioneerden nogmaals in herinnering te brengen.

Voor de campagne werd ook de antifrauderubriek op de FSMA-website vernieuwd. De FSMA heeft onder meer een nieuwe tool ontwikkeld waarmee bezoekers een indicatie krijgen van het risico dat een aanbod frauduleus is. Het is een test waarmee ze, door een paar eenvoudige vragen te beantwoorden, snel kunnen nagaan of ze misschien worden opgelicht.

Diefstal van de identiteit van reguliere bedrijven

De FSMA heeft opgemerkt dat steeds meer bedrijven die beschikken over een vergunning, slachtoffer worden van identiteitsdiefstal (*cloned firms*). Dit is een vorm van beleggingsfraude. Oplichters nemen de identiteit aan van een vergund bedrijf om de consumenten te laten geloven dat zij het recht hebben om hen beleggingsdiensten aan te bieden, terwijl dat helemaal niet zo is. Hun aanbod is puur bedrog.

Om consumenten te overhalen in te gaan op hun investeringsaanbod, laten de oplichters hen geloven dat ze werken voor een bedrijf dat over de vereiste vergunningen beschikt om dergelijke diensten aan te bieden en dat is geregistreerd bij de FSMA of een andere autoriteit. Ze misbruiken de naam en andere juridische gegevens van het vergunde bedrijf en misleiden de consument bijvoorbeeld door hem door te verwijzen naar de officiële website van de FSMA waar hij zelf kan

vaststellen dat er wel degelijk een vergunning is verleend aan dat bedrijf om dergelijke diensten te verlenen. De consument is in de waan dat hij handelt met een vergunninghoudend bedrijf, maar in werkelijkheid zijn het fraudeurs die de identiteit van dat bedrijf hebben gestolen.

Identiteitsdiefstal komt voor bij alle vormen van beleggingsfraude. Deze frauduleuze praktijk valt overigens moeilijk te herkennen en te voorkomen. De FSMA raadt daarom aan altijd te controleren of de contactpersoon wel is wie hij beweert te zijn. Dat kan door na te gaan of de contactgegevens van het bedrijf dezelfde zijn op haar website als op de FSMA-website. Vaak gebruiken oplichters ook het postadres van het vergunde bedrijf. Een juist postadres volstaat dus niet om ervan uit te gaan dat de identiteit van de contactpersoon correct is! Consumenten wordt aangeraden dit online op te zoeken en bij de minste twijfel over de identiteit van de contactpersoon, de FSMA te contacteren.

In 2020 heeft de FSMA bijvoorbeeld verschillende gevallen van identiteitsdiefstal vastgesteld bij Belgische makelaars, gepleegd door Engelstalige fraudeurs. Die misbruikten de inschrijving van de makelaars in de FSMA-registers om hun klanten te laten geloven dat ze beschikten over een vergunning van de FSMA. De FSMA heeft de betrokken Belgische makelaars uiteraard gecontacteerd om hen op de hoogte te brengen van de identiteitsdiefstal en hen te vragen een aantal concrete maatregelen te nemen om deze fraude te bestrijden. Ze heeft ook een waarschuwing gepubliceerd om het publiek te wijzen op het gevaar van dergelijke praktijken en de informatie waarover ze beschikte overgemaakt aan de gerechtelijke autoriteiten.

De FSMA volgt deze problematiek nauwlettend en vraagt makelaars die ermee geconfronteerd worden om haar te contacteren en klacht neer te leggen bij de gerechtelijke autoriteiten.

Persconferentie met het federaal parket

Op 29 januari 2020 heeft de FSMA in haar kantoren, samen met het federaal parket, een belangrijke persbriefing gehouden om informatie te verstrekken over de verschillende vormen van beleggingsfraude.

Tijdens die briefing gaf het federaal parket toelichting bij het gezamenlijk gerechtelijk onderzoek van de Belgische en Franse autoriteiten dat tot de arrestatie van verschillende personen heeft geleid in een omvangrijk dossier rond beleggingsfraude met cryptomunten.

Met deze persconferentie, waarover uitvoerig werd bericht in de media, heeft de FSMA de algemene problematiek van beleggingsfraude in de schijnwerper geplaatst. Ze heeft onder meer uitgebreid toegelicht welke methodes fraudeurs gebruiken in hun pogingen om beleggers geld afhandig te maken. De FSMA heeft het belang onderstreept van de nauwe samenwerking tussen de financiële toezichthouders en de gerechtelijke autoriteiten. Verder benadrukte ze haar preventieve en repressieve rol in de strijd tegen beleggingsfraude en herhaalde ze de voorzorgsmaatregelen die beleggers kunnen nemen om niet in de val te trappen. Daarbij onderstreepte ze haar rol als contactpunt, steeds ter beschikking van de consumenten om hen te helpen dergelijke fraude te vermijden.

Fraudeurs slaan munt uit de coronacrisis

Duistere figuren surfen vaak mee op de actualiteit om fraude te plegen. De coronacrisis vormt daarop geen uitzondering. Malafide organisaties buiten deze crisis uit om nieuwe slachtoffers te lokken.

Door de lockdown zijn consumenten meer dan ooit blootgesteld aan ronselpraktijken van bedrivers, via e-mails, ongevraagde telefoontjes of reclame op internet en sociale media. Bovendien kennen sommige consumenten nu financiële moeilijkheden omdat ze tijdelijk inactief of werkloos zijn. Daardoor zijn ze door fraudeurs makkelijker over de streep te halen voor een geweldig investeringsaanbod.

In 2020 hebben consumenten intensiever gebruikgemaakt van het internet, waardoor ze dus meer waren blootgesteld aan *cold calling*. De FSMA heeft opgemerkt dat fraudeurs coronanieuws inzetten bij hun phishing-technieken. Ze verspreidden bijvoorbeeld valse berichten op internet of via sms waarin ze mondkmaskers aanboden, valse geldinzamelingen opzetten voor coronaslachtoffers, online linken plaatsten naar valse informatiewebsites en zelfs vaccins aanboden.

Toch merkte de FSMA, die bevoegd is voor beleggingsfraude, geen noemenswaardige stijging op van het aantal meldingen van beleggingsfraude die rechtstreeks verband hielden met de coronacrisis.

Wel heeft de FSMA vastgesteld dat bepaalde fraudeurs hun slachtoffers vroegen om een bijkomende vergoeding (een *coronavirus fee*) te betalen voor ze hun oorspronkelijke inleg konden recupereren of hun zogenaamde winst konden innen. Sommige fraudeurs gingen zelfs zover te beweren dat die kosten door de Wereldgezondheidsorganisatie waren opgelegd aan de banken om geld in te zamelen voor de strijd tegen het coronavirus. Om hun eis geloofwaardiger te maken, maakten die zwendelaars ook valse documenten met het logo van de Wereldgezondheidsorganisatie.

Door de grotere aanwezigheid van consumenten op internet, was het voor fraudeurs gemakkelijker om hun valse aanbiedingen ruimer te verspreiden, zoals nepaanbiedingen in cryptomunten, binaire opties of forex-producten/CFD's, waardeloze 'beleggingswijnen', valse aanbiedingen van kredieten of vermogensbeheerovereenkomsten.

In 2020 heeft de FSMA verschillende specifieke waarschuwingen gepubliceerd om de aandacht van het publiek te vestigen op deze fraudepraktijken waarbij misbruik wordt gemaakt van de coronapandemie. Ze heeft consumenten opgeroepen om dubbel zo voorzichtig te zijn zodat ze zich niet zouden laten misleiden door cold calling, valse e-mails van een zagezegd betrouwbare persoon of instelling (bank, overheid, energieleverancier ...) en ook door reclamebanners op sociale media waar de lezer kan doorklikken naar in te vullen formulieren. De FSMA riep consumenten op om, meer dan ooit, op hun hoede te zijn voor fraude waarbij malafide personen coronaredenen aanhalen.

Als toezichthouder die instaat voor de bescherming van de financiële consumenten, heeft de FSMA een callcenter⁴¹ geopend waar haar medewerkers een antwoord bieden op alle vragen over de maatregelen die de overheid, de bank- en verzekeringssector hebben getroffen in de strijd tegen corona.

41 Zie die verslag, p. 72.

Tips van de FSMA om fraude te vermijden

- Weet met wie je te maken hebt;
- Wees op je hoede als je ongevraagd via telefoon wordt gecontacteerd (*cold calling*);
- Ga nooit via telefoon of mail in op een beleggingsvoorstel of kredietaanbod;
- Vraag meer informatie over wat je wordt voorgesteld;
- Neem een beleggingsbeslissing nooit overhaast, ook al word je onder druk gezet;
- Ga nooit in op een aanbod dat te mooi is om waar te zijn;
- Controleer het e-mailadres van je contactpersoon;
- Wees alert als je gesprekspartner in het buitenland gevestigd is of je vraagt om geld te storten op een buitenlandse rekening;
- Geef nooit je privégegevens, zoals je bankrekeningnummer, de gegevens van je kredietkaart of je geboortedatum;
- Bij de minste twijfel: neem contact op met de FSMA.

FOCUS 2021

De FSMA stelt vast dat steeds meer ondernemingen in België trading- en opleidingssoftware commercialiseren die bestemd is om te traden in, vooral, forex-producten, CFD's en cryptomunten. De commercialisering van die software gebeurt meestal via een piramidale structuur. Aan de basis ligt het MLM-model (*multi-level marketing*) waarbij consumenten aangespoord worden om nieuwe leden aan te brengen. In ruil daarvoor krijgen ze een beloning in de vorm van een commissie of een korting op de prijs van het softwarepakket of het abonnement. Een MLM-netwerk wordt vaak voorgesteld als een manier om passief geld te verdienen. Het spreekt voor zich dat dergelijke piramidestructuren vooral consumenten aanspreken die zich in een hachelijke financiële situatie bevinden en op zoek zijn naar een manier om extra inkomsten te verwerven.

De FSMA stelt vast dat MLM-netwerken vooral actief zijn op sociale media via privégroepen die uitsluitend tot doel hebben een bepaalde MLM te promoten en nieuwe leden aan te trekken. Precies door de structuur van een MLM, treden vele consumenten toe via mensen uit hun vriendenkring. De doelgroep bestaat vooral uit jongeren. Ze krijgen op sociale media allerlei foto's te zien van andere jongeren die dankzij een MLM zogezegd een luxeleventje leiden. De boodschap luidt dat zo'n levensstijl voor iedereen binnen handbereik ligt, als je maar genoeg nieuwe leden aanbrengt en belegt in de software die gecommmercialiseerd wordt. Vrij snel slagen de fraudeurs erin om een grote groep (bijvoorbeeld leerlingen van eenzelfde school of jongeren van eenzelfde sportclub) te overtuigen mee in het verhaal te stappen.

De FSMA blijft deze problematiek in 2021 op de voet volgen. Ze onderstreept dat er meestal geen enkel toezicht is op de beleggingen die via dergelijke software toegankelijk worden (zoals alternatieve investeringen in edele metalen of virtuele munten), en dat een aantal van die producten in België niet gecommmercialiseerd mogen worden voor particuliere beleggers (bijvoorbeeld bepaalde afgeleide instrumenten zoals forex-producten, CFD's en binaire opties).

Behandeling van klokkenluidersmeldingen

De FSMA heeft een 'Contactpunt Klokkenluiders' voor meldingen van daadwerkelijke of potentiële inbreuken op de financiële wetgeving. Die meldingen helpen haar mogelijke tekortkomingen op te sporen en op gepaste wijze aan te pakken.

Een klokkenluider is een persoon die bij de FSMA een melding doet van een inbreuk die hij heeft vastgesteld op de financiële wetgeving onder haar toezicht. Klokkenluiders werken veelal in de financiële sector. Als zij te goeder trouw een inbreuk melden, krijgen zij bescherming tegen eventuele vergeldingsmaatregelen van hun werkgever.

Op 28 september 2017 heeft de FSMA het 'Contactpunt Klokkenluiders' gelanceerd.

Het contactpunt analyseert alle meldingen. Klokkenluiders hebben vier mogelijke kanalen om een misstand te melden: via het formulier op de FSMA-website, per brief, tijdens een persoonlijke ontmoeting of telefonisch. Onderstaande statistieken tonen dat de meeste meldingen elektronisch en, in mindere mate, per brief gebeuren.

Grafiek 11: Overzicht van de klokkenluidersmeldingen per communicatiekanaal (van september 2017 tot september 2020)

	 Brief	 Website	 Telefoon	 Fysieke ontmoeting	Totaal
Jaar 1	17	54	1	1	73
Jaar 2	16	55	0	0	71
Jaar 3	20	76	3	1	100

Het aantal meldingen is duidelijk toegenomen in dit derde jaar dat het Contactpunt Klokkenluiders is opengesteld, namelijk van september 2019 tot september 2020: er werden 100 meldingen gedaan, tegenover 73 in het eerste jaar en 71 in het tweede jaar. Er is geen eenduidige reden voor die stijging. De misstanden die worden gemeld hebben betrekking op verscheidene onderwerpen. Wel ligt deze evolutie in lijn met andere meldingen van consumenten aan de FSMA, waar ook een duidelijke toename merkbaar is⁴².

42 Zie dit verslag, p. 70.

Net als de vorige jaren blijft het aantal anonieme en nominatieve meldingen in evenwicht.

Grafiek 12: Verhouding tussen anonieme en nominatieve klokkenluidersmeldingen per communicatiekanaal (van september 2017 tot september 2020)

	 Brief	 Website	 Telefoon	 Fysieke ontmoeting	Totaal
Anoniem jaar 1	7	21	1	0	29
Nominatief jaar 1	10	33	0	1	44
Anoniem jaar 2	8	28	0	0	36
Nominatief jaar 2	8	27	0	0	35
Anoniem jaar 3	8	38	3	0	49
Nominatief jaar 3	12	38	0	1	51

Door haar beroepsgeheim kan de FSMA geen individuele feedback geven over het onderzoek dat zij instelt of over eventuele maatregelen die zij treft naar aanleiding van een melding.

Meldingen van consumenten

De FSMA beschikt over een meldpunt. Consumenten kunnen er terecht met vragen, klachten, informatie en suggesties.

Vooraf meer meldingen over fraude en onregelmatige aanbiedingen

De FSMA ontving in het verslagjaar 2.974 meldingen van consumenten over diverse financiële onderwerpen. Dat is 21 procent meer dan in 2019. In dat jaar registreerde de FSMA 2.456 vragen en klachten.

Meer dan de helft van de meldingen ging over fraude en onregelmatige aanbiedingen van financiële producten en diensten. In totaal ontving de FSMA vorig jaar 1.620 meldingen in deze categorie, ruim 30 procent meer dan het jaar voordien.

Het gros van de meldingen in deze categorie handelde over frauduleuze onlinehandelsplatformen, valse kredietaanbiedingen, piramidefraude en frauduleuze aanbiedingen voor vermogensbeheer en alternatieve beleggingen. Deze categorie bevat ook meldingen over andere vormen van fraude zoals *phishing*.

Vooraf meldingen over frauduleuze onlinehandelsplatformen voor beleggingen in binaire opties, forex en *contracts for difference* en cryptomunten en meldingen over valse kredietaanbiedingen zaten in 2020 in de lift.

Steeds meer consumenten contacteerden de FSMA bij twijfel of een aanbod al dan niet frauduleus was. Ze namen contact op nog voor ze hun geld investeerden. Zulke vragen droegen bij tot de forse stijging van het aantal meldingen over fraude en onregelmatige aanbiedingen.

Consumenten stuurden 377 meldingen over het thema pensioenen. Ze deden beroep op de expertise van de FSMA als toezichthouder op de aanvullende pensioenen. Consumenten hadden voornamelijk vragen en klachten over de uitbetaling van het aanvullend pensioen bij pensionering en over hun pensioengegevens die ze kunnen raadplegen op de website [Mypension.be](https://mypension.be).

De FSMA kreeg 278 meldingen over beleggen. Die sloegen op vragen en klachten over effecten, beleggingsfondsen, beleggingsverzekeringen, vermogensbeheer en de toepassing van de MiFID- en IDD-regelgeving ter bescherming van beleggers.

Steeds meer consumenten vonden de weg naar de FSMA en vertrouwden op haar expertise. Sinds 2016 was er bijna een verdubbeling van het aantal meldingen. Vooraf meldingen over fraude en onregelmatige aanbiedingen namen toe. De FSMA gebruikte deze informatie om in samenwerking met de gerechtelijke autoriteiten op te treden tegen fraudeurs.

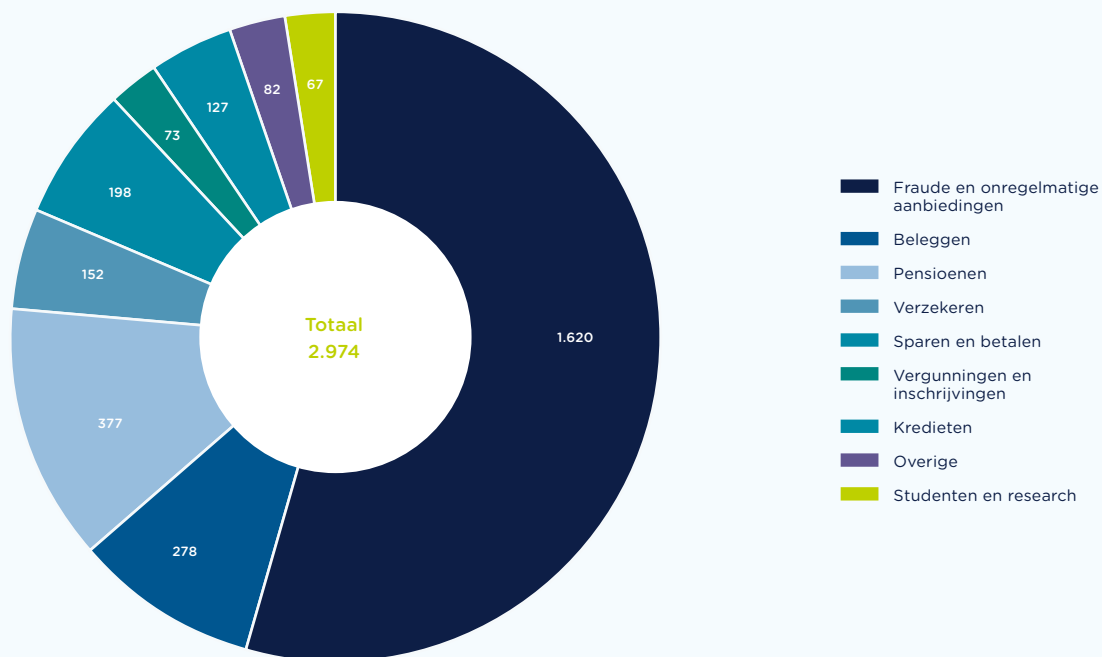
Meldingen zijn belangrijk, maar de FSMA kan niet bemiddelen

Meldingen van consumenten zijn een belangrijke bron van informatie voor de FSMA. Ze bieden inzicht in problemen over financiële producten en diensten. Op die manier zijn ze belangrijke signalen voor het toezicht van de FSMA op de financiële sector.

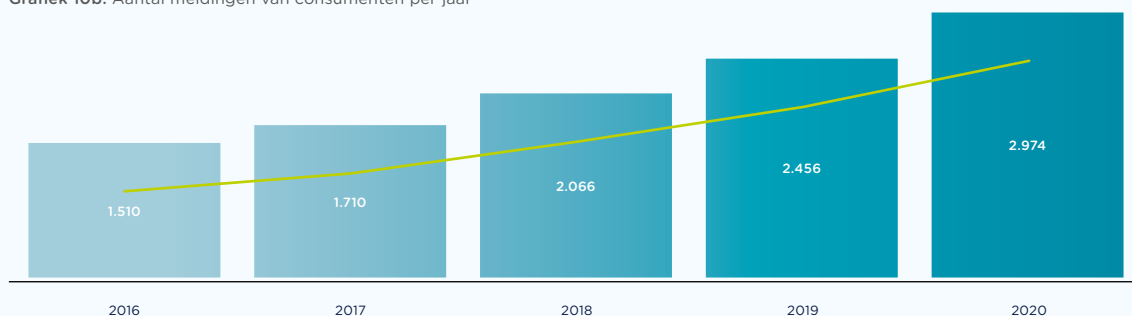
De FSMA mag niet bemiddelen indien een consument een klacht heeft over een financieel product of een financiële instelling. Bemiddeling is de taak van de Ombudsman voor financiële geschillen en de Ombudsman van Verzekeringen.

Sommige meldingen gaan over onderwerpen die buiten de bevoegdheid van de FSMA vallen, bijvoorbeeld over vergunningen van verzekeraars, fiscale kwesties of betalingstransacties. In dat geval verwijst de FSMA consumenten door naar bevoegde instellingen zoals de Nationale Bank van België, de FOD Financiën en de FOD Economie. De FSMA is partner van het Meldpunt voor fraude van de FOD Economie.

Grafiek 10a: Aantal meldingen van consumenten per categorie

Grafiek 10b: Aantal meldingen van consumenten per jaar

FSMA-callcenter helpt consumenten en bedrijven met objectieve informatie over coronamaatregelen

De FSMA zette op 15 april 2020 een callcenter op voor vragen over de steunmaatregelen van de overheid en de financiële sector naar aanleiding van de coronacrisis.

Consumenten, zelfstandigen en bedrijven verkregen bij het callcenter correcte en neutrale informatie over de verschillende steunmaatregelen en de impact van COVID-19 op hun financiële situatie. Ze stelden hun vragen zowel telefonisch aan FSMA-medewerkers als via een contactformulier op de website van de FSMA. De FSMA verwees vraagstellers - waar nodig - door naar de bevoegde instanties.

Het opzetten van het callcenter sloot aan bij de focus op consumentenbescherming van de FSMA. Het callcenter had een grote toegevoegde waarde. Iedereen die getroffen werd door de coronacrisis kon er objectieve informatie inwinnen.

De overheid en de bank- en verzekeringssector troffen in de loop van 2020 verschillende maatregelen om de impact van de coronacrisis op consumenten, zelfstandigen en bedrijven te helpen opvangen.

De steunmaatregelen boden particulieren onder meer de mogelijkheid om betalingsuitstel te vragen voor hun leningen en voor hypothecaire kredieten. Ondernemingen en zelfstandigen hadden de mogelijkheid om betalingsuitstel te bekomen voor investeringskredieten. Ze konden een beroep doen op de garantieregeling van de federale overheid voor nieuwe kredieten en kredietlijnen. Ook werden specifieke maatregelen uitgewerkt voor werknemers in tijdelijke werkloosheid met betrekking tot hun aanvullende pensioenen en de hieraan gekoppelde overlijdensdekking.

Zolang de gezondheids crisis het vereiste en er vragen waren over de steunmaatregelen konden consumenten, zelfstandigen en bedrijven deze aan de FSMA stellen via haar website.

TRANSPARANTIE VAN DE FINANCIËLE MARKTEN

Beleggers hebben correcte informatie nodig over ondernemingen om met kennis van zaken een beleggingsbeslissing te nemen. De FSMA ziet erop toe dat de informatie van beursgenoteerde ondernemingen getrouw, nauwkeurig en oprecht is en tijdig en op een correcte manier ter beschikking wordt gesteld van het brede publiek. De FSMA ziet eveneens toe op de correcte en transparante werking van de markten waarop deze ondernemingen genoteerd zijn. Daarnaast controleert de FSMA de informatie van niet-beursgenoteerde ondernemingen op het ogenblik dat zij een openbare uitgifte van effecten doen om geld op te halen bij beleggers.

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen	76
Uitgiften en noteringen	76
Verschillende dossiers in verband met openbare overnamebiedingen	76
Toezicht op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen	77
197 emittenten	77
Welk toezicht voor de genoteerde vennootschappen?	78
Concrete toezichtsinterventies in 2020	80
Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen	81
12 uitgifteprospectussen in 2020	81
De informatienota's	81
Toezicht op de financiële markten	82

Toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen

Bij een openbare aanbieding van haar beleggingsinstrumenten of bij de toelating van haar beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereguleerde markt, moet een genoteerde vennootschap in beginsel een door de FSMA goedgekeurd prospectus publiceren. De informatie in dat prospectus moet volledig, begrijpelijk en consistent zijn.

Uitgiften en noteringen

Vier introducties op de beurs van Brussel

Met vier introducties op de beurs van Brussel (IPO's) was 2020 een uitzonderlijk jaar. Die beursintroducties betroffen Nyxoah, een MedTech-vennootschap, Unifiedpost, een FinTech-vennootschap, Hyloris, een farmaceutisch bedrijf, en Inclusio, een openbare gereguleerde vastgoedvennootschap (OGVV) met sociaal oogmerk.

Daarbij kwamen nog twee aanbiedingen van genoteerde vennootschappen aan het publiek, vier noteringsprospectussen naar aanleiding van private plaatsingen, drie publieke uitgiften van obligaties waarvoor ook de notering werd gevraagd, drie EMTN-programma's, alsook vier registratiedocumenten en zeven universele registratiedocumenten.

Bij haar prospectustoezicht focuste de FSMA onder meer op de risicofactoren waarvan sprake in die prospectussen, conform de ESMA-richtsnoeren over de risicofactoren in het kader van de prospectusverordening. Bedoeling van die richtsnoeren is een passende, gerichte en meer gestroomlijnde openbaarmaking van risicofactoren in een makkelijk te analyseren, bondige en begrijpelijke vorm aan te moedigen. Dat gebeurt door de bevoegde autoriteiten te helpen bij hun toetsing van de specificiteit en materialiteit van risicofactoren, en van de indeling van risicofactoren in categorieën. De FSMA heeft die richtsnoeren in haar toezicht verwerkt en neemt ze in overweging bij haar controle van een prospectus⁴³.

Verschillende dossiers in verband met openbare overnamebiedingen

In 2020 werden in België twee overnamebiedingen uitgebracht naar aanleiding van de verwerving door een derde partij van meer dan 30 procent van de effecten van een genoteerde vennootschap.

43 Zie ook het jaarverslag van de FSMA 2019, p. 68 en 69.

Het eerste bod betrof SABCA, een onderneming actief in de luchtvaartsector. Nadat de bieder 96,85 procent van de aandelen van SABCA verwierf, lanceerde hij een verplicht overnamebod, gevolgd door een vereenvoudigd uitkoopbod. Het tweede bod betrof Genkyotex, een Franse vennootschap die zowel op Euronext Parijs als op Euronext Brussel noteert. Het prospectus in verband met dit bod werd goedgekeurd door de Franse toezichthouder AMF. Vermits het bod ook in België werd geopend, vroeg de bieder overeenkomstig artikel 20 van de overnamewet de FSMA om erkenning van het prospectus.

Tijdens de laatste twee maanden van 2020 brachten de controlerende aandeelhouders van drie Belgische genoteerde vennootschappen de FSMA op de hoogte van hun voornemen om een vrijwillig bod uit te brengen, telkens op de reeds door hen gecontroleerde onderneming. Alle drie hadden zij de bedoeling om, na het bod, tot schrapping van de notering te kunnen overgaan. Deze voorgenomen biedingen hadden betrekking op Sioen Industries, Zenitel en Orange Belgium.

Toezicht op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen

De FSMA houdt niet alleen toezicht op de verrichtingen van genoteerde vennootschappen, maar ook op de gereguleerde informatie die ze ter beschikking stellen van het publiek. Het kan daarbij zowel gaan om informatie die de vennootschappen periodiek moeten publiceren, als om voorwetenschap.

197 emittenten

Eind 2020 waren er 197 genoteerde emittenten waarvan de gereguleerde informatie onder het toezicht van de FSMA viel, een lichte stijging tegenover 190 emittenten in 2019.

Bij 142 emittenten oefende de FSMA tegelijkertijd een periodiek en een doorlopend toezicht op de informatie uit. Bij 55 emittenten hield ze enkel toezicht op bepaalde doorlopende informatie.

Het ging meer bepaald om 190 Belgische en zeven buitenlandse emittenten. Van 155 van hen waren de effecten genoteerd op Euronext Brussels, van 33 op Euronext Growth en van negen op andere Europese gereguleerde markten. Verder waren er 126 emittenten van aandelen en 71 emittenten van andere effecten.

De volledige lijst van de emittenten kan worden geraadpleegd op de FSMA-website.

Welk toezicht voor de genoteerde vennootschappen?

Genoteerde vennootschappen zijn vennootschappen die voor hun financiering een openbaar beroep doen op de markt, en waarvan de effecten dagelijks op de beurs worden verhandeld. De waarde van die vennootschappen varieert in functie van de gang van zaken. Beleggers lopen dan ook het risico om hun belegging volledig of gedeeltelijk te verliezen. Tegenover dat risico staat echter de hoop dat ze een hoger rendement kunnen behalen dan op een risicovrij geachte belegging. Om dat risico te beperken, is het essentieel dat de belegger zijn beleggingsportefeuille over verschillende effecten spreidt.

Hoewel het normaal is dat een aandelenbelegging een aanzienlijk risico inhoudt, is het toch van het grootste belang dat de markt over volledige informatie beschikt, die zonder vertraging wordt verspreid. Zo kunnen de marktdeelnemers hun beleggingsbeslissingen – de betrokken aandelen kopen, verkopen of in portefeuille houden – immers altijd met kennis van zaken nemen. Wettelijke bepalingen beheersen de periodieke en occasionele informatieverplichtingen van de genoteerde emittenten. Zij definiëren welke informatie moet worden gepubliceerd, hoe vaak die moet worden gepubliceerd en binnen welke termijn dat moet gebeuren. De voor de genoteerde ondernemingen geldende informatieverplichtingen impliceren noch een absoluut recht op informatie voor de aandeelhouders, noch rechtstreekse toegang tot informatie waarvan de openbaarmaking niet wordt opgelegd.

Een aandelenbelegging impliceert onvermijdelijk het risico op waardeverlies als de genoteerde vennootschap slecht presteert. Dat waardeverlies zou ook het gevolg kunnen zijn van een waardeverschuiving ten voor- of nadele van andere aandeelhouders of andere stakeholders. Om zo'n situatie te kunnen vermijden, voorziet het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen in een reeks maatregelen die moeten garanderen dat de nodige *checks and balances* worden georganiseerd bij de genoteerde onderneming. Het gaat dan om beschermingsmechanismen zoals de aanwezigheid van onafhankelijke bestuurders, de rol van de commissaris en het auditcomité, het verplichte beroep dat in bepaalde situaties op onafhankelijke deskundigen moet worden gedaan, de opstelling van bijzondere verslagen, de gekwalificeerde meerderheden voor belangrijke beslissingen, ... Bedoeling van die bepalingen is bij de genoteerde vennootschap tot een besluitvormingsproces te komen dat rekening houdt met de belangen van alle aandeelhouders.

De belangrijkste rol van de FSMA in dat verband is erop toezien dat de genoteerde vennootschap haar informatieverplichtingen naleeft. Dat betekent dat ze het publiek de nodige informatie ter beschikking moet stellen om de transparantie, integriteit en goede werking van de markt te waarborgen. Die informatie moet getrouw, nauwkeurig en oprecht zijn, zodat het publiek zich een oordeel kan vormen over de invloed van die informatie op de positie, het bedrijf en de resultaten van de vennootschap. Bovendien moet de informatie de aandeelhouders in staat stellen om hun rechten op basis van die informatie uit te oefenen, onder meer tijdens de algemene vergadering. Tot slot moet de informatie het, in voorkomend geval, voor een aandeelhouder die zich benadeeld voelt, mogelijk maken om een gerechtelijke procedure in te stellen bij de bevoegde rechtsinstantie.

De wetgever heeft bepaald dat de FSMA haar toezicht ter zake in hoofdzaak a posteriori uitoefent. De FSMA vervult haar rol op basis van een controleplan. Ze aarzelt echter niet om proactief te werken in complexere dossiers, bijvoorbeeld door in dialoog te gaan met de onafhankelijke bestuurders en hen te wijzen op hun verantwoordelijkheid in materies die belangenconflicten inhouden, door verduidelijkingen te vragen aan de commissarissen die ook een signaalfunctie hebben ten aanzien van de FSMA, of door de informatie te onderzoeken die onafhankelijke deskundigen verstrekken in het kader van verrichtingen, onder meer verrichtingen die een belangenconflict inhouden.

Actie van de FSMA in het dossier FNG

FNG NV, de moederholding van de gelijknamige modegroep, staat sinds de zomer van 2018 onder toezicht van de FSMA. Omdat de vennootschap haar zetel had verplaatst van Nederland naar België werd de FSMA bevoegd voor het toezicht op de informatieverstrekking van FNG NV als genoteerde vennootschap en de naleving van de transparantiewetgeving door haar aandeelhouders. De FSMA werd ook bevoegd voor de beteugeling van marktmisbruik, omdat de vennootschap voor haar aandelen, die tot dan toe enkel op Euronext Amsterdam noteerden, toelating tot de notering op Euronext Brussel had bekomen.

Voor het toezicht op de informatieverstrekking van genoteerde vennootschappen selecteert de FSMA elk jaar, op grond van een risicomodel, de vennootschappen die ze in haar controleplan opneemt. De informatie van die vennootschappen wordt dan onderworpen aan een a posteriori onderzoek. Het jaarlijks financieel verslag 2018 van FNG NV werd in 2019 in de selectie opgenomen. Dat jaarlijks financieel verslag bevatte onder andere de geconsolideerde jaarrekening 2018 waarvoor de commissaris van de vennootschap een verklaring zonder voorbehoud had afgeleverd.

Zo'n a posteriori onderzoek is altijd een iteratief proces. Na analyse van de informatie worden er vragen gesteld aan het management van de onderneming, dat daarop antwoordt. Na verdere analyse worden er dan bijkomende vragen gesteld, waarop de vennootschap weer antwoordt enzovoort. Het is dus gebruikelijk dat er verschillende rondes zijn van vragen en antwoorden. In dit dossier moest de FSMA evenwel vaststellen dat het management van FNG NV vaak ontwijkend of niet op de gestelde vragen antwoordde en dat het controleproces moeizaam verliep. Desondanks werd het voor de FSMA duidelijk dat er in het verleden een aantal complexe en internationale transacties en structuren waren opgezet waarvan de economische rationale onduidelijk was of waarvan de onderliggende stukken ontbraken of onvolledig waren. Het werd eveneens duidelijk dat de over 2018 gerapporteerde groepswinst niet voortvloeide uit de verkoop van kledij en schoenen maar wel uit deze complexe transacties. In de communicatie van de groep werd nochtans de indruk gewekt dat de groepswinst wel voortvloeide uit de verkoop van kledij en schoenen.

Op grond van deze vaststelling richtte de FSMA in april 2020 een ontwerp van waarschuwing aan de vennootschap. Als de FSMA van mening is dat de financiële informatie die door een genoteerde vennootschap ter beschikking wordt gesteld van het publiek niet voldoet aan de toepasselijke wettelijke vereisten, dan kan zij haar standpunt openbaar maken door het publiceren van een waarschuwing. Alvorens tot effectieve openbaarmaking over

te gaan, dient de vennootschap uiteraard op het voornemen van de FSMA te kunnen reageren. In het geval van FNG heeft de raad van toezicht van de vennootschap in de dagen die volgden op de ontwerpwaarschuwing een aantal initiatieven genomen, zoals herschikkingen van het management en de aanstelling van een externe partij om de internationale transacties en structuren door te lichten. Omwille van deze initiatieven heeft de FSMA afgezien van haar voornemen om de waarschuwing op dat moment openbaar te maken. Wel schorste zij, op vraag van de raad van bestuur, op 11 mei 2020 de notering van het aandeel om te vermijden dat nog kon worden gehandeld in het aandeel, in afwachting van het scheppen van volledige duidelijkheid over de impact van de betrokken transacties op de positie, het bedrijf en de resultaten van de vennootschap.

De FSMA maakte ook een dossier over aan haar auditeur. Als een vennootschap geen informatie geeft over de oorsprong en de omvang van haar bronnen van inkomsten en integendeel de indruk wekt dat de business goed draait, terwijl dat in werkelijkheid niet zo is, dan kan zulks inderdaad als mogelijke marktmanipulatie worden beschouwd. Het gaat dan immers potentieel om de verspreiding van informatie waardoor de koers van een financieel instrument daadwerkelijk of waarschijnlijk op een abnormaal of kunstmatig niveau wordt gebracht.

De toelating van de aandelen van FNG NV tot de notering op Euronext Brussel ging gepaard met een publieke kapitaalverhoging. In dat kader startte de FSMA al in 2018 een onderzoek naar bepaalde gebeurtenissen en mogelijke marktmanipulatie door personen die bij de kapitaalverhoging betrokken waren. Ook daarvoor maakte zij een dossier over aan haar auditeur.

De transparantiewetgeving verplicht bepaalde aandeelhouders van genoteerde vennootschappen openbaar te maken hoeveel aandelen zij bezitten in de genoteerde vennootschap. In dat opzicht stelde de FSMA vast dat bepaalde aandeelhouders van FNG NV potentieel foutieve meldingen deden en dat verschillende aandeelhouders potentieel laattijdig kennisgaven. Ook voor dat luik van haar bevoegdheden maakte zij dossiers over aan haar auditeur.

Samengevat maakte de FSMA in de loop van 2019 en 2020 verschillende dossiers, voortvloeiend uit verschillende bevoegdheidsdomeinen, voor verder onderzoek over aan haar auditeur. Al deze dossiers werden in 2020 ook aan de gerechtelijke autoriteiten overgemaakt. Verschillende inbreuken die vatbaar zijn voor administratiefrechtelijke sancties zijn immers ook strafrechtelijk sanctioneerbaar. Daarnaast zijn er in de wet ook strafsancities voorzien voor wie de onderzoeken van de FSMA verhindert of haar bewust onjuiste of onvolledige informatie verstrekt.

Concrete toezichtsinterventies in 2020

Zoals al aangegeven, is het toezicht door de FSMA op de gereguleerde informatie van genoteerde vennootschappen in essentie een a-posterioritoezicht. De interventies van de FSMA in dat verband zijn zeer divers. Ze kan vragen om bijkomende informatie te verstrekken, om wijzigingen of correcties aan te brengen in later te publiceren gereguleerde informatie, of om informatie of correcties onmiddellijk te publiceren. Ze kan een waarschuwing publiceren of ernstige aanwijzingen van een inbreuk overmaken aan de auditeur van de FSMA. Dit laatste kan aanleiding geven tot administratieve sancties. Het dossier FNG, dat in bovenstaand kader wordt toegelicht, illustreert duidelijk de verschillende interventiemogelijkheden waarover de FSMA in het kader van haar toezicht beschikt.

Wanneer de FSMA, bij de uitoefening van haar opdrachten, over informatie beschikt die van betekenisvol belang en relevant is voor de uitoefening van de toezichtsbevoegdheden van het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren, deelt ze die informatie op eigen initiatief aan het College mee. Het College analyseert die informatie en beslist, in voorkomend geval, om een dossier te openen.

In het kader van haar toezicht op de financiële informatie onderzocht de FSMA meer specifiek de thema's die deel uitmaken van de gemeenschappelijke handhavingsprioriteiten van ESMA, meer bepaald leasing, financiële instrumenten en de inkomstenbelastingen bij de toepassing van de IFRS-standaarden. Verder omvatten die prioriteiten de niet-financiële informatie en de alternatieve prestatie maatstaven. De FSMA was ook erg actief in de European Enforcers Coordination Sessions (EECS). Ze bezorgde die groep onder meer zes *emerging issues* over Belgische genoteerde vennootschappen.

Publicatie van een standpunt over de communicatie door beursgenoteerde biotechbedrijven

België heeft een ecosysteem voor biotech dat tot de wereldtop behoort. Een belangrijk aantal biotechbedrijven heeft bovendien een beursnotering op Euronext Brussels. Naar aanleiding van de COVID-19-pandemie is er tevens bijkomende media-aandacht voor klinische ontwikkelingen. Deze media-aandacht kan de interesse, ook van kleine beleggers, in deze sector nog verder doen toenemen.

Beleggen in biotech houdt specifieke risico's in aangezien niet alle klinische ontwikkelingen succesvol zijn. Daarom spreekt het enerzijds voor zich dat beleggers zich, alvorens te investeren, voldoende moeten informeren. Anderzijds moeten alle actoren hun verantwoordelijkheid nemen om de beleggers volledige, eerlijke, accurate, tijdige en verstaanbare informatie ter beschikking te stellen en zo het vertrouwen in de markt te vrijwaren.

Dat de bedrijven op zo'n wijze communiceren, is van cruciaal belang. Maar bepalen wanneer en wat te communiceren vormt een bijzondere uitdaging

voor biotechbedrijven wegens de aard van hun activiteiten. Zo zijn klinische ontwikkelingen stapsgewijze processen waarbij op verschillende momenten voorwetenschap kan ontstaan. Voor het opstellen van een toegankelijke en begrijpbare communicatie moeten de bedrijven er ook rekening mee houden dat beleggers uiteenlopende wetenschappelijke kennis en ervaring hebben.

Daarom heeft de FSMA een standpunt gepubliceerd, waarin ze concrete *guidance* geeft aan de biotechbedrijven over de openbaarmaking van voorwetenschap. Ze richt zich vooral op nieuw genoteerde bedrijven die mogelijk weinig ervaring hebben met de openbaarmaking van voorwetenschap. De FSMA legde het standpunt ook voor aan een groep deskundigen.

Het standpunt moet de biotechbedrijven bijstaan in hun analyse van welke informatie op welk moment openbaar gemaakt moet worden. Het standpunt geeft een aantal beschouwingen en identificeert goede praktijken inzake de beoordeling of informatie voorwetenschap uitmaakt. Het gaat ook in op de timing voor de openbaarmaking van voorwetenschap en op de inhoud van de communicatie.

De FSMA legde bovendien de laatste hand aan de tenuitvoerlegging van de financiële rapportering volgens het nieuwe Europese elektronische verslaggevingsformaat (ESEF). Genoteerde vennootschappen kunnen hun jaarlijkse financiële verslagen in ESEF-formaat uploaden op het FSMA-platform. Door de COVID-19-crisis hebben het Europees Parlement en de Raad beslist om de lidstaten de mogelijkheid te geven om de toepassing van de ESEF-vereisten op de jaarlijkse financiële verslagen van de genoteerde vennootschappen met een jaar uit te stellen. Natuurlijk mogen vennootschappen die klaar zijn om hun jaarlijks financieel verslag in het ESEF-verslaggevingsformaat openbaar te maken, dat al vanaf het boekjaar 2020 doen.

Toezicht op de verrichtingen van niet-genoteerde vennootschappen

12 uitgifteprospectussen in 2020

De FSMA is ook belast met het toezicht op de prospectussen van niet-genoteerde emittenten. In het kader daarvan keurde ze in 2020 zo'n 12 prospectussen goed, waarvan twee over de uitgifte van aandelen door coöperatieve vennootschappen en tien over taxshelters.

De informatienota's

De prospectuswet van 11 juli 2018 voorziet in de opstelling van een informatienota voor de aanbiedingen aan het publiek waarvan de totale tegenwaarde minder bedraagt dan of gelijk is aan vijf of acht miljoen euro, naargelang het geval, alsook voor de toelatingen tot Euronext Growth en Euronext Access.

Informatienota's moeten niet vooraf door de FSMA worden goedgekeurd. Toch is de FSMA bevoegd om de inhoud van de informatienota a posteriori te controleren en om administratieve maatregelen of sancties te nemen als zou blijken dat de informatienota niet aan de door of krachtens de wet opgelegde vereisten voldoet, of als de aanbieding zelf onregelmatig of frauduleus is.

Tussen 1 en 31 december 2020 zijn 237 informatienota's en 60 aanvullingen bij de FSMA neergelegd.

Een a-posterioriconrole – met andere woorden, een controle na de verspreiding van het document onder het publiek en na de vermoedelijke inschrijving op het beleggingsinstrument – impliceert een heel andere denkwijze en benadering dan een a-prioriconrole door de FSMA. Haar controles en acties moeten dus aansluiten bij de onderliggende filosofie en de basisbeginselen (op zowel Europees als Belgisch niveau) op grond waarvan voor een a-posterioriconrole van de documenten is geopteerd. Met haar a-posterioriconroles streeft de FSMA dus twee doel-

stellingen na: de opsporing van onregelmatige parameters of van onregelmatige of frauduleuze aanbiedingen, en de verbetering van de informatie die aan kandidaat-beleggers wordt verstrekt.

De FSMA kan bovendien gebruikmaken van de onderzoeks- en sanctiebevoegdheden waarover ze beschikt, onder meer op grond van artikelen 29 en 30 van de prospectuswet⁴⁴. Ze kan onder andere de openbare aanbieding opschorten tot die volgens de regels verloopt (indien dat mogelijk is).

Toezicht op de financiële markten

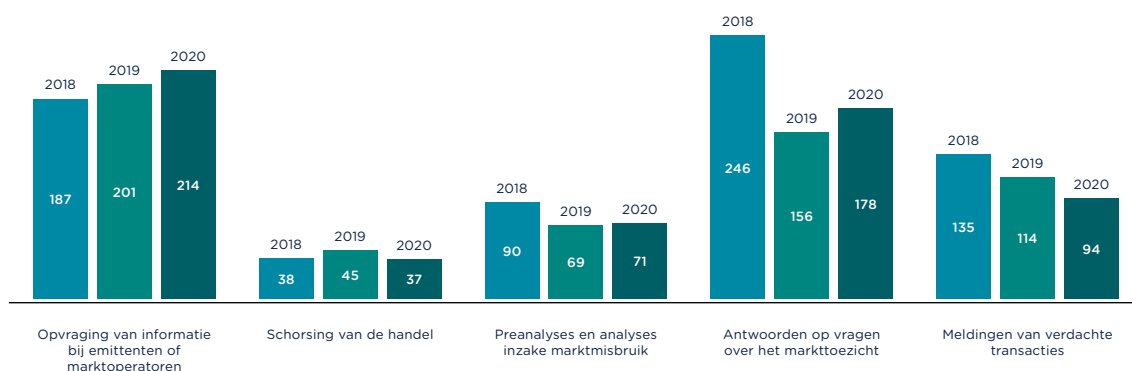
De FSMA beschikt over opsporingstools waarmee zij kan toezien op de correcte toepassing van de bepalingen van de marktmisbruikverordening (MAR). De voorbije jaren plukte de FSMA onder meer de vruchten van de verbeterde transactierapportering. Daarbij wordt nu ook de identiteit van de opdrachtgevers van de orders vermeld en efficiënter ingegaan op alle transacties die op de markt worden uitgevoerd, inclusief de transacties in derivaten of gelijkgestelde producten.

Met de hulp van haar data-analysespecialisten ontwikkelde de FSMA opsporingstools, die haar onder meer in staat stellen om de databanken met de transacties door leidinggevendenden af te toetsen aan de op de markt uitgevoerde transacties en aan de persberichten met financiële resultaten en voorwetenschap. Op die manier kan de naleving worden gecontroleerd van:

- de verplichtingen inzake de melding van transacties door leidinggevendenden;
- de gesloten periodes voorafgaand aan de openbaarmaking van de halfjaarlijkse resultaten en de jaarresultaten;
- het verbod op transacties tussen het ontstaan en de publicatie van voorwetenschap.

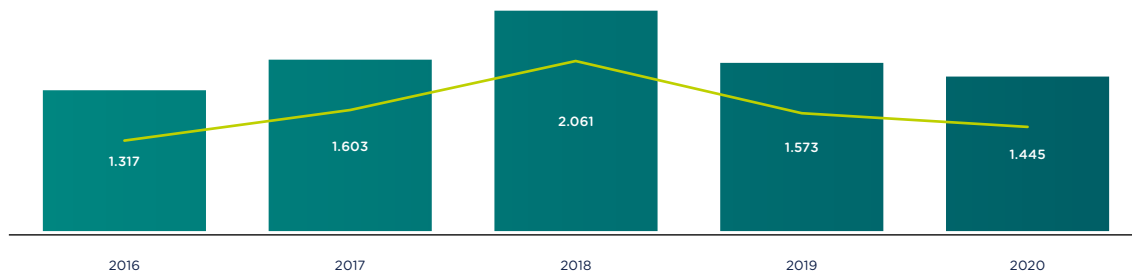
Verder is een tool ontwikkeld waarmee de door de marktpartijen behaalde winsten of vermeden verliezen kunnen worden berekend. Met die tool kunnen ongebruikelijke situaties in die informatie worden opgespoord.

Grafiek 13: Real-timetoezicht en opsporing van marktmisbruik

⁴⁴ Wet van 11 juli 2018 op de aanbieding van beleggingsinstrumenten aan het publiek en de toelating van beleggingsinstrumenten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt.

Grafiek 14: Transacties van leidinggevenden

Meldplicht voor leidinggevenden

Leidinggevenden bij genoteerde vennootschappen en nauw met hen verbonden personen zijn verplicht hun transacties te melden in financiële instrumenten die met die vennootschap zijn verbonden.

Het aantal meldingen van leidinggevenden en nauw met hen verbonden personen daalde licht in 2020. Deze meldingen worden op de FSMA-website gepubliceerd.

De FSMA bezorgt de genoteerde vennootschappen duidelijke informatie over de gevolgen van de coronacrisis

Van bij de aanvang van de coronacrisis besefte de FSMA, die voortdurend in dialoog is met de emittenten onder haar toezicht, dat die crisis vele van hen voor grote uitdagingen plaatste. Zij publiceerde daarom in de loop van 2020 verschillende documenten om de genoteerde vennootschappen te helpen een beter zicht te krijgen op de impact van de crisis op hun verschillende verplichtingen en op hun organisatie.

Bekendmaking van voorwetenschap

In een persbericht van 26 maart 2020⁴⁵ deelde de FSMA haar standpunt mee over de vele vragen die ze kreeg over de bekendmaking van informatie door genoteerde vennootschappen tijdens de coronacrisis.

Ze vroeg de emittenten onder meer om, als ze kennis hadden van een gebeurtenis, beslissing of informatie die mogelijk voorwetenschap was die hen rechtstreeks aanbelangde, die zo snel mogelijk bekend te maken.

Publicatie van periodieke informatie en organisatie van algemene vergaderingen

Op 9 april 2020 werd een koninklijk besluit⁴⁶ gepubliceerd, dat onder meer een aantal specifieke maatregelen bevatte rond de bekendmaking van periodieke informatie door genoteerde vennootschappen en de organisatie van algemene vergaderingen door de vennootschappen.

⁴⁵ FSMA-persbericht van 26 maart 2020, getiteld "COVID-19: impact op de genoteerde vennootschappen".

⁴⁶ Koninklijk besluit nr. 4 van 9 april 2020 houdende diverse bepalingen inzake mede-eigendom en het vennootschaps- en verenigingsrecht in het kader van de strijd tegen de COVID-19-pandemie.

De FSMA publiceerde een reeks vragen en antwoorden (Q&A's)⁴⁷ over die maatregelen op haar website.

Het eerste deel van die Q&A's betreft de informatieverstrekking door de genoteerde vennootschappen over de gevolgen van COVID-19. Zo wordt onder meer verduidelijkt wanneer genoteerde vennootschappen informatie moeten verstrekken over de gevolgen van de crisis voor hun activiteiten, en hoe ze dat moeten doen.

Het tweede deel van de Q&A's handelt meer specifiek over de naleving van de periodieke informatieverplichtingen en over de mogelijkheid om de openbaarmaking van het jaarlijks financieel verslag 2020 met maximum tien weken uit te stellen. Ook wordt verduidelijkt hoe over het eventuele uitstel van de openbaarmaking moet worden gecommuniceerd.

Het derde deel van de Q&A's tot slot gaat in op de tijdelijke invoering, bij koninklijk besluit, van een aantal versoepelingen en keuzemogelijkheden om vennootschappen in staat te stellen op rechtsgeldige wijze een algemene vergadering te organiseren zonder de dwingende regels in de strijd tegen de COVID-19-pandemie te overtreden. Het koninklijk besluit vermeldt onder meer specifieke modaliteiten voor de organisatie van een algemene vergadering op afstand.

De FSMA vermeldt ook enkele aandachtspunten ter zake, bijvoorbeeld in verband met de mogelijkheden voor aandeelhouders om vragen te stellen, de verschillende mogelijkheden voor aandeelhouders om hun stemrecht uit te oefenen, en de door aandeelhouders na te leven formaliteiten.

Publicatie van het halfjaarlijks financieel verslag

Op 22 juni 2020 publiceerde de FSMA een nieuwe reeks Q&A's⁴⁸ over de publicatie van het halfjaarlijks financieel verslag in tijden van COVID-19. Net als ESMA⁴⁹ en IOSCO⁵⁰ wenste de FSMA een aantal aandachtspunten te formuleren. Ze wilde de genoteerde vennootschappen in hoofdzaak oproepen om, bij de opstelling van hun halfjaarresultaten, voldoende aandacht te besteden aan een correcte rapportering over de impact van de pandemie. Ze oordeelde dat, in tijden van verhoogde onzekerheid, een tijdige, volledige en getrouwe communicatie erg belangrijk was voor het behoud van het beleggersvertrouwen in de financiële markt en voor een adequate prijsvorming.

De gemeenschappelijke doelstelling van deze verschillende publicaties bestond erin de beursgenoteerde ondernemingen te helpen hun verschillende verplichtingen beter na te leven in een moeilijke en nooit eerder geziene context.

Informatieverstrekking over de impact van COVID-19

Tijdens het vierde kwartaal van 2020 heeft de FSMA een beknopt onderzoek gewijd aan de informatie die de genoteerde vennootschappen in hun halfjaarlijkse financiële verslagen 2020 opnamen over de impact van COVID-19. Dit onderzoek had uiteraard betrekking op de periode die voorafging aan de tweede *lockdown*.

47 Q&A's van 29 april 2020: "Verplichtingen van genoteerde vennootschappen: impact van COVID-19".

48 Q&A's van 22 juni 2020: "Verplichtingen van genoteerde vennootschappen: de publicatie van het halfjaarlijks financieel verslag in tijden van COVID-19".

49 Zie het *Public Statement* van ESMA van 20 mei 2020, getiteld "ESMA calls for transparency on COVID-19 effects in half-yearly financial reports".

50 Zie het *Public Statement* van IOSCO van 20 mei 2020, getiteld "IOSCO encourages issuers' fair disclosure about COVID-19 related impacts".

Toepassing van tijdelijke beperkingen inzake shortselling

Door de bijzondere marktomstandigheden naar aanleiding van de coronacrisis kondigde de FSMA een eerste tijdelijk shortsellingverbod af op 17 maart 2020. Dat verbod gold enkel voor de aandelen die op 16 maart 2020 meer dan 10 procent van hun waarde hadden verloren ten opzichte van hun slotkoers de dag ervoor. De maatregel betrof een tiental aandelen en werd genomen op basis van artikel 23 van de Europese verordening 236/2012⁵¹. Dat artikel voorziet in tijdelijke maatregelen als een aanmerkelijke koersdaling wordt vastgesteld in één enkele handelsdag.

Op 18 maart 2020 vaardigde de FSMA een tweede shortsellingverbod uit op basis van artikel 20 van diezelfde Europese verordening. Die maatregel gold gedurende een maand en verbood het innemen of verhogen van nettoshortposities in aandelen die worden verhandeld op in België gevestigde handelsplatformen. Ze betrof het aangaan van transacties die een financieel instrument tot stand brengen of er verband mee houden, als een betrokken natuurlijke of rechtspersoon daardoor (onder andere) een financieel voordeel geniet als de koers of de waarde van een ander financieel instrument daalt. Die maatregel is later opnieuw met een maand verlengd tot 18 mei 2020.

De FSMA nam deze uitzonderlijke maatregel nadat ze grote prijsschommelingen op de markt had vastgesteld. Die hoge marktvolatiliteit wees erop dat de markt het moeilijk had om de impact van de COVID-19-crisis op de genoteerde ondernemingen correct te beoordelen. De situatie was op dat moment immers erg onduidelijk en de gevolgen ervan waren moeilijk in te schatten. De maatregel wilde voorkomen dat de situatie zou verergeren en een potentieel nefaste impact zou hebben op de betrokken ondernemingen en op het marktvertrouwen in het algemeen.

Deze maatregel liep af op 18 mei 2020 om 23.59 uur. In overleg met ESMA en de verschillende betrokken nationale autoriteiten en in het licht van de markt-specifieke en algemene bevindingen op die dag besliste de FSMA om de maatregel niet opnieuw te verlengen. Ze oordeelde immers dat vele genoteerde ondernemingen op dat moment een beter zicht hadden op de impact van de COVID-19-crisis op hun activiteiten en de markt hierover hadden geïnformeerd, en dat de marktvolatiliteit sinds medio

maart fors was afgenomen tot het niveau van voor de COVID-19-crisis. Verder stelde ze vast dat de marktdeelnemers de maatregel goed hadden nagevolgd: het aantal nettoshortposities bleek sinds het ingaan van de maatregel immers gestaag te zijn gedaald. Tot slot noteerde ze dat de markt de tijdens deze periode geleden verliezen al grotendeels had gecupereerd, en dat het aantal besmette personen en het aantal patiënten op intensieve zorg bleef dalen. Bovendien werden de lockdownmaatregelen van de regering op dat moment systematisch afgebouwd.

De FSMA stelde bijgevolg vast dat de marktsituatie was gestabiliseerd. Ze zag dan ook geen reden om het verbod opnieuw te verlengen.

Na afloop van de verbodsperiode is de FSMA waakzaam gebleven en is ze de markten van nabij blijven volgen. Zo kon ze meteen ingrijpen als de veranderende marktvoorwaarden dat vereisten. Later in 2020 voerde de FSMA een kwantitatieve analyse uit van de impact van dat tijdelijke shortsellingverbod op de liquiditeit, de volatiliteit en het rendement van de Belgische genoteerde vennootschappen. Daarbij vergeleek ze de Belgische genoteerde vennootschappen met Duitse en Nederlandse genoteerde vennootschappen met soortgelijke activiteiten en een vergelijkbare marktkapitalisatie. Die analyse wees uit dat het tijdelijke shortsellingverbod voor een licht liquiditeitsverlies had gezorgd, weliswaar enkel bij de kleinste ondernemingen. Qua volatiliteit en rendement stelde ze geen enkel relevant verschil vast tussen de Belgische vennootschappen waarvoor het tijdelijke shortsellingverbod gold, en soortgelijke vennootschappen in het buitenland.

Parallel met voornoemd tijdelijk shortsellingverbod besliste ESMA op 16 maart 2020 om de drempelwaarde van de nettoshortposities in aandelen die op een markt van de Europese Unie worden verhandeld, tijdelijk te verlagen van 0,2 procent tot 0,1 procent van het na de inwerkingtreding van de beslissing uitgegeven maatschappelijk kapitaal. Die verlaging van de drempelwaarde was een voorzorgsmaatregel die het, tijdens de crisisperiode, mogelijk moest maken om beter toezicht te houden op de werking van de financiële markten in de Europese Unie, en om de financiële stabiliteit en de beleggersbescherming te garanderen. De maatregel, die aanvankelijk voor een periode van drie maanden gold, is daarna een paar keer verlengd. Op 19 maart 2021 is de maatregel opgeheven.

51 Europese verordening (EU) nr. 236/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2012 betreffende shortselling en bepaalde aspecten van kredietverzuimswaps.

Op een steekproef van ongeveer 100 vennootschappen gaf iets minder dan 60 procent te kennen dat ze weinig of geen gevolgen voelden en iets meer dan 40 procent dat ze wel een significante impact ondervonden.

Opgedeeld naar sector meldde een meerderheid van de vennootschappen actief in de sectoren retail, technologie, consumptiegoederen en holdings een significante impact te ervaren. Van de vennootschappen actief in de sectoren financiële diensten, andere diensten en industrie rapporteerde ongeveer de helft een significante impact. Bij de gereguleerde vastgoedvennootschappen en de andere vennootschappen actief in vastgoed gaven de vennootschappen actief in het retailsegment aan dat zij een significante invloed ervoeren. Bij de biotechvennootschappen was het beeld diffuus: zij spraken over het moeilijker vinden van patiënten en vertraging in studies, maar weinigen kleefden er echt bedragen op. Vennootschappen actief in gezondheidszorg, telecom en landbouw ten slotte zegden geen significante gevolgen gewaar te worden.

Van de geïmpacteerde vennootschappen gaf de meerderheid een kwantitatieve inschatting van de impact, meestal op het niveau van de omzet, nettowinst of beide. Een minderheid gaf enkel een kwalitatieve inschatting.

FOCUS 2021

Voor de genoteerde vennootschappen zal de focus in 2021 andermaal liggen op de behandeling van de beursintroductions, de andere uitgiftedossiers en de openbare overnameaanbiedingen. In de periodieke controles zal de aandacht onder meer gaan naar de handhavingsprioriteiten van ESMA en naar de nieuwe informatieverplichtingen die voortvloeien uit de Belgische wet ter omzetting van de tweede richtlijn aandeelhoudersrechten. Daarnaast zullen de Europese ontwikkelingen worden opgevolgd, onder meer voor wat betreft de niet-financiële informatie, corporate governance, het European Single Access Point (ESAP) en de gevolgen die er op vlak van regelgeving aan de Wirecard-zaak zullen worden gegeven. Wat de niet-genoteerde uitgiften betreft, zal de FSMA de impact van de crowdfundingverordening op de aanbiedingen op crowdfundingplatformen onderzoeken.

Publicatie van een studie over de beurstransacties tijdens de coronacrisis

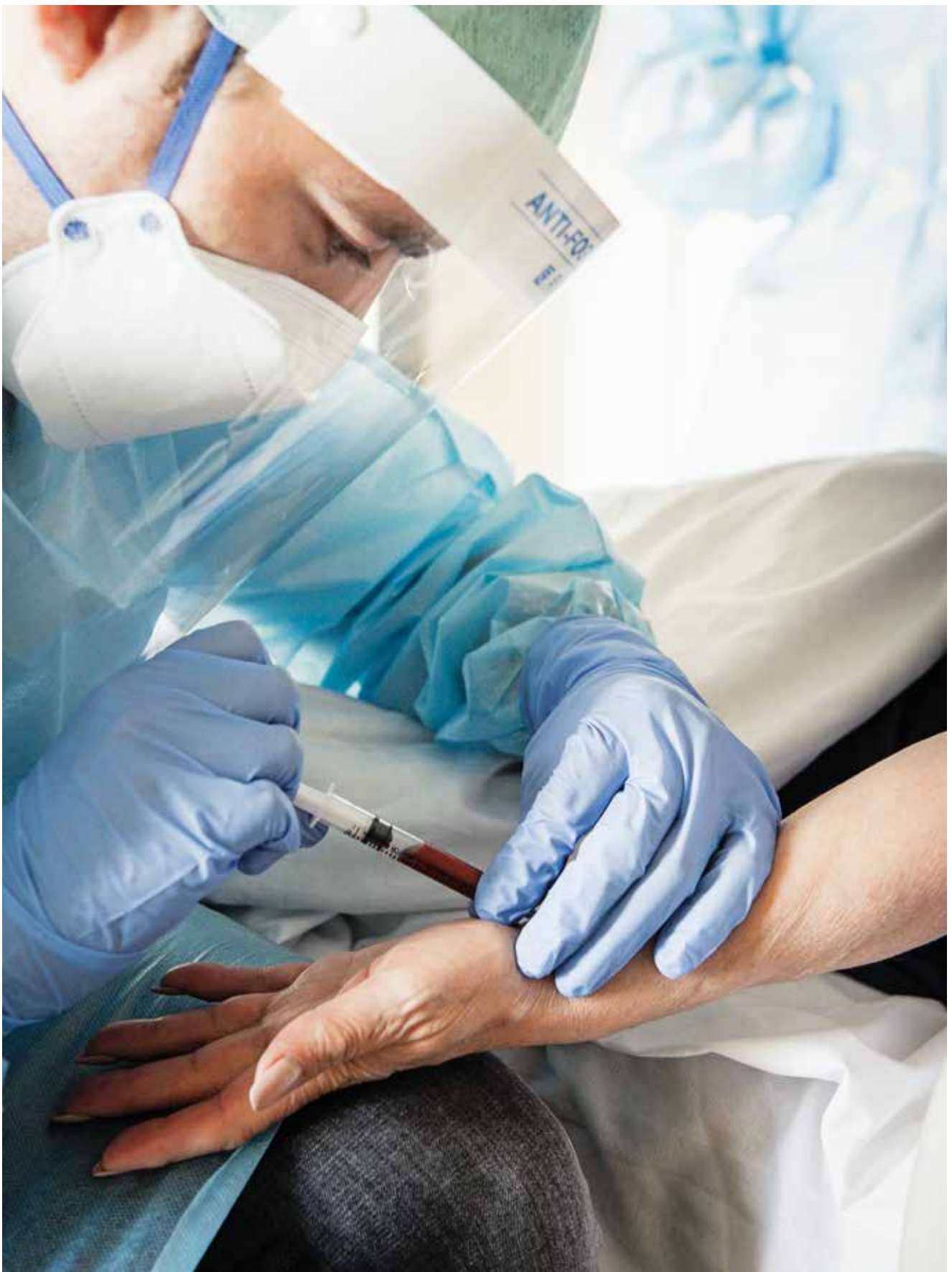
De coronacrisis veroorzaakte grote koersschommelingen op de beurs. Naar aanleiding daarvan voerde de FSMA een kwantitatieve studie uit over het gedrag van de Belgische particuliere beleggers. Ze onderzocht of particuliere beleggers tijdens de crisis meer of minder Bel20-aandelen aan- en verkochten. Ook analyseerde ze of het gedrag van de beleggers verschilde in functie van hun leeftijd en beleggingsfrequentie.

Voor de uitvoering van die studie gebruikte de FSMA de transactierapportering die ze op basis van de Europese verordening inzake markttransacties ontvangt. Die rapportering omvat alle transacties die Belgische banken of beleggingsondernemingen uitvoeren, alle transacties die op een Belgische gereguleerde markt worden uitgevoerd, en alle transacties die betrekking hebben op een financieel instrument waarvoor de FSMA de bevoegde autoriteit is, dus ook aandelen die op Euronext Brussels noteren.

De studie is gebaseerd op een steekproef van meer dan drie miljoen transacties, voor een totale verhandelde waarde van meer dan tien miljard euro, uitgevoerd door bijna 323.000 verschillende natuurlijke personen. De belangrijkste conclusies van de studie worden hieronder opgesomd.

- De aan-en verkopen van aandelen namen tijdens de crisisperiode sterk toe: tussen 24 februari en 30 april 2020 werden tot vijf keer meer aandelen verhandeld dan in de periode ervoor;
- Er werden veel meer aandelen gekocht dan verkocht: particuliere beleggers kochten in de crisisperiode ruim 634 miljoen euro meer aan Bel20-aandelen dan ze verkochten;
- Jonge beleggers (tussen 18 en 35 jaar) waren veel actiever tijdens de crisisperiode: in de derde week van februari 2020 kochten ze samen voor twee miljoen euro aan. In de laatste week van maart 2020 liep dit bedrag op tot 21 miljoen euro;
- Occasionele beleggers, die maximaal vijf transacties hadden uitgevoerd tijdens de twee jaar voorafgaand aan de crisisperiode, kochten veel meer Bel20-aandelen: in de week voor de crisis kochten ze slechts voor drie miljoen euro aan. In de tweede week van maart 2020 steeg dit cijfer tot 30 miljoen euro.

Deze studie betrof de periode van 24 februari tot 30 april 2020. De volledige resultaten van de studie zijn op de FSMA-website gepubliceerd. De FSMA is de gegevens over de transacties op Euronext Brussels het hele jaar door blijven analyseren. Het is de bedoeling om een soortgelijke studie over de rest van 2020 te publiceren zodra alle informatie is geanalyseerd.

TOEZICHT OP DE FINANCIËLE DIENSTVERLENERS

Elke consument moet kunnen vertrouwen op zijn financiële onderneming. Die moet degelijk zijn en haar medewerkers integer en bekwaam. De FSMA controleert verschillende types van ondernemingen in de financiële sector. De controles slaan op diverse onderwerpen zoals de organisatie en de continuïteit van de bedrijfsvoering, de professionele betrouwbaarheid en deskundigheid van bestuurders, deugdelijk bestuur, de naleving van opleidingsvoorwaarden en de naleving van de wetgeving over witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Wie zijn de financiële dienstverleners?	90
Financiële dienstverleners in cijfers	92
Financiële dienstverleners met vergunning van de FSMA	92
Financiële dienstverleners met inschrijving bij de FSMA	93
Financiële dienstverleners met registratie bij de FSMA	94
Financiële dienstverleners met Europees paspoort	95
Waaruit bestaat het toezicht op de financiële dienstverleners?	96
De FSMA schrapt 131 tussenpersonen uit de registers	97
Tussenpersonen moeten steeds <i>fit&proper</i> zijn	98
Oplichters stelen identiteit van Belgische makelaars	99
Coronamaatregelen ondersteunen werking van tussenpersonen en kredietgevers	100
Investeringen in crowdfunding nemen toe	101
Financiële dienstverleners zijn behoorlijk gewapend tegen cyberdreigingen	103
Streng aanpak van witwassen en financiering van terrorisme	104
Gevolgen van de brexit voor de financiële spelers	106

Wie zijn de financiële dienstverleners?

Beheervenootschappen

De hoofdactiviteit van deze dienstverleners bestaat in het beheer van beleggingsfondsen. Zij mogen daarnaast ook beleggingsdiensten verrichten voor individuele klanten. Er bestaan twee soorten vergunningen voor beheervenootschappen, afhankelijk van het type beleggingsfondsen onder beheer: de instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) en de alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's). De meeste beheervenootschappen hebben beide vergunningen. Daarnaast is er ook nog een apart statuut voor kleinschalige beheerders van AICB's.

Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies

Terwijl de hoofdactiviteit van de beheervenootschappen bestaat in het beheer van beleggingsfondsen, houden deze dienstverleners zich hoofdzakelijk bezig met het verstrekken van beleggingsdiensten aan individuele klanten. Voor deze activiteit hebben ze een vergunning nodig.

Kredietgevers

Voor het verlenen van hypothecair en consumentenkrediet hebben kredietgevers een vergunning van de FSMA nodig. Er zijn drie categorieën kredietgevers:

- kredietgevers die reeds beschikken over een vergunning van de Nationale Bank van België zoals kredietinstellingen of verzekeringsondernemingen;
- sociale kredietgevers: dit zijn Vlaamse, Brusselse en Waalse openbare of private instellingen die kredietovereenkomsten afsluiten hetzij tegen een lagere rentevoet dan de markrente of renteloos, hetzij tegen meer gunstige voorwaarden dan de geldende marktvoorwaarden;
- 'andere kredietgevers' die tot geen van beide voornoemde categorieën behoren zoals kleine onafhankelijke kredietgevers en gespecialiseerde filialen van autobedrijven, banken en verzekeraars.

Onafhankelijk financieel planners⁵²

Deze dienstverleners verstrekken hun klanten raad over het optimaliseren van hun vermogen rekening houdend met hun specifieke behoeften en doelstellingen. Voor deze activiteit hebben zij een vergunning van de FSMA nodig. Om hun onafhankelijkheid te waarborgen, is het hen niet toegestaan beleggingsdiensten te verstrekken of advies te geven over individuele financiële producten.

⁵² Naast deze specifiek vergunde ondernemingen kunnen bepaalde andere gereguleerde ondernemingen van rechtswege deze activiteiten uitoefenen zonder bijkomende vergunning.

Crowdfundingplatformen⁵³

Financiële dienstverleners die, via een website of een ander elektronisch middel, beleggingsinstrumenten van een andere onderneming commercialiseren, hebben een vergunning als alternatieve-financieringsplatform nodig.

Benchmarkbeheerders

Deze dienstverleners bieden minstens een benchmark aan die kan worden gebruikt om de waarde van financiële instrumenten of contracten vast te stellen of om de prestaties van beleggingsfondsen te meten. Ook zij hebben een vergunning nodig van de FSMA.

Tussenpersonen

De FSMA ziet toe op een grote groep van tussenpersonen of bemiddelaars. Zij moeten beschikken over een inschrijving bij de FSMA. Het gaat om volgende statuten:

- makelaars: zij brengen gereguleerde ondernemingen en consumenten met elkaar in contact. Een makelaar mag geen enkele verplichting hebben om zijn productie of een deel ervan bij een bepaalde kredietgever, verzekerings-, herverzekerings- of andere gereguleerde onderneming te plaatsen.
- verzekerings- of herverzekeringsagenten: zij oefenen bemiddelingswerkzaamheden uit in naam en voor rekening van één of meer verzekerings- of herverzekeringsondernemingen. Een verzekeringsagent moet aan de FSMA meedelen of hij al dan niet een verbonden agent is van één of meer verzekeringsondernemingen.
- agenten in bank- en beleggingsdiensten: zij handelen exclusief in naam en voor rekening van één enkele vergunde onderneming.
- verbonden agenten in kredieten of in verzekeringen: zij doen aan bemiddeling voor rekening en onder de volle en onvoorwaardelijke verantwoordelijkheid van één kredietgever of verzekeringsonderneming of van een groep van kredietgevers of verzekeringsondernemingen.
- subagenten: zij handelen onder de verantwoordelijkheid van een makelaar of een agent.
- agenten in een nevenfunctie: zij verkopen, als hoofdactiviteit, goederen en diensten van niet-financiële aard en treden, als nevenactiviteit en voor rekening van één of meer kredietgevers, als bemiddelaar in consumentenkrediet op.
- nevenverzekeringstussenpersonen: zij hebben als hoofdactiviteit de verkoop van goederen en de levering van diensten van niet-financiële aard zoals reizen, telefoons, fietsen en auto's. Als aanvulling op deze goederen en diensten bieden zij bepaalde verzekeringsproducten aan⁵⁴.
- gevolmachtigde onderschrijvers: verzekeringstussenpersonen die in naam en voor rekening van verzekeringsondernemingen verzekeringsovereenkomsten sluiten en beheren. Zij verzekeren zelf geen enkel risico. De verzekeringsonderneming voor wie de gevolmachtigde onderschrijver optreedt, draagt het risico.

Wisselkantoren

Deze dienstverleners hebben een registratie van de FSMA voor het aankopen en verkopen van deviezen.

⁵³ Zie vorige voetnoot.

⁵⁴ Onder bepaalde voorwaarden kan een nevenverzekeringstussenpersoon vrijgesteld zijn van de inschrijvingsplicht bij de FSMA.

Financiële dienstverleners in cijfers

Financiële dienstverleners met vergunning van de FSMA

Tabel 4: Ondernemingen met vergunning

	31/12/2018	31/12/2019	31/12/2020
Beheervenootschappen van ICBE's	8	9	9
Beheervenootschappen van AICB's	13	13	14
Vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies	16	16	17
Onafhankelijk financieel planners	5	5	6
Kredietgevers in hypothecair krediet	114	115	111
Kredietgevers in consumentenkrediet	79	78	79
Crowdfundingplatformen	6	7	8
Benchmarkbeheerders		2	2

De FSMA kende in 2020 een vergunning toe aan één beheervenootschap van niet-openbare AICB's. Twee ondernemingen dienden in 2019 een aanvraag voor een vergunning als beheervenootschap in, waarvan één als beheervenootschap van ICBE's en één als beheervenootschap van niet-openbare AICB's. Deze dossiers waren in de verslagperiode nog niet afgerond.

De FSMA kende in 2020 een vergunning toe aan één vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies. Zij ontving in 2020 twee aanvragen tot vergunning als vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies. Deze dossiers waren op het einde van de verslagperiode nog niet afgerond.

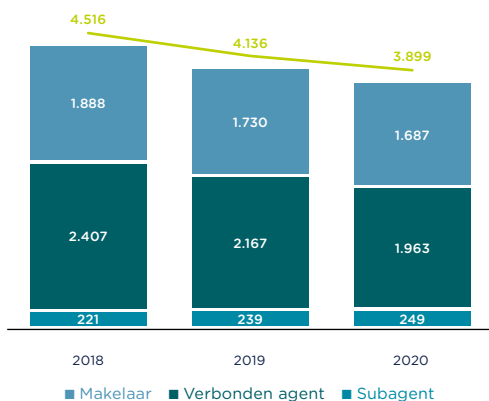
De FSMA kende in 2020 een vergunning toe aan één onafhankelijk financieel planner.

Eind 2020 waren er 190 kredietgevers vergund, waarvan 111 voor verlening van hypothecair krediet en 79 voor consumentenkrediet.

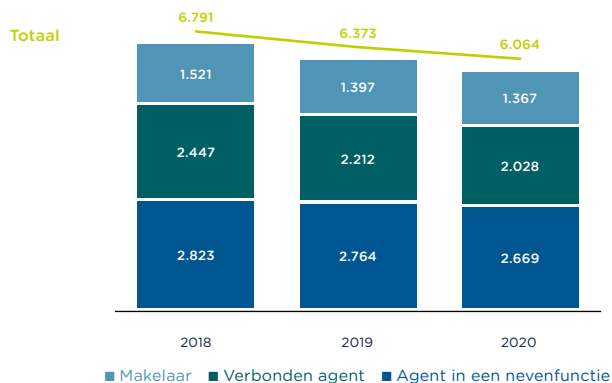
De FSMA kende in 2020 een vergunning toe aan één crowdfundingplatform. Drie ondernemingen dienden in 2020 een aanvraag in tot vergunning als crowdfundingplatform. Deze dossiers waren op het einde van de verslagperiode nog niet afgerond.

Financiële dienstverleners met inschrijving bij de FSMA

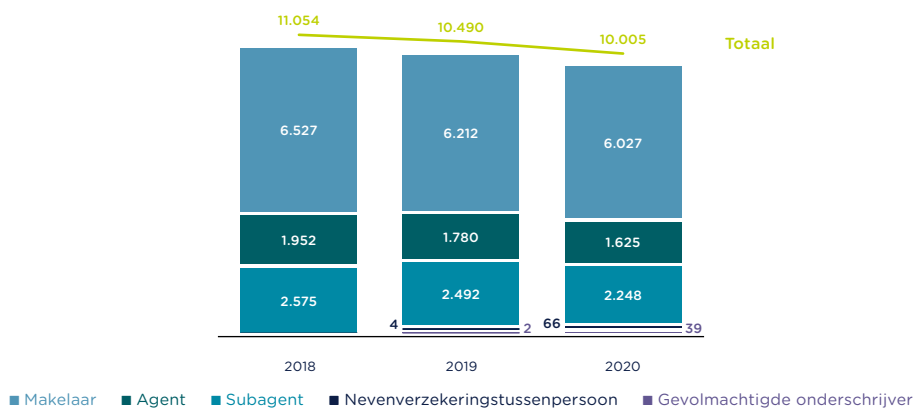
Grafiek 15: Kredietbemiddelaars in hypothecair krediet

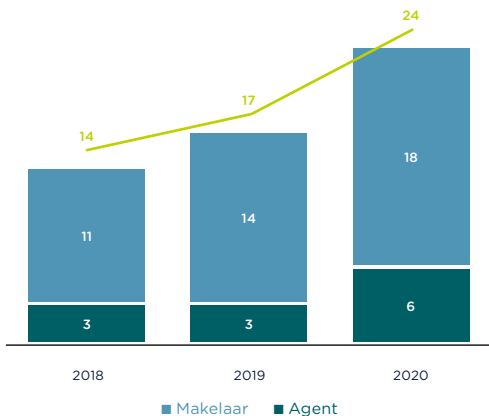
Grafiek 16: Kredietbemiddelaars in consumentenkrediet

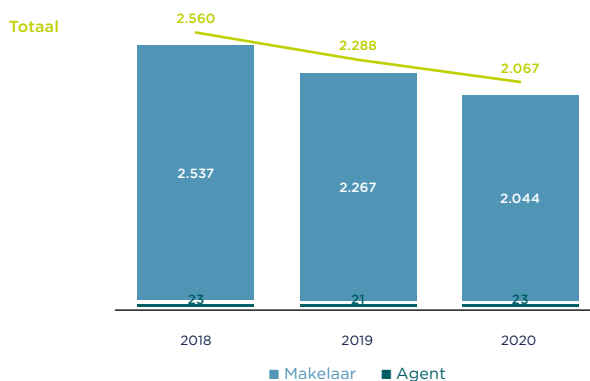
Grafiek 17: Verzekeringstussenpersonen

Grafiek 18: Herverzekeringstussenpersonen

Grafiek 19: Tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten

Op 31 december 2020 waren er 22.059 tussenpersonen ingeschreven in de registers van de FSMA.

Er waren 10.005 verzekeringstussenpersonen, van wie het grootste aantal was ingeschreven in de categorie van de makelaars (60,2 procent). Verder waren er 2.067 tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten en 24 herverzekeringstussenpersonen. Bij de kredietbemiddelaars telde de FSMA 3.899 inschrijvingen in hypothecair krediet en 6.064 bemiddelaars in consumentenkrediet.

Bij de verzekeringstussenpersonen noteerde de FSMA 39 inschrijvingen in de nieuwe categorie van de gevolmachtigde onderschrijvers. In de nieuwe categorie van de nevenverzekeringstussenpersoon, die de IDD-richtlijn heeft ingevoerd in de wet⁵⁵, telde de FSMA op het einde van het verslagjaar 66 inschrijvingen.

Met uitzondering van de herverzekeringstussenpersonen daalden alle types van tussenpersonen in 2020 in aantal. Over alle statuten heen bedroeg de daling 5,3 procent ten opzichte van 2019. Deze evolutie ligt in lijn met de cijfers van de voorgaande jaren. De grootste daling (-9,7 procent) deed zich voor bij de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten. Sinds 2017 is hun aantal met 31,7 procent gedaald.

Financiële dienstverleners met registratie bij de FSMA

Tabel 5: Ondernemingen met registratie

	31/12/2018	31/12/2019	31/12/2020
Wisselkantoren	7	7	7 ⁵⁶
Kleinschalige beheerders	80	112	140

De FSMA ontving in 2020 twee nieuwe aanvragen tot registratie als wisselkantoor. Deze dossiers waren in de verslagperiode nog niet afgerond.

Eind 2020 waren er bij de FSMA 140 kleinschalige beheerders van AICB's geregistreerd (zie verder).

55 Met de wet van 6 december 2018 is de IDD-richtlijn omgezet in Belgisch recht. Deze wet is op 28 december 2018 in werking getreden. De wet van 2 februari 2021 heeft de overgangperiode verlengd voor de nevenverzekeringstussenpersonen die op 28 december 2018 reeds de activiteit van nevenverzekeringstussenpersoon uitoefenden, doch die voor die datum niet moesten zijn ingeschreven. Zij zijn tot 28 december 2021 voorlopig gemachtigd om deze activiteit verder uit te oefenen op voorwaarde dat zij ten laatste op 28 december 2021 een volledige aanvraag tot inschrijving als nevenverzekeringstussenpersoon bij de FSMA hebben ingediend.

56 De betalingsinstellingen die diensten van valutawissel verrichten, zijn niet inbegrepen in dit aantal. Zij staan onder toezicht van de Nationale Bank van België.

Financiële dienstverleners met Europees paspoort

Tabel 6: Ondernemingen met een bijkantoor in België⁵⁷

	31/12/2018	31/12/2019	31/12/2020
Beleggingsondernemingen	11	10	10
Beheervenootschappen van ICB's	12	15	16

Deze buitenlandse ondernemingen bezitten een vergunning van een andere toezichthouder uit de Europese Economische Ruimte (EER). Daardoor krijgen ze een 'Europees paspoort' om in België een bijkantoor te vestigen. Voor deze bijkantoren houdt de FSMA toezicht op de gedragsregels en de strijd tegen witwassen en financiering van terrorisme. Voor het overige staan deze ondernemingen onder toezicht van de toezichthouder in hun lidstaat van oorsprong.

Tabel 7: Ondernemingen die in België actief zijn in 'vrij verkeer van diensten'

	31/12/2018	31/12/2019	31/12/2020
Beheervenootschappen van ICB's uit de EER	127	154	148
Beleggingsondernemingen uit de EER	3.158	3.171	976
Beleggingsondernemingen uit een derde land	98	75 ⁵⁸	377

Buitenlandse vergunde ondernemingen die in de EER gevestigd zijn, krijgen een tweede type van 'Europees paspoort'. Daarmee mogen ze in België actief zijn zonder dat ze er een bijkantoor hebben gevestigd. Dit regime heet 'vrij verkeer van diensten'. Deze ondernemingen staan onder toezicht van de toezichthouder in hun lidstaat van oorsprong.

Beleggingsondernemingen uit het Verenigd Koninkrijk vertegenwoordigden de overgrote meerderheid van de buitenlandse ondernemingen uit de EER die in België actief waren in 'vrij verkeer van diensten'. Sinds de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie worden ze beschouwd als beleggingsondernemingen uit een derde land. Dit verklaart de forse afname van het aantal beleggingsondernemingen uit de EER die in België actief zijn in 'vrij verkeer van diensten' en de grote toename van het aantal beleggingsondernemingen uit een derde land.

57 Deze tabel vermeldt alleen de bijkantoren onder toezicht van de FSMA. Beleggingsondernemingen die diensten leveren die in België aan beursvennootschappen zijn voorbehouden, moeten hun bijkantoren aanmelden bij de Nationale Bank van België.

58 Een aantal ondernemingen die niet langer actief zijn, werden van de lijst geschrapt.

Waaruit bestaat het toezicht op de financiële dienstverleners?

De aard en de omvang van het toezicht van de FSMA op de financiële dienstverleners varieert naargelang het statuut. De regels voor beheerverenootschappen, beleggingsondernemingen en kredietgevers zijn uitgebreider dan die voor tussenpersonen, wisselkantoren, crowdfundingplatformen en onafhankelijk financieel planners. Ook de omvang en de complexiteit van de activiteiten van elke onderneming speelt een rol.

Minder complexe ondernemingen mogen, met toepassing van het proportionaliteitsbeginsel, een eenvoudigere organisatie hebben. Dat belet niet dat ook zij moeten voldoen aan de minimumnorm. Alle ondernemingen moeten bovendien goed georganiseerd zijn om de strijd aan te gaan tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme⁵⁹.

De FSMA gaat voor elke vergunde onderneming na of de leiding deskundig, betrouwbaar en voldoende beschikbaar is. Ze screent alle kandidaat-leiders en buigt zich over de taakverdeling tussen de leiders en gaat na of ze in staat zijn om een daadwerkelijke wederzijdse controle op elkaar uit te oefenen.

De organisatie van de ondernemingen moet passend zijn, rekening houdend met de omvang en de complexiteit van haar activiteiten. Voor beheerverenootschappen en beleggingsondernemingen gaat daarbij grote aandacht naar de controlefuncties zoals risicobeheer, interne audit en *compliance*, naar de uitbesteding van diensten en naar de continuïteit van de dienstverlening.

De meeste ondernemingen zijn onderworpen aan gedragsregels, die aangepast zijn aan hun activiteit. Ze moeten zich op loyale, billijke en professionele wijze inzetten voor de belangen van hun klanten. Ze moeten hun klanten ook correcte, duidelijke en niet-misleidende informatie bezorgen. De meest uitgebreide gedragsregels zijn de MiFID-gedragsregels⁶⁰. Die gelden voor alle ondernemingen die beleggingsdiensten verrichten. Dat kunnen, naast beleggingsondernemingen, ook beheerverenootschappen en crowdfundingplatformen zijn.

Bij hun vergunningsaanvraag voegen de ondernemingen een financieel plan voor drie jaar. Onafhankelijk financieel planners en crowdfundingplatformen moeten ook een attest bezorgen waaruit blijkt dat hun beroepsaansprakelijkheid verzekerd is.

59 Zie dit verslag, p. 104.

60 Zie dit verslag, p. 55.

Beheervenootschappen en beleggingsondernemingen moeten over voldoende aanvangskapitaal en eigen vermogen beschikken. Grote aandeelhouders worden gescreend en moeten financieel sterk genoeg staan om, mocht dat nodig zijn, voor bijkomend kapitaal te zorgen. De FSMA ontvangt en onderzoekt op regelmatige basis financiële en andere rapportering van de beleggingsondernemingen en beheervenootschappen.

Waar beheervenootschappen deel uitmaken van een bankgroep staat de FSMA in nauw contact met de banktoezichthouder, de Nationale Bank van België of de Europese Centrale Bank (ECB). Aandachtspunten op het niveau van de beheervenootschap kunnen immers ook gevolgen hebben voor de bankgroep waartoe ze behoort en omgekeerd. In bepaalde gevallen neemt de FSMA deel aan het groepstoezicht dat op het niveau van de ECB wordt georganiseerd.

Naast deze vergunde ondernemingen heeft de FSMA ook andere statuten onder haar toezicht. Zo controleert ze de toegang tot het beroep van de tussenpersonen in de financiële sector. Het gaat om tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, in verzekeringen en herverzekeringen en in hypothecair krediet en in consumentenkrediet.

FOCUS 2021

In 2021 zorgt de FSMA voor de implementatie en de organisatie van het nieuwe Europese vergunningsregime voor crowdfundingdienstverleners. Ze organiseert een registratieregime voor bepaalde aanbieders van cryptodiensten. Ze herzielt ook haar verwachtingen ten aanzien van beleggingsondernemingen en beheervenootschappen van ICBE's en AICB's bij de uitbesteding van beleggingsportefeuilles. Waar nodig zal ze haar verwachtingen actualiseren.

De FSMA schrapt 131 tussenpersonen uit de registers

In 2020 schrapte de FSMA de inschrijving van 131 tussenpersonen uit de registers omdat zij niet langer voldeden aan de inschrijvingsvereisten. Daarnaast schorste de FSMA de inschrijving van drie tussenpersonen tijdelijk. Tabel 8 geeft een overzicht van de redenen van deze maatregelen.

In de meeste gevallen nemen tussenpersonen zelf het initiatief om hun inschrijving stop te zetten. Ook de FSMA kan beslissen om de inschrijving van tussenpersonen te beëindigen door hen te schrappen uit de registers. De schrapping van de inschrijving is een ernstige administratieve maatregel die inhoudt dat de tussenpersoon een verbod krijgt opgelegd om zijn bemiddelingsactiviteiten verder te zetten.

De FSMA zal niet onmiddellijk overgaan tot een schrapping. Wanneer de FSMA vaststelt dat een tussenpersoon de inschrijvingsvoorwaarden niet naleeft, dan zal zij in de eerste plaats aan de tussenpersoon vragen om zich in regel te stellen. Gebeurt dit niet, dan zal de FSMA de tussenpersoon formeel aanmanen en legt zij een hersteltermijn op waarbinnen de tussenpersoon de tekortkoming moet verhelpen. Geeft hij daar geen gevolg aan, dan heeft de FSMA geen andere keuze dan de inschrijving te schrappen.

Wanneer een kandidaat-tussenpersoon de inschrijvingsvoorwaarden niet vervult, dan weigert de FSMA zijn aanvraag. In 2020 gebeurde dat 23 keer. In acht gevallen oordeelde de FSMA dat de kandidaat-tussenpersoon niet beschikte over de vereiste geschiktheid en professionele betrouwbaarheid.

Tabel 8: Schrappingen en schorsingen in 2020

	Schrappingen	Schorsingen
Inschrijvingsdossier niet in orde	11	
Geschiktheid en professionele betrouwbaarheid niet vervuld	4	3
Beroepsaansprakelijkheidsverzekering niet in orde	88	
Bijdrage in werkingskosten niet betaald (voor het boekjaar 2019)	6	
Tussenpersonen failliet	22	
Totaal	131	3

Tussenpersonen moeten steeds *fit&proper* zijn

FOCUS 2021

Alle tussenpersonen zijn individueel verantwoordelijk voor hun inschrijvingsdossier bij de FSMA. Dat is de insteek van een wetwijziging die een einde maakt aan collectieve inschrijvingen van tussenpersonen door centrale instellingen. De FSMA zet in 2021 alle collectieve inschrijvingen om in individuele inschrijvingen. Van zodra die omzetting gebeurt, dragen collectief ingeschreven tussenpersonen de verantwoordelijkheid voor het beheer van hun inschrijvingsdossier en dus ook voor alle wijzigingen daaraan. Het concept van centrale instelling behoort dan tot het verleden.

Tussenpersonen moeten professioneel betrouwbaar zijn en beschikken over een passende deskundigheid of geschiktheid. Dat zijn voorwaarden inzake *fit&proper* die vereist zijn om te werken in de financiële sector. De FSMA is bevoegd om te beoordelen of tussenpersonen aan deze voorwaarden voldoen. De tussenpersonen moeten de voorwaarden vervullen zolang hun inschrijving bij de FSMA loopt.

De FSMA houdt bij haar beoordeling rekening met alle informatie waarover zij beschikt en maakt steeds een afweging. Ze bepaalt hoe zwaar bepaalde tekortkomingen doorwegen in een beslissing. Een administratieve maatregel uit het verleden zoals een aanmaning of schrapping kan bijvoorbeeld een negatief antecedent vormen.

Als een tussenpersoon herhaaldelijk tekortschiet bij het naleven van zijn wettelijke verplichtingen kan dit leiden tot een negatieve beoordeling. Een opeenstapeling van tekortkomingen kan wijzen op een bepaald gedragspatroon. In zo'n geval is er een structureel probleem met het respecteren van de regels door de persoon in kwestie. Ook als iedere tekortkoming apart genomen niet zwaarwichtig genoeg is, kan een reeks van tekortkomingen toch leiden tot een negatieve beslissing.

Houd inschrijvingsdossier steeds up-to-date

De FSMA stelt vast dat het voor tussenpersonen nog steeds geen automatisme is om wijzigingen aan hun inschrijvingsdossier stelselmatig aan haar door te geven. Nochtans zijn alle tussenpersonen daartoe wettelijk verplicht. De FSMA herhaalt deze

boodschap steeds opnieuw in haar nieuwsbrieven. Concreet moeten de tussenpersonen wijzigingen in hun inschrijvingsdossier onmiddellijk doorgeven via de webapplicatie Cabrio. Het inschrijvingsdossier moet altijd up-to-date zijn. Het is essentieel dat de FSMA als toezichthouder steeds over de meest recente gegevens beschikt.

Oplichters stelen identiteit van Belgische makelaars

Bij de zogenaamde clonedfirmfraude⁶¹ stelen oplichters de naam of andere wettelijke gegevens van een gereguleerde onderneming.

In 2020 zijn behoorlijk wat Belgische tussenpersonen, met name verzekeringsmakelaars, met identiteitsdiefstallen geconfronteerd. De oplichters mikten daarbij vooral op een Engelstalig publiek. Dit gebeurt doorgaans telefonisch of via een (valse) website.

De FSMA ontving meldingen over identiteitsdiefstal van consumenten en van gereguleerde ondernemingen. Ze vergaarde bijkomende informatie in het kader van haar samenwerking met andere toezichthouders en politiediensten.

De FSMA heeft de getroffen tussenpersonen meteen verwittigd. Ze beveelt gereguleerde ondernemingen die het slachtoffer worden van dit soort oplichting, aan een klacht in te dienen bij de politie of rechtstreeks bij een onderzoeksrechter.

FOCUS 2021

Nieuwsbrieven zijn het communicatiekanaal bij uitstek om een grote populatie zoals die van de tussenpersonen en de kredietgevers te bereiken. In 2020 publiceerde de FSMA 15 nieuwsbrieven over evoluties in de regelgeving en het toezicht daarop. De FSMA gaat in 2021 verder op dit elan en zet hoog in op communicatie door middel van nieuwsbrieven. Deze wijze van communicatie beantwoordt immers volkomen aan de verwachtingen van de sector en laat de FSMA toe om haar verwachtingen scherp te stellen.

De moeilijkheden die financiële tussenpersonen ondervonden door de coronacrisis en de reglementaire oplossingen die de FSMA vond om hen te helpen, kwamen in 2020 in een aantal nieuwsbrieven aan bod. Andere nieuwsbrieven gingen dieper in op actuele thema's zoals de nieuwe categorie van de nevenverzekeringstussenpersonen, de hervormingen van de kennisvereisten en de antiwitwaswetgeving. De FSMA zette ook berichten over de impact van de brexit en het fenomeen van identiteitsdiefstal bij tussenpersonen in de kijker.

De FSMA heeft op het einde van 2020 een eerste animatiefilm gelanceerd om de verzekeringstussenpersonen te sensibiliseren over de antiwitwaswetgeving. In 2021 plant de FSMA om vijf nieuwe animatiefilms te lanceren die dieper ingaan over tekortkomingen die zij bij controles heeft vastgesteld op het vlak van de antiwitwaswetgeving⁶².

62 Zie dit verslag, p. 104.

Kleinschalige beheerders in opmars

Kleinschalige beheerders van AICB's zijn een buitenbeentje in de groep van asset management-vennootschappen. Zij mogen in principe alleen fondsen beheren die niet openbaar worden verkocht en waarvan het totale beheerde vermogen onder een bepaalde, wettelijke drempel blijft. Voor deze ondernemingen geldt enkel een kennisgevingsplicht. Als zij voldoen aan de wettelijke voorwaarden registreert de FSMA hen.

Hoewel er een registratieplicht geldt, staan deze ondernemingen niet onder toezicht van de FSMA, behalve voor wat betreft de regels over de strijd tegen witwassen en de financiering van terrorisme. De kleinschalige beheerders hebben wel een jaarlijkse rapporteringsverplichting én zijn wettelijk verplicht hun registratiedossier up-to-date te houden.

Zodra het totaal aan beheerde activa van een kleinschalige beheerder de wettelijke drempel overschrijdt of zodra hij minstens één openbaar beleggingsfonds beheert, moet hij een vergunning aanvragen. Kleinschalige beheerders kunnen er vrijwillig voor kiezen om een vergunning aan te vragen, bijvoorbeeld omdat ze een verdere stijging van hun activa onder beheer verwachten of omdat ze in aanmerking willen komen voor een Europees paspoort. In dat geval moeten zij voldoen aan alle vergunningsvoorwaarden. Eén kleinschalige beheer-

der maakte van deze mogelijkheid gebruik en ontving zijn vergunning in 2020.

De FSMA bracht in 2020 de sector van de kleinschalige beheerders nader in kaart. Het aantal registraties van kleinschalige AICB-beheerders zit de laatste jaren sterk in de lift. Op vijf jaar tijd is hun aantal bijna verdrievoudigd.

Van de 140 geregistreerde kleinschalige beheerders zijn er 84 zelfbeheerde fondsen en 56 beheervenootschappen die één of meerdere fondsen beheren.

Een meerderheid van 83 beheerders maakt geen gebruik van hefboomfinanciering en voorziet niet in terugbetalingsrechten gedurende een periode van vijf jaar. Deze criteria zijn belangrijk voor het bepalen van de wettelijke maximumdrempel aan beheerd vermogen om zonder vergunning actief te mogen zijn.

De FSMA bracht eveneens in kaart in welke geografische regio's en in welke bedrijfssectoren de betrokken kleinschalige beheerders beleggen. Negenenveertig beheerders geven aan zich te focussen op investeringen binnen Europa. Vierenzeventig beheerders beperken zich tot België. De overige geven aan op meerdere regio's te focussen of geen geografische beperking te hanteren. Uit het onderzoek naar de bedrijfssectoren komen de sectoren 'wetenschap' en 'technologie' met 37 beheerders en 'vastgoed' met 24 beheerders als populaire sectoren naar voor.

Tabel 9: Ondernemingen met registratie

	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2019	31/12/2020
Kleinschalige beheerders van AICB's	53	63	80	112	140

Coronamaatregelen ondersteunen werking van tussenpersonen en kredietgevers

De FSMA heeft in het verslagjaar verschillende maatregelen getroffen ten gunste van de tussenpersonen en de kredietgevers onder haar toezicht om de continuïteit van hun werkzaamheden tijdens de coronacrisis te waarborgen.

Ze publiceerde FAQ's op haar website om hen *guidance* te geven zodat ze in staat waren om correct en in het belang van de consumenten te blijven functioneren. Verder nam de FSMA initiatieven, al dan niet op reglementair vlak⁶³, om de impact van de coronacrisis en de *lockdown* te beperken:

63 Koninklijk besluit van 8 juni 2020 houdende bijzondere maatregelen tot verlenging van bepaalde reglementaire termijnen in verband met de voor de complianceofficers en de tussenpersonen uit de financiële en de verzekeringssector geldende vereisten inzake beroepskennis, met het oog op de bestrijding van de gevolgen van de COVID-19-epidemie.

1. Een uitstel van vier maanden van de inwerkingtreding van het nieuwe examensysteem voor de toegang tot het beroep van verzekeringstussenpersoon.
2. Drie maanden extra tijd voor het afleggen van de oude examens over verzekeringen voor de kandidaten die voor 31 december 2020 hiervoor reeds waren ingeschreven. De FSMA stond dit uitstel toe omdat een groot deel van de examensessies in de verzekeringssector waren opgeschort.
3. Een bijkomende termijn van vier maanden om te kunnen voldoen aan de bijscholingsverplichting. De FSMA ondersteunde en moedigde ook alle initiatieven aan die gericht waren op kwaliteitsvol afstandsonderwijs.
4. Een bijkomende termijn van vier maanden waarbinnen de zogenaamde 'PCP's in opleiding' hun vorming konden vervolledigen.

In diverse nieuwsbrieven informeerde de FSMA de tussenpersonen en de kredietgevers over deze ontwikkelingen.

Ze opende een callcenter⁶⁴ voor al wie vragen had over de maatregelen die de overheid en de bank- en verzekeringssector namen om de impact van de coronacrisis te beperken voor consumenten, zelfstandigen en bedrijven.

Ondanks het uitzonderlijke karakter van de situatie en de moeilijkheden die de entiteiten onder haar toezicht ondervonden, hadden de tussenpersonen en de kredietgevers de verplichting om zich nauwgezet te houden aan alle wettelijke en reglementaire bepalingen die op hen van toepassing zijn.

Investeringen in crowdfunding nemen toe

In de periode van juli 2018 tot juni 2020 is er in België voor minstens 69 miljoen euro via crowdfunding geïnvesteerd in nieuwe projecten. Het cijfer wijst op een groeiende belangstelling voor deze vorm van financiering.

De FSMA maakte tijdens het verslagjaar een studie over de investeringen die via crowdfunding kapitaal inbrengen of geld lenen aan projecten. De FSMA controleert deze twee types van crowdfunding.

De studie was gebaseerd op de informatienota's die de FSMA ontving van acht crowdfundingplatformen die op de Belgische markt campagne voerden voor de financiering van projecten.

Crowdfundingplatformen moeten voor bepaalde projecten informatienota's indienen bij de FSMA. Een informatienota bevat nuttige informatie voor geïnteresseerde beleggers over onder andere de aanbieder van een project, over het op te halen bedrag, de gebruikte beleggingsinstrumenten en de risico's die verbonden zijn aan een belegging.

De FSMA verzamelde de data uit de informatienota's met behulp van geautomatiseerde tekstanalyse en vulde ze aan met andere data die ze via *webscraping* verkreeg.

64 Zie dit verslag, p. 72.

De data wezen op een groeiend aantal investeringen in crowdfunding van midden 2018 tot midden 2020. Zowel het aantal projecten als de opgehaalde bedragen gingen omhoog. Die vaststelling lag in lijn met een vorige studie van de FSMA over crowdfunding in de periode januari 2012 - december 2017.

Hier volgen de belangrijkste vaststellingen van de studie.

Minstens 69 miljoen euro via crowdfunding geïnvesteerd

De acht platformen lanceerden 234 campagnes met informatienota. Informatie over het effectief opgehaald bedrag was beschikbaar voor 145 van deze campagnes. Minstens 140 campagnes werden met succes gefinancierd. Ze haalden in totaal 69,24 miljoen euro op. In 2019 kende de markt minstens een verdubbeling ten opzichte van 2017.

Campagnes verschillen in omvang

Er waren grote verschillen tussen de omvang van de campagnes. De kleinste campagne trachtte 30.000 euro op te halen. De grootste campagne mikte op een bedrag van vijf miljoen euro. Ook de minimaal vereiste inleg varieerde sterk: tussen 50 euro en 5.000 euro.

Het rendement is variabel

De meeste campagnes haalden geld op door schuldfinanciering. Zowel de looptijd als het verwachte rendement varieerden. De looptijd van de financiering bedroeg gemiddeld iets meer dan vijfeneenhalf jaar. De jaarlijkse rentevoet bedroeg gemiddeld 4,17 procent. Aan verschillende projecten hing een fiscaal voordeel vast. Elf projecten lieten toe om gebruik te maken van het taxshelterregime en 74 informatienota's maakten melding van de winwinlening.

Minder informatienota's in de eerste jaarhelft van 2020

In de eerste zes maanden van 2020 daalde het aantal informatienota's. Of deze daling een gevolg was van de coronacrisis en of deze crisis een blijvend effect had op het aantal nieuwe campagnes was onduidelijk.

Financiële dienstverleners zijn behoorlijk gewapend tegen cyberdreigingen

Financiële dienstverleners zijn over het algemeen goed gewapend om aanvallen op hun digitale systemen af te slaan. Maar inspanningen blijven nodig voor een betere bescherming tegen cyberdreigingen.

Zes maanden na de publicatie van een gids⁶⁵ met de basisprincipes voor het beheer van cybersecurityrisico's, evalueerde de FSMA de cyberweerbaarheid van de instellingen onder haar toezicht.

In het voorjaar van 2020 stuurde zij de dienstverleners die, conform hun vergunning, over een passende organisatie moeten beschikken, daarom een enquête. De enquête werd uitgevoerd bij de vergunde beheervenootschappen van ICBE's en AICB's, de vennootschappen voor vermogensbeheer en beleggingsadvies en de crowdfundingplatformen. Bedoeling was te bepalen in hoeverre zij de basiscommunicatiebeginselen toepasten bij het beheer van cybersecurityrisico's.

De analyse van de antwoorden op de enquête wees uit dat het voorbereidingsniveau doorgaans goed was, maar verschilde naargelang het statuut. Alle deelnemers ontvingen een omzendbrief met de belangrijkste lessen die uit de enquête konden worden getrokken. Deze feedback hielp hen te sensibiliseren voor de aspecten waarvoor zij het kwetsbaarst waren op het vlak van cybercriminaliteit. Aan de hand van de informatie over het vastgestelde gemiddelde beschermingsniveau binnen elke sector en de aanwijzingen over de eventueel vastgestelde lacunes binnen de verschillende sectoren, kon elk van de actoren bepalen waar hij zich precies situeerde binnen zijn sector. Verder kon hij ook nagaan welke maatregelen hij, zo nodig, nog moest nemen om zijn beschermingsniveau verder op te trekken.

De FSMA kon, via de met deze vragenlijst verzamelde informatie, een algemene cybersecurityscore voor elke deelnemer vaststellen. Zij hield rekening met die score bij de algemene risicobeoordeling van elke instelling, die zij eind 2020 heeft uitgevoerd.

65 Zie de gezamenlijke mededeling van de FSMA en het Centrum voor Cybersecurity België van 2 oktober 2019 getiteld 'Basisprincipes voor het beheer van cybersecurityrisico's'.

Strengere aanpak van witwassen en financiering van terrorisme

Voor financiële dienstverleners onder toezicht van de FSMA gelden strenge regels en verplichtingen in het voorkomen van witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Risicogebaseerde benadering staat centraal bij het voorkomen van witwassen

De wetgever legt financiële dienstverleners onder toezicht van de FSMA zoals beleggingsondernemingen, kredietgevers, financiële planners en bepaalde tussenpersonen strenge verplichtingen op in de strijd tegen witwassen en financiering van terrorisme. Ze moeten de risico's waaraan ze bloot staan, identificeren, beoordelen en begrijpen en vervolgens maatregelen nemen om die risico's te verminderen en te beheren. Deze maatregelen moeten evenredig zijn met die risico's.

Deze risicogebaseerde benadering is een van de belangrijkste nieuwigheden van de strengere wetgeving⁶⁶ die in 2017 en 2018 in werking trad. Deze aanpak heeft gevolgen op het vlak van organisatie en procedures. Om risico's goed in te schatten, moeten de financiële dienstverleners onder meer rekening houden met de kenmerken van hun klanten, de producten, diensten of verrichtingen die ze aanbieden, de betrokken landen of geografische gebieden, en de leveringskanalen waarop ze een beroep doen.

Het is pas na deze algemene evaluatie van de risico's dat ze kunnen bepalen hoe ze zich moeten organiseren en hoe ze hun gedragslijnen, procedures en internecontrolemaatregelen invullen. Op die manier kunnen ze hun verplichtingen inzake waakzaamheid en individuele risicobeoordeling van hun klanten vervullen.

De FSMA stelt bij controles tekortkomingen vast

De FSMA voerde in 2020 diverse controleacties uit bij tussenpersonen. Zo organiseerde zij gerichte controles bij 255 verzekeringstussenpersonen en een controleactie op afstand bij zes tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten.

Bij de gerichte controles bij de verzekeringstussenpersonen focuste zij op specifieke thema's van de antiwitwaswet. Bedoeling was de juistheid van de informatie die de verzekeringstussenpersonen in hun periodieke vragenlijsten verstrekken, en de naleving van bepaalde wettelijke verplichtingen te verifiëren.

66 Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten en; Reglement van 3 juli 2018 van de FSMA betreffende de voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

De controles op afstand bij de tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten waren veel ruimer. Daarbij ging de FSMA na of die tussenpersonen bepaalde vereisten van de antiwitwaswet, de vereisten inzake de inschrijvings- en bedrijfsuitoefeningsvoorwaarden en met name bepaalde organisatorische verplichtingen naleefden.

Bij die controles kwamen onder meer de volgende thema's aan bod: de benoeming van een hooggeplaatste leidinggevende en een antiwitwasverantwoordelijke, de uitvoering van een algemene risicobeoordeling en de vaststelling van procedures met betrekking tot bepaalde wettelijke verplichtingen die uit voornoemde wet voortvloeien.

In bepaalde gevallen heeft de FSMA de gecontroleerde entiteiten opgedragen om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen, en om de nodige maatregelen te nemen om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen waarop de controle betrekking had.

Sectorverslag, nieuwsbrieven en animatiefilms geven duiding bij wetgeving

De FSMA publiceerde in 2020 een sectorverslag over de belangrijkste vaststellingen naar aanleiding van de inspecties die zij in 2019 heeft uitgevoerd bij een aantal verzekeringstussenpersonen over de naleving van de antiwitwaswetgeving. Het verslag wijst de verzekeringstussenpersonen op hun wettelijke verplichtingen en hoe ze daaraan kunnen voldoen. Het verslag bevat een praktisch voorbeeld van een risicogebaseerde benadering en wijst de tussenpersonen erop hoe ze zich op gepaste wijze kunnen organiseren om hun verplichtingen na te komen.

Aansluitend bij het sectorverslag publiceerde de FSMA nieuwsbrieven over inspecties die ze voerde bij andere financiële dienstverleners onder haar toezicht en duiding bij bepaalde begrippen van de antiwitwaswetgeving. Het ging meer bepaald over landen met een hoog risico op witwassen, over landen met lage of geen belastingen en over landen en personen die onderworpen zijn aan een financieel embargo en de bevrozing van hun activa. De FSMA had bij eerdere inspecties vastgesteld dat kredietgevers en tussenpersonen, hun witwasverantwoordelijken en andere medewerkers, onvoldoende kennis hadden over deze onderwerpen.

De FSMA lanceerde in 2020 een eerste animatiefilm over de antiwitwaswetgeving. De film heeft als doel de verzekeringstussenpersonen te sensibiliseren en op te leiden. In een eerste film komen een aantal ongebruikelijke situaties aan bod. De tussenpersonen moeten die goed bekijken en in bepaalde gevallen bijkomende informatie opvragen bij klanten. Indien er sprake is van mogelijk witwassen van geld of financiering van terrorisme wijst de FSMA in de film op de verplichting om dit te melden aan de CFI.

FOCUS 2021

De FSMA lanceert in 2021 vijf nieuwe animatiefilms over de regels in de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Ze zijn bestemd voor verzekeringstussenpersonen en gaan over tekortkomingen die de FSMA bij controles heeft vastgesteld.

De eerste film handelt over de risicogebaseerde benadering die de antiwitwaswetgeving oplegt. In de tweede film wordt uitgelegd hoe de algemene risicobeoordeling moet worden uitgevoerd. De derde film gaat dieper in op het begrip 'politiek prominente personen'.

De vierde film licht toe wat financiële sancties zijn en welke verplichtingen voortvloeien uit de opsporing van een persoon of entiteit op wie zo'n sancties van toepassing zijn. De vijfde film onderstreept het belang van de meldingsplicht aan de CFI, de hoeksteen van een doeltreffende strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme.

De FSMA geeft een leidraad voor het opstellen van het witwasverslag

De financiële dienstverleners die vallen onder de antiwitwaswetgeving zijn verplicht om een jaarlijks activiteitenverslag op te stellen. De witwasverantwoordelijke van elke entiteit moet dit witwasverslag opstellen. Het verslag moet de effectieve leiding van de entiteit in staat stellen om kennis te nemen van de risico's inzake witwassen waaraan de entiteit bloot staat en om passende maatregelen te treffen.

De FSMA stelde vaak vast dat het jaarlijkse activiteitenverslag slechts op algemene wijze de gedragslijnen, procedures en organisatie van de interne controles beschreven en weinig waren gestructureerd. Om tot een meer kwalitatief en overzichtelijk activiteitenverslag te komen heeft de FSMA een leidraad uitgewerkt die de witwasverantwoordelijke kan helpen bij het opstellen van zijn witwasverslag. De leidraad voorziet hiertoe in een structuur en een aantal concrete vragen.

Gevolgen van de brexit voor de financiële spelers

Op 31 december 2020 heeft het Verenigd Koninkrijk (inclusief Gibraltar) zich definitief teruggetrokken uit de Europese Unie. Deze zogenaamde brexit heeft belangrijke gevolgen voor de verzekeringsondernemingen, beleggingsondernemingen en beheervenootschappen van ICB's en AICB's met een Britse vergunning die in België actief waren.

De Europese reglementering laat verzekerings- en beleggingsondernemingen en beheervenootschappen toe om hun werkzaamheden uit te oefenen binnen de EU van zodra de onderneming een vergunning heeft in één van de lidstaten. De beslissing van het VK om zich terug te trekken uit de EU impliceert dat het VK geen onderdeel meer uitmaakt van de Europese eengemaakte markt. In het kader van de toepassing van de Europese reglementering wordt het VK een derde land.

Door de brexit vallen de Britse verzekerings- en beleggingsondernemingen en beheervenootschappen niet meer onder die Europese reglementering en beschikken ze dus niet meer over een dergelijke vergunning om in de EU hun activiteiten uit te oefenen.

Verzekeringsovereenkomsten die voor de brexit werden afgesloten door verzekeringsondernemingen uit het VK blijven ook na de brexit geldig. De betrokken Britse verzekeringsondernemingen moeten wel de nodige maatregelen nemen om de continuïteit van hun dienstverrichting te garanderen en hun contractuele verplichtingen na te komen.

De FSMA heeft de voorbije jaren verzekeringsondernemingen uit het VK gevraagd om voor 31 december 2020 maatregelen te nemen om het effect van de brexit op de contracten in hun portefeuille te beperken. De FSMA spoorde hen ook aan de Belgische verzekeringnemers zo snel mogelijk en duidelijk te informeren over de gevolgen van de brexit voor hun bestaande contracten.

Ook heeft de FSMA, in samenwerking met EIOPA en andere Europese toezichthouders, een consumentengids gepubliceerd op haar website om de (Belgische) verzekeringsnemer aan te sporen hun Britse verzekeringsondernemingen te contacteren in verband met de verdere opvolging van hun verzekeringsovereenkomsten.

De FSMA richtte tevens een brief aan alle Britse beleggingsondernemingen en beheervenootschappen van ICB/AICB's om hen te informeren over de gevolgen van de brexit voor hun activiteiten. Ze publiceerde ook mededelingen ter attentie van die beleggingsondernemingen en beheervenootschappen.

In 2021 zal de FSMA in het kader van de brexit ook bijzondere aandacht hebben voor de Britse tussenpersonen die hun activiteiten in België tijdelijk mogen voortzetten op basis van een specifiek wettelijk overgangsregime.

BESCHERMING VAN HET AANVULLEND PENSIOEN

De FSMA staat in voor het toezicht op de aanvullende pensioenen die werknemers en zelfstandigen kunnen opbouwen in het kader van hun beroepsactiviteiten. Het beheer van deze pensioenen van de tweede pijler gebeurt via verzekeringsondernemingen of pensioenfondsen. De FSMA controleert of deze pensioeninstellingen en hun inrichters de sociale wetgeving van de tweede pensioenpijler naleven. Naast dit sociaal toezicht oefent de FSMA ook een prudentieel toezicht uit op de pensioenfondsen. Dit betekent dat de FSMA waakt over de financiële gezondheid en de passende organisatie van deze instellingen.

Sociaal toezicht	110
Jaarlijks overzicht van de tweede pensioenpijler	110
Correcte DB2P-verklaringen	114
De FSMA vraagt groepsverzekeraars de uitbetaling van verworven prestaties te waarborgen	114
De FSMA controleert pensioenproducten zonder wettelijke rendementswaarborg	115
De FSMA controleert de jaarlijkse pensioeninformatie voor zelfstandigen	116
Pensioeninstellingen volgen nieuwe procedure bij de uitbetaling van het aanvullend pensioen	116
Inrichters passen hun reglementen aan	117
De FSMA controleert de toekenning van individuele pensioentoezeggingen	118
Onmiddellijke aansluiting bij het pensioenplan	118
De FSMA helpt consumenten inzicht te verwerven in pensioengegevens	119
De pensioenconsumenten vinden de weg naar de FSMA	120
Wat denken de consumenten over hun aanvullend pensioen?	121
Prudentieel toezicht	121
Kleine pensioenfondsen dragen activiteiten over naar andere fondsen	121
Pensioenfondsen behalen positief rendement ondanks coronacrisis	123
Pensioenfondsen nemen herstelmaatregelen	124
Inspecties zoomen in op het beleggingsbeleid, multiwerkgeversfondsen en de actuariële functie	125

Sociaal toezicht

De sociale wetgeving met betrekking tot de aanvullende pensioenen stelt de regels vast over de toekenning, verwerving en uitbetaling van aanvullende pensioenrechten. De bescherming van deze rechten staat in deze wetgeving voorop. Dit gebeurt in eerste instantie door werkgevers of zelfstandigen te verplichten het beheer van de toegekende pensioenrechten toe te vertrouwen aan een pensioeninstelling. Dit kan een pensioenfonds of een verzekeringsonderneming zijn. De sociale aanvullende pensioenwetgeving beoogt ook te waarborgen dat aangeslotenen accurate informatie krijgen over hun opgebouwde rechten en in bepaalde gevallen ook inspraak hebben over hun aanvullend pensioen.

De FSMA is belast met het toezicht op de naleving van deze sociale wetgeving. Dit toezicht richt zich zowel op de inrichters van het aanvullend pensioen als op de pensioeninstellingen. Binnen het sociaal toezicht ligt de nadruk op controles waarbij een bepaald thema voor de hele sector wordt onderzocht. Bij het bepalen van haar prioriteiten en van het te onderzoeken thema kiest de FSMA voor een risicogebaseerde benadering: de belangrijkste risico's worden eerst behandeld.

Controles kunnen leiden tot individuele handhavingstrajecten voor de pensioeninstellingen of de inrichters van aanvullende pensioenplannen die de wetgeving miskennen. De inrichters zijn in de meeste gevallen de werkgevers die een aanvullend pensioen voorzien voor hun werknemers.

Controles resulteren vaak in leidraden die de pensioeninstellingen hulp bieden voor de correcte naleving van de wetgeving. Dat gebeurt onder meer aan de hand van de goede praktijken die tijdens een controle zijn vastgesteld. Controles monden soms ook uit in beleidsmatige aanbevelingen aan de betrokken overheidsinstanties.

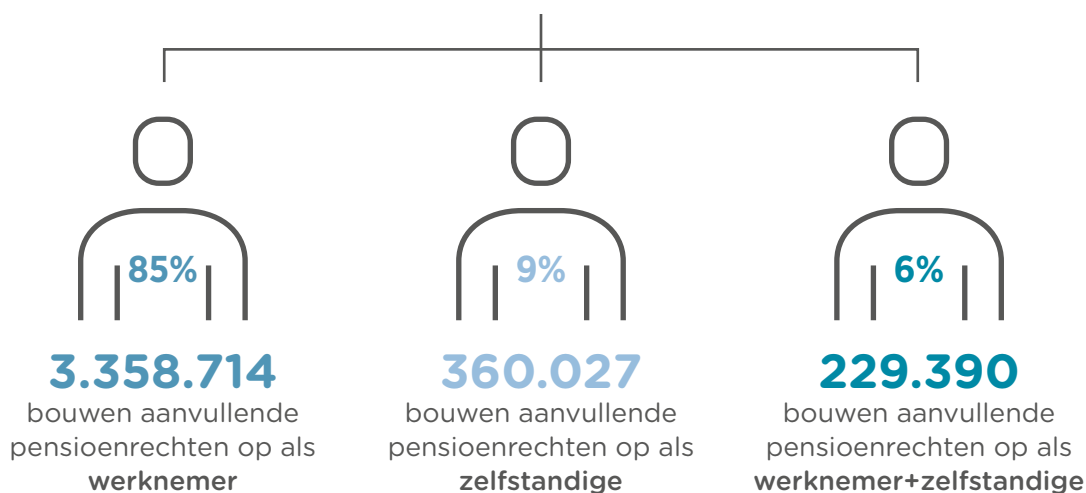
Jaarlijks overzicht van de tweede pensioenpijler

De FSMA publiceert jaarlijks een overzicht van het aanvullend pensioen dat werknemers en zelfstandigen opbouwen in de tweede pensioenpijler. Het overzicht bevat een reeks gegevens uit de pensioendatabank DB2P. Deze gegevens geven een beeld van de toestand op 1 januari 2020.

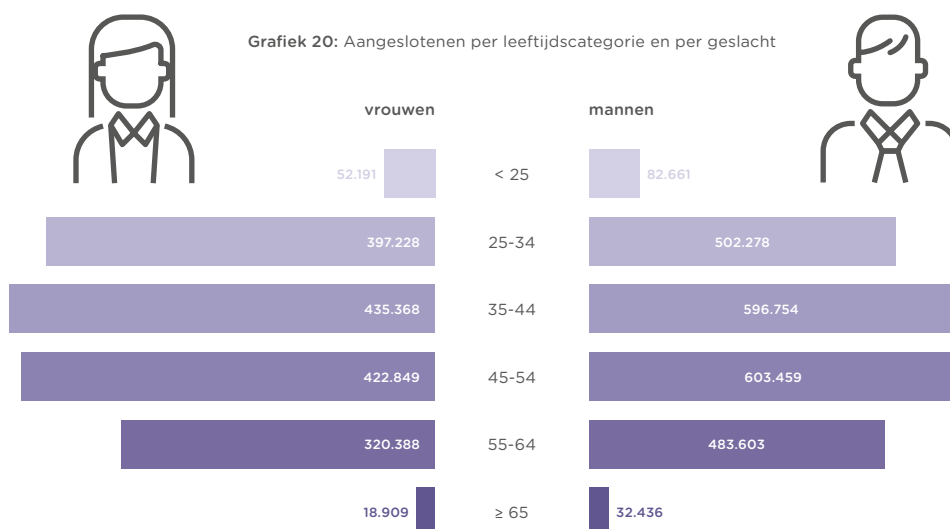

3.948.131

personen zijn aangesloten bij een aanvullend pensioenplan

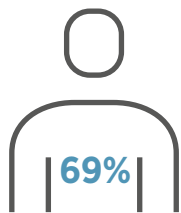
Grafiek 20: Aangeslotenen per leeftijdscategorie en per geslacht

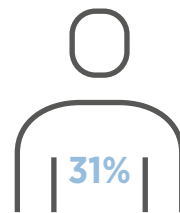

verworven pensioenreserve

De **verworven reserve** is het bedrag aan pensioenreserve dat een aangeslotene op een bepaald ogenblik tijdens zijn loopbaan al heeft opgebouwd en dat verworven is. Wanneer de aangeslotene uit dienst treedt, kan hij dit bedrag overdragen naar een andere pensioeninstelling.

van de verworven reserves
wordt opgebouwd door
werknemers

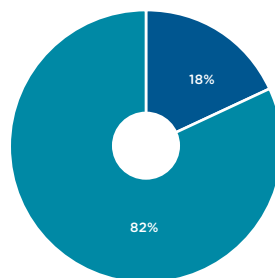

van de verworven reserves
wordt opgebouwd door
zelfstandigen

15,9	Pensioenfonds	1,0
47,2	Groepsverzekering	27,3
63,1	Totaal	28,3

Verworven reserves (in miljard euro)

29 verzekeraars
beheren samen
74,6 miljard euro
aan pensioenreserves.

167 pensioenfonds (IBP's)
beheren samen
16,9 miljard euro
aan pensioenreserves.

Pensioenplannen voor werknemers⁶⁷

Het initiatief voor de opbouw van een pensioenplan voor werknemers gaat meestal uit van de werkgever. Heel wat werkgevers hebben een pensioenplan voor alle of een deel van de werknemers van hun onderneming. In dat geval spreekt men van een **ondernemingsplan**. Het initiatief kan ook uitgaan van een bedrijfssector. In dat geval geldt het pensioenplan voor de werknemers van een hele sector. Dit heet een **sectorplan**. Wie geen of een heel laag aanvullend pensioen opbouwt bij zijn werkgever of sector kan een **vrij aanvullend pensioen voor werknemers (VAPW)** opbouwen. Daarnaast bestaat nog een reeks **andere plannen** zoals de onthaalstructuur voor het beheer van pensioenreserves van werknemers die uit dienst zijn getreden en die hun pensioenreserves hebben overgedragen.

werknemers bouwen pensioenrechten op in **ondernemingsplannen**
 verworven reserves: **52,8 miljard euro**
 gemiddelde verworven reserve: **27.237 euro**

werknemers bouwen pensioenrechten op in **sectorplannen**
 verworven reserves: **5,2 miljard euro**
 gemiddelde verworven reserve: **2.475 euro**

werknemers bouwen pensioenrechten op in het kader van het **VAPW**
 verworven reserves: **150.000 euro**
 gemiddelde verworven reserve: **483 euro**

werknemers bouwen pensioenrechten op in **andere plannen**
 verworven reserves: **5,1 miljard euro**
 gemiddelde verworven reserve: **14.985 euro**

Pensioenplannen voor zelfstandigen⁶⁸

Een zelfstandige kan op individuele basis een aanvullend pensioen opbouwen via het **Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen (VAPZ)**. Als een zelfstandige het statuut heeft van een **zelfstandige bedrijfsleider**, bijvoorbeeld als zaakvoerder of bestuurder in een vennootschap, kan de onderneming voor hem een aanvullend pensioen opbouwen. Zelfstandigen die hun professionele activiteit niet in een vennootschap uitoefenen hebben de mogelijkheid om een pensioen bijeen te sparen via het **Vrij Aanvullend Pensioen voor de Zelfstandigen actief als Natuurlijk Persoon (VAPZNP)**.

zelfstandigen bouwen pensioenrechten op in het kader van het **VAPZ**
 verworven reserves: **8,6 miljard euro**
 gemiddelde verworven reserve: **17.285 euro**

zelfstandigen bouwen pensioenrechten op als **zelfstandig bedrijfsleider**
 verworven reserves: **19,6 miljard euro**
 gemiddelde verworven reserve: **84.258 euro**

zelfstandigen bouwen pensioenrechten op in het kader van het **VAPZNP**
 verworven reserves: **70,4 miljoen euro**
 gemiddelde verworven reserve: **13.997 euro**

67 Werknemers kunnen aangesloten zijn bij meerdere types van pensioenplannen, bijvoorbeeld bij ondernemingsplannen en sectorplannen. Zij worden in de cijfers meerdere keren geteld.

68 Zelfstandigen kunnen aangesloten zijn bij meerdere types van pensioenplannen, bijvoorbeeld bij het VAPZ en als zelfstandig bedrijfsleider. Zij worden in de cijfers meerdere keren geteld.

Grote verschillen in aanvullend pensioen

De gemiddelde verworven reserve van wie een aanvullend pensioen opbouwt en de pensioenleeftijd nadert – de leeftijdscategorie van 55- tot 64-jarigen – bedraagt 56.057 euro⁶⁹. Achter dit globale gemiddelde gaan grote verschillen schuil. Zo bedraagt de mediaanreserve voor de 55- tot 64-jarigen 9.118 euro.

Bij mannen ligt de gemiddelde verworven reserve voor die leeftijdscategorie op 71.171 euro. Dat is een stuk hoger dan bij vrouwen (33.210 euro).

Ook tussen de professionele sociale-zekerheidsstatuten zijn er grote verschillen qua verworven reserves in de leeftijdscategorie van 55- tot 64-jarigen. Zo beschikt een zelfstandige bedrijfsleider gemiddeld over een pensioenreserve van 142.933 euro, terwijl een werknemer die aangesloten is bij een sectoraal pensioenplan gemiddeld beschikt over een reserve van 4.715 euro.

De mediaangegevens wijzen in dezelfde richting. Een zelfstandige bedrijfsleider heeft een mediaanreserve van 75.179 euro. Een werknemer bij een sectoraal pensioenplan heeft een mediaanreserve van 1.220 euro.

Correcte DB2P-verklaringen

Burgers hebben sinds eind 2016 via de website Mypension.be toegang tot de databank voor aanvullende pensioenen DB2P. Deze databank verzamelt gegevens over de aanvullende pensioenen van werknemers en zelfstandigen en is daardoor een zeer belangrijke informatiebron. Burgers moeten erop kunnen rekenen dat de databank volledige en betrouwbare informatie bevat. De afgelopen jaren heeft de FSMA daarom veel aandacht besteed aan de kwaliteit van de rapportering door de pensioeninstellingen, inclusief de buitenlandse pensioeninstellingen die Belgische aanvullende pensioenen beheren, en aan de tijdigheid van de aangiften. De FSMA treedt streng op tegen pensioeninstellingen die hun rapporteringsverplichtingen niet correct nakomen. Zij controleerde ook in 2020 de aangiften van de pensioeninstellingen aan DB2P. Hoewel tussen 2016 en 2020 een opmerkelijk positieve evolutie werd vastgesteld, blijven de aangiften van de pensioeninstellingen aan DB2P een belangrijk aandachtspunt voor de FSMA.

De FSMA vraagt groepsverzekeraars de uitbetaling van verworven prestaties te waarborgen

Na het brede onderzoek van 2019 over de financiering van pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties door groepsverzekeringen publiceerde de FSMA begin 2020 een *feedback statement* voor de sector van de groepsverzekeringen. Hierin geeft de FSMA een overzicht van haar verwachtingen over de wettelijke verplichtingen en identificeert ze, bij wijze van aanbeveling, een aantal goede praktijken.

69 Zie het sectoroverzicht 2020 'De tweede pensioenpijler in beeld', p. 12 en 13, beschikbaar op de website van de FSMA.

De wettelijke verplichtingen houden uitsluitend verband met de financiering van de verworven reserves. Niettemin vraagt de FSMA ook waarborgen voor de financiering van de verworven prestatie. De verworven reserves zijn de pensioenrechten die een aangesloten werknemer kan overdragen naar een ander pensioenplan bij het verlaten van een werkgever. De verworven prestatie is het bedrag waarop een aangeslotene bij pensionering recht heeft.

De FSMA is van oordeel dat de financiering van groepsverzekeringen erop gericht moet zijn om de aangeslotenen bij de pensioentoezegging een redelijke mate van zekerheid te bieden over de uitbetaling van de verworven prestatie. Ook indien de werkgever in financieel-economische moeilijkheden terechtkomt, moet die financiering worden gewaarborgd.

Zo beveelt de FSMA de verzekeringsmaatschappijen aan om bij het ontwikkelen en het toepassen van de onderliggende financieringsmethodes te waken over het prudente karakter van deze methodes. Inzonderheid vraagt de FSMA om af te zien van methodes die slechts het minimaal vereiste financieringsniveau nastreven.

De Commissie voor Aanvullende Pensioenen, een adviesorgaan in het kader van de WAP, deelt de bezorgdheid van de FSMA rond de financiering van pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties door groepsverzekeringen⁷⁰.

De FSMA controleert pensioenproducten zonder wettelijke rendementswaarborg

De commercialisering van pensioenproducten zonder wettelijke rendementswaarborg verloopt grotendeels op dezelfde manier als bij gereguleerde levensverzekeringsproducten. De FSMA stelde dit vast bij een controle.

In 2019 startte de FSMA een controle naar hoe pensioeninstellingen het aanvullend pensioen voor zelfstandige bedrijfsleiders (WAPBL), het vrij aanvullend pensioen voor de zelfstandigen actief als natuurlijk persoon (WAPZNP) en het vrij aanvullend pensioen voor werknemers (WAPW) beheren.

Uit de eerste fase van deze controle bleek dat de pensioeninstellingen het gros van de reserves van deze drie pensioenproducten zonder wettelijke rendementswaarborg beheren via tak 21-verzekeringen. Dat zijn verzekeringsproducten met een relatief klein risico. Beleggingen in risicovollere tak 23-fondsen kwamen maar in beperkte mate voor.

In een tweede fase in 2020 onderzocht de FSMA het beheer via tak 23-verzekeringen. Ze keek daarbij naar de onderliggende beleggingsfondsen. Ze ging na of pensioeninstellingen bij de verkoop en het beheer van de drie voormelde pensioenproducten misbruik maakten van de grotere vrijheid waarover ze beschikten. Die grotere vrijheid is het gevolg van het ontbreken van een wettelijke rendementsgarantie en het feit dat een aantal consumentbeschermende product- en commercialiseringsregels niet van toepassing zijn op aanvullende pensioenproducten.

⁷⁰ Commissie voor Aanvullende Pensioenen, Advies nr. 40 van 17 december 2020 met betrekking tot het onderzoek van de FSMA omtrent de financiering van vasteprestatieplannen. Het advies is te raadplegen op de website van de FSMA.

De FSMA stelde bij de controle geen misbruiken vast. Dubieuze beleggingen waren er niet. De pensioeninstellingen maakten geen gebruik van beleggingsfondsen die niet gereguleerd waren of die bedoeld waren voor professionele beleggers en dus niet geschikt waren voor verkoop aan particulieren.

Uit de controle bleek dat de meeste pensioeninstellingen de drie pensioenproducten op dezelfde wijze behandelden als andere levensverzekeringsproducten, waarvan de commercialisering wel uitvoerig gereguleerd is. Deze vaststelling kwam ook tot uiting in de aangerekende kosten en de gewaarborgde rendementen van tak 21-verzekeringen.

De FSMA controleert de jaarlijkse pensioeninformatie voor zelfstandigen

De FSMA heeft een onderzoek gevoerd naar de kwaliteit van de pensioenfiches van VAPZ-overeenkomsten. Deze pensioenfiches bevatten de jaarlijkse informatie voor zelfstandigen over hun aanvullend pensioen.

De FSMA ging na of de pensioeninstellingen alle relevante wettelijke voorschriften naleefden. Daarnaast probeerde ze een aantal goede en slechte praktijken in kaart te brengen. Geen enkele van de onderzochte fiches was helemaal in orde. De FSMA stelde evenwel weinig zware inbreuken vast op de wettelijke verplichtingen.

Slechts een handvol pensioenfiches was echt problematisch. De meest voorkomende tekortkoming was het ontbreken van een duidelijk zicht op het gewaarborgde rendement indien er meer dan één gewaarborgde rentevoet van toepassing was.

De FSMA stelde de vastgestelde praktijken ter beschikking van de sector via een *feedback statement*.

Pensioeninstellingen volgen nieuwe procedure bij de uitbetaling van het aanvullend pensioen

De pensioeninstellingen zijn sinds 2016 wettelijk verplicht om het aanvullend pensioen uit te betalen wanneer een aangeslotene het wettelijk pensioen opneemt. Een aanvullend pensioen is immers een aanvulling op het wettelijk pensioen.

Om te voldoen aan de nieuwe uitbetalingsverplichting moeten de pensioeninstellingen zich vergewissen van de wettelijke pensionering van hun aangeslotenen. Deze wettelijke verplichting leidde tot een ingrijpende herziening van hun uitbetalingsprocedures. Binnen het uitbetalingsproces zijn vier fases te onderscheiden.

1. Melding wettelijke pensionering

- Sigedis brengt de pensioeninstelling op de hoogte van de wettelijke pensionering van een aangeslotene

2. Informatie uitbetaling aanvullend pensioen

- De pensioeninstelling bezorgt de aangeslotene de verplichte informatie over de uitbetaling van het aanvullend pensioen
- Ze vermeldt het bedrag en de uitbetalingswijze
- Ze vraagt de gegevens op die noodzakelijk zijn voor de uitbetaling
- Ze doet dit bij de wettelijke pensionering

3. Reactie aangeslotene

- De aangeslotene bezorgt de pensioeninstelling de benodigde informatie

4. Uitbetaling aanvullend pensioen

- De pensioeninstelling betaalt het aanvullend pensioen uit ten laatste binnen de 30 dagen nadat de aangeslotene de nodige informatie heeft bezorgd

De FSMA onderzocht tijdens het verslagjaar in welke mate de pensioeninstellingen een vlotte uitbetaling van het aanvullend pensioen kunnen garanderen. De focus lag hierbij op de fases waarbinnen de pensioeninstelling verantwoordelijkheid draagt voor de goede voortgang van de uitbetalingsprocedure, met name de informatieverstrekking over de uitbetaling van het aanvullend pensioen en de uitbetaling zelf.

Aan de basis van dit onderzoek lag een statistiek van Sigedis, de beheerder van de databank DB2P, over de pensioneringen van werknemers en zelfstandigen in 2019. Uit deze statistiek trok de FSMA een steekproef van pensioendossiers. Elk pensioendossier betrof één aangeslotene waarvoor de verantwoordelijke pensioeninstelling bij pensionering tot uitbetaling moest overgaan. Het onderzoek had betrekking op 1.076 pensioendossiers waarvoor de pensioeninstellingen een reeks data rapporteerden.

De FSMA publiceert de resultaten van dit onderzoek in 2021.

Inrichters passen hun reglementen aan

Naast de koppeling van de uitbetaling van het aanvullend pensioen aan het opnemen van het wettelijk pensioen introduceerde de wet op de aanvullende pensioenen⁷¹ ook andere nieuwe regels. Zo is het inrichters van een aanvullend pensioen sinds 2016 onder meer verboden om

⁷¹ Wet van 18 december 2015 tot waarborging van de duurzaamheid en het sociale karakter van de aanvullende pensioenen en tot versterking van het aanvullende karakter ten opzichte van de rustpensioenen.

gunstige anticipatieregels toe te passen in het kader van hun pensioenbelofte. Hierdoor kunnen de gevolgen van pensionering voor de wettelijke pensioenleeftijd op de omvang van de pensioenprestatie niet worden opgeheven of beperkt en kunnen evenmin bijkomende voordelen worden toegekend omwille van de pensionering. Voor nieuwe aangeslotenen mag de pensioenleeftijd ook nooit lager zijn dan de wettelijke pensioenleeftijd.

Deze wijzigingen verplichtten de inrichters tot het aanpassen van hun reglementen. Ze hadden hiervoor de tijd tot eind 2018. De FSMA heeft bij een controle vastgesteld dat de meeste inrichters hun pensioenreglementen tijdig aanpasten. Ze legde een individueel controletraject op wanneer dit niet in orde was.

De FSMA controleert de toekenning van individuele pensioentoezeggingen

Een werkgever kan een aanvullend pensioen beloven aan één welbepaalde werknemer. In dat geval is er sprake van een individuele pensioentoezegging.

Eén van de doelstellingen van de wet op de aanvullende pensioenen is om het aanvullend pensioen voor zoveel mogelijk werknemers toegankelijk te maken. Daarom is de toekenning van een individuele pensioentoezegging aan strikte voorwaarden onderworpen. Zo is het werkgevers verboden om een werknemer een individuele pensioentoezegging te doen in de periode van 36 maanden voor zijn pensionering.

Bij een controle van de individuele pensioentoezeggingen voor werknemers die in 2018 hun wettelijk pensioen opnamen, stelde de FSMA vast dat werkgevers deze regel niet altijd respecteren. Het directiecomité van de FSMA gelastte de auditeur met een onderzoek op grond van deze ernstige aanwijzingen van onwettige praktijken.

Onmiddellijke aansluiting bij het pensioenplan

Tot voor kort legden vele pensioenplannen een minimumleeftijd op voor de aansluiting van werknemers. Die minimumleeftijd mocht niet hoger liggen dan 25 jaar. Sinds 1 januari 2019 is een minimaansluitingsleeftijd niet meer toegestaan en moeten jonge werknemers die aan de voorwaarden voor aansluiting bij het pensioenplan voldoen, bij hun indiensttreding onmiddellijk bij het pensioenplan aansluiten.

FOCUS 2021

De individuele pensioentoezeggingen voor zelfstandige bedrijfsleiders of werknemers moeten worden uitbesteed. Voor de vroegere bedrijfsleidersverzekeringen en interne voorzieningen gelden daarnaast specifieke overgangsregels. In 2021 controleert de FSMA of de inrichters van individuele pensioentoezeggingen de geldende uitbestedingsregels naleven.

In 2021 voert de FSMA ook een specifieke controleactie uit naar de uitbetaling van de pensioenprestaties. Daarvoor gelden sinds 2016 strikte regels. Toen werd immers officieel beslist dat het aanvullend pensioen noodzakelijkerwijs een aanvulling vormt op het wettelijk pensioen en dus in principe bij de pensionering moet worden uitbetaald. Bij de controleactie zal worden ingezoomd op de eventuele uitbetalingen voor de aangeslotene met pensioen gaat, hoewel geen enkele uitzondering of toepasselijke overgangsbepaling die vervroegde uitbetaling rechtvaardigt.

In 2020 startte de FSMA de controle van de concrete toepassing van die nieuwe regels met betrekking tot zowel de formele aanpassing van de pensioenreglementen als de aansluitingsprocedures voor nieuw aangeworven personeelsleden en de communicatie aan de pensioeninstelling. In 2021 zet de FSMA deze controleactie voort.

De FSMA helpt consumenten inzicht te verwerven in pensioengegevens

Naast haar taak als toezichthouder vervult de FSMA een belangrijke rol op het vlak van informatieverstrekking aan de burgers over de aanvullende pensioenen. Wikifin, het FSMA-programma rond financiële educatie, publiceert veel informatie over pensioenen op zijn website. Daarnaast stelt de FSMA op haar website aanvullende informatie ter beschikking in de vorm van vaak gestelde vragen (FAQ's).

Die FAQ's zijn bestemd voor werknemers en zelfstandigen die nood hebben aan begrijpelijke en toegankelijke uitleg over vaak erg complexe pensioenmateries. De uitleg moet hen helpen om met kennis van zaken een beslissing te nemen op cruciale momenten, bijvoorbeeld bij verandering van werkgever of bij pensionering. De FAQ's helpen pensioenconsumenten meer bepaald om de gegevens van DB2P op Mypension.be en hun individuele pensioensituatie te begrijpen.

De FSMA past de FAQ's voortdurend aan. Zo worden ze gebruiksvriendelijker. Aanpassingen zijn ook nodig omdat wetswijzigingen een actualisering van de verstrekte informatie vereisen.

De FSMA publiceert FAQ's naar aanleiding van de coronacrisis

Naar aanleiding van de coronacrisis heeft de FSMA FAQ's gepubliceerd om werknemers, werkgevers en zelfstandigen te informeren over de gevolgen van de crisis voor hun aanvullend pensioen. Deze FAQ's werden toegevoegd aan het COVID-19-luik op de website van de FSMA.

De overheid nam specifieke maatregelen⁷² voor de aanvullende pensioenen van werknemers die als gevolg van de coronacrisis tijdelijk werkloos waren wegens overmacht of wegens economische redenen. Deze maatregelen vormen een uitzondering op de algemene regels die van toepassing zijn op de aanvullende pensioenen.

Voor het aanvullend pensioen van zelfstandigen bleven de bepalingen van hun pensioenovereenkomsten of pensioenreglementen onverkort van toepassing tijdens de crisis. Gezien een groot aantal zelfstandigen een aanvullend pensioen in het kader van het VAPZ opbouwen, bundelde de FSMA ook voor hen een aantal vragen samen in een FAQ.

72 Wet van 7 mei 2020 houdende uitzonderlijke maatregelen in het kader van de COVID-19-pandemie inzake pensioenen, aanvullende pensioenen en andere aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid en programmawet van 20 december 2020.

De FAQ's voor werknemers, werkgevers en zelfstandigen bevatten linken naar de algemene FAQ's over aanvullende pensioenen op de website van de FSMA of naar de website van Wikifin. Op deze manier konden geïnteresseerden bijkomende informatie over aanvullende pensioenen opzoeken. Ook omgekeerd, informeerde de FSMA consumenten die de algemene FAQ's raadpleegden over het bestaan van de specifieke COVID-19 FAQ's.

Pensioenconsumenten konden met vragen over specifieke overheidsmaatregelen tijdens de coronacrisis bij de FSMA terecht bij een speciaal daartoe opgericht callcenter.

De pensioenconsumenten vinden de weg naar de FSMA

De FSMA ontving in het verslagjaar 416 meldingen over aanvullend pensioenen. 87 procent van de meldingen kwam van consumenten. Zij vinden almaar makkelijker hun weg naar de FSMA.

Het aantal vragen en klachten van consumenten steeg tot 363. Dat zijn er 12 procent meer dan in 2019 en 29 procent meer dan in 2018. De meeste meldingen van consumenten hadden, net als de voorbije jaren, betrekking op de uitbetaling van hun aanvullend pensioen en de gegevens over hun aanvullend pensioen in de databank DB2P.

De meldingen over de uitbetaling van het aanvullend pensioen bij pensionering hebben diverse invalshoeken. Consumenten willen weten op welk moment hun aanvullend pensioen wordt uitbetaald en wie voor de uitbetaling zorgt. Ze stellen vragen over de mogelijkheid tot afkoop van hun aanvullend pensioencontract. Ze willen weten welke informatie de pensioeninstellingen die verantwoordelijk zijn voor de uitbetaling van hun aanvullend pensioen, moeten geven en wanneer ze dat moeten doen. Ook hebben ze vragen over welk belastingtarief van toepassing is in geval van uitbetaling van hun aanvullend pensioen in kapitaal of in rente.

Het stijgend aantal meldingen van pensioenconsumenten houdt ongetwijfeld verband met de gegevens van de databank DB2P die ze sedert enkele jaren kunnen raadplegen op de website Mypension.be. Die informatie zorgt immers voor reflectie en sensibilisering van de consument op het vlak van de opbouw van zijn aanvullende pensioenrechten.

95 procent van de vragen of klachten handelde over aanvullende pensioenen van werknemers. Slechts drie procent van de vragen en klachten betrof het aanvullend pensioen van zelfstandigen.

Ook voor professionelen zoals pensioeninstellingen, consultants en advocaten is de FSMA een aanspreekpunt. Zij stellen meestal vragen over de interpretatie van de wetgeving en vragen hierover het standpunt van de FSMA. In 2020 ontving de FSMA 53 professionele meldingen. De bevraging door professionelen geeft geregeld aanleiding tot de publicatie van standpunten⁷³.

73 De standpunten van de FSMA over aanvullende pensioenen kunnen worden geraadpleegd op haar website.

Wat denken de consumenten over hun aanvullend pensioen?

De FSMA hecht veel belang aan de informatie voor pensioenconsumenten. In dat kader organiseerde de FSMA een consumentenbevraging.

De consumentenbevraging nam de vorm aan van een online enquête die de FSMA met de medewerking van Sigedis beschikbaar stelde via de website Mypension.be. Op die manier kon de FSMA een zo groot mogelijk aantal aangeslotenen bij een aanvullend pensioenplan bereiken.

De enquête richtte zich tot werknemers die nog niet gepensioneerd zijn. Ze peilde naar hun tevredenheid over de informatie over het aanvullend pensioen.

De FSMA wilde meer bepaald weten of de werknemers geïnteresseerd zijn in pensioeninformatie, wat zij belangrijk vinden en of ze de beschikbare informatie als voldoende beschouwen. De enquête van de FSMA schonk ook aandacht aan eventuele problemen die de pensioenconsumenten ondervonden bij het contacteren van pensioeninstellingen.

De resultaten van de enquête worden verwacht in 2021.

Prudentieel toezicht

De FSMA oefent prudentieel toezicht uit op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP's), doorgaans pensioenfondsen genoemd, die actief zijn in België. Ze beschermt de rechten van de aangeslotenen en rentegenieters en waakt over een gezonde organisatie en de financiële stabiliteit en soliditeit van de IBP's. Pensioenfondsen moeten zorgen voor een passende financiering van hun pensioenverplichtingen. Ze waarderen hun pensioenverplichtingen op voorzichtige wijze en zorgen voor prudente en voldoende gespreide beleggingen. Ze brengen alle relevante risico's in kaart. Ze dragen zorg voor hun organisatie en zijn transparant over hun beleid ten aanzien van hun stakeholders.

Kleine pensioenfondsen dragen activiteiten over naar andere fondsen

Eind 2020 telde België 177 IBP's naar Belgisch recht ten aanzien van 185 pensioenfondsen in 2019. De daling van het aantal pensioenfondsen is het gevolg van een consolidatiebeweging. Kleine pensioenfondsen besloten tijdens het verslagjaar hun activiteiten stop te zetten. Ze droegen hun activiteiten voornamelijk over naar andere pensioenfondsen, meestal multiwerkgeversfondsen. Enkele pensioenfondsen droegen hun activiteiten over naar groepsverzekeringen.

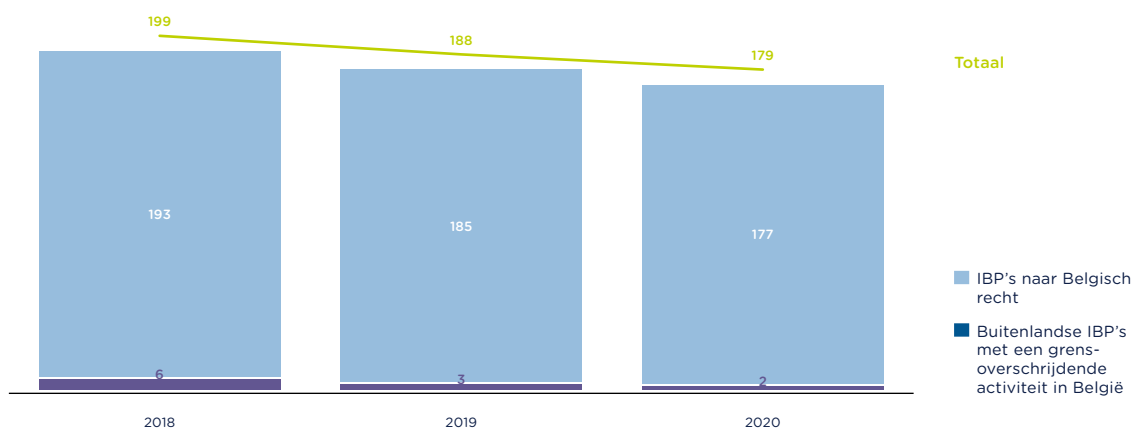
De consolidatiebeweging in de sector van de pensioenfondsen houdt verband met de toegenomen verplichtingen op het vlak van *governance*. Die vloeien voort uit de inwerkingtreding van de IORP II-richtlijn en uit bijkomende rapporteringsvereisten van de Europese Centrale Bank en de Europese autoriteit EIOPA.

Naast de 177 IBP's naar Belgisch recht beheerden eind 2020 twee pensioenfondsen uit andere lidstaten van de Europese Economische Ruimte (EER) pensioenplannen die onderworpen zijn aan de Belgische sociale wetgeving en arbeidswetgeving.

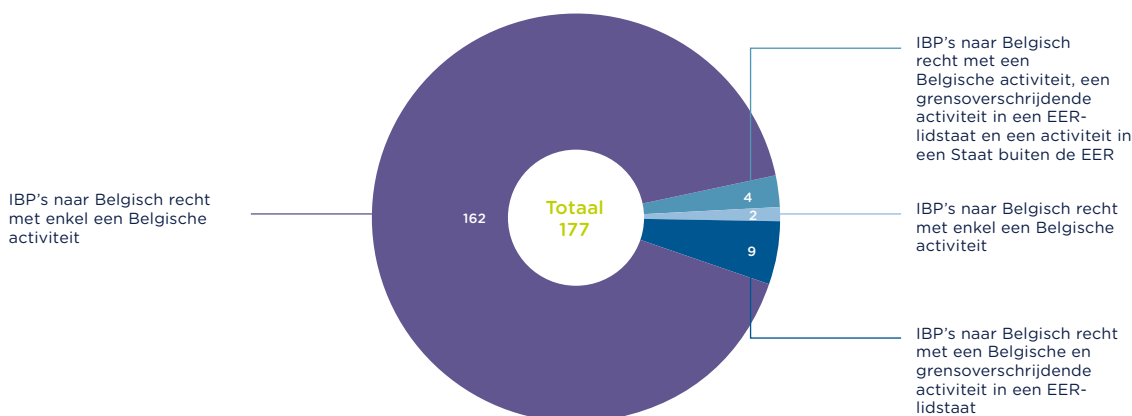
De FSMA zag eind 2020 toe op 15 pensioenfondsen met activiteiten in het buitenland. In het verslagjaar ontving de FSMA negen kennisgevingen voor de uitoefening van nieuwe grensoverschrijdende activiteiten en één kennisgeving voor de wijziging van een reeds uitgevoerde activiteit. Voor het eerst werd er een grensoverschrijdende activiteit in Duitsland gelanceerd.

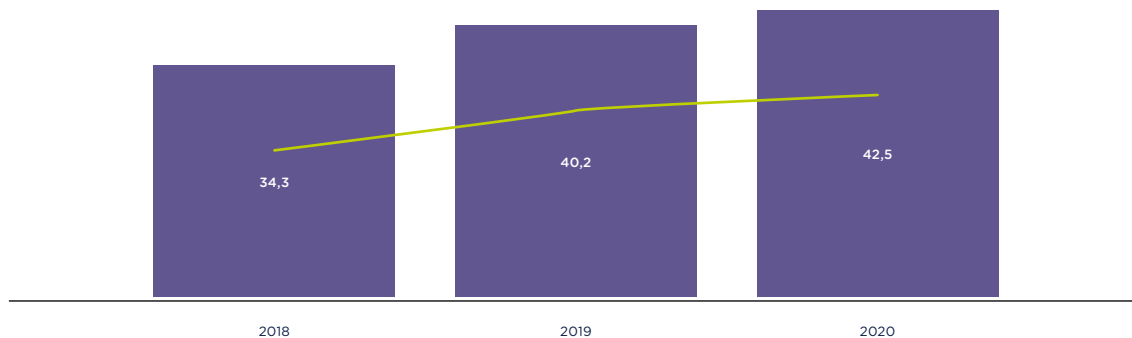
De volgende grafieken bevatten een aantal kerncijfers over de pensioenfondsensector. Meer statistische gegevens over de sector zijn terug te vinden op de website van de FSMA.

Grafiek 21: Aantal IBP's

Grafiek 22: Aantal IBP's naar Belgisch recht (in 2020)

Grafiek 23: Balanstotaal van de IBP's naar Belgisch recht (in miljard euro)

Pensioenfondsen behalen positief rendement ondanks coronacrisis

De coronacrisis zorgde in 2020 voor een forse terugval van de financiële markten. Die had een zware impact op de activa van de pensioenfondsen. Desondanks behaalden de pensioenfondsen op het einde van het verslagjaar een positief resultaat.

Midden maart noteerden de financiële markten op een dieptepunt. Het gezamenlijke balanstotaal van de pensioenfondsen lag toen 18 procent lager dan eind 2019. De langetermijndeekkingsgraad van de sector daalde tot 101 procent in vergelijking met 121 procent eind 2019. Dit cijfer geeft aan over hoeveel middelen een pensioenfonds beschikt om te voldoen aan zijn verplichtingen op lange termijn.

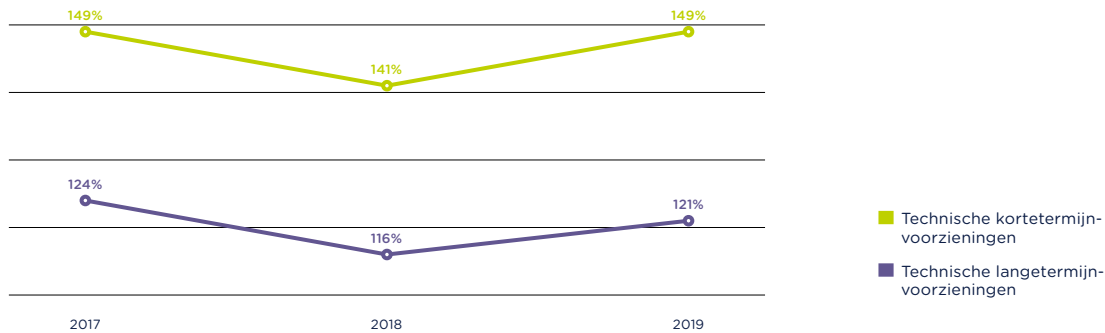
Ondanks de forse krimp behaalde de sector van de pensioenfondsen in het verslagjaar gemiddeld genomen een licht positief rendement. Het gezamenlijke balanstotaal steeg van 40,2 miljard euro eind 2019 naar 42,5 miljard euro eind 2020⁷⁴. Dit is een verhoging met meer dan vijf procent.

Dit resultaat was vooral te danken aan het forse herstel op de financiële markten. Nieuwe grensoverschrijdende activiteiten hadden een bijkomend gunstig effect op het resultaat. Het resultaat van 2020 bleef wel onder dat van 2019. In dat jaar steeg het gezamenlijke balanstotaal met 17 procent.

De FSMA heeft de financiële situatie van de pensioenfondsen tijdens de crisis nauw opgevolgd. Ze monitorde van nabij de impact van de forse terugval van de financiële markten op de financiële gezondheid van de pensioenfondsen. Om deze impact te meten, ontwikkelde ze een semi-geautomatiseerde tool voor de simulatie van dekkingsgraden. Ze vroeg daarnaast meer en regelmatig informatie op bij de grote pensioenfondsen.

74 Dit zijn voorlopige cijfers.

Grafiek 24: Evolutie van de dekkingsgraad

Pensioenfondsen nemen herstelmaatregelen

Pensioenfondsen met een financieringstekort moeten herstelmaatregelen nemen om dat tekort weg te werken. Een tekort kan zich voordoen op het niveau van het fonds als geheel – een ‘globaal tekort’ – of op het niveau van het pensioenplan van een of meerdere bijdragende ondernemingen – een ‘partieel tekort’.

Het aantal pensioenfondsen met een globaal tekort daalde sterk van 22 eind 2018 naar zeven eind 2019. Deze forse daling was vooral te danken aan de goede financiële rendementen in 2019. Het aantal pensioenfondsen met een partieel tekort is licht gestegen van zeven eind 2018 tot 14 eind 2019.

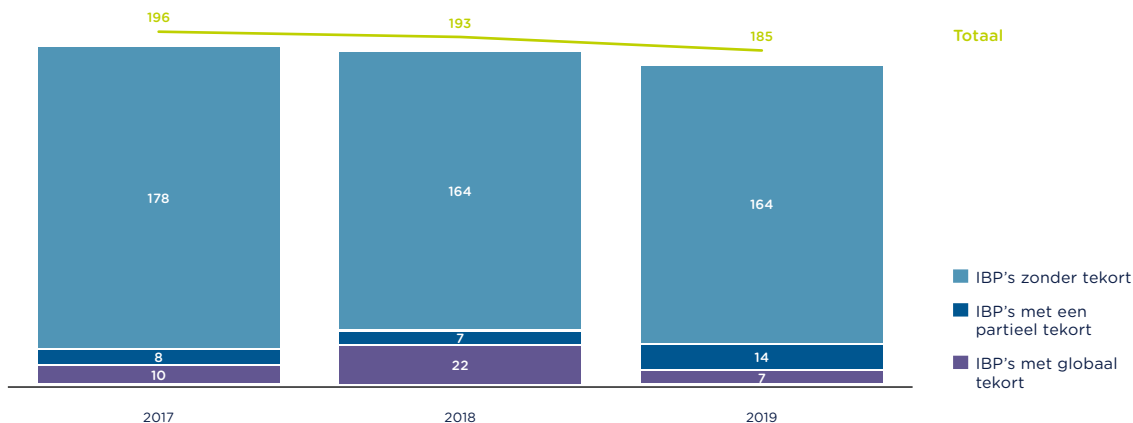
Eind 2020 waren er nog zeven pensioenfondsen met een globaal tekort en zeven met een partieel tekort.

De overschotten en tekorten van de pensioenfondsen kunnen grotendeels door de beleggingsresultaten worden verklaard. De tekorten zijn echter ook een gevolg van de strengere – en dus veiligere – hypothesen die pensioenfondsen bij de berekening van hun pensioenverplichtingen hanteerden. Zo moeten pensioenfondsen bijvoorbeeld meer geld opzijzetten in een klimaat van langdurige lage rente.

Financieringstekorten deden zich vooral voor op het vlak van de pensioenverplichtingen op lange termijn. Eind 2019 was er slechts één IBP met een tekort op korte termijn. Eind 2020 bleek die situatie stabiel gebleven.

De dekkingsgraad geeft aan over hoeveel middelen een pensioenfonds beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. De kortetermijnvoorzieningen stemmen overeen met de verworven reserves. Dit zijn de reserves die een aangeslotene kan overdragen naar een andere pensioeninstelling in geval hij zijn werkgever verlaat. De lange termijnvoorzieningen worden gevormd door een prudente inschatting van de beheerde pensioenverplichtingen. Het verschil tussen de korte- en langetermijnverplichtingen blijkt ook uit de gemiddelde dekkingsgraden van de sector, die eind 2019 respectievelijk 149 en 121 procent bedroegen.

Grafiek 25: Aantal IBP's met of zonder tekort

De FSMA verleent pensioenfondsen uitstel voor het indienen van dossiers

Gelet op de nooit eerder geziene omstandigheden waarmee de pensioenfondsen tijdens de coronacrisis werden geconfronteerd, heeft de FSMA soepelheid aan de dag gelegd. Ze verleende de pensioenfondsen uitstel voor hun jaarlijkse rapportering aan de FSMA. Ook EIOPA verlengde haar rapporteringstermijnen. De FSMA vereenvoudigde ook tijdelijk de administratieve formaliteiten voor de indiening van dossiers met het oog op een fit&properbeoordeling van bestuurders en verantwoordelijken voor sleutelfuncties. Ze bood ten slotte ondersteuning door de publicatie van een leidraad met aandachtspunten en mogelijke maatregelen om de continuïteit van de werkzaamheden van de pensioenfondsen te waarborgen.

Inspecties zoomen in op het beleggingsbeleid, multiwerkgeversfondsen en de actuariële functie

In het verslagjaar beëindigde de FSMA haar inspecties over het beleggingsbeleid van pensioenfondsen. Ze keek toe hoe IBP's het besluitvormingsproces en de opvolging inzake beleggingen beheren. Bijzondere aandacht ging daarbij uit naar het passende beheer van de belangenconflicten die zich bij beleggingen kunnen voordoen.

De FSMA zette daarnaast haar inspecties over de beheers- en werkingsregels bij multiwerkgeversfondsen verder. Deze IBP's beheren pensioenregelingen van verscheidene ondernemingen die al dan niet tot dezelfde ondernemingsgroep behoren. De FSMA ging na hoe de IBP's de afspraken, die zij en de bijdragende ondernemingen onderling hebben gemaakt over een aantal

FOCUS 2021

De Europese Unie schenkt een grote aandacht aan duurzaamheid. In die context legde ze nieuwe transparantieplichtingen op aan de financiële sector. Die gelden ook voor pensioenfondsen. Vanaf maart 2021 moeten pensioenfondsen informatie verstrekken over de wijze waarop ze duurzaamheid integreren in hun risicobeleid en beleggingsdoelstellingen. De Europese wetgeving in deze materie evolueert snel. De FSMA is hiervoor een aanspreekpunt voor de sector.

werkingsregels, in de praktijk toepassen. Meer bepaald ging het over regels inzake de toewijzing van activa, rendement en kosten aan de verschillende bijdragende ondernemingen en pensioenregelingen.

De FSMA startte ook een nieuwe inspectiecampagne over de onafhankelijke werking van de actuariële functie. Elk pensioenfonds moet de verantwoordelijke voor de actuariële functie en diens medewerkers in staat stellen om hun taken daadwerkelijk op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke manier te vervullen. Mogelijke belangenconflicten kunnen optreden als een externe dienstverlener verantwoordelijk is voor de actuariële functie en tegelijkertijd operationele taken of adviesopdrachten uitvoert die relevant zijn voor de actuariële functie en binnen haar controledomein vallen. In dit geval is extra aandacht geboden.

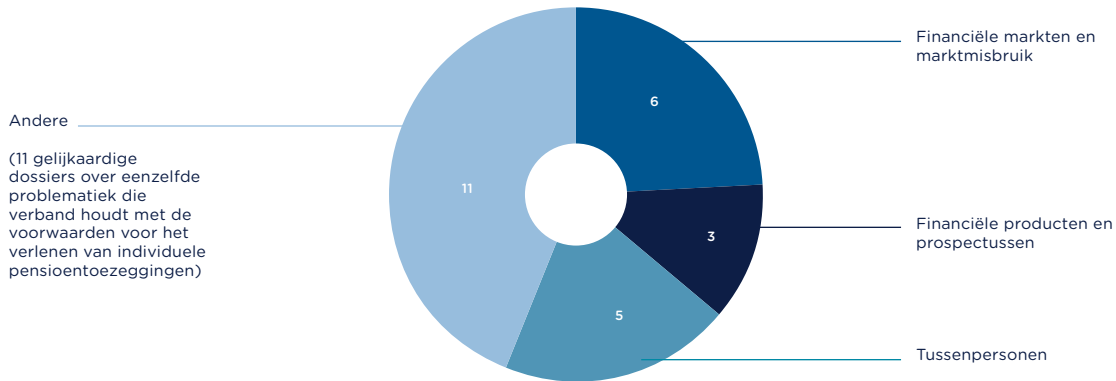

BESTRIJDING VAN FINANCIËLE INBREUKEN

Voor inbreuken op de financiële wetgeving kan de FSMA een administratieve sanctie opleggen. Deze sancties zijn ofwel een administratieve geldboete, opgelegd door een onafhankelijke sanctiecommissie, ofwel een minnelijke schikking.

25 nieuwe onderzoeksdossiers in 2020	130
15 minnelijke schikkingen in 2020	131
Internationale samenwerking	135

Grafiek 26: Thematisch overzicht van de in 2020 geopende onderzoeksdossiers

25 nieuwe onderzoeksdossiers in 2020

Als het directiecomité ernstige aanwijzingen vaststelt van een praktijk die aanleiding kan geven tot het opleggen van een geldboete, gelast het de auditeur met het onderzoek van het dossier⁷⁵. Het directiecomité neemt die beslissing op basis van aanwijzingen die door de controlediensten van de FSMA zijn overgemaakt, of naar aanleiding van een klacht of een melding.

In 2020 heeft het directiecomité 25 nieuwe onderzoeksdossiers geopend⁷⁶.

Als beslist wordt om een onderzoek in te stellen naar aanwijzingen van een praktijk waarvoor een administratieve sanctie kan worden opgelegd, conform artikel 70, § 1 van de wet van 2 augustus 2002, wordt er een onderzoeksdossier geopend. Een dergelijk dossier heeft betrekking op feiten, niet op personen. Het is dus mogelijk dat het onderzoek van de feiten uitwijst dat het aantal betrokken personen moet worden bijgesteld.

De medewerkers van het auditoraat onderzoeken de feiten, onder leiding van de auditeur. De wet geeft hen daartoe verschillende onderzoeksbevoegdheden. Zo kan de FSMA bijvoorbeeld schriftelijk informatie opvragen, personen verhoren, telecommunicatiegegevens opvragen, gegevens in beslag nemen ...⁷⁷

Na afloop van het onderzoek bezorgt de auditeur zijn definitieve verslag aan het directiecomité⁷⁸. Op basis hiervan beslist het directiecomité welk gevolg aan het dossier moet worden gegeven⁷⁹. Het directiecomité kan bijkomende onderzoeksdaden vragen, het dossier aan de sanctiecommissie overmaken, een minnelijke schikking treffen of het dossier seponeren.

⁷⁵ Artikel 70, § 1 van de wet van 2 augustus 2002.

⁷⁶ Onderzoeksdossiers die de FSMA heeft geopend voor een samenwerkingsverzoek van een buitenlandse toezichthouder zijn niet meegeteld in dit cijfer. Voor meer informatie over hoe dergelijke verzoeken worden behandeld, zie dit verslag, p. 135.

⁷⁷ Artikel 78 tot 85bis van de wet van 2 augustus 2002.

⁷⁸ Artikel 70, § 2 van de wet van 2 augustus 2002.

⁷⁹ Artikel 71 van de wet van 2 augustus 2002.

In 2020 heeft het directiecomité, op basis van het definitieve verslag van de auditeur, beslist om één dossier te seponeren. De auditeur had grondig onderzoek verricht naar aanwijzingen van mogelijk misbruik van voorkennis bij transacties die waren verricht door een lid van het directiecomité van een farmaceutisch bedrijf. Eén week voor het bedrijf de *topline* resultaten van een fase 3-studie zou publiceren, had die persoon een aanzienlijk pakket opties op aandelen van het bedrijf uitgeoefend, waarna hij de verkregen aandelen onmiddellijk had doorverkocht. Er rezen vragen bij de timing van de transacties, temeer daar de betrokkene een directiefunctie had. De publicatie van de resultaten zorgde voor een koersval van het aandeel. Toch is uit het onderzoek niet gebleken dat de betrokken persoon op het ogenblik van de transacties over voorkennis beschikte. Noch uit zijn telefoongesprekken, noch uit zijn e-mails bleek dat hij bijvoorbeeld contact had met personen die betrokken waren bij de klinische studie. Die studie werd overigens niet uitgevoerd door het farmabedrijf zelf maar door een partnerbedrijf. De betrokkene werd pas op de hoogte gebracht van het resultaat van de studie nadat hij de transacties had verricht. Hij voerde geloofwaardige redenen aan voor de timing die in het dossier met verschillende documenten werden gestaafd.

Beperkte impact van de coronacrisis

De coronacrisis heeft het verloop van de onderzoeken en administratieve procedures nauwelijks beïnvloed. Het was slechts een paar weken niet mogelijk om hoorzittingen te organiseren en sommige verzoeken om internationale samenwerking hebben iets meer tijd in beslag genomen dan normaal. Maar algemeen gezien waren de gevolgen van de coronacrisis voor de bestrijding van financiële inbreuken miniem.

15 minnelijke schikkingen in 2020

De wet biedt de mogelijkheid om een dossier af te sluiten door een minnelijke schikking⁸⁰ te treffen.

De beslissing om een minnelijke schikking te treffen, wordt genomen door het directiecomité. De betrokkene moet hebben meegewerkt aan het onderzoek en vooraf hebben ingestemd met het voorstel tot minnelijke schikking.

In 2020 heeft het directiecomité 15 minnelijke schikkingen getroffen, op voorstel van de auditeur, voor een totaalbedrag van 2.122.382 euro. Hierbij waren zowel natuurlijke personen als rechtspersonen betrokken.

80 Artikel 71, § 3 van de wet van 2 augustus 2002.

De onderzoeksdossiers waarvoor een minnelijke schikking werd getroffen, hadden betrekking op diverse toezichtsdomeinen. Als voorbeeld worden hierna een aantal minnelijke schikkingen toegelicht⁸¹. Op de website van de FSMA staan alle teksten van de minnelijke schikkingen die in 2020 zijn afgesloten.

Minnelijke schikking met een bank en een van haar traders

Op 7 januari 2020 heeft de FSMA een minnelijke schikking getroffen in een dossier over een bank en een van haar voormalige traders die op het ogenblik van de feiten op de liquiditeitsverschaffingsdienst werkte. Deze trader voerde voor de bank, in eenzelfde jaar, herhaaldelijk tientallen reeksen van orders en transacties uit op de aandelenmarkten van Euronext Brussels.

De eerste stap in die reeksen orders en transacties, hield in dat er voor de bank een of meer omvangrijke orders tegen de beste limiet werden geplaatst aan aankoop- of verkoopkant. Als reactie hierop positioneerden andere marktdeelnemers zich tegen de beste limiet aan dezelfde kant van het orderboek, bij aankooporders tegen een iets hogere koers dan het initiële order van de bank, en bij verkooporders tegen een iets lagere koers dan dat initiële order. Daarop plaatste de bank zich aan de andere kant van het orderboek, ditmaal als tegenpartij voor de orders die de andere deelnemers hadden geplaatst. Zo kon de bank de nieuwe orders uitvoeren tegen een gunstigere koers dan de koers vóór ze haar initiële orders had geplaatst. Als de transacties eenmaal waren afgewikkeld, annuleerde de bank haar initiële orders.

Volgens de FSMA plaatste de bank omvangrijke orders zonder daadwerkelijk de intentie te hebben om die uit te voeren. Zo werden met die orders dus valse en misleidende signalen gegeven. Bovendien werden de transacties van de bank aan de andere kant van het orderboek uitgevoerd tegen een koers die zonder de initiële orders nooit zou zijn bereikt. De initiële orders, die geannuleerd werden na de uitvoering van de transacties, hebben er dus toe geleid dat de koers van de betrokken aandelen op een abnormaal en kunstmatig niveau werd vastgesteld.

Voor de minnelijke schikking betaalde de bank, die een beperkt vermogensvoordeel had behaald met de betwiste orderreeksen, een boete van 100.000 euro. De trader, die geen vermogensvoordeel had behaald, betaalde voor de minnelijke schikking een boete van 25.000 euro.

Minnelijke schikking met een bank in verband met de MiFID-regels

Op 28 juli 2020 heeft de FSMA een minnelijke schikking getroffen met een bank over een aantal tekortkomingen bij de toepassing van de MiFID I- en II-reglementering.

De bank verstrekt onder meer beleggingsadvies- en vermogensbeheerdiensten aan retailklanten. Daarom is zij sinds 3 januari 2018 onderworpen aan de bepalingen van MiFID II. Tot dan toe was zij onderworpen aan de bepalingen van MiFID I zodat zij verplicht was en is om de gedragsregels na te leven in verband met de geschiktheidstoetsing van dergelijke diensten.

81 Merk op dat wij hier enkel de minnelijke schikkingen beschrijven waarvoor een toelichting van algemene aard kan worden gegeven.

Tijdens haar onderzoek heeft de FSMA verschillende tekortkomingen vastgesteld, in het bijzonder ten aanzien van de volgende verplichtingen:

- de verplichting om bepaalde informatie in te winnen bij retailklanten, onder meer over hun kennis, en om daarmee rekening te houden bij de geschiktheidstoetsing van de diensten;
- het verbod voor de bank om zich te baseren op informatie die retailklanten haar verstrekken, als zij weet dat die informatie kennelijk verouderd is;
- het verbod om retailklanten onjuiste of misleidende informatie te bezorgen, onder meer over het feit dat rekening wordt gehouden met hun kennis van eenvoudige financiële instrumenten;
- de verplichting om over een passende bedrijfsorganisatie te beschikken die het mogelijk maakt de naleving van de wettelijke en reglementaire bepalingen te garanderen.

De minnelijke schikking hield een boete in van 800.000 euro en een publicatie met naamsvermelding op de website van de FSMA. Het hoge boetebedrag valt toe te schrijven aan de verscheidenheid van de inbreuken en aan de periode waarin ze bleven voortduren.

De bank heeft de tekortkomingen verholpen door haar procedures aan te passen en haar operationele teams te versterken. Daarnaast heeft zij een schadevergoeding voorgesteld aan bepaalde retailklanten, voor wie de aanbevolen of uitgevoerde transacties ongeschikt bleken op grond van hun bijgewerkt risicoprofiel.

Minnelijke schikking met een genoteerde vennootschap

Op 1 december 2020 heeft de FSMA een minnelijke schikking getroffen met een genoteerde vennootschap die voorkennis laattijdig had bekendgemaakt en onjuiste en misleidende informatie had verspreid over een listeriabesmetting in haar fabriek voor diepvriesgroenten in Hongarije. Op het ogenblik van de feiten was de Hongaarse producent van diepvriesgroenten een 100 procent-dochter van de Belgische vennootschap.

De FSMA is nagegaan hoe deze vennootschap, als beursgenoteerde vennootschap, had gecommuniceerd nadat het Hongaarse voedselveiligheidsagentschap op 29 juni 2018 maatregelen had genomen tegen de listeriabesmetting. Het agentschap had een terugroepactie bevolen, zowel bij klanten als bij consumenten, van alle diepvriesproducten die in de Hongaarse fabriek waren geproduceerd tussen 13 augustus 2016 en 20 juni 2018. Bovendien legde het agentschap de vennootschap het verbod op om deze producten nog verder te commercialiseren.

Het voedselveiligheidsagentschap verwees in de motivering van zijn beslissing van 29 juni 2018 naar de analyses die met name waren uitgevoerd door het Europese referentielaboratorium voor listeria. Hieruit bleek dat er een verband was tussen de specifieke variant van de listeriabacterie die was aangetroffen bij de 47 zieke personen, van wie er negen waren overleden, en in de producten die werden geproduceerd en gecommuniceerd door de vennootschap. Dit is ook vermeld in het gezamenlijke verslag van de Europese bevoegde autoriteiten dat op 3 juli 2018 zonder naamsvermelding is gepubliceerd, en waarvan de vennootschap diezelfde dag op de hoogte werd gebracht. In zijn beslissing verwees het Hongaarse voedselveiligheidsagentschap eveneens naar dit verslag.

De FSMA was van oordeel dat deze informatie kwalificeerde als voorkennis. Hoewel de vennootschap uiterlijk 3 juli 2018 alle elementen bezat om deze voorkennis openbaar te maken, deed ze dat pas op 13 juli 2018. Volgens de FSMA verzaakte de vennootschap op die manier haar plicht om voorkennis zo snel mogelijk openbaar te maken.

Bovendien heeft de vennootschap, in een persbericht van 4 juli 2018, een aantal elementen die wezen op de ernst van de situatie, op een onjuiste en misleidende manier voorgesteld. Hierdoor verspreidde ze informatie die onjuiste of misleidende signalen gaf of vermoedelijk heeft gegeven over de koers van het aandeel. De vennootschap wist of had moeten weten dat die informatie onjuist en misleidend was. Dat vormde volgens de FSMA een inbreuk op het verbod op marktmanipulatie.

De minnelijke schikking bestond uit een boete van 500.000 euro en de nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA.

Minnelijke schikking met een vennootschap die actief is in de taxsheltersector

Op 1 december 2020 heeft de FSMA een minnelijke schikking getroffen met een vennootschap die actief is in de taxsheltersector. Van 24 januari 2018 tot 22 januari 2019 liep er een aanbod van deze vennootschap voor taxshelterinvesteringen. Voor dat aanbod had de vennootschap een prospectus opgesteld dat op 23 januari 2018 was goedgekeurd door de FSMA.

Op 13 juli 2018 werd de vennootschap ervan op de hoogte gebracht dat er een poging tot fraude was ondernomen bij de administratieve procedure om, via de tax shelter, een belastingvoordeel te verkrijgen voor de investeerders in een animatieserie. De vennootschap meldde de fraudepoging onmiddellijk aan de Federatie Wallonië-Brussel. Naar verluidt was die fraudepoging opgezet door de gedelegeerd bestuurder van een andere onderneming die betrokken was bij de administratieve procedure. De Federatie Wallonië-Brussel weigerde daarop het attest te verstrekken dat vereist was opdat de investeerders het fiscale voordeel zouden krijgen.

Begin oktober 2018 kwam de fraudepoging aan het licht in de pers. Op 12 oktober 2018 heeft de vennootschap de Federatie Wallonië-Brussel gevraagd om haar uiterlijk op 19 oktober 2018 het vereiste attest te verlenen. Toen de vennootschap op 23 oktober 2018 geen antwoord had ontvangen van de Federatie Wallonië-Brussel, publiceerde zij, en na contact te hebben opgenomen met de FSMA, een aanvulling op haar prospectus van 23 januari 2018. De vennootschap was immers van oordeel dat er een nieuwe ontwikkeling was die de publicatie van een aanvulling rechtvaardigde, namelijk dat zij geen antwoord had ontvangen van de Federatie Wallonië-Brussel op haar vraag om haar op 19 oktober 2018 in kennis te stellen van haar beslissing om al dan niet een attest te verlenen.

In dit verband stelt de wet: 'elke met de informatie in het prospectus verband houdende belangrijke nieuwe ontwikkeling, materiële vergissing of onjuistheid die van invloed kan zijn op de beoordeling van de beleggingsinstrumenten en zich voordoet of wordt geconstateerd tussen het tijdstip van goedkeuring van het prospectus en de definitieve afsluiting van de openbare aanbieding [...] wordt vermeld in een aanvulling op het prospectus'. Op grond van deze bepaling oordeelde de FSMA dat de ontdekking van de fraude door de vennootschap, op 13 juli 2018, een belangrijke nieuwe ontwikkeling was die van invloed kon zijn op de beoordeling van de beleggingsinstrumenten. Volgens de FSMA had die belangrijke nieuwe ontwikkeling, zodra zij was ontdekt, bekendgemaakt moeten worden in een aanvulling op het prospectus, wat niet gebeurde.

De minnelijke schikking die werd getroffen bestond uit de betaling, door de vennootschap, van een bedrag van 50.000 euro en een nominatieve bekendmaking op de website van de FSMA.

Internationale samenwerking

In 2020 heeft de FSMA 15 verzoeken om internationale samenwerking gekregen van bevoegde buitenlandse toezichthouders. In 2019 waren dat er 22. Zij heeft al die verzoeken behandeld binnen een termijn van gemiddeld 32 dagen. De duur van die termijn hangt onder meer af van de aard en de omvang van de nodige onderzoeksdaten. Zo moet zij vaak de begunstigden van een verrichting identificeren.

Soms moet de FSMA ook informatie verzamelen bij een emittent of een telecomoperator, of een hoorzitting organiseren voor personen die verdacht worden van een inbreuk of er getuige van zijn.

In 2020 heeft de FSMA op haar beurt 30 samenwerkingsverzoeken gericht aan bevoegde buitenlandse autoriteiten, tegenover 51 in 2019.

FINANCIËLE EDUCATIE VOOR IEDEREEN

Bijdragen tot financiële educatie van de bevolking is een van de wettelijke opdrachten van de FSMA. Hiervoor zette ze Wikifin op, een programma dat initiatieven ontwikkelt om de financiële geletterdheid van de bevolking te verbeteren. Het programma steunt op verschillende pijlers. Voor het grote publiek zijn er de website Wikifin.be en sensibiliseringscampagnes. Voor jongeren (en hun leerkrachten) is er een educatief luik. Tot slot is er het Wikifin Lab, een digitaal en interactief centrum voor financiële educatie.

De portaalsite Wikifin.be en de sensibiliseringscampagnes	138
Wikifin.be, een referentie voor financiële consumenten	138
Doelgerichte sensibiliseringscampagnes en -acties	139
Toenemende aandacht voor financiële educatie op school	140
De economische en financiële competentie is een van de sleutelcompetenties in de Vlaamse eindtermen	140
Financiële educatie ook geïntegreerd in het lessenpakket van de Federatie Wallonië-Brussel	141
Een uitgebreid aanbod om aan financiële educatie te doen in de klas	141
Het Wikifin Lab heeft zijn deuren geopend	142
De toekomst voorbereiden ...	145

De portaalsite Wikifin.be en de sensibiliseringscampagnes

Wikifin.be, een referentie voor financiële consumenten

De portaalsite www.wikifin.be is in 2013 gelanceerd met als doel consumenten neutrale, betrouwbare en praktische informatie te verstrekken over geldkwesties waarmee ze in hun dagelijks leven te maken krijgen. De website kende van bij zijn lancering veel succes. Sindsdien is de site al ruim 14,5 miljoen keer bezocht. In 2020 waren er naar schatting meer dan 3,5 miljoen bezoekers. En dat aantal blijft stijgen.

Naast uitgebreide financiële informatie stelt de website ook praktische tools ter beschikking van de consumenten. Die tools zijn erg populair en geven de burgers een concreet beeld van de impact van een financiële beslissing op hun dagelijkse financiële situatie en van de verschillende mogelijkheden die ze hebben. Zo geeft de Erfenissimulator de consumenten een idee van hoe een nalatenschap wordt verdeeld en hoeveel successierechten de erfgenamen zullen moeten betalen. Met de IMMOsimulator kan de consument een raming maken van de kostprijs van een woonproject, waardoor hij de impact ervan op zijn budget kan inschatten. Daarnaast zijn nog tal van andere tools op Wikifin.be te vinden.

Het succes van de website toont dat consumenten op zoek zijn naar betrouwbare en onafhankelijke informatie over allerlei onderwerpen in verband met alledaagse geldzaken en over de planning van hun financiële toekomst in ruime zin.

In 2021 wordt de portaalsite www.wikifin.be volledig vernieuwd om zijn vele doelstellingen beter te kunnen realiseren. Eerst en vooral wordt de presentatie van het Wikifin-aanbod verbeterd. De voorbije jaren is dat aanbod immers fors uitgebreid. Daarom wordt de portaalsite gestructureerd rond de drie pijlers van het Wikifin-programma, elk met een eigen homepage: de informatiesite zelf, het pedagogische Wikifin School-platform en het Wikifin Lab.

Verder zullen de ergonomie en de navigatiemogelijkheden beter worden afgestemd op de huidige noden, verwachtingen en gedragingen van de internetgebruikers. De financiële informatie zal efficiënter worden gestructureerd rond sleutelthema's. De zoekfuncties zullen performanter zijn, waardoor opzoekingen van financiële informatie of pedagogische fiches gemakkelijker worden. Het modernere design zal inspelen op de nieuwste trends en de internetgebruiker triggeren om de nieuwe inhoud te ontdekken.

De nieuwe informatiestructuur zorgt bovendien voor een efficiënter intern beheer van de updates en een vlottere integratie van nieuwe inhoud op de site. Ook de beveiliging wordt aangepast aan de huidige striktere normen.

Doelgerichte sensibiliseringscampagnes en -acties

Naast kleine advertenties om de Wikifin-inhoud in de kijker te zetten op Google, regelmatige berichten op sociale media en maandelijkse nieuwsbrieven voor het grote publiek, voerde de FSMA grootschaligere campagnes om de initiatieven van haar programma rond financiële educatie onder de aandacht te brengen.

Algemene naamsbekendheidcampagne

Begin 2020 voerde de FSMA een grootschalige naamsbekendheidcampagne over haar programma rond financiële educatie. Zo wilde ze de naamsbekendheid van Wikifin en van haarzelf vergroten en het aantal bezoeken aan de website voor financiële educatie een boost geven.

Deze eerste campagne was gericht op het grote publiek. Verschillende humoristische spots over de Wikifin-calculators werden uitgezonden op diverse populaire radiozenders. In lijn met het concept van de radiospots werd een digitale advertentiecampaagne gevoerd op de sociale netwerken Instagram en Facebook en via Google-banners.

Door deze campagne steeg het aantal bezoeken aan de website www.wikifin.be fors. Zo ging het gemiddelde aantal bezoeken aan de website tijdens de drie campagneweeken met 64 procent de hoogte in.

Wikifin School-campagne

De coronacrisis zorgde in 2020 voor een sterke toename van het aantal zoekopdrachten naar onlinemateriaal. Om leerkrachten attent te maken op de aanwezigheid van gratis lesmateriaal op het Wikifin School-platform en van Wikifin een referentie te maken op het vlak van financiële educatie, is in augustus en september 2020, net voor de start van het nieuwe schooljaar dus, een digitale campagne gevoerd.

Met die campagne via Google Search, Google Display en Facebook konden enkele duizenden leerkrachten worden bereikt. De campagne had een grote impact op het aantal fiches dat van het Wikifin-platform voor leerkrachten werd gedownload: het gemiddelde aantal gedownloade fiches steeg immers met ruim 22 procent. Gelet op het aantal downloads bleek budgetbeheer het populairste lesonderwerp te zijn.

Wikifin Lab-campagne

Door de coronacrisis moesten de naamsbekendheid- en de inschrijvingscampagnes voor het Wikifin Lab het hele jaar door evolueren en worden aangepast. De informatieverstrekking daarover, die aanvankelijk voor het begin van het jaar was gepland, kon uiteindelijk pas in december 2020 van start gaan. Gelet op het beperkte aantal plaatsen voor de klassen, besliste de FSMA om de inschrijvingscampagne voor het Wikifin Lab via haar eigen kanalen te laten lopen. Zo werd een digitale Wikifin-mailing naar de geabonneerde leerkrachten verstuurd en werd de opening van de inschrijvingen aangekondigd in de Wikifin School-nieuwsbrief en via de Wikifin-Facebookaccount. Door die campagne was het Wikifin Lab na enkele dagen al volgeboekt tot in juni 2021.

Toenemende aandacht voor financiële educatie op school

Van bij de start vormen de jongere generaties een belangrijke doelgroep van het FSMA-programma rond financiële educatie. Geld leren beheren en goede financiële gewoontes aanleren, gebeurt immers het best zo vroeg mogelijk. Om deze doelgroep efficiënt te kunnen bereiken, werkt de FSMA nauw samen met de verschillende onderwijsactoren.

De economische en financiële competentie is een van de sleutelcompetenties in de Vlaamse eindtermen

In januari 2018 keurde het Vlaams Parlement een nieuw decreet goed dat de contouren van de eindtermen herdefinieert en de sleutelcompetenties vastlegt die in de eindtermen van het secundair onderwijs aan bod moeten komen.

De autoriteiten definieerden zestien basisvaardigheden die de Vlaamse leerlingen moeten beheersen om in een snel en voortdurend veranderende maatschappij te kunnen leven. Een van de nieuwe sleutelcompetenties is de 'economische en financiële competentie'. Die streeft drie doelstellingen na, namelijk:

1. inzicht ontwikkelen in consumptiegedrag, inkomstenverwerving en financiële producten, om budgettaire gevolgen op korte en lange termijn te kunnen inschatten,
2. de werking van ondernemingen en organisaties en hun maatschappelijke rol duiden, en
3. nadenken over de werking van de markten en de economie als systeem, en de invloed van de overheid hierop binnen de (inter)nationale context kunnen duiden.

De tenuitvoerlegging van de hervorming van de eindtermen in het Vlaams secundair onderwijs is voor de eerste graad ingegaan op 1 september 2019. Voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs zijn de werkzaamheden nog volop aan de gang. Voor die twee graden zouden de nieuwe eindtermen in principe op 1 september 2021 in werking moeten treden.

Ter ondersteuning van de leerkrachten die vanaf 1 september 2021 met financiële educatie aan de slag zullen gaan in de tweede graad van het secundair onderwijs, zette de FSMA in 2020 vooral in op de ontwikkeling van nieuw materiaal voor de klassen van het derde en vierde jaar secundair onderwijs. Zo is bijvoorbeeld nieuw lesmateriaal ontwikkeld rond volgende thema's:

- financiële markten en producten;
- sociale zekerheid;
- consumentenkrediet;
- spaarvormen;
- verzekeringen;
- reflectie rond online of offline shoppen;
- reflectie rond cash of digitaal betalen.

Financiële educatie ook geïntegreerd in het lessenpakket van de Federatie Wallonië-Brussel

In de Federatie Wallonië-Brussel wordt financiële educatie geïntegreerd in het *Pacte d'excellence*. Dat herdefinieert en moderniseert de gemeenschappelijke opleiding die alle Franstalige leerlingen in de toekomst zullen volgen. In de praktijk betekent dit dat alle leerlingen bepaalde vaardigheden moeten verwerven in de zogenaamde *tronc commun* (of 'gemeenschappelijke stam'). Deze loopt van het derde jaar kleuteronderwijs tot het derde jaar secundair onderwijs. De *tronc commun* omvat vijf niet-transversale en twee transversale *domaines d'apprentissage* (of 'leerdomeinen'). Het thema 'financiële educatie en verantwoord consumeren' komt aan bod in leerdomeinen 6 en 7 van het *Pacte d'excellence*, getiteld '*créativité, engagement, esprit d'entreprendre*' (of 'creativiteit, engagement en ondernemingszin') en '*apprendre à apprendre et à poser des choix*' (of 'leren leren en keuzes maken'). Leerdomeinen 6 en 7 zijn transversale domeinen, die dus in alle onderwezen vakken aan bod moeten komen.

'Financiële educatie en verantwoord consumeren' zal weldra dus deel uitmaken van het lesprogramma van alle leerlingen van het derde jaar kleuteronderwijs tot het derde jaar secundair onderwijs.

Pro memorie: de FSMA heeft zitting in het *Comité de pilotage* (of 'stuurcomité'), dat onder meer concrete voorstellen moet formuleren voor een optimale integratie van financiële educatie en verantwoord consumeren in het schoolcurriculum.

Door de coronacrisis hebben de werkzaamheden rond het *Pacte d'Excellence* vertraging opgelopen. De crisis had immers ernstige gevolgen voor de organisatie van de lessen op school. In 2020 is dan ook weinig vooruitgang geboekt met de integratie van financiële educatie en verantwoord consumeren in de schoolcurricula.

Een uitgebreid aanbod om aan financiële educatie te doen in de klas

Pedagogische activiteiten en opleidingen via het Wikifin School-platform

Om de leerkrachten te helpen zichzelf opnieuw uit te vinden en les te geven op afstand, attendeerde de FSMA hen op de tools die gratis ter beschikking staan op het [Wikifin School](#)-platform. Ze reikte hen vele ideeën aan over educatieve activiteiten die zij ook met de leerlingen thuis kunnen doen.

Het hele jaar is gewerkt aan de actualisering van de tools die al ter beschikking stonden van de leerkrachten, en zijn nieuwe activiteiten voorgesteld rond de volgende thema's:

- de financiële markten (voor beginners en gevorderden);
- de verzekeringen;
- de sociale zekerheid, met een pedagogische video gemaakt door Wikifin;
- een maatschappijrelevante reflectie, met een afweging van de voor- en nadelen van traditionele handel versus onlinehandel en van het gebruik van cash versus dat van elektronische betaalmiddelen.

Zoals de voorbije jaren zette de FSMA haar inspanningen voort om de leerkrachten steeds beter op te leiden over financiële educatie en verantwoord consumeren. Zo organiseerde ze onder meer vormingen, bereidde ze digitale opleidingen voor hen voor en stelde ze pedagogische pistes gratis ter beschikking op haar Wikifin-platform.

EDUbox

Samen met VRT NWS, het BELvue Museum en de Nationale Bank van België ontwikkelde Wikifin twee EDUboxen rond financiële educatie.

De EDUbox 'Geld en ik' gaat in op de rol van geld in ons leven en op de plaats die eenieder aan geld geeft via zijn individuele keuzes. De tweede EDUbox 'Geld in de wereld' geeft toelichting bij de werking van het economisch systeem en de rol van de verschillende actoren in de economie, en legt uit wat inflatie is.

De EDUbox is een educatief concept van VRT NWS om jongeren te laten kennismaken met één bepaald maatschappelijk thema. Elke EDUbox informeert, inspireert en stimuleert jongeren. In deze tijden van afstandsonderwijs zet de VRT naast de fysieke box ook in op de digitale component.

Wikifin verdeelde gratis meer dan 500 EDUboxen aan Vlaamse leerkrachten.

In 2021 staat een nieuwe druk van de Nederlandstalige EDUboxen gepland en zal voor het eerst ook een Franstalige versie worden verdeeld.

Het Wikifin Lab heeft zijn deuren geopend

Het sluitstuk van een ambitieus project

Het Wikifin Lab opende op 8 september 2020 zijn deuren in aanwezigheid van Hare Majesteit Koningin Mathilde, de federale ministers van economie en financiën, de minister-presidenten van Vlaanderen en van de Federatie Wallonië-Brussel, en de Europees commissaris voor justitie en consumentenbescherming. Ze volgden Nederlandstalige en Franstalige leerlingen tijdens hun parcours in het Wikifin Lab. Deze opening vormde het sluitstuk van een grootschalig innovatief project.

Een parcours dat afwisselend individueel en in groep wordt afgelegd

Het Wikifin Lab is een interactief en digitaal centrum voor financiële educatie, waar de bezoekers experimenteren met verschillende financiële situaties uit het dagelijks leven. Tijdens een twee uur durend parcours wordt soms individueel, soms in kleine groepjes gespeeld. Het parcours wordt afgelegd in een gebouw van meer dan 1.000 m² en is gespreid over verschillende verdiepingen. Elke leerling beschikt over een eigen tablet, die het te volgen parcours aangeeft en ook bij bepaalde spellen moet worden gebruikt. Een animator begeleidt elke groep en last tijdens het bezoek pedagogische momenten in om de kritische geest van de bezoekers aan te wakkeren en hun vaardigheden duurzaam te verankeren. Tijdens het parcours verwerven de bezoekers

inzichten die een antwoord kunnen bieden op hun geldvragen, zoals hoe en waarom wordt mijn consumptiegedrag beïnvloed? Ben ik bereid risico's te nemen met mijn spaargeld? Welke impact hebben mijn keuzes op mijn omgeving en de maatschappij? Hoe hou ik mijn budget in evenwicht?

Het Wikifin Lab biedt de bezoekers een ludieke en educatieve ervaring. Deze zet hen ertoe aan hun kritische geest aan te scherpen en confronteert hen met hun persoonlijke keuzes en hun keuzes als burger. Verder helpt het de bezoekers om hun kennis te verbeteren en om bepaalde financiële basismechanismes beter te begrijpen.

Het bezoek is onderverdeeld in drie cycli met elk een eigen thema. Binnen elke cyclus wisselen drie leermethodes elkaar af:

- animaties in kleine groepjes van drie tot vijf spelers;
- individuele spellen;
- pedagogische debriefingmomenten met de hele klas, die de interactie met de hele groep stimuleren.

Het bezoek wordt afgerond met een film in het auditorium, die de leerlingen zin moet geven om hun financiële toekomst in eigen handen te nemen.

Actuele maatschappelijke thema's

De thema's die aan bod komen in het Wikifin Lab, zijn niet toevallig gekozen. De vier betrokken thema's staan centraal in de financiële educatie, zoals specialisten die hebben bepaald. Ze weerspiegelen ook de huidige maatschappelijke uitdagingen. Tot slot spelen ze in op de punten die aan beide kanten van de taalgrens in het curriculum zijn ingeschreven.

De volgende vier thema's komen aan bod in het Wikifin Lab:

- de invloeden bij consumptie;
- de keuzemogelijkheden met spaargeld;
- de impact van de keuzes op maatschappij en milieu;
- een evenwichtig budgetbeheer.

Voor de invulling van die thema's deed de FSMA een beroep op vooraanstaande specialisten, zoals universitaire onderzoekers gespecialiseerd in gedragseconomie en *gaming*. Ze stelden hun expertise onder andere ter beschikking voor de uitbouw van het thema rond invloeden bij consumptie en om de pedagogische momenten van het parcours op een schoolpubliek af te stemmen. Tijdens die momenten wordt onder meer stilgestaan bij de gedragsaspecten waarvan iedereen bewust zou moeten zijn bij het nemen van financiële beslissingen. De visie van de experts was ook belangrijk voor de totstandbrenging van de animaties over de keuzes als burger.

Toonaangevende economen en deskundigen op het vlak van financiële educatie hielpen de FSMA bij de uitbouw van het thema rond de spaarkeuzes. Een gerenommeerd pedagoog stelde zijn expertise ter beschikking voor de invulling van de pedagogische momenten. Tijdens die momenten krijgen de bezoekers de gelegenheid om hun ervaring te herbeleven, te ontleden en de verschillende concepten en mechanismen te begrijpen die ze tijdens het spel hebben ervaren. Die pedagogische momenten moeten de bezoeker helpen om de onderliggende boodschappen van de verschillende activiteiten te begrijpen en op te nemen. Tot slot stelden pedagogen uit het Nederlandstalig onderwijs en uit het onderwijs in de Federatie Wallonië-Brussel hun expertise ten dienste van de uitbouw van de animaties in het Wikifin Lab, zodat dit ten volle kan inspelen op de doelstellingen van de verschillende onderwijsnetten.

Ervaringsleren

Voor de verwezenlijking van die doelstellingen is in het Wikifin Lab voor een ervaringsgerichte aanpak geopteerd, veeleer dan voor kennisaccumulatie. De leerlingen nemen actief deel aan de ervaring en observeren dus niet enkel. Daarna moeten ze over die ervaring nadenken om er de nodige lessen uit te trekken en om in de praktijk te brengen wat ze hebben geleerd. Zo zullen ze hun kennis en pas verworven vaardigheden als leidraad kunnen gebruiken bij hun toekomstige beslissingen en handelingen.

De keuze voor een digitaal parcours

Hoewel het Wikifin Lab geen attractiepark is, moet een bezoek aan het centrum toch een ludieke ervaring zijn. De keuze voor een volledig digitaal parcours is ingegeven door de wens om de leerlingen te boeien via een medium dat ze erg waarderen, zonder echter het pedagogische aspect uit het oog te verliezen. De afwisseling van digitale interactieve elementen en debriefing-momenten in de vorm van groepsdiscussies moet de leerlingen sterker motiveren en hun kennis duurzaam verankeren. Onderwijsonderzoek toont duidelijk de voordelen van digitale technologieën voor het leerproces van de leerlingen, die meer geëngageerd en sterker gemotiveerd blijken te zijn door de afwisseling van verschillende leermethodes.

De Kennismuur

De brede gang van het Wikifin Lab naar het auditorium is ingericht als 'Kennismuur'. Het is een ruimte geworden met vreemde voorwerpen die de nieuwsgierigheid van de bezoekers moeten prikkelen.

De Kennismuur is opgebouwd rond drie thema's: persoonlijke financiën, de financiële sector en economische en financiële concepten. De bezoeker ontdekt hoe geld wordt gecreëerd, welke rol de banken hebben in de economie, hoe de beurs werkt, wat een economische crisis is, enz. Wist je bijvoorbeeld dat het woord 'bank' afkomstig is van 'zitbank' omdat de eerste bankiers wisselbrieven uitwisselden op een zitbank onder de Florentijnse zon? Bij het thema rond persoonlijke financiën worden bezoekers bijvoorbeeld gewaarschuwd voor beleggingsfraude en attent gemaakt op schuldproblemen en overmatige schuldenlast. Ook verzekeringen, kredieten en betaalmiddelen komen daarbij aan bod. Met een foto van een kroostrijk gezin worden de grondbeginselen van het pensioensysteem uitgelegd, dat deels op solidariteit tussen de verschillende generaties is gebaseerd. Voorts focust de Kennismuur op economische en financiële concepten zoals de zogenaamde 'Big Mac'-index, de samengestelde interest, inflatie en deflatie, het prijsevenwicht, de arbeidsmarkt, cryptomunten, ...

De Kennismuur vult het Wikifin Lab-parcours dus aan en kan vrij bezocht worden voor of na het Lab-parcours.

Een meer dan geslaagde lancering

Sinds zijn opening is het Wikifin Lab volgeboekt. Door de coronacrisis moesten de bezoeken na oktober jammer genoeg worden stopgezet. Voor de inschrijvingen voor de periode van januari tot juni 2021 was er zo'n stormloop dat het Wikifin Lab meteen was volgeboekt tot eind juni.

Strikte naleving van de sanitaire maatregelen in het Wikifin Lab

In het Wikifin Lab wordt de sanitaire veiligheid maximaal gegarandeerd. De FSMA hanteert zeer strikte maatregelen tijdens de bezoeken aan het Wikifin Lab:

- de temperatuur van leerlingen en leerkrachten wordt gemeten als ze het gebouw betreden;
- het dragen van een mondkapje is verplicht tijdens de volledige duur van het bezoek;
- aan de ingang van het gebouw en op elke verdieping is hydroalcoholische gel beschikbaar;
- op de vloer is aangeduid waar de spelers moeten plaatsnemen, zodat *social distancing* te allen tijde kan worden gegarandeerd.

De FSMA kiest er bovendien voor om slechts één klas per keer te ontvangen in het Wikifin Lab. Zo is steeds maar één bubbel aanwezig, die tijdens het educatieve parcours niet in contact komt met een andere bubbel. Verder besliste de FSMA slechts twee klassen per dag toe te laten: een 's voormiddags en een 's namiddags. Zo kunnen de onderhoudsmedewerkers het gebouw na elk bezoek helemaal ontsmetten.

Tussen september en december 2020 stelde de FSMA ook een gratis bus ter beschikking van de scholen, zodat leerlingen en leerkrachten in alle veiligheid naar het Wikifin Lab en terug konden worden vervoerd.

De toekomst voorbereiden ...

Europees project rond digitale en interactieve leermethodes

In 2019 en 2020 kon de FSMA rekenen op de steun van de Europese Commissie bij een denkoefening naar de mogelijkheden van nieuwe digitale leeroplossingen rond financiële educatie voor verschillende doelgroepen, inclusief andere doelgroepen dan scholen.

Zo is een samenwerking opgezet tussen het Directoraat-generaal Steun voor structurele hervormingen van de Europese Commissie en de FSMA om na te gaan hoe en in welke mate met digitale en interactieve oplossingen kan worden ingespeeld op de behoeften van verschillende bevolkingsgroepen inzake financiële educatie.

De Wikifin-Leerstool Financiële Geletterdheid en het belang van onderzoek

De voorbije jaren zijn de aandacht voor en het belang van financiële educatie steeds toegenomen. Omdat dit domein relatief nieuw is en de maatschappelijke context voortdurend verandert, is nieuw en aanvullend wetenschappelijk onderzoek nodig om financiële educatie te kunnen blijven uitbouwen.

Om daarop te kunnen inspelen, startte de FSMA in 2016 de Wikifin-Leerstool Financiële Geletterdheid op. Gedurende vier jaar (2016-2020) zetten Wikifin en de KU Leuven samen in op onderzoek rond financiële geletterdheid. Op basis van dit onderzoek kunnen de politieke wereld en de actoren op het terrein, waaronder de FSMA via haar Wikifin-programma, hun activiteiten beter afstemmen op de echte noden in ons land.

In het kader van deze leerstoel verdedigde Kenneth De Beckker op 15 september 2020 met succes zijn doctoraatsthesis, getiteld *'On the role, determinants, and consequences of financial*

literacy'. De heer De Beckker behaalde zo als eerste in België een doctoraatsdiploma rond financiële geletterdheid.

Het coronavirus vereiste enkele aanpassingen

Door de maatregelen van de verschillende regeringen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, moesten de bezoeken aan het Wikifin Lab, het nieuwe centrum voor financiële educatie van de FSMA, tijdelijk worden opgeschort van oktober tot eind 2020. In die periode bleven de inschrijvingsaanvragen voor de eerste helft van 2021 binnenstromen, waardoor het Wikifin Lab al snel volgeboekt raakte tot juni 2021.

Sinds zijn opening zijn in het Wikifin Lab een aantal drastische maatregelen genomen om aan de geldende gezondheidsnormen te voldoen en om elke bezoeker maximale veiligheid te bieden. Zo wordt bijvoorbeeld op alle verdiepingen hydroalcoholische gel beschikbaar gesteld, wordt het aantal bezoekers sterk teruggeschroefd, worden de lokalen tussen twee bezoeken volledig ontsmet en wordt het Wikifin Lab volledig geprivatiseerd zodat slechts één bubbel per keer op bezoek kan komen. Ook werd een gratis bus ter beschikking gesteld van de scholen om de schoolgroepen veilig naar het Wikifin Lab en terug te vervoeren.

Wat het aanbod van de FSMA aan de leerkrachten betreft, zijn promotieacties gevoerd om de verschillende pedagogische tools beter bekend te maken die op het platform wikifinschool.be gratis ter beschikking worden gesteld, en om de leerkrachten zo te helpen om op afstand lessen financiële educatie te geven in hun klas.

Ook zijn voorbereidingen getroffen om vanaf begin 2021 opleidingen op afstand en webinars te organiseren.

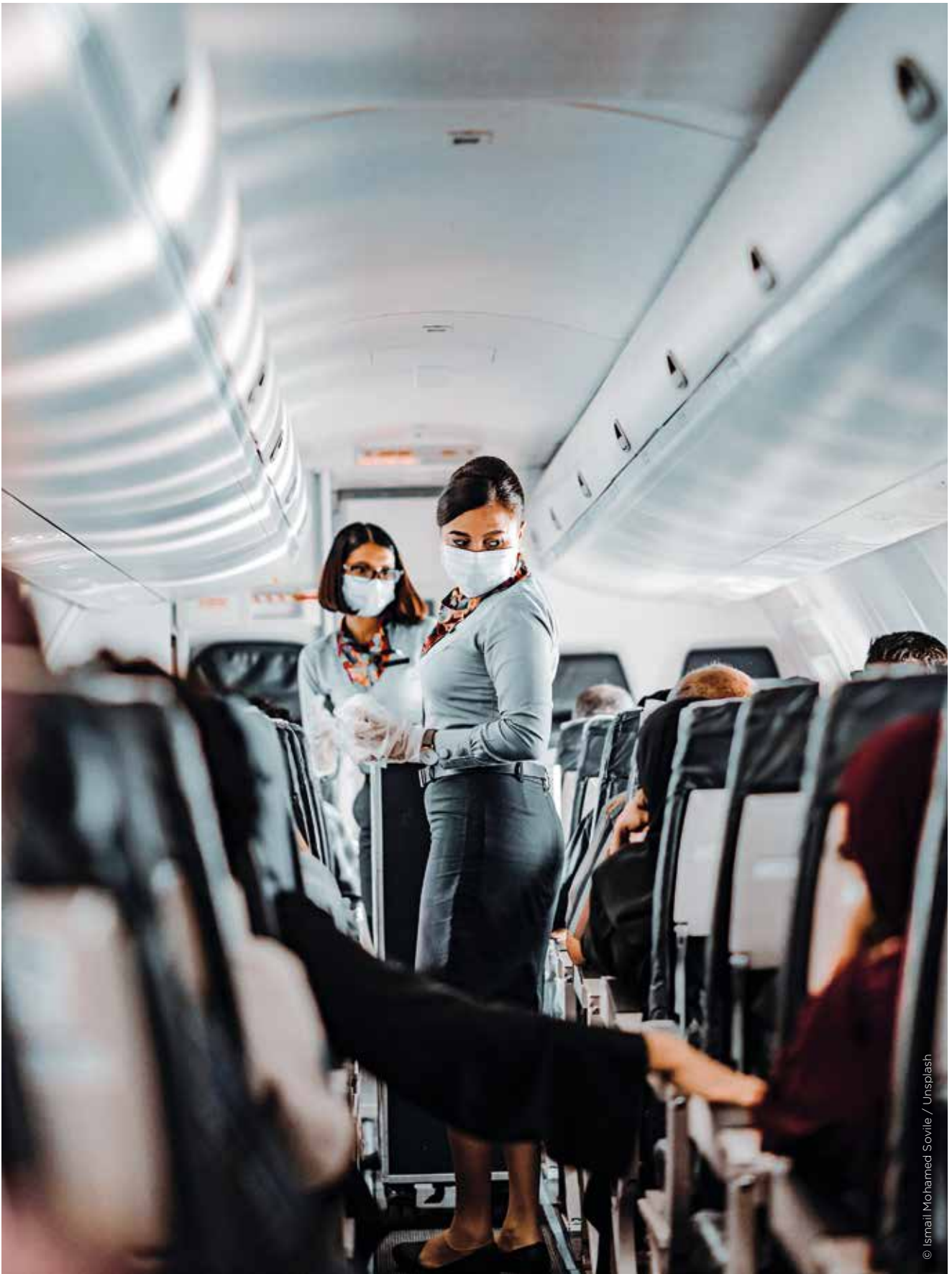
FOCUS 2021

2021 staat uiteraard in het teken van de terugkeer van de klassen naar het Wikifin Lab, zodra de gezondheidssituatie dit toelaat. De FSMA heeft alles in het werk gesteld om die terugkeer in optimale omstandigheden te laten plaatsvinden.

De FSMA-teams wachten ongeduldig om dit unieke belevingscentrum opnieuw te kunnen voorstellen aan leerlingen uit alle uithoeken van het land.

In 2021 wordt de website Wikifin.be volledig vernieuwd. De website wordt gebruikersvriendelijker, onder meer door een efficiëntere structurering van de informatie.

Na een bijzonder jaar, waarin de Week van het Geld niet kon worden georganiseerd, kan deze themaweek opnieuw plaatsvinden in 2021, weliswaar in een iets andere vorm. De door de FSMA ontwikkelde geldspellen kunnen in de klas worden gebruikt, er wordt een wedstrijd georganiseerd op de sociale netwerken en, in samenwerking met Febelfin, wordt een grote quiz opgezet. Een belangrijke nieuwigheid in 2021 is dat de leerlingen 'VIP'-lessen kunnen volgen die verschillende ministers persoonlijk geven, waarna die lessen digitaal ter beschikking worden gesteld van leerkrachten en leerlingen. Tijdens die lessen komen verschillende thema's rond financiële educatie aan bod.

INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

Financiële regelgeving wordt als gevolg van de internationalisering van de financiële markten steeds vaker op Europees en internationaal vlak bepaald. Internationale samenwerking en coördinatie tussen toezicht-houders winnen hierdoor aan belang. De FSMA is lid van verschillende internationale en Europese organisaties die aan de basis liggen van nieuwe regels en standaarden opstellen voor de financiële sector.

De internationale en Europese activiteiten van de FSMA	150
Toenemend belang van duurzame financiering	153
Internationale gemeenschap maakt afspraken over crisisbeheersing in strijd tegen COVID-19	155
Hervorming versterkt rol van Europese toezichthouders	156
ESMA doet aanbevelingen voor een verbetering van het financieel toezicht in Duitsland	157
Europees plan moet het economisch herstel na de COVID-19-crisis vergemakkelijken	158
Digitale transitie van de financiële sector	159

De internationale en Europese activiteiten van de FSMA

Internationaal

De FSMA is op internationaal vlak lid van:

De internationale organisatie van toezichthouders op de financiële markten en producten

De Internationale Vereniging van Verzekeringstoezichthouders

De Internationale Organisatie van Pensioen-
toezichthouders

De FSMA is betrokken bij de werkzaamheden van de Raad voor Financiële Stabiliteit

Europa

De FSMA is op Europees vlak betrokken bij de opstelling en omzetting van nieuwe financiële regelgeving. Ze is lid van:

De Europese Autoriteit voor Effecten en Markten

De Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen

De FSMA neemt deel aan de werkzaamheden van het Europees Comité voor Systeemrisico's

ESRB
European Systemic Risk Board
European System of Financial Supervision

De FSMA hecht groot belang aan internationale en Europese samenwerking. Ze neemt actief deel aan tal van internationale en Europese organisaties en haar voorzitter, Jean-Paul Servais, bekleedt verschillende vooraanstaande internationale mandaten.

Op Europees niveau zetelt de FSMA in de *Board of Supervisors* van ESMA en EIOPA en is lid van de *General Board* van de ESRB. Op wereldwijd niveau zetelt de FSMA in de *Board* van IOSCO, is lid van IAIS en IOPS en is betrokken bij de werkzaamheden van de FSB.

De voorzitter van de FSMA vervult sinds meerdere jaren een voorname rol binnen IOSCO. Sinds 2016 is hij ondervoorzitter van IOSCO en van de *IOSCO Board*. Sinds 2014 is hij voorzitter van het Europees Regionaal Comité van IOSCO en voorzitter van het Financieel en Auditcomité van IOSCO.

Als IOSCO-ondervoorzitter vertegenwoordigt hij IOSCO binnen een aantal andere internationale organisaties. Zo neemt hij deel aan de *Official Sector Steering Group* (OSSG) die werkt aan de hervorming van financiële referentie-indexen zoals de Euribor en de Libor en rapporteert aan de FSB.

Hij speelt ook een belangrijke rol in de internationale *governance* voor de standaardzeters op het gebied van boekhoud- en auditnormen in zijn hoedanigheid van voorzitter van de *IFRS Monitoring Board* voor boekhoudnormen⁸² en als covoorzitter van de *Monitoring Group* inzake normen voor accountantscontrole⁸³.

De FSMA neemt ook deel aan de werkzaamheden van diverse werkgroepen van IOSCO. Zo is de FSMA lid van een nieuwe *task force* van IOSCO die eind 2019 werd opgericht om te focussen op de doelstelling van IOSCO om bij te dragen tot de financiële stabiliteit (*Financial Stability Engagement Group*). In de loop van 2020 heeft deze groep de coördinatie op zich genomen van de reactie van IOSCO op de COVID-19-crisis en in het bijzonder van de interactie met de FSB, via onder meer de uitwisseling van marktgerelateerde data. De FSMA gaf ook input bij de voorbereiding van het verslag van de *IOSCO Retail Market Conduct Task Force* dat in de loop van 2020 werd bekendgemaakt en dat tal van initiatieven van de FSMA tot bescherming van de retailbelegger als goede praktijken aanhaalt⁸⁴.

82 Dit orgaan houdt toezicht op de *International Accounting Standards Board* (IASB), die de internationale standaarden voor verslaggeving in jaarverslagen en jaarrekeningen opstelt.

83 De *Monitoring Group* brengt verschillende internationale instellingen en financiële toezichthouders samen die het algemeen belang behartigen in domeinen rond de vaststelling van internationale auditstandaarden en de auditkwaliteit.

84 Zie IOSCO, *Retail Market Conduct Task Force Report, Initial Findings and Observations About the Impact of COVID-19 on Retail Market Conduct*, December 2020, beschikbaar op www.iosco.org.

Toenemend belang van duurzame financiering

2020 zal ontegensprekelijk de geschiedenis ingaan als een jaar van ingrijpende veranderingen. De economische en sociale aardschok die de COVID-19-pandemie veroorzaakte, zette ook aan tot nadenken over een mogelijk duurzamer economisch herstel. Iedereen is het er nu over eens dat energietransitie en milieuvriendelijkheid centraal moeten staan in de nationale en internationale herstelplannen.

De financiële wereld speelt een sleutelrol in deze ommezwaai. Haar cruciale taak bestaat erin de aandacht te vestigen op de werkelijke milieu-impact, op de sociale vraagstukken en op het beheer van het kapitaal dat de economie in haar geheel ter beschikking krijgt. In de huidige, sterk geglobaliseerde economie hebben klimatologische, ecologische en sociale fenomenen een impact die de Belgische grenzen ver overschrijdt. Daarom is het logisch dat de meest ambitieuze initiatieven rond duurzame financiering afkomstig zijn van internationale instellingen.

In de Europese Unie traden in 2020 de eerste teksten in werking die tot stand zijn gekomen in het kader van het actieplan 2018. Sinds begin 2021 is de verordening betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid van toepassing op producten, financiëlemarktdeelnemers en financieel adviseurs. Krachtens die verordening moeten producenten van financiële producten en financieel adviseurs gedetailleerd aangeven welke milieu-, ecologische en sociale impact hun producten hebben. Ook moeten zij vermelden hoe zij daarmee rekening houden bij hun beheer en hun adviesverlening. Sinds maart 2021 gaat de FSMA na of deze informatie ook echt ter beschikking wordt gesteld van de consument op de website van de producent of de beheerder van het product en in de precontractuele en periodieke documentatie.

In juni 2020 is de taxonomieverordening gepubliceerd. Dankzij die verordening kan een duidelijkere lijn worden getrokken tussen de economische activiteiten die als duurzaam kunnen worden beschouwd, en diegene die onvoldoende bijdragen tot de klimaat- en milieudoelstellingen van de Europese Unie. Volgend jaar worden deze initiatieven verder aangevuld. Zo wordt de niet-financiële informatie die beursgenoteerde ondernemingen moeten publiceren, hervormd. Ook komt er een model van Europese groene obligaties. Verder wordt het Europese ecolabel uitgebreid tot financiële producten. De FSMA werkt mee aan de opstelling van die teksten. Verder verdedigt zij het delicate evenwicht tussen een volledige informatieverstrekking aan de consument op basis van relevante en toegankelijke indicatoren, en evenredige en gemakkelijk na te leven verplichtingen voor de entiteiten onder toezicht. Deze initiatieven streven verschillende doelstellingen na. Zo wordt werk gemaakt van een grotere bewustwording van de consument over de impact van zijn beleggingsbeslissingen. Daarnaast worden sleutels aangereikt voor een beter begrip van de impact van het beheer van verschillende producten. Tot slot ondersteunen deze initiatieven een duurzamere groei.

Inzake duurzame financiering profileerde de FSMA zich van bij de eerste gesprekken als een voorstander van een internationale reglementering. Ze werkte mee aan de ontwikkeling van die reglementering door de uitvoeringsmaatregelen van de Europese teksten te bestuderen en de initiatieven van de IFRS-stichting en IOSCO te steunen. Op het niveau van de Europese toezichthouders maakt de FSMA deel uit van de kleine groep autoriteiten die, in samenwerking met de Commissie en de Europese toezichthoudende autoriteiten (ESA's), de RTS (*regulatory technical standards*) van de Transparantie- en de taxonomieverordening ontwikkelen. De FSMA

neemt ook deel aan de werkzaamheden binnen IOSCO op het gebied van duurzaamheid. Deze werkzaamheden beogen de verbetering van de verslaggeving door genoteerde ondernemingen over duurzaamheidsaspecten, alsook het beschermen van de beleggers tegen *greenwashing*. Wat de niet-financiële verslaggeving betreft, werkt IOSCO samen met de *IFRS Foundation*, die zich voorneemt de leiding te nemen bij de ontwikkeling van internationale standaarden inzake de verslaggeving over duurzaamheid door ondernemingen. De voorzitter van de FSMA is nauw bij dit laatste initiatief betrokken als ondervoorzitter van IOSCO en als voorzitter van de *IFRS Monitoring Board* die toeziet op de *IFRS Foundation*. Na een succesvolle publieke consultatie in 2020 neemt de *IFRS Foundation* zich voor tegen eind 2021 in haar schoot een nieuw orgaan op te richten dat zou instaan voor de ontwikkeling van wereldwijde standaarden inzake duurzaamheid. Op Europees vlak zijn er op het domein van ESG-verslaggeving door ondernemingen ook initiatieven te verwachten van de Europese Commissie op basis van input van EFRAG⁸⁵.

Op nationaal vlak⁸⁶ heeft de FSMA zitting in de federale taskforce voor duurzame financiering. Daarnaast zet zij zich actief in om *greenwashing*⁸⁷ te voorkomen en steunt zij ambitieuze initiatieven. Sinds eind 2020 is zij ook actief betrokken bij de opstelling van een nationaal plan om de openbare en private Belgische financiële sector groener te maken, in samenwerking met andere federale instellingen en met de steun van de Europese Commissie.

85 *European Financial Reporting Advisory Group.*

86 Zie ook dit verslag, p. 28.

87 *Greenwashing* is een marketingtechniek, waarbij een organisatie een misleidend beeld schetst van haar milieuverantwoordelijkheid.

Internationale gemeenschap maakt afspraken over crisisbeheersing in strijd tegen COVID-19

De uitbraak van de COVID-19-pandemie in 2020 en haar economische gevolgen hebben de financiële markten in Europa en wereldwijd zwaar onder druk gezet. De wijze waarop dit gebeurde was ongezien sinds de wereldwijde financiële crisis van meer dan tien jaar geleden.

Europese en internationale organisaties, waarbij de FSMA betrokken is, voerden hun activiteiten op het vlak van coördinatie- en crisisbeheersing op.

ESMA coördineerde de inspanningen van de nationale toezichthouders op het gebied van crisisbeheersing. Zo coördineerde ESMA de nationale maatregelen op het vlak van shortsellingtransacties.

Ook op gebieden waar een gemeenschappelijke benadering op het vlak van toezicht noodzakelijk was om een doeltreffende reactie op de marktontwikkelingen te faciliteren, speelde ESMA een rol. Zo maakte de Europese autoriteit een aantal standpunten publiek om de toepassing van de regelgeving in deze specifieke omstandigheden te verduidelijken. Dat was onder meer het geval voor de voorschriften voor het opnemen van telefoongesprekken door beleggingsondernemingen, een verduidelijking die bedoeld was om de bedrijfscontinuïteit van de marktdeelnemers te bevorderen.

De ESRB ondernam een aantal acties vanuit macroprudentieel perspectief. Dit comité deed onder meer aanbevelingen over het nut van liquiditeitsmanagementinstrumenten in het kader van collectief vermogensbeheer.

De FSMA was ook betrokken bij een aantal coördinatie-inspanningen op mondiaal niveau, met name door de FSB en door IOSCO, waaronder haar nieuwe *Financial Stability Engagement Group*.

Hervorming versterkt rol van Europese toezichthouders

Recente Europese regelgeving heeft wijzigingen aangebracht in de werking van ESMA, EIOPA en EBA, de drie Europese toezichthoudende autoriteiten⁸⁸. Hun rol in de aansturing van het financieel toezicht wordt versterkt.

De wijzigingen bouwen voort op het bestaande, gedecentraliseerde model van financieel toezicht in de Europese Unie⁸⁹. In dit model staan de nationale toezichthouders in voor het dagdagelijks toezicht op de financiële sector in hun land. De ESA's zorgen voor de convergentie van het toezicht op de toepassing en de naleving van de Europese regelgeving. Samen vormen ze het Europese toezichtstelsel.

De hervorming versterkt in de eerste plaats de toezichtsconvergentie-instrumenten van de ESA's zoals *peer reviews*. Die toetsen de kwaliteit en volledigheid van het nationaal toezicht af.

Op grond van hun gewijzigde mandaat stelden ESMA en EIOPA in 2020 voor de eerste keer strategische toezichtsprioriteiten van de EU vast. Ze hielden daarbij rekening met de actuele marktontwikkelingen en -tendensen en met de voornaamste grensoverschrijdende risico's. De nationale toezichthouders moeten deze prioriteiten in hun eigen werkprogramma's integreren.

ESMA koos het onderzoek van de kosten en het rendement bij retailbeleggingsproducten en de kwaliteit van data als strategische toezichtsprioriteiten van de EU voor 2021. EIOPA identificeerde producttoezicht en -governance als prioriteit voor de nationale toezichthouders.

88 Zie jaarverslag 2019, p. 154.

89 Met als uitzondering hierop het Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme voor het banktoezicht in de eurozone en welbepaalde domeinen zoals ratingbureaus waar ESMA directe toezichtsbevoegdheden heeft.

ESMA doet aanbevelingen voor een verbetering van het financieel toezicht in Duitsland

De Europese autoriteit ESMA heeft in 2020 een peerreviewverslag uitgebracht naar aanleiding van het Wirecard-incident. Het verslag bevatte voorstellen voor een versterking van het financieel toezicht in Duitsland.

De in Duitsland beursgenoteerde onderneming Wirecard kwam tijdens het verslagjaar in opspraak door een vermoeden van fraude. Mede op vraag van de Europese Commissie, beoordeelde ESMA de respons van de toezichthouders ten aanzien van de gebeurtenissen die hebben geleid tot de val van Wirecard. Het verslag bracht tekortkomingen aan het licht inzake de effectiviteit van het toezicht en inzake de naleving van de door ESMA vastgestelde richtsnoeren betreffende de handhaving van financiële verslaggeving. Het onderzoeksverslag formuleerde in het bijzonder een aantal aanbevelingen tot verbetering van het toezicht in Duitsland op de door beursgenoteerde ondernemingen te verstrekken financiële informatie.

Het onderzoek was in handen van een *Peer Review Committee* dat werd voorgezeten door een personeelslid van ESMA en bestond uit deskundigen van de nationale bevoegde autoriteiten en van ESMA. De *peer review* over het Wirecard-incident verliep voor het eerst volgens een vernieuwde methode en volgens een versnelde procedure. Het betrof de eerste *peer review* die op slechts één jurisdictie en één marktdeelnemer was toegespitst.

Europees plan moet het economisch herstel na de COVID-19-crisis vergemakkelijken

Op 24 juli 2020 publiceerde de Europese Commissie een reeks voorstellen die gerichte wijzigingen aanbrengen in de MiFID II-richtlijn⁹⁰, de Prospectusverordening⁹¹ en de effectiseringsregels⁹². Die voorstellen, die in het herstellepakket voor de kapitaalmarkten kaderen, streven ernaar het economisch herstel na de COVID-19-pandemie te vergemakkelijken.

De voorgestelde wijzigingen in de MiFID II-richtlijn strekken er vooral toe bepaalde informatievereisten te vereenvoudigen. Zo gaat de voorkeur onder meer uit naar informatieverstrekking langs elektronische weg in plaats van op papier. Ook worden obligaties met een *make-whole clause* en financiële instrumenten die uitsluitend bestemd zijn voor in aanmerking komende tegenpartijen, uit het toepassingsgebied van de productgovernanceregels uitgesloten. Verder wordt ingespeeld op de behoeften van de grondstoffenderivatenmarkt.

De belangrijkste voorgestelde wijziging in de prospectusverordening betreft de invoering van een EU-herstelprospectus. Ondernemingen die al bekend zijn op de markten, zouden dat herstelprospectus kunnen gebruiken bij openbare aanbiedingen van aandelen of obligaties. Dit nieuwe type prospectus zou ondernemingen moeten helpen om sneller voor uitgiften te opteren en zo in hun financieringsbehoeften te voorzien.

90 *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2014/65/EU as regards information requirements, product governance and position limits to help the recovery from the COVID-19 pandemic.*

91 *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2017/1129 as regards the EU Recovery prospectus and targeted adjustments for financial intermediaries to help the recovery from the COVID-19 pandemic.*

92 *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2017/2402 laying down a general framework for securitisation and creating a specific framework for simple, transparent and standardised securitisation to help the recovery from the COVID-19 pandemic en Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) No 575/2013 as regards adjustments to the securitisation framework to support the economic recovery in response to the COVID-19 pandemic.*

Digitale transitie van de financiële sector

In het kader van het op 24 september 2020 gepubliceerde digitaal financieringspakket heeft de Europese Commissie onder meer de volgende ontwerpdocumenten voorgesteld:

- een voorstel voor een verordening betreffende cryptoactiva, getiteld *Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937*⁹³ (hierna “MiCA”), en
- een voorstel voor een verordening betreffende digitale operationele veerkracht⁹⁴, getiteld *Regulation of the European Parliament and of the Council on digital operational resilience* (hierna “DORA”), en een voorstel voor een richtlijn tot wijziging van verschillende bestaande richtlijnen⁹⁵ om daarin een explicietere wettelijke grondslag voor digitale operationele veerkracht op te nemen en naar DORA⁹⁶ te verwijzen.

MiCA strekt ertoe de openbare aanbiedingen (of de aanvragen om toelating tot de verhandeling op een handelsplatform voor cryptoactiva) van bepaalde soorten cryptoactiva, namelijk (i) de andere cryptoactiva dan de *asset-referenced tokens* of de *e-money tokens*, (ii) de *asset-referenced tokens* en (iii) de *e-money-tokens*, in de zin van MiCA, en de aanbieding van cryptoactivadiensten te reglementeren. Ook bevat MiCA regels voor de emittenten van *asset-referenced tokens* of van *e-money tokens*, en voor het toezicht door EBA op de *asset-referenced tokens* en de *e-money tokens* die geacht worden van enig belang te zijn. Het is belangrijk te onderstrepen dat MiCA niet van toepassing is op financiële instrumenten, deposito’s, gestructureerde deposito’s of elektro-nisch geld, waarvoor een eigen kader blijft gelden.

DORA definieert uniforme vereisten inzake beveiliging van netwerk- en informatiesystemen voor een aantal entiteiten⁹⁷, zoals beleggingsondernemingen, beheervenootschappen van ICB’s en verzekeringstussenpersonen. Bedoeling is tot een hoog gemeenschappelijk niveau van digitale operationele veerkracht te komen. Deze vereisten strekken er dus toe de impact van incidenten rond informatie- en communicatietechnologieën te voorkomen en de gevolgen ervan te beperken. DORA bevat ook een toezichtskader voor ondernemingen die digitale en datadiensten (*digital and data services*), zoals *cloud computing*, aanbieden aan entiteiten die binnen haar toepassingsgebied vallen.

93 *Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the protection of persons who report breaches of Union law.*

94 Krachtens artikel 3(1) DORA, “‘digital operational resilience’ means the ability of a financial entity to build, assure and review its operational integrity from a technological perspective by ensuring, either directly or indirectly, through the use of services of ICT third-party providers, the full range of ICT-related capabilities needed to address the security of the network and information systems which a financial entity makes use of, and which support the continued provision of financial services and their quality”. In dit kader betekent “network and information system”: “network and information system as defined in point (1) of Article 4 of Directive (EU) No 2016/1148” (article 3(2) DORA) en “security of network and information systems” betekent: “security of network and information systems as defined in point (2) of Article 4 of Directive (EU) No 2016/1148” (article 3(3) DORA).

95 Namelijk de volgende richtlijnen: *Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council of 17 May 2006 on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts*, *Directive 2009/65/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS)*, *Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II)*, *Directive 2011/61/EU of the European Parliament and of the Council of 8 June 2011 on Alternative Investment Fund Managers*, *Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms*, *MiFID II, Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on payment services in the internal market*, *Directive (EU) 2016/2341 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2016 on the activities and supervision of institutions for occupational retirement provision (IORPs)*.

96 *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directives 2006/43/EC, 2009/65/EC, 2009/138/EC, 2011/61/EU, EU/2013/36, 2014/65/EU, (EU) 2015/2366 and EU/2016/2341.*

97 Artikel 2(1) DORA.

WETGEVING EN REGELGEVING

De FSMA is nauw betrokken bij het omzetten van nieuwe wetgeving en het opstellen van nieuwe regels voor de financiële sector. In dit hoofdstuk staat een overzicht van de belangrijkste nieuwe ontwikkelingen in 2020.

Koninklijk besluit over bepaalde maatregelen in verband met de COVID-19-pandemie	162
Strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme	163

Koninklijk besluit over bepaalde maatregelen in verband met de COVID-19-pandemie

De gezondheids crisis als gevolg van de COVID-19-pandemie heeft ook een zware impact op de economie en de financiële markten. Om die impact te beperken, nam de federale regering tal van maatregelen.

Een van die maatregelen was de verlenging van bepaalde termijnen die in financiële wetgevingen zijn vastgesteld, en die ondernemingen en personen met activiteiten in de financiële sector moeten naleven. Deze specifieke maatregel komt aan bod in een koninklijk besluit van 8 juni 2020⁹⁸.

Dat koninklijk besluit handelt over de termijnen in verband met de vereisten inzake beroepskennis, waaronder het slagen voor examens en het volgen van permanente opleidingen.

De maatregel speelt in op de problemen van de sector om examens of opleidingen te organiseren tijdens de lockdown naar aanleiding van de COVID-19-pandemie en binnen een bepaalde termijn na het afblazen daarvan.

Aangezien het gaat om dwingende termijnen waaraan sancties zijn gekoppeld, was het behoud ervan tijdens die lockdown nadelig voor die ondernemingen of personen voor wie die termijnen gelden.

Wat de examens betreft, is de termijn met vier maanden verlengd voor de personen in contact met het publiek bij verzekerings- of herverzekeringstussenpersonen of bij verzekerings- of herverzekeringsondernemingen. Artikel 13 van het koninklijk besluit van 18 juni 2019⁹⁹ eist immers dat die personen die geen houder zijn van bepaalde diploma's, hun theoretische kennis bewijzen door binnen een jaar na hun aanstelling voor een examen te slagen. Gebeurt dat niet, dan kan de betrokken persoon, zonder dat de FSMA ook maar enige beoordelingsbevoegdheid bezit, niet langer als persoon in contact met het publiek worden beschouwd.

De maatregel om de termijn te verlengen, gold voor iedere persoon in contact met het publiek in opleiding voor wie de lockdown volledig of gedeeltelijk binnen die termijn van één jaar viel. Het ging dus om de personen die op 18 maart 2020 minder dan een jaar als persoon in contact met het publiek waren aangewezen, en om de personen die tussen 18 maart 2020 en 30 juni 2020 in die hoedanigheid waren aangewezen.

98 Koninklijk besluit van 8 juni 2020 houdende bijzondere maatregelen tot verlenging van bepaalde reglementaire termijnen in verband met de voor de complianceofficers en de tussenpersonen uit de financiële en de verzekeringssector geldende vereisten inzake beroepskennis, met het oog op de bestrijding van de gevolgen van de COVID-19-epidemie.

99 Koninklijk besluit van 18 juni 2019 tot uitvoering van de artikelen 5, 19° /1, 264, 266, 268 en 273 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

Wat de verplichting tot bijscholing van de beroepskennis betreft, kent artikel 2 van het koninklijk besluit van 8 juni 2020 een bijkomende termijn van vier maanden toe aan de personen van wie de bijscholingsperiode eind 2020 verstreek.

Verskillende personen voor wie verplichtingen inzake beroepskennis gelden, moeten hun beroepskennis via permanente opleidingen (ook ‘bijscholingen’ genoemd) actualiseren onder het toezicht van de FSMA. Deze bijscholingsverplichting geldt niet alleen voor financiële tussenpersonen, voor bepaalde van hun leiders, voor hun verantwoordelijken voor de distributie of voor de personen in contact met het publiek, maar ook voor de complianceofficers die bij financiële instellingen of verzekeringsondernemingen zijn aangesteld en door de FSMA zijn erkend. De bijscholingsperiodes hebben, naargelang het geval, een duur van één tot drie jaar.

Op de niet-naleving van de bijscholingsverplichtingen staan sancties. Zo kan een inbreuk op de bijscholingsverplichtingen aanleiding geven tot de beslissing om de inschrijving van de betrokken tussenpersoon en de vergunning van de erkende complianceofficers te schrappen.

Er moest rekening gehouden worden met de mogelijke problemen die deze personen mogelijk zouden ondervinden om permanente opleidingen te volgen tijdens de lockdown naar aanleiding van de COVID-19-pandemie en binnen een bepaalde termijn na het afblazen daarvan. Daarom leek het aangewezen deze personen de mogelijkheid te bieden hun bijscholingsverplichtingen voor de periode die eind 2020 verstreek, uitzonderlijk in de tijd te spreiden. De verlenging van die specifieke periode heeft echter geen impact op de bijscholingsverplichtingen van die personen tijdens de onmiddellijk daaropvolgende bijscholingsperiode. Voor die bijscholingsperiode gelden de gebruikelijke regels.

Strijd tegen witwassen van geld en financiering van terrorisme

De wet van 20 juli 2020¹⁰⁰ zorgt voor de omzetting in Belgisch recht van de vijfde Europese Richtlijn¹⁰¹ inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering. Deze wet wijzigt de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten. De omzetting van de Europese richtlijn leidt evenwel niet tot een fundamentele wijziging van de Belgische wetgeving op dit gebied. Wel voert de wet nieuwe bepalingen in die het Belgische preventiesysteem versterken. Hieronder worden de voornaamste veranderingen voor de FSMA overlopen.

100 Wet van 20 juli 2020 houdende diverse bepalingen tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten.

101 Richtlijn (EU) 2018/843 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2015/849 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, en tot wijziging van de Richtlijnen 2009/138/EG en 2013/36/EU.

Een van de voornaamste wijzigingen in de Belgische wetgeving is dat nieuwe entiteiten onder het toepassingsgebied van de wet van 18 september 2017 worden gebracht. Door deze uitbreiding is de wet voortaan ook van toepassing op aanbieders van bewaarportemonnees en aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta die gevestigd zijn op Belgisch grondgebied. Door deze aanbieders op te nemen in het toepassingsgebied, pakt de wetgever het probleem aan van de anonimiteit van transacties in virtuele valuta. Die anonimiteit werkt immers misbruik voor criminele doeleinden in de hand. Dit is een ingrijpende verandering voor de FSMA die bevoegd is om deze dienstverleners in te schrijven in een register en erop toe te zien dat zij de antiwitwasregels naleven. De wet schrijft voor dat de inschrijvingsvoorwaarden in een koninklijk besluit moeten worden vastgelegd. Zo zullen de dienstverleners blij moeten geven van de vereiste professionele betrouwbaarheid en passende deskundigheid voor de uitoefening van hun activiteiten. De FSMA zal ook moeten nagaan of in hun aandeelhouderskring personen aanwezig zijn met de vereiste kwaliteiten om een gezonde en voorzichtige bedrijfsvoering van de vennootschap te waarborgen.

Daarnaast strekt de wet van 20 juli 2020 ertoe bepaalde waakzaamheidsmaatregelen aan te scherpen en te harmoniseren, in het bijzonder de maatregelen voor transacties waarbij derde landen met een hoog risico betrokken zijn. De wet van 18 september 2017 schreef weliswaar al verhoogde waakzaamheid voor bij dergelijke transacties, maar die maatregelen zijn nu nog strenger en strikter geworden.

De wet van 20 juli 2020 stelt ook een lijst op van prominente Belgische publieke functies. Die lijst moet de definitie van 'politiek prominente persoon' verduidelijken. Zo wordt het eenvoudiger om te bepalen wie moet worden beschouwd als politiek prominente persoon. Voor die politiek prominente personen moeten de onderworpen entiteiten dan maatregelen treffen voor verhoogde waakzaamheid.

Tot slot voert de wet van 20 juli 2020 verdergaande regels in voor de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de bevoegde autoriteiten, zowel op nationaal als op internationaal niveau. Die nieuwe regels hebben tot doel de samenwerking te vergemakkelijken en belemmering ervan te voorkomen, meer bepaald wanneer informatie wordt uitgewisseld of wanneer om bijstand wordt verzocht. Op nationaal niveau organiseren de nieuwe regels de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de bevoegde autoriteiten voor witwassen van geld en terrorismefinanciering (waaronder de FSMA), de prudentiële toezichthouders, de FSMA in haar hoedanigheid van toezichthouder op de financiële markten en de Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI).

De regels voor de bestrijding van witwassen van geld en financiering van terrorisme zullen allicht nog worden verscherpt. Op 7 mei 2020 heeft de Europese Commissie immers een ambitieus actieplan gepubliceerd voor een verdere uitbreiding van het Europese instrumentarium om de strijd op te drijven tegen witwassen en terrorismefinanciering. Dit actieplan houdt onder meer in dat de Europese Commissie in de loop van 2021 een beter geharmoniseerd geheel van regels zal voorstellen.

DE ORGANISATIE VAN DE FSMA

Structuur en organen van de FSMA	168
Directiecomité	168
Organogram van de departementen en diensten	169
Raad van toezicht	170
De interne-auditfunctie bij de FSMA	172
Bedrijfsrevisor	173
Sanctiecommissie	174
Organisatie in de praktijk	177
Personeelsbeheer	177
Sociaal overleg	180
Ontwikkelingen op informaticagebied	181
Duurzaamheid	182

Structuur en organen van de FSMA

Directiecomité

Jean-Paul **Servais**,
voorzitter

Annemie **Rombouts**,
ondervoorzitter

Gregory **Demal**,
lid van het directiecomité

Henk **Becquaert**,
lid van het directiecomité

Organogram van de departementen en diensten

(situatie op 31 december 2020)

Raad van toezicht

Samenstelling

Jean Eylenbosch

Roland Gillet

Deborah Janssens

Pierre Nicaise

Frédéric Rouvez

Kristien Smedts

Reinhard Steennot

David Szafran

Dirk Van Gerven

Jan Verhoeye

Verslag over de uitoefening door de raad van toezicht van zijn wettelijke opdrachten

Algemeen toezicht op de FSMA

De raad van toezicht staat in voor het algemeen toezicht op de werking van de FSMA.

In de loop van 2020 hebben de leden van de raad van toezicht acht keer vergaderd en twee keer gebruik gemaakt van de schriftelijke besluitvormingsprocedure. Tijdens de coronacrisis heeft de raad hoofdzakelijk digitaal vergaderd. De leden verwelkomen dat de IT-omgeving van de FSMA de raad in staat stelde om zijn opdrachten ten volle te kunnen blijven uitoefenen.

Coronacrisis

Tijdens dit jaar heeft de raad van toezicht in het bijzonder de organisatie van de FSMA en haar werkzaamheden tijdens de coronacrisis opgevolgd.

Zo kregen de leden van de raad van toezicht tijdens elk van hun vergaderingen toelichting vanwege het directiecomité over de werkorganisatie van de FSMA die zich continu diende aan te passen aan de overheidsmaatregelen om de pandemie te bestrijden. De leden konden vaststellen dat de FSMA zich steeds onmiddellijk heeft aangepast aan de opgelegde overheidsmaatregelen en de impact ervan op de controle-activiteiten en de andere taken van de FSMA op professionele wijze heeft opgevangen. Zoals de voorzitter van het directiecomité in zijn woord vooraf toelicht, kon de FSMA dankzij een performante IT-ondersteuning en de flexibiliteit van zijn medewerkers onverminderd blijven bijdragen tot de bescherming van de beleggers en de goede werking van de financiële markten die zij controleert. De raad van toezicht wenst de medewerkers van de FSMA uitdrukkelijk te bedanken voor hun inzet en professionalisme in deze moeilijke omstandigheden.

De raad van toezicht werd tevens op de hoogte gehouden van de door de FSMA getroffen maatregelen tijdens de marktturbulenties in de initiële fase van de coronacrisis, zoals het tijdelijk verbod op shortsellingposities. Het directiecomité lichtte de leden ook geregeld in over de opvolging door de FSMA van de ontwikkelingen in de relevante sectoren onder toezicht van de FSMA. De leden verwelkomen in het bijzonder de nauwgezette monitoring door de FSMA van de evolutie van de situatie van de beleggingsfondsen en de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening. De leden kregen ook toelichting over de actie die de FSMA ondernam om ervoor te zorgen dat de beheerders van fondsen de nodige maatregelen troffen om de mogelijkheid te hebben om gebruik te kunnen maken, wanneer nodig, van liquiditeitsbeheerinstrumenten (mogelijkheid die tijdens de marktturbulenties niet diende te worden aangewend). Deze pro-actieve houding van de FSMA zorgt ervoor dat de Belgische fondsensector bij de voorlopers is om in te spelen op de Europese en internationale aanbevelingen inzake liquiditeitsbeheer bij fondsen.

De raad van toezicht kreeg ook periodiek kennis van de door de diensten van de FSMA ontwikkelde dashboards met nuttige kwantitatieve gegevens over de voor de FSMA relevante financieel-economische indicatoren gelinkt aan de coronacrisis.

Andere behandelde thema's

De raad volgde de initiatieven van de FSMA inzake financiële educatie van nabij op, en verwelkomt in het bijzonder de succesvolle opening van het Wikifin Lab dat een mijlpaal in het tienjarig bestaan van de FSMA vormt. Gelet op de reeds opgetekende belangstelling bij de doelgroep van jongeren zijn de leden ervan overtuigd dat dit centrum zijn doelstellingen zal bereiken en een internationale referentie kan worden.

Zoals in vorige jaren verstrekten de diensten van de FSMA een overzicht van de impact van nieuwe technologieën op de financiële sector en op de toezichtsmethodes van de FSMA. De leden bespraken ook de ervaring met het klokkenluidersmeldpunt van de FSMA en de preventieve acties van de FSMA inzake beleggings- en kredietfraude. Ze kregen ook een uiteenzetting over het sanctiebeleid van de FSMA en konden vaststellen dat de minnelijke schikking tot een belangrijk ontradend instrument is uitgegroeid.

Op grond van zijn wettelijke opdracht vervat in artikel 49, § 3, van de wet van 2 augustus 2002 heeft de raad van toezicht het directiecomité ook geadviseerd over het ontwerp van reglement betreffende de bewaring van verzekeringsdocumenten.

De leden wisselden voorts van gedachten over andere actuele thema's zoals de voorbereidingen op de brexit en de initiatieven op Belgisch en Europees vlak inzake duurzame financiering. De leden namen met genoeg kennis van de vooraanstaande rol die de FSMA en haar voorzitter spelen in menige internationale organisatie, hetgeen tot de internationale uitstraling van België bijdraagt.

Werking van de FSMA

De leden wisselden geregeld van gedachten over onderwerpen die betrekking hebben op de organisatie en het personeelsbeleid van de FSMA. De leden hebben met name aandacht besteed aan de *governance* en het budget voor IT en aan de behandeling van consumentenvragen.

In het kader van zijn wettelijke opdrachten keurde de raad op 10 december 2020 de begroting van de FSMA voor 2021 goed en beraadslaagde hij over het globaal actieplan van de FSMA voor 2021. De raad heeft de jaarrekening voor het jaar 2019 goedgekeurd op 27 april 2020 en de jaarrekening voor 2020 op 22 april 2021.

De raad van toezicht keurde onderhavig verslag, wat de bevoegdheden van de raad van toezicht betreft, op 22 april 2021 goed.

Verslag over de uitoefening door het auditcomité van zijn wettelijke opdrachten

Het auditcomité kwam in 2020 negen keer bijeen. Een belangrijk deel van de vergaderingen was sinds de uitbraak van de coronapandemie gewijd aan de impact van de pandemie op de FSMA. De leden hebben zich vergewist dat de FSMA de passende maatregelen nam om de continuïteit van de uitoefening van de opdrachten van de FSMA te waarborgen. De leden kregen van het directiecomité volledige informatie over de gewijzigde werkorganisatie van de FSMA en over de wijze waarop het toezicht van de FSMA op de markten en de marktdeelnemers in deze context plaatsvond.

Het auditcomité kreeg tevens toelichting over de laatste voorbereidingen voor de afwerking en de opening van het Wikifin Lab.

Met toepassing van artikel 48, § 1ter, eerste lid, 3°, van de wet van 2 augustus 2002 heeft het auditcomité voorts een aantal interne-auditverslagen behandeld, waaronder een auditverslag over de procedures gevolgd bij aankopen via openbare aanbestedingen. Het auditcomité heeft ook de opvolging van de aanbevelingen uit eerdere auditverslagen besproken.

Tijdens zijn vergaderingen heeft het auditcomité, op voorstel van het directiecomité, het jaarverslag 2020, de rekeningen voor 2020 en de begroting voor 2021 onderzocht en de raad van toezicht geadviseerd deze goed te keuren.

Het auditcomité stemde ook in met de wisseling van interne auditor binnen de FSMA.

De interne-auditfunctie bij de FSMA

Interne audit is een onafhankelijke en objectieve activiteit die een organisatie zekerheid verstrekt over de mate waarin zij haar werking beheerst, haar advies verleent om haar werking te verbe-

teren en bijdraagt tot het creëren van meerwaarde. Interne audit helpt de organisatie om haar doelstellingen te bereiken via een systematische en gedisciplineerde evaluatie van de processen voor risicobeheer, beheer en bestuur, en door voorstellen te formuleren om hun effectiviteit te verbeteren. In november 2020 werd een nieuwe verantwoordelijke voor de interne audit aangesteld.

Het auditcomité van de FSMA houdt onder meer toezicht op de werkzaamheden van de interne-auditdienst. Het is samengesteld uit vier leden van de raad van toezicht.

De verantwoordelijke voor de interne audit legt alle auditverslagen voor bespreking en behandeling voor aan het directiecomité. Vervolgens worden ze ter goedkeuring overgemaakt en toegelicht aan het auditcomité, samen met de maatregelen die door het directiecomité zijn genomen om de auditaanbevelingen op te volgen.

In de loop van 2020 heeft de interne-auditdienst twee hoofdopdrachten volbracht. Een derde opdracht bevond zich eind 2020 in de afrondingsfase. In het laatste kwartaal van 2020 werd aan de dienst ook een ad-hocopdracht toevertrouwd.

Naast deze opdrachten, werkt de interne-auditdienst actief mee aan een meerjarig transversaal project voor de realisatie en controle van een uitvoerige *matrix mapping* van de strategieën en beleidslijnen voor het toezicht op de reglementeringen waarvoor de FSMA bevoegd is. Om die opdracht uit te voeren, kreeg de dienst bijkomende middelen toegewezen (1 VTE) via interne detachering.

Door de coronacrisis zag de interne-auditdienst zich genoodzaakt om de initiële auditplanning enigszins aan te passen. Zo werden de activiteiten vooral toegespitst op de uitvoering van het transversaal project en op het verstrekken van advies en ondersteuning voor de interne organisatie bij de FSMA in de context van de coronacrisis.

Naast deze verschillende opdrachten heeft de interne-auditdienst, zoals gebruikelijk, de follow-up aangevat van zijn audits. Daarbij wordt nagegaan of de maatregelen voor het opvolgen van zijn aanbevelingen zijn uitgevoerd.

Tot slot heeft het auditcomité de halfjaarlijkse activiteitenverslagen van de interne-auditdienst over het jaar 2019 en 2020 onderzocht en de activiteitenplanning van de dienst voor het jaar 2021 goedgekeurd.

Bedrijfsrevisor

Volgens artikel 57, tweede lid van de wet van 2 augustus 2002, wordt de controle op de rekeningen van de FSMA uitgeoefend door een of meer bedrijfsrevisoren. Zij worden door de raad van toezicht benoemd voor een hernieuwbare termijn van drie jaar, op voorwaarde dat zij niet zijn ingeschreven op de lijst van de door de FSMA erkende revisoren en dat zij geen functie uitoefenen bij een onderneming die aan haar toezicht is onderworpen. De revisoren controleren en certificeren elk gegeven waarvan sprake in de reglementering over de dekking van de werkingskosten van de FSMA zoals bedoeld in artikel 56 van voornoemde wet. BDO, vertegenwoordigd door de heer Alexandre Streel, werd door de raad van toezicht benoemd tot bedrijfsrevisor.

Sanctiecommissie

Samenstelling

De samenstelling van de sanctiecommissie is als volgt:

Michel Rozie, voorzitter
Ere-eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is in het Hof van Cassatie of in het hof van beroep te Brussel

Martine Castin
Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening

Sofie Cools
Lid van de sanctiecommissie

Erwin Francis
Raadsheer in het Hof van Cassatie, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

Guy Keutgen
Lid van de sanctiecommissie

Jean-Philippe Lebeau
Voorzitter van de rechtbank van koophandel van Henegouwen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is in het Hof van Cassatie of in het hof van beroep te Brussel

Christine Matray
Eraadsheer in het Hof van Cassatie, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

Pierre Nicaise
Lid van de sanctiecommissie

Philippe Quertainmont
Eeraadsheer in de Raad van State, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van de Raad van State

Reinhard Steennot
Lid van de sanctiecommissie

Kristof Stouthuysen
Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening

Marnix Van Damme
Kamervoorzitter in de Raad van State, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van de Raad van State

Beslissingen van de sanctiecommissie

Administratieve sanctie wegens de niet-naleving van de rapporteringsverplichtingen als kleinschalige beheerder van AICB's - Nominatieve bekendmaking

In 2020 heeft de sanctiecommissie een inbreuk vastgesteld op de regelgeving voor de beheerders van AICB's en een boete opgelegd. Tegen de beslissing van de sanctiecommissie van 2 juli 2020 werd beroep ingesteld, en het Marktenhof heeft op 23 december 2020 het beroep ongegrond verklaard.

De sanctiecommissie stelde vast dat twee kleinschalige beheerders van AICB's, in casu risicokapitaalfondsen, hun rapporteringsplicht in de zin van artikel 107, § 2, eerste lid en artikel 107, § 2, tweede lid, 1° van de wet van 19 april 2014 voor een aantal boekjaren niet hadden nageleefd. Voor deze inbreuk op artikel 107, § 2, eerste lid en artikel 107, § 2, tweede lid, 1°, van de wet van 19 april 2014 heeft de sanctiecommissie elk van de beheerders een geldboete van 10.000 euro opgelegd. De sanctiecommissie oordeelde dat de doelstellingen van de rapporteringsverplichtingen voor kleinschalige beheerders van alternatieve fondsen zouden in gevaar komen, indien herhaalde inbreuken hierop ongestraft zouden blijven. Het niet meedelen aan de FSMA door een kleinschalige beheerder van AICB's van alle nodige gegevens opdat zijn inschrijvingsdossier permanent bijgewerkt is en het herhaaldelijk niet rapporteren aan de FSMA van de informatie over de voornaamste instrumenten waarin de beheerder handelt en over de voornaamste risicoposities en belangrijkste concentraties van de AICB's die hij beheert, ondermijnt een doeltreffend toezicht op systeemrisico's. Het is immers zo dat de werkzaamheden van kleinschalige beheerders van AICB's, hoewel hun beheerde activa beperkter zijn, geaggregeerd gevolgen kunnen hebben voor de financiële stabiliteit en systeemrisico's kunnen veroorzaken. Het is daarom dat de Europese (en Belgische) wetgever het noodzakelijk heeft geacht om deze kleinschalige beheerders, hoewel voor hen geen volledige vergunningsplicht geldt, wel te verplichten om informatie te rapporteren over de voornaamste instrumenten waarin zij handelen en over de voornaamste risicoposities en belangrijkste concentraties van de AICB's die zij beheren.

De sanctiecommissie heeft in deze beslissing gebruik gemaakt van richtsnoeren van ESMA als precisering van een aantal kernbegrippen uit de regelgeving met betrekking tot AICB's.

De sanctiecommissie verwierp in dit dossier het verzoek van de partijen om een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie te stellen. Op grond van artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie kunnen enkel gerechtelijke instanties een prejudiciële vraag richten aan het Hof van Justitie. Het staat evenwel vast dat de sanctiecommissie geen rechterlijke uitspraken doet. Het feit dat een administratieve overheid sancties treft, verleent haar geen hoedanigheid van administratieve jurisdictie. De sanctiecommissie, orgaan van de FSMA belast met het opleggen van administratieve geldboetes, is een administratieve autoriteit en geen administratieve jurisdictie.

De beslissing van de sanctiecommissie werd nominatief bekendgemaakt op de website van de FSMA, maar zal om met de proportionaliteit rekening te houden na twee jaar worden geanonimiseerd.

Inbreuken op de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme - nominatieve bekendmaking en geldboete

Op 23 juli 2020 heeft de sanctiecommissie een sanctiebeslissing genomen tegen een wisselkantoor op grond van verschillende inbreuken op de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Tegen die beslissing van de sanctiecommissie is beroep ingesteld bij het Marktenhof. Dat beroep was nog hangende op het moment van de opstelling van dit jaarverslag. De beslissing van de sanctiecommissie van 23 juli is nominatief bekendgemaakt op de website van de FSMA, met vermelding van het beroep bij het Marktenhof, overeenkomstig artikel 72, § 3, zevende lid, van de wet van 2 augustus 2002.

Administratieve sanctie wegens een inbreuk op het verbod op marktmanipulatie - Nominatieve bekendmaking

In 2020 heeft de sanctiecommissie een inbreuk vastgesteld op het verbod op marktmanipulatie en een boete opgelegd. Tegen deze beslissing van 6 oktober 2020 werd beroep ingesteld bij het Marktenhof. Deze beslissing werd op de website van de FSMA op nominatieve wijze bekendgemaakt met vermelding van de omstandigheid dat beroep werd ingesteld.

Administratieve sanctie wegens niet-naleving van de voorschriften inzake openbaarmaking van voorwetenschap - Anonieme bekendmaking

In een beslissing van 13 november 2020 heeft de sanctiecommissie een inbreuk vastgesteld op de voorschriften inzake openbaarmaking van voorwetenschap.

De sanctiecommissie stelde vast dat een uitgevende instelling haar verplichting niet had nageleefd om voorwetenschap die rechtstreeks op haar betrekking heeft, zo snel mogelijk openbaar te maken. Voor deze inbreuk op artikel 17.1 van de Verordening Marktmissbruik¹⁰² heeft de sanctiecommissie de uitgevende instelling een geldboete van 50.000 euro opgelegd.

¹⁰² Verordening (EU) nr. 596/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende marktmissbruik (Verordening marktmissbruik) en houdende intrekking van Richtlijn 2003/6/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijnen 2003/124, 2003/125/EG en 2004/72/EG van de Commissie.

Op grond van de elementen van het dossier kwam de sanctiecommissie tot het besluit dat de uitgevende instelling ten onrechte 11 kalenderdagen had gewacht met openbaar te maken dat voor een materieel kandidaat-product een tweede klinische studie moest worden uitgevoerd, een klassieke commercialiseringsvergunning niet kon worden verstrekt en een aanvraag tot voorwaardelijke commercialiseringsvergunning was voorgelegd aan de autoriteit die toeziet op het commercialiseringsproces. Deze informatie was wel degelijk voldoende concreet zonder het antwoord van de autoriteit met betrekking tot de voorwaardelijke commercialiseringsvergunning of bijzonderheden over de weigering van een klassieke commercialiseringsvergunning te moeten afwachten.

De beslissing van de sanctiecommissie werd anoniem bekendgemaakt op de website van de FSMA. Er werd geen beroep ingesteld tegen deze beslissing.

Organisatie in de praktijk

Personeelsbeheer

Welzijn

Zoals in de rest van het land beheerste de COVID-19-crisis de agenda in 2020. Van de ene op de andere dag ging het bijna voltallige personeel van de FSMA in voltijds telewerk, ook zij die voordien nog nooit hadden getelewerkt. Door de quasi gelijktijdige uitrol van onlinecommunicatie-tools, eerst *Skype for Business* en vervolgens *Teams*, verliep dit vlotter dan verwacht.

Het veralgemeend telewerk heeft dan ook de verwezenlijking van de geplande toezichtacties van de FSMA voor 2020 niet in het gedrang gebracht. Meer nog, er werden nieuwe initiatieven genomen inzake rapportering en verscheidene interne processen werden geoptimaliseerd, zoals de digitalisering van de (meeste) uitgaande brieven.

Een aantal medewerkers bleef in het FSMA-gebouw om ter plaatse eerst de continuïteit te verzekeren en daarna alle preventiemaatregelen te implementeren. In sommige functies waar telewerk niet mogelijk is (onderhoud van het gebouw, keuken, ...) viel het werkvolume sterk terug¹⁰³. De medewerkers toonden een grote bereidheid om andere taken op te nemen. Zo werd een techniker onthaalmedewerker en maakte een keukenmedewerker mondkapjes voor alle personeelsleden.

Op zeer regelmatige tijdstippen publiceerde de FSMA uitgebreide berichten aan het personeel met de meest recente inzichten over de verspreiding van het virus, alle in acht te nemen preventiemaatregelen en alle organisatorische aspecten om het nieuwe samenwerken op afstand zo vlot mogelijk te laten verlopen.

¹⁰³ De medewerkers die tijdelijk minder werk hadden, werden aangemoedigd om voldoende vakantie in te plannen.

De uitzonderlijke omstandigheden dwongen de FSMA om zeer wendbaar en flexibel te zijn. Tijdens de sluiting van de scholen of een opgelegde quarantaine, mochten personeelsleden met kinderen de opvang en studiebegeleiding van hun kinderen naar best vermogen combineren met telewerk. Er werd extra flexibiliteit ingevoerd in de werktijden, in de deeltijdse uurroosters en in de opname van (onbetaald) verlof. Aan ouders van wie het kind besmet was met het virus, werden vijf extra dagen sociaal verlof toegekend. Slechts een zeer beperkt aantal medewerkers vroeg ook corona-ouderschapsverlof aan. Medewerkers werden aangemoedigd om – ondanks de lockdown – vakantie op te nemen zodat de FSMA niet geconfronteerd zou worden met een opeenstapeling van vakantiesaldi op het einde van het jaar die de continuïteit van de activiteiten in het gedrang zou brengen. Het nemen van regelmatige en voldoende rustpauze is bovendien belangrijk voor het welzijn van de medewerkers.

De FSMA nam initiatieven inzake welzijn, zoals de publicatie van tips inzake ergonomie, telewerk en psychosociaal welzijn alsook de organisatie van enkele webinars over het versterken van veerkracht. Zodra de nationale lockdown voorbij was en het gebouw voorzien was van alle nodige en nuttige preventiemaatregelen, organiseerde de FSMA vanaf midden juli de mogelijkheid om opnieuw één en vervolgens twee dagen vanop kantoor te werken. Toen voltijds telewerk tijdens de tweede coronagolf midden oktober opnieuw verplicht werd, publiceerde de preventiedienst andermaal brochures met tips over voltijds telewerk en stressbeheersing.

Om haar personeel toe te laten zich thuis van een professionele werkomgeving te voorzien, verzagde de FSMA ook een telewerkvergoeding en een punctuele tussenkomst in bureaumateriaal. Ook de medewerkers die de logistieke continuïteit verzekerden in het gebouw, kregen een bescheiden vergoeding om extra kosten te dekken (bv. woon-werkverkeer met de wagen).

Tijdens de samenwerkingsgesprekken in de zomer werd gepolst naar de beleving van deze bijzondere periode door de personeelsleden. De evaluatie was globaal gezien erg positief, zowel wat de snelheid betrof waarmee de directie had ingegrepen, als de communicatie door de directie tijdens de crisis. Ook de flexibiliteit inzake werktijden, de snelle uitrol van de IT-instrumenten en de financiële tussenkomsten werden bijzonder geapprecieerd. De directie was op haar beurt bijzonder aangenaam verrast door de vlotte omschakeling naar (quasi) voltijds telewerk en de inspanningen die de medewerkers aan de dag legden om, ondanks de moeilijke omstandigheden, de voortgang in hun dossiers te behartigen.

Gelukkig werden de belangrijkste tradities in ere gehouden: de nieuwjaarsreceptie werd georganiseerd, zij het dan online. Met de hulp van de talentvolle keukenploeg werden verrassingsboxen vol lekkers samengesteld en bezorgd aan de medewerkers. Na de speech van de voorzitter namen alle medewerkers, in gemengde teams, deel aan een online teambuilding vol moeilijke raadsels en puzzels. Het evenement werd bijzonder goed onthaald door het personeel.

Personeelsbeheer

Het actieplan op het gebied van HR moest natuurlijk wel worden aangepast aan de realiteit van de COVID-19-crisis.

Alle HR-processen moesten in sneltempo worden gedigitaliseerd. Rekrutering verloopt sindsdien volledig digitaal. Medewerkers die met pensioen vertrokken kregen een digitaal afscheid. Opleidingen werden online georganiseerd en voor teambuildings werden alternatieven gezocht.

Ook de volledige personeelsadministratie werd gedigitaliseerd gezien HR nog met papieren personeelsdossiers werkte. Tijdens deze oefening werd ook gezocht naar andere optimalisaties en efficiëntiewinsten.

Verder werd volop ingezet op het actualiseren van belangrijke documenten en rapportering. Van de nood werd een deugd gemaakt. Het arbeidsreglement, dat aan recente wetgeving moest worden aangepast, onderging een volledige make-over. Ook de sociale documentatie en de regels loopbaanverloop werden aangepast aan recente wetswijzigingen of beleidsbeslissingen van het directiecomité. Daarnaast werd een HRM-verslag gemaakt dat alle personeelsgerelateerde activiteiten van de laatste vijf jaren beschrijft en ook de uitdagingen voor de toekomst schetst.

Personeelsbestand

In 2020 verwelkomde de FSMA 24 nieuwe medewerkers. Rekening houdend met de oppensioenstelling of uitdiensttreding van een aantal medewerkers, eindigt de personeelsteller op 31 december 2020 op 375 medewerkers.

Tabel 10: Het personeelsbestand

	31/12/2019	31/12/2020
Personeelsbestand volgens het register (in aantal)	365	375
Personeelsbestand volgens het register (in VTE)	343,79	353,54
Operationeel personeelsbestand (in VTE)	333,20	343,35
Maximaal personeelsbestand ¹⁰⁴ (in VTE)	399	399

Het aantal statutaire en contractuele personeelsleden van de vroegere Controledienst voor de Verzekeringen (CDV) bleef op 14 medewerkers. De gemiddelde leeftijd van deze groep van medewerkers is 53,5 jaar, waarvan de jongste medewerker 45 jaar is.

De gemiddelde leeftijd van de FSMA-medewerkers is licht gestegen en bedraagt 43 jaar.

In 2020 was er een licht overwicht aan vrouwelijke medewerkers, zowel bij de medewerkers met een universitaire als met een bacheloropleiding. Ook op het niveau van het management is er een mooie genderdiversiteit. Hoewel er bij de coördinatoren iets meer mannen zijn, zien we bij de (adjunct-)directeurs de omgekeerde verhouding.

Einde 2020 telde de FSMA 61 procent medewerkers met een universitaire opleiding en 27,5 procent met een bacheloropleiding.

De kwalificaties van de universitaire medewerkers zijn de volgende:

Tabel 11: De opleidingen van de universitaire medewerkers

Juridische opleiding	48,71 %	Economische opleiding	36,21 %
Wiskundige opleiding	3,02 %	Andere ¹⁰⁵	12,07 %

104 Zie koninklijk besluit van 17 mei 2012 over de werkingskosten van de FSMA zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 28 maart 2014.

105 Dit betreft voornamelijk medewerkers van de ondersteunende diensten en de dienst financiële educatie.

Tweeëndertig procent van de medewerkers heeft een vorm van deeltijds arbeidsregime. Tijdens de laatste jaren observeert de FSMA een lichte toename in het aantal deeltijdse regimes. Deze stijging is het sterkst bij het kaderpersoneel, ook bij de mannen. De 90%- en 95%-regimes blijven erg populair, zowel bij vrouwelijke als bij mannelijke medewerkers.

Taalkaders

Als publiekrechtelijke instelling is de FSMA onderworpen aan de wetgeving op het taalgebruik in bestuurszaken. Begin 2018 werden de koninklijk besluiten gepubliceerd die de geactualiseerde trappen van de hiërarchie en de taalkaders van de FSMA vastleggen¹⁰⁶. De taalverhoudingen werden vastgesteld op 43,85 procent Franstalige en 56,15 procent Nederlandstalige medewerkers binnen elke taaltrap. Eind 2020 telt de FSMA 56 procent Nederlandstalige en 44 procent Franstalige medewerkers.

Deontologie

Zowel de personeelsleden als de leden van het directiecomité van de FSMA dienen een deontologische code na te leven die is goedgekeurd door de raad van toezicht. Deze code legt in het bijzonder het verbod op om verrichtingen uit te voeren in financiële instrumenten van vennootschappen die onder permanent toezicht van de FSMA staan. Daarnaast is hij erop gericht alle belangenconflicten of mogelijke schijn van belangenconflicten te vermijden. Om die reden mogen de personeelsleden geen relatiegeschenken aanvaarden van een onderneming onder toezicht.

Tijdens het afgelopen jaar werden de gebruikelijke vragen van medewerkers behandeld in verband met financiële verrichtingen of de uitoefening van bijkomende functies die al dan niet in het verlengde liggen van de bevoegdheden van de FSMA. Het directiecomité heeft in dit verband het beleid van de voorgaande jaren verdergezet.

Indien een medewerker een arbeidsovereenkomst heeft ondertekend met een onderneming onder het toezicht van de FSMA dan wordt systematisch en ten preventieve titel de toegang tot de dossiers betreffende deze onderneming, met onmiddellijke ingang afgesloten.

Sociaal overleg

In 2020 beheerste de organisatie van de sociale verkiezingen een groot deel van het sociaal overleg. Initieel gepland in mei 2020 werden ze omwille van de COVID-19-crisis uitgesteld naar november 2020.

Door het uitstel van de sociale verkiezingen kregen de verkozen werknemersvertegenwoordigers nog enkele belangrijke taken toebedeeld in 2020, zoals de opvolging van alle preventiemaatregelen die werden genomen in het FSMA-gebouw. Zij brachten ook een bezoek ter plaatse, samen met de preventie-adviseur. Verder onderzochten ze grondig alle voorgestelde wijzigingen aan het arbeidsreglement. Dit overleg liet de FSMA toe om haar voorstellen te verfijnen. Ook de tekst van het nieuwe pensioenreglement werd in samenspraak met de vakbonden gefinaliseerd.

¹⁰⁶ Koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de taalkaders van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018 en koninklijk besluit van 9 januari 2018 tot vaststelling van de trappen van de hiërarchie van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25 januari 2018.

Waar de verkiezingen in 2016 nog op de klassieke wijze plaatsvonden met stemhokjes en papieren stembiljetten, wilde de FSMA in 2020 evolueren naar een elektronische stemming. Initieel pleitten de werknemersvertegenwoordigers voor een tussenvorm, waarbij de medewerkers nog steeds zouden komen stemmen in het stemlokaal, maar dan via de stemcomputer.

De COVID-19-crisis en het veralgemeend telewerk dat daaruit voortvloeide, bracht de digitalisering echter in een stroomversnelling. Nadat de verkiezingen eerste enkele maanden werden uitgesteld, vonden ze op maandag 23 november 2020 dan toch plaats.

Er waren 330 medewerkers stemgerechtigde medewerkers: 287 medewerkers konden elektronisch stemmen en 43 medewerkers konden per brief stemmen. Uiteindelijk hebben 270 medewerkers elektronisch gestemd. Van de 43 briefstemmers is er alsnog één persoon ter plaatse komen stemmen en zijn er 23 medewerkers die per brief hebben gestemd. In totaal hebben 294 op 330 medewerkers (89 procent) gestemd.

In het paritair comité 325 werden besprekingen opgestart met het oog op de invoering van een bemiddelingsprocedure, indien dit opportuun wordt geacht, zoals voorzien in artikel 6 van voormeld akkoord. Deze besprekingen worden verdergezet in 2021.

Ontwikkelingen op informaticagebied

2020 is het jaar van de lockdown door de coronacrisis, met alle implicaties van verplicht en langdurig telewerk als gevolg.

Zodra de eerste lockdown is ingegaan, heeft de FSMA *Skype for Business* opengesteld voor al haar medewerkers. Dit programma bevond zich op dat ogenblik in een testfase bij de IT-dienst. De FSMA heeft gezorgd voor de nodige ondersteuning van telewerk, en haar medewerkers het nodige materiaal bezorgd om comfortabeler op afstand te werken. In september werd *Skype for Business* vervangen door *Teams*, een programma dat meer mogelijkheden biedt, onder meer voor het contact met externen. De VPN-infrastructuur werd versterkt zodat alle medewerkers videogesprekken kunnen voeren zonder bandbreedteprobleem.

Voorts heeft de FSMA de nodige tools in gebruik genomen voor de digitalisering van processen die nog op papier verliepen, zoals *scanning*, elektronische handtekeningen en samenwerkingsplatformen. De digitalisering werd aangegrepen om die omgevingen en processen te herzien en zo nodig te vereenvoudigen. Ook de procedure voor het voorleggen van dossiers aan het directiecomité werd herschreven om ze volledig digitaal te laten verlopen, zonder fysieke tussenkomst van een medewerker ter plaatse in de FSMA-gebouwen.

Daarnaast werden de nodige instrumenten ingezet voor een professionelere communicatie, waarbij de mogelijkheid werd gecreëerd om voordrachten te filmen, webinars en *Teams*-meetings te organiseren voor grote groepen, enz.

De FSMA heeft haar veiligheidsmaatregelen verscherpt, onder meer met een nieuwe procedure om de veiligheid van haar leveranciers te analyseren en de machines binnen haar netwerk systematisch te scannen. Tevens werd een nieuw, beter beveiligd systeem voor gebruikersauthenticatie opgezet.

Op het vlak van de ontwikkeling van applicaties, heeft de FSMA de eerste productiefase opgestart van het FINPRO-project dat de nodige ondersteuning biedt voor het toezicht op de financiële producten.

De dienst heeft verder gewerkt aan de ontwikkeling van de Workbench waarmee ingezamelde gegevens kunnen worden gebruikt door verschillende FSMA-diensten. Daarbij werd gefocust op de automatisering van de verslagen over de gegevens die werden ingezameld tijdens de coronacrisis, het invoeren van verslagen voor het toezicht op de bedrijfsrevisoren en verslagen over bijscholingen, het opstellen van verslagen over het gebruik van FINPRO-gegevens, de uitrol van risicomodellen voor bepaalde sectoren en van dashboards over economische en marktindicatoren.

Duurzaamheid

De FSMA hecht in haar interne bedrijfsvoering veel belang aan haar maatschappelijke verantwoordelijkheid en aan duurzaamheid.

In 2020 had de coronacrisis een ingrijpende impact. De werkgewoonten van alle FSMA-medewerkers veranderden compleet van de ene dag op de andere. Zij schakelden verplicht over op een volledig digitale werkomgeving. Die overschakeling had wel een positieve ecologische impact. Zakenreizen werden immers vervangen door onlinevergaderingen en parafeermappen door beveiligde elektronische handtekeningen. Ook is binnen de FSMA een werkgroep opgericht die de voordelen van de nieuwe werkomgeving onder de loep neemt, om er de nodige conclusies uit te kunnen trekken en denkpistes voor de nabije toekomst te kunnen aanreiken.

Bij haar aankopen ging de aandacht van de FSMA zeer specifiek uit naar ecologische en milieuverantwoorde aspecten. Waar mogelijk, hanteerde zij ecologische selectiecriteria bij openbare aanbestedingen. In 2020 deed zij dat onder meer bij de gunning van overheidsopdrachten voor schilderwerken, drukwerk van publicaties en groenonderhoud.

Door de gezondheids crisis konden de traditionele 'liefdadigheidsontbijten' vorig jaar niet worden georganiseerd. De medewerkers ondersteunden de liefdadigheidssector daarom op een andere manier: zo werden de sinterklaascheques bijvoorbeeld integraal aan liefdadigheidsinstellingen geschonken.

Qua infrastructuurwerken voltooide de FSMA in 2020 de installatie van fotovoltaïsche zonnepanelen, de heraanleg van haar groenzones en de uitbreiding van haar fietsenstalling, waardoor het aantal beschikbare fietsparkeerplaatsen verdubbelde.

JAARREKENING VAN HET BOEKJAAR 2020

Dit hoofdstuk behandelt de jaarrekening van het boekjaar 2020 van de FSMA, inclusief uitleg over de resultaat- en balansposten, de resultaatbepaling en een beschrijving van de grondslagen van waardering. De raad van toezicht keurde de jaarrekening 2020 goed op 22 april 2021, conform artikel 48, § 1, 4°, van de wet van 2 augustus 2002 over het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten.

Juridisch kader	186
Balans	187
Resultatenrekening	188
Bijlagen	189
Balans	189
Resultatenrekening	190
Toelichting	192
Toelichting bij de balans	192
Toelichting bij de resultatenrekening	193
Waarderingsregels	194
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	196
Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2020	196

Juridisch kader

De FSMA stelt haar jaarrekening op volgens de bepalingen van artikel 57 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, en van het Koninklijk besluit van 12 augustus 2003, dat het schema van de jaarrekening bevat¹⁰⁷. Zowel het balansschema als het schema van de resultatenrekening zijn aangepast aan de specifieke aard van de activiteiten en de bevoegdheden van de FSMA.

De **werkingskosten**¹⁰⁸ van de FSMA worden gefinancierd door de ondernemingen en de personen die onder haar toezicht staan of waarvan de verrichtingen of de producten onder haar toezicht staan. Indien de geïnde bijdragen de reële uitgaven en lasten overschrijden, wordt het overschot terugbetaald¹⁰⁹. In het omgekeerde geval worden bijkomende bijdragen opgevraagd¹¹⁰.

Voor 2020, bedraagt het budget voor de werkingskosten van de FSMA 86.181 k€, in overeenstemming met het financieringsbesluit. Hierin is de financiering van de zetel, ten belope van 3.123 k€, niet meegerekend¹¹¹.

Het financieringsbesluit voorziet binnen dit budgettair kader in een maximumbedrag van 11.000 k€¹¹² aan **uitgaven en lasten**. Dit maximumbedrag wordt aan het einde van het boekjaar aangepast in functie van de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen en de verhoudingswijze toename van het aantal personeelsleden¹¹³. Deze aanpassing wordt door de bedrijfsrevisor van de FSMA gecertificeerd.

De kosten zoals bedoeld in artikel 2, 2° van het financieringsbesluit¹¹⁴ vallen niet onder dit geïndexeerde maximumbedrag, alsook de kosten met betrekking tot de organen en het personeel van de instelling.

Voor 2020 bedroeg het maximum aantal operationele personeelsleden dat de FSMA mocht tewerkstellen, 399 voltijdse equivalenten (VTE's)¹¹⁵, bepaalde categorieën¹¹⁶ buiten beschouwing gelaten. Dit getal houdt geen rekening met de nieuwe bevoegdheden die aan de FSMA toegekend werden na 2014 zoals de praktische uitvoering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren.

De financiering van het toezicht op de bedrijfsrevisoren werd vastgelegd in het koninklijk besluit van 25 december 2016. De kosten en bijdragen van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren worden opgenomen in de jaarrekening van de FSMA.

107 Koninklijk besluit van 12 augustus 2003 tot uitvoering van artikel 57, eerste lid van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, BS 15 oktober 2003, p. 50050.

108 Koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA ter uitvoering van artikel 56 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (hierna "financieringsbesluit" genoemd), BS 21 juni 2012, p. 33859, artikel 2.

109 Financieringsbesluit, artikel 23.

110 Financieringsbesluit, artikel 24.

111 De som van beide bedragen betreft 89.304 k€, zijnde de gebudgetteerde bijdragen voor de werkingskosten in 2020.

112 Financieringsbesluit, artikel 2, 4°; De oefening werd uitgevoerd voor boekjaar 2020 en betreft een maximumbedrag van 17.580 k€.

113 Financieringsbesluit, artikel 2, 4°

114 Dit betreffen o.a. de bijdragen aan Europese toezichtautoriteiten, uitzendkrachten, erelonen advocaten, belastingen, toezicht op de bedrijfsrevisoren etc.

115 Financieringsbesluit, artikelen 2, 1° en 36, § 1.

116 De categorieën die zijn opgesomd in artikel 2, 1° van het financieringsbesluit.

Balans¹¹⁷

ACTIVA	31/12/2020		31/12/2019	
VASTE ACTIVA			38.402	41.033
II. Materiële en immateriële vaste activa			38.402	41.033
1. Materiële vaste activa		33.948		36.732
A. Terreinen en gebouwen	32.313			30.966
B. Installaties, machines en uitrusting	99			141
C. Meubilair en rollend materieel	1.536			33
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	0			5.592
2. Immateriële vaste activa		4.454		4.301
VLOTTENDE ACTIVA			46.125	50.568
IV. Vorderingen op ten hoogste één jaar			8.930	3.716
A. Vorderingen i.v.m. de werking		7.464		2.536
B. Overige vorderingen		1.466		1.180
V. Beleggingen			26.504	35.009
VI. Liquide middelen			10.167	11.325
VII. Overlopende rekeningen			524	518
TOTAAL VAN DE ACTIVA			84.527	91.601
PASSIVA				
EIGEN VERMOGEN			15.000	15.000
II. Reserves			15.000	15.000
FINANCIERINGSFONDS			11.438	12.663
VOORZIENINGEN			10.824	10.841
SCHULDEN			47.265	53.097
IV. Schulden op meer dan één jaar			20.364	22.416
A. Financiële schulden		20.364		22.416
2. Kredietinstellingen	20.364			22.416
V. Schulden op ten hoogste één jaar			26.097	29.807
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen		2.051		1.958
C. Schulden i.v.m. de werking		7.528		12.209
1. Leveranciers	2.448			3.980
2. Overige schulden	5.080			8.229
D. Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten		13.268		10.499
1. Belastingen	2.251			1.907
2. Bezoldigingen en sociale lasten	11.017			8.592
E. Overige schulden		3.250		5.141
VI. Overlopende rekeningen			804	874
TOTAAL VAN DE PASSIVA			84.527	91.601

Resultatenrekening

	Boekjaar 2020	Boekjaar 2019
I. OPBRENGSTEN	89.886	90.281
A. Bijdragen in de werkingskosten	89.654	89.942
B. Andere opbrengsten	232	339
II. WERKINGSKOSTEN	85.515	82.939
A. Diensten en diverse goederen	16.078	15.170
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	64.371	62.874
C. Waardeverminderingen op vorderingen i.v.m de werking	283	168
D. Voorzieningen voor risico's en kosten	-1.241	-255
E. Afschrijvingen op vaste activa	6.024	4.982
III. WERKINGSOVERSCHOT	4.371	7.342
IV. FINANCIËEL RESULTAAT	-1.121	-1.201
V. GEWOON WERKINGSOVERSCHOT	3.250	6.141
VI. UITZONDERLIJK RESULTATEN	0	0
VII. WERKINGSOVERSCHOT VAN HET BOEKJAAR	3.250	6.141
VERWERKING VAN HET WERKINGSSALDO VAN HET BOEKJAAR		
A. Te bestemmen werkingsoverschot (werkingstekort) van het boekjaar	3.250	6.141
B. Onttrekking aan de onbeschikbare reserves		
C. Toevoeging aan de onbeschikbare reserves	0	1.000
D. Terugbetalingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (*)	3.250	5.141
E. Bijkomende opvragingen krachtens het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA (**)		

(*) Artikel 23 van het koninklijk besluit.

(**) Artikel 24 van het koninklijk besluit.

Bijlagen

Balans

	Terreinen en gebouwen	Installaties, machines en uitrusting	Meubilair en rollend materieel	Activa in aanbouw	Totaal materiële vaste activa	Software	Ontwikkelingskosten
II. STAAT VAN DE VASTE ACTIVA 2020							
a) Aanschaffingswaarde							
Per einde van het vorige boekjaar	62.507	778	238	5.592	69.115	963	15.512
Mutaties tijdens het boekjaar							
Aanschaffingen	344	65	29	772	1.210	145	2.038
Andere	4.375	0	1.989	-6.364	0	0	0
Per einde van het boekjaar	67.226	843	2.256	0	70.325	1.108	17.550
b) Afschrijvingen en waardeverminderingen							
Per einde van het vorige boekjaar	31.541	637	205	0	32.383	963	11.211
Mutaties tijdens het boekjaar							
Geboekt	3.372	107	515	0	3.994	145	1.885
Andere	0	0	0	0	0	0	0
Per einde van het boekjaar	34.913	744	720	0	36.377	1.108	13.096
c) Nettoboekwaarde per einde van het boekjaar	32.313	99	1.536	0	33.948	0	4.454

Resultatenrekening

I.A. Brutobijdragen	Boekjaar 2020	Boekjaar 2019
1 Kredietinstellingen	9.412	9.410
2 Beleggingsondernemingen en onafhankelijke financiële planners	2.033	2.032
3 Tussenpersonen	16.760	16.705
4 Uitgiftedossiers	873	1.240
5 Beleggingsinstellingen	20.493	20.466
6 Noteringen op een Belgische markt	7.951	7.952
7 Verzekerings -en pensioenondernemingen	21.363	21.359
8 College 'Toezicht op de bedrijfsrevisoren'	2.305	2.251
9 Varia	5.340	5.404
10 Financiering van het gebouw	3.124	3.123
Totaal	89.654	89.942
I.A. Nettobijdragen*		
1 Kredietinstellingen	8.956	8.711
2 Beleggingsondernemingen en onafhankelijke financiële planners	1.934	1.881
3 Tussenpersonen	16.760	16.705
4 Uitgiftedossiers	873	1.240
5 Beleggingsinstellingen	19.501	18.944
6 Noteringen op een Belgische markt	7.566	7.360
7 Verzekerings -en pensioenondernemingen	20.329	19.771
8 College 'Toezicht op de bedrijfsrevisoren'	2.192	1.926
9 Varia	5.170	5.140
10 Financiering van het gebouw	3.123	3.123
Totaal	86.404	84.801

* Bijdragen na toepassing van artikel 23 van het koninklijk besluit van 17 mei 2012 betreffende de vergoeding van de werkingskosten van de FSMA.

II.B.1. Werknemers ingeschreven in het personeelsregister	Boekjaar 2020	Boekjaar 2019
a) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar	375	366
b) Totaal aantal op de afsluitingsdatum van het boekjaar in voltijdse equivalenten	354	345
c) Gemiddeld personeelsbestand in voltijdse equivalenten	350	343
d) Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	555.349	445.757
II.B.2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen		
a) Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen	37.440	36.168
b) Werkgeversbijdragen voor sociale verzekeringen	9.605	9.493
c) Werkgeverspremies voor bovenwettelijke verzekeringen	13.745	12.211
d) Andere personeelskosten	2.911	3.162
e) Pensioenen	670	1.840
Totaal	64.371	62.874
II.D. Voorzieningen voor risico's en lasten		
Terugneming diverse voorzieningen	-17	-17
Varia	0	300
Aanwending financieringsfonds	-1.224	-538
Totaal	-1.241	-255

Toelichting

Toelichting bij de balans

Vaste activa

In 2020 werd het Wikifin Lab in gebruik genomen. Hierdoor werden de investeringen overgeboekt van de rubriek “Activa in aanbouw en vooruitbetalingen” (6.364.000 euro) naar de rubrieken “Tereinen en gebouwen” (4.375.000 euro) en “Meubilair en rollend materieel” (1.989.000 euro). Op het einde van het boekjaar 2020 werden deze investeringen voor het eerst afgeschreven.

Wat de immateriële vaste activa betreft, valt de toename van de investeringen in 2020 te verklaren door het uitbesteden van de ontwikkeling van informaticatoepassingen.

Plottende activa

De bijdragen voor de instellingen voor collectieve belegging (17.968.000 euro) werden verstuurd in november 2020 waarbij de inning deels plaatsvond na 31 december 2020. In het boekjaar 2019 werden de bijdragen (16.064.000 euro) opgevraagd in juni 2019 en vond de effectieve inning hoofdzakelijk plaats vóór 31 december 2019. Dit verklaart de toename in de rubriek “Vorderingen op ten hoogste één jaar”. Door een nieuwe Europese wetgeving, worden de bijdragen niet meer verzonden naar de financiële agent in België, maar rechtstreeks naar de instellingen voor collectieve beleggingen zelf. Dit verklaart de vertraging van de geïnde bijdragen bij de buitenlandse instellingen.

De FSMA besliste vanaf 2016 om maandelijks een belegging aan te gaan op een termijnrekening van korte duur (32 dagen). Op jaareinde 2020 werd een bedrag van 26.504.000 euro geplaatst.

Reserves

De liquiditeitsreserve werd tijdens 2020 niet meer verhoogd. De liquiditeitsreserve van 15.000.000 euro laat toe de continuïteit van de werking gedurende twee maanden te voorzien.

Financieringsfonds

Het ‘financieringsfonds’ financiert mee de FSMA-eigendommen.

Schulden

De rubriek ‘Schulden op meer dan één jaar’ (20.364.000 euro) omvat het nog verschuldigde saldo van de leningen die zijn aangegaan voor de financiering van het gebouw van de FSMA. Het bedrag van de annuïteit dat in 2021 vervalt (2.051.000 euro), wordt opgenomen onder de rubriek ‘Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen’.

De schulden tegenover de leveranciers (2.448.000 euro) betreffen de facturen die per 31 december 2020 nog moesten worden betaald, alsook de nog te ontvangen facturen voor de tijdens het boekjaar 2020 geleverde diensten en goederen. Er zijn geen bemerkingsen over deze schulden.

De overige schulden in verband met de werking (5.080.000 euro) omvatten hoofdzakelijk het saldo van het werkingsoverschot dat volgens het financieringsbesluit in de volgende jaren moet worden terugbetaald. De daling kan hoofdzakelijk verklaard worden door het hoger werkingsoverschot, na terugstorting aan het IBR, (7.852.000 euro) van het boekjaar 2018 dat tijdens 2020 werd terugbetaald en het, na terugstorting aan het IBR, werkingsoverschot (4.818.000 euro) van het boekjaar 2019 dat pas in 2021 zal worden terugbetaald.

De rubriek 'Schulden met betrekking tot belastingen en bezoldigingen' stijgt ten opzichte van het vorige boekjaar. De schulden met betrekking tot de bezoldigingen en de sociale lasten omvatten op 31 december 2020 het in 2021 te betalen vakantiegeld (6.632.000 euro) en verdienstepremies (476.000 euro), de sociale lasten (1.402.000 euro) en groepsverzekering (2.508.000 euro). Geen van deze schulden zijn vervallen op het einde van het jaar.

Toelichting bij de resultatenrekening

De opbrengsten

De rubriek 'Opbrengsten' bevat in hoofdzaak de bijdragen die verschuldigd zijn door de ondernemingen en personen onder het toezicht van de FSMA voor de dekking van haar werkingskosten. Voor de berekening van deze bijdragen wordt, volgens de modaliteiten van het financieringsbesluit, uitgegaan van een vast bedrag per gecontroleerde sector, of van een tarifiering van de verrichtingen, of nog van een activiteitsvolume.

De financiering van het 'College van Toezicht op de bedrijfsrevisoren' (2.305.000 euro) is vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 25 december 2016. De FSMA dient voor deze bevoegdheid als een ondersteuning van het College.

De werkingskosten

RESULTATENREKENING	Boekjaar 2020		Boekjaar 2019	
II. WERKINGSKOSTEN	85.515			82.939
A. Diensten en diverse goederen	16.078	19%	15.170	18%
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	64.371	75%	62.874	76%
C. Waardeverminderingen, voorzieningen en afschrijvingen	5.066	6%	4.895	6%

De werkingskosten van de FSMA bestaan voornamelijk uit personeelskosten (75 procent). De evolutie van deze kosten ten opzichte van het boekjaar 2019, is een gecombineerd resultaat van enerzijds de stijging van het aantal personeelsleden en anderzijds de evolutie van de loonbarema's.

De stijgende evolutie van de 'Diverse goederen en diensten' kan verklaard worden door onder andere extra onderhoudswerken die in het gebouw werden uitgevoerd.

Financiële resultaten

De financiële kosten omvatten hoofdzakelijk de interesten met betrekking tot de leningen die zijn aangegaan om het gebouw te financieren. Deze interestkosten dalen elk jaar.

Werkingsoverschot

Het boekjaar 2020 werd afgesloten met een werkingsoverschot dat zal worden terugbetaald aan de financiële sector van 3.250.000 euro.

Waarderingsregels

Oprichtingskosten

De herstructureringskosten worden integraal ten laste gebracht van het boekjaar waarin zij werden besteed.

Vaste activa

De rubriek 'Materiële vaste activa' is opgesplitst in:

- terreinen en gebouwen;
- installaties, machines en uitrusting;
- meubilair en rollend materieel;
- overige materiële vaste activa.

De aanschaffingswaarde van de maatschappelijke zetel van de FSMA wordt progressief afgeschreven over een periode van 25 jaar. Het bedrag van de jaarlijkse afschrijving evolueert evenredig met de kapitaalaflossing die wordt verricht in het kader van het krediet dat is aangegaan voor de financiering van het gebouw.

Naast de maatschappelijke zetel worden aankopen van goederen waarvan wordt verwacht dat ze meerdere jaren zullen worden gebruikt en die een minimale aankoop prijs van 1.000 euro per eenheid hebben, beschouwd als materiële vaste activa.

Die materiële vaste activa worden tegen aanschaffingsprijs geboekt en lineair afgeschreven over een periode van vier jaar, met uitzondering van de hardware die op drie jaar wordt afgeschreven.

De rubriek 'immateriële vaste activa' betreft aan derden betaalde ontwikkelingskosten voor informatietoepassingen. Voor zover die kosten meer dan 100.000 euro per toepassing bedragen, worden zij lineair afgeschreven over een periode van vijf jaar.

Computerlicenties worden volledig afgeschreven in het jaar waarin zij worden aangeschaft.

Vorderingen

De rubriek 'Vorderingen' betreft in hoofdzaak bijdragen in de werkingskosten van de FSMA die verschuldigd zijn door de ondernemingen onder haar toezicht. Vorderingen worden geboekt voor het openstaande bedrag. Voor de waardering wordt een onderscheid gemaakt tussen de vorderingen op Belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn, en de vorderingen op tussenpersonen.

Vorderingen op Belgische en buitenlandse debiteuren die geen tussenpersonen zijn

Vorderingen op Belgische debiteuren worden als dubieus beschouwd en als dusdanig geboekt als zij, drie maanden nadat zij voor invordering zijn overgemaakt aan de administratie van het kadaster, de registratie en de domeinen van de FOD Financiën, alsnog onbetaald zijn. Op dat ogenblik wordt op deze vorderingen een waardevermindering van 50 procent toegepast. Als er na een nieuwe periode van drie maanden nog steeds geen betaling is ontvangen, wordt er een bijkomende waardevermindering van 50 procent geboekt.

Vorderingen op buitenlandse debiteuren worden als dubieus geboekt en er wordt een waardevermindering van 50 procent op toegepast als zij drie maanden na het versturen van een aangezekende brief nog steeds niet zijn betaald. Na een nieuwe periode van drie maanden wordt het saldo van de vordering uit de balans afgeboekt en aan het resultaat toegerekend.

In geval van faillissement wordt de vordering onmiddellijk als dubieus geboekt en wordt tegelijkertijd een waardevermindering geboekt voor het volledige bedrag van de vordering.

Vorderingen op tussenpersonen

Niet-betaalde bijdragen van geschrapte tussenpersonen worden overgeboekt naar de 'Dubieuze debiteuren' na definitieve schrapping. Tegelijkertijd wordt een waardevermindering geboekt voor het openstaande bedrag.

Liquide middelen

Kastegoeden, tegoeden op zichtrekeningen en termijnbeleggingen worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden aangelegd voor het dekken van verliezen of kosten van duidelijk omschreven aard die op de balansdatum als waarschijnlijk moeten worden beschouwd of vaststaan, maar waarvan de omvang slechts kan worden geraamd.

De 'voorzieningen voor risico's en kosten' worden geïndividualiseerd in functie van de risico's en kosten die ze moeten dekken.

Schulden

De schulden worden gewaardeerd tegen hun nominale waarde op de balansdatum van het boekjaar.

Vorderingen en verplichtingen in vreemde munten

De vreemde valuta's worden naar euro omgerekend tegen de slotkoers per einde boekjaar die is opgenomen in de gespecialiseerde dagbladen. Bij verplichtingen in vreemde munten kunnen zich omrekeningsverschillen voordoen. In voorkomend geval worden die als wisselkoersverschillen verwerkt.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Tegen de FSMA lopen een aantal vorderingen tot schadeloosstelling wegens vermeende tekortkomingen in het toezicht op de verzekeringsondernemingen en de pensioeninstellingen. Gezien de bijzondere omstandigheden van elk van die vorderingen is de FSMA van oordeel dat die vorderingen onontvankelijk of ongegrond zijn. Op dit ogenblik zijn er nog een aantal procedures hangende die zijn ingesteld tegen beslissingen tot schrapping van de inschrijving van verzekeringstussenpersonen of tussenpersonen in bank- en beleggingsdiensten, maar die houden geen rechtstreeks vermogensrechtelijk risico in voor de FSMA.

Verlag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2020

Overeenkomstig de wettelijke en reglementaire bepalingen brengen wij U verslag uit over de uitvoering van de controle-opdracht die ons werd toevertrouwd.

Wij werden benoemd door de raad van toezicht van 19 april 2018, overeenkomstig het voorstel van het directiecomité, uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de raad van toezicht die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op 31 december 2020.

Verlag over de jaarrekening – oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de jaarrekening over het boekjaar afgesloten op 31 december 2020, opgesteld op basis van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balanstotaal van 84.527 (000) EUR en waarvan de resultatenrekening afsluit met een overschot van 3.250 (000) EUR. Wij hebben eveneens de bijkomende specifieke controles uitgevoerd die door de wet van 2 augustus 2002 en het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 zijn vereist.

Het opstellen van de jaarrekening valt onder de verantwoordelijkheid van het directiecomité. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige ramingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle uitgevoerd overeenkomstig de internationale controlestandaarden (ISA's) zoals deze in België werden aangenomen. Deze controlenormen vereisen dat onze controle zo wordt georganiseerd en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang, als gevolg van fraude of van het maken van fouten, bevat.

Overeenkomstig voornoemde controlenormen hebben wij rekening gehouden met de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de FSMA, alsook met haar procedures van interne controle. Wij hebben van de verantwoordelijken en van het directiecomité van de FSMA de voor onze controles vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen. Wij hebben op basis van onze beoordeling de verantwoording onderzocht van de bedragen opgenomen in de jaarrekening. Wij hebben de gegrondheid van de waarderingsregels, de redelijkheid van de betekenisvolle boekhoudkundige ramingen gemaakt door de FSMA, alsook de voorstelling van de jaarrekening als geheel beoordeeld. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid. Wij zijn van mening dat deze werkzaamheden een redelijke basis vormen voor het uitbrengen van ons oordeel.

Naar ons oordeel, rekening houdend met de toepasselijke wettelijke en bestuurrechtelijke voorschriften, geeft de jaarrekening afgesloten op 31 december 2020 een getrouw beeld van het vermogen, van de financiële toestand en van de werkingskosten van de FSMA en de in de toelichting vermelde gegevens stemmen met de bepalingen van het koninklijk besluit van 12 augustus 2003 overeen.

Brussel, 7 april 2021
Alexandre STREEL
Bedrijfsrevisor

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

Voor de leesbaarheid worden in het jaarverslag afkortingen gebruikt, waarvan de volledige benaming hierna wordt weergegeven:

AI	Artificiële intelligentie
AICB	Alternatieve instelling voor collectieve belegging
AMF	Autorité des Marchés Financiers
AML	Anti-money laundering
BEL 20	Belangrijkste aandelenindex van de Brusselse beurs die 20 genoteerde vennootschappen omvat
Bevek	Beleggingsvennootschap met veranderlijk kapitaal
CDV	Controledienst voor de Verzekeringen
CFD	Contract for difference
CFI	Cel voor Financiële Informatieverwerking
COVID-19	Corona Virus Disease 19
CSA	Common Supervisory Action
DB2P	Databank Aanvullende Pensioenen
DORA	Digital Operational Resilience Act
EBA	European Banking Authority - Europese Bankautoriteit
ECB	Europese Centrale Bank
EECS	European Enforcers Coordination Sessions
EER	Europese Economische Ruimte
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority - Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen
EMTN	Euro Medium Term Notes
ESA	European Supervisory Authority - Europese toezichhoudende autoriteit
ESAP	European Single Access Point
ESEF	European single electronic format
ESG	Environmental, social and governance
ESMA	European Securities and Markets Authority - Europese Autoriteit voor Effecten en Markten
ESRB	European Systemic Risk Board
EU	Europese Unie
Euribor	Euro Interbank Offered Rate
FAQ	Frequently asked questions
Fintech	Financiële technologie
FOD	Federale overheidsdienst
FSB	Financial Stability Board
FSEG	Financial Stability Engagement Group
FSMA	Financial Services and Markets Authority - Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten
GDPR	General Data Protection Regulation
IAIS	International Association of Insurance Supervisors

IASB	International Accounting Standards Board
IBP	Instelling voor bedrijfspensioenvoorziening
ICB	Instelling voor collectieve belegging
ICBE	Instelling voor collectieve belegging in effecten
IDD	Insurance Distribution Directive
IFRS	International Financial Reporting Standards
IOPS	International Organization of Pension Supervisors
IORP II	Institutions for Occupational Retirement Provision - Richtlijn betreffende de werkzaamheden en het toezicht op IBP's
IOSCO	International Organization of Securities Commissions - Internationale Organisatie van Effectentoezichthouders
IPO	Initial Public Offering
KB PUB	Koninklijk Besluit van 25 april 2014 betreffende bepaalde informatieverplichtingen bij de commercialisering van financiële producten bij niet-professionele cliënten
KID	Key Information Document
KMO	Kleine en middelgrote ondernemingen
LMT	Liquidity Management Tools
MAR	Market Abuse Regulation
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive
ML	Machine Learning
MLM	Multi-level marketing
MTF	Multilateral Trading Facility
NBB	Nationale Bank van België
OGVV	Openbare gereguleerde vastgoedvennootschap
OSSG	Official Sector Steering Group
PCP	Persoon in contact met het publiek
PRIIP	Packaged Retail and Insurance-based Investment Product
Q&A	Questions & answers
RTS	Regulatory Technical Standard
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation
UCITS	Undertaking for Collective Investments in Transferable Securities
VAPW	Vrij aanvullend pensioen voor werknemers
VAPZ	Vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen
VAPZNP	Vrij Aanvullend Pensioen voor de Zelfstandigen actief als Natuurlijk Persoon
WAP	Wet aanvullende pensioenen
WAPBL	Wet aanvullend pensioen voor bedrijfsleiders
WAPZNP	Wet aanvullend pensioen voor de zelfstandigen actief als natuurlijk persoon
WAPW	Wet tot instelling van een vrij aanvullend pensioen voor de werknemers

www.fsma.be